

Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on hallitusohjelman mukaisesti toteuttaa kalastuslain kokonaisuudistus. Vuoden 1982 kalastuslaki korvattaisiin kokonaan uudella samannimisellä lailla.

Uudistuksella pyritään järjestämään kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö nykyistä paremmin. Lain tavoitteena on turvata kalojen luontainen elinkierto ja lisääntyminen mahdollistamalla välttämättömien kalastusrajoitusten ja muiden toimenpiteiden toteuttaminen. Lailla pyritään luomaan hyvät edellytykset kaupalliselle ja vapaa-ajan kalastukselle.

Kalavarojen käyttö ja hoito perustuisi nykyistä laadukkaampiin valtakunnallisiin ja alueellisiin hoitosuunnitelmiin, joiden perustana olisivat riittävän suuret vesialueet, tutkitun tiedon hyödyntäminen ja osallistava prosessi. Alueelliset suunnitelmat yhteensovittaisiin naapurialueiden suunnitelmien ja valtakunnallisten suunnitelmien kanssa. Suunnitelmilla olisi nykyistä suurempi sitovuus suh-

teessa kalastusoikeuden haltijoihin. Lisäksi niiden toteutumista ja vaikutuksia seurattaisiin järjestelmällisesti.

Kalastusoikeudet säilyisivät pääpiirteissään nykyisenlaisina. Yleiskalastusoikeuksia ja valtion kalastusmaksuja yksinkertaistettaisiin ja laajennettaisiin yhdistämällä kalastuksenhoitomaksu ja viehekalastuslupa yhdeksi kalastonhoitomaksuksi, joka oikeuttaisi viehekalastukseen koko maassa erityiskohteita lukuun ottamatta.

Kaupallisten kalastajien toimintaedellytyksiä parannettaisiin säätämällä mahdollisuus hakea alueellista kalastuslupaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

Esitys sisältää myös lähinnä teknisinä pidettäviä muutoksia luonnonsuojelulakiin, rikoslakiin ja oikeudesta eräisiin vesialueisiin annettuun lakiin. Lisäksi yleisestä kalastusoikeudesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.1.1 Kalastuslaki.....	4
2.1.2 Kalastuksen ja kalakantojen nykytila.....	7
2.2 Lainsäädäntö eri maissa.....	10
2.2.1 Ruotsi.....	10
2.2.2 Norja.....	11
2.3 Kansainväliset sopimukset.....	12
2.3.1 Rio de Janeiron biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus.....	12
2.3.2 YK:n merioikeusyleissopimus ja kalakantasopimus.....	12
2.3.3 Kahdenväliset rajajokisopimukset.....	13
2.3.4 Euroopan ihmisoikeussopimus.....	13
2.3.5 Århusin yleissopimus.....	14
2.3.6 Itämeren merellinen ympäristönsuojelusopimus.....	14
2.4 Nykytilan arviointi.....	14
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	16
3.1 Tavoitteet.....	16
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	18
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	20
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	20
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	21
4.3 Ympäristövaikutukset.....	22
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	23
5 ASIAN VALMISTELU.....	24
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	24
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	25
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	29
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	29
1.1 Kalastuslaki.....	29
1 luku Yleiset säännökset.....	29
2 luku Kalastusoikeus ja erityiset kalastukseen oikeuttavat luvat.....	33
3 luku Kalatalouden organisaatiot ja niiden tehtävät.....	41
4 luku Kalavarojen käytön- ja hoidon suunnittelu.....	49
5 luku Pyynnin järjestäminen.....	53
6 luku Kalastuksen ohjaus ja rajoittaminen.....	56
7 luku Vaelluskalat ja kalan kulun turvaaminen.....	68
8 luku Kalojen istuttaminen ja muu kalavesien hoito.....	72
9 luku Kalatalouden edistäminen ja rahoitus.....	74
10 luku Kaupallinen kalastus.....	78
11 luku Kalataloushallinnon rekisterit.....	80
12 luku Valvonta ja seuraamukset.....	82
13 luku Erinäiset säännökset.....	94

14 luku	Muutoksenhaku	95
15 luku	Voimaantulo	96
1.2	Luonnonsuojelulaki	100
1.3	Rikoslaki	100
1.4	Laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin	100
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	101
3	VOIMAANTULO	102
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	102
4.1	Omaisuuksensuoja	102
4.2	Elinkeinoille myönnettävät luvat omaisuudensuojan rajoituksina	103
4.3	Kalastusrajoitusten suhde vastuuseen ympäristöstä, omaisuudensuojaan, elinkeinovapauteen ja saamelaisten asemaan alkuperäiskansana	104
4.4	Elinkeinovapaus	105
4.5	Yhdenvertaisuus	106
4.6	Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle	108
4.7	Yhdistymisvapaus	109
4.8	Yksityiselämän suoja	110
4.9	Kalastonhoitomaksun valtiosääntöoikeudellinen luonne	110
	LAKIEHDOTUKSET	112
	1. Kalastuslaki	112
	2. Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta	147
	3. Laki rikoslain 2 a luvun 9 §:n muuttamisesta	148
	4. Laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin annetun lain 4 §:n muuttamisesta	149
	LIITTEET	150
	RINNAKKAISTEKSTIT	150
	2. Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta	150
	3. Laki rikoslain 2 a luvun 9 §:n muuttamisesta	152
	4. Laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin annetun lain 4 §:n muuttamisesta	153

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Nykyinen kalastuslaki (286/1982) tuli voimaan vuoden 1983 alussa. Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa vuoden 1951 kalastuslaki jäi voimaan vuoden 1997 loppuun saakka, jonka jälkeen myös siellä tuli voimaan vuoden 1983 kalastuslaki. Lakiin on tehty lukuisia muutoksia, mutta osa siitä on edelleen alkuperäisessä muodossaan. Viimeisin suuri osauudistus kalastuslakiin tehtiin vuonna 2011, kun kalastuksen valvontaa koskevat kalastuslain säännökset uudistettiin vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Useista osittaisuudistuksista johtuen kalastuslaki on hajanainen ja epäjohdonmukainen, eri toimijoiden valtuudet ja roolit ovat osin päällekkäisiä. Myös kalavaroihin ja kalastukseen kohdistuvat odotukset, yhteiskunnalliset arvostukset sekä muu lainsäädäntö ovat kalastuslain voimassaolon aikana muuttuneet olennaisesti. Suomen liittyminen Euroopan unioniin on tuonut jäsenvaltiolle kuuluvia velvoitteita liittyen kalavarojen käyttöön ja hoitoon sekä kaupalliseen kalastukseen.

Kalastuslaki kokonaisuudessaan ei siis enää nykyisellään vastaa yhteiskunnan ja perustuslain muutoksista aiheutuneita tarpeita. Lain ajantasaistamiseksi tarpeelliset uudistukset ovat niin merkittäviä, että niiden toteuttaminen osittaisuudistuksella ei ole mahdollista. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uusi laki, joka korvaisi nykyisen kalastuslain. Uudistuksen taustalla on sisällöllisten uudistusten lisäksi pyrkimys parempaan sääntelyyn.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Kalastuslaki

Kalastuslain keskeisenä tehtävänä on säännellä kalastusoikeutta ja -menetelmiä, kalakantojen hoitoa sekä kalatalouden hallintoa kalavarojen käytön ja hoidon osalta. Lain ta-

voitteena on pyrkimys vesialueen mahdollisimman suureen pysyvään tuottavuuteen kestäväen käytön periaatteen mukaisesti. Tavoitesäännöksen mukaan on pidettävä erityisesti huolta siitä, että kalakantaa käytetään hyväksi järkipäisesti ja ottaen huomioon kalataloudelliset näkökohdat, sekä huolehdittava kalakannan hoidosta ja lisäämisestä. Tällöin on vältettävä toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa vahingollisesti tai haitallisesti luontoon tai sen tasapainoon. Tavoitesäännöstä kirjoitettaessa haluttiin luopua vanhassa kalastuslaissa olleesta kalakannan säilyttämivelvollisuudesta. Kalastuslain esitöissä ei sinänsä ole nimenomaisesti viitattu ekologisesti kestäväen käyttöön, mutta nykyoloissa sen voidaan katsoa sisältyvän kalastuslain 1 §:ään.

Yhtenä tärkeänä tavoitteena katsottiin olevan ammattikalastuksen turvaaminen kalakantojen mahdollisimman suuren pysyvän tuottavuuden avulla. Kalastuslain tavoitetta kalakannan hoitoa ja lisäämistä koskevan velvoitteen osalta on käytännössä toteutettu ennen kaikkea kaloja istuttamalla varsinaisten säätelytoimenpiteiden ja rajoitusten jäädessä pienemmälle huomiolle. Kalastuslain tavoitteena voidaan pitää myös kalastusharastuksen edistämistä. Nykyistä kalastuslakia säädettäessä parannettiin kalavesiä omistamattoman väestön mahdollisuuksia harjoittaa virkistys- ja kotitarvekalastusta. Koska yleiskalastusoikeuden laajentamisen osaltaan katsottiin loukkaavan kalavesien omistajien perustuslaillista omistusoikeudellista asemaa, säädettiin yleisestä kalastusoikeudesta erillisellä lailla (laki yleisestä kalastusoikeudesta) perustuslain muuttamisesta säädetyssä järjestyksessä.

Kalastusoikeuksien kategoriat ovat monimuotoisia. Kalastusoikeudet ovat eriperustaisia ja eri laajuisia. Kalastusoikeus voi perustua muun muassa kiinteistön omistukseen, erityiseen oikeuteen tai yleiskalastusoikeuteen. Riippumatta kalastamisen oikeusperustasta on kalastettaessa aina otettava huomioon kalastuslaki sekä sen nojalla annetut rajoitukset ja velvoitteet.

Kalastuslain pääsäännön mukaan kalastus-oikeus kuuluu *vesialueen omistajalle*, jolla on oikeus harjoittaa kalastusta ja määrätä siitä, jollei hän ole luovuttanut kalastusoikeuttaan ja jollei kalastuslaissa ole säädetty toisin. Kalastusoikeus jakamattomalla vesialueella kuuluu yhteisen vesialueen osakaskunnalle, jonka osakkaat saavat käyttää koko yhteistä aluetta hyväkseen osuuslukunsa mukaisessa suhteessa. Käytännössä osakkuuteen perustuvan kalastusoikeuden laajuus ja sisältö määräytyy osakaskunnan päätöksenteon mukaan, yleensä pyydysyksiköiden perusteella. Pyydysyksiköt määräytyvät osakkaiden vesialueosuuksien mukaisesti, ellei muuta päätetä. Joskus niin sanottujen pienosakkaiden osuudet kalavedestä saattavat olla niin pieniä, etteivät ne riitä yhteenkään pyydysyksikköön.

Vesialueen omistajan kalastusoikeutta rajoittavat kalastuslain määräysten lisäksi erityisten kalastusoikeuksien haltijoiden oikeudet ja yleiskalastusoikeudet. Yhteisen vesialueen osakkaan kalastusoikeutta rajoittavat lisäksi muiden yhteisalueen osakkaiden vastaavat oikeudet. Yhteisen kalaveden osakkaalla on yhteisaluelain mukaan oikeus käyttää yhteistä aluetta sen käyttötarkoituksen huomioon ottaen siten, että se ei estä muiden osakkaiden vastaavaa käyttöä. Omistajan oikeus ei siten ole yleensä yksinomainen.

Vesialueen omistusoikeuteen sisältyvä kalastusoikeus nauttii perustuksen turvaamaa omaisuudensuojaa. Kalastusoikeudella ymmärretään suojattua valtaa harjoittaa kalastusta määrättyllä vesialueella. Omaisuudenlajina vesialueen omistukseen perustuva kalastusoikeus on erikoislaatuinen. Vesialueella vapaasti liikkuvat kalat eivät kuulu kiinteistöön sen ainesosana, kuten luonnonvarat esineoikeudellisesti perinteisesti kuuluvat kiinteistön omistajalle. Kalat eivät ole siis kenenkään omistuksessa, vaan ne ovat isännätömiä esineitä, joihin voidaan hankkia omistusoikeus valtauksella eli pyynnillä. Vesialueen omistukseen perustuvaan kalastusoikeuteen sisältyy kalastuksen harjoittamisen lisäksi oikeus määrätä vesialueella harjoitettavasta kalastuksesta sekä velvollisuus huolehtia kalakannan hoidosta.

Onkiminen, pilkkiminen ja viehekalastus ovat sallittuja jokaiselle koko maassa ja pää-

sääntöisesti kaikissa vesissä lukuun ottamatta erityiskalastuskohteita. Onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta varten ei tarvita vesialueen omistajan lupaa. Onkiminen ja pilkkiminen ovat maksuttomia, kun taas viehekalastus on maksullinen *yleiskalastusoikeus*. Näiden oikeuksien käyttöön liittyy niin sanottu haittattomuusvaatimus, joka konkretisoituu kalastuslaissa muun muassa kiellolla häiritä tai estää veden omistajan, kalastusoikeuden vuokraajan tai ammattikalastajan kalastusoikeuden käyttöä. Yleiskalastusoikeudet eivät ole sellaisia yksityisoikeudellisia, varallisuusarvoisia etuja, jotka nauttisivat omaisuudensuojaa.

Edellä mainittujen yleiskalastusoikeuksien lisäksi kalastuslaissa on säädetty joukko niin sanottuja *rajoitettuja yleiskalastusoikeuksia*, joiden perusteella tietyllä henkilöryhmällä on oikeus kalastaa tietyllä vesialueella tietyllä tavalla. Esimerkiksi yleisellä vesialueella meressä ja Suomen talousvyöhykkeellä on jokaisella Suomessa vakinaisesti asuvalla Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisella oikeus harjoittaa kalastusta. Yleisellä vesialueella järvennä on jokaisella kunnan asukkaalla oikeus harjoittaa koukkukalastusta. Kuntalaisilla on lisäksi tiettyjä muita rajoitettuja kalastusoikeuksia myös yksityisvesillä. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa kuntalaisilla on oikeus saada maksutta lupa kalastaa valtion vesillä.

Kalastusoikeus voi perustua myös kiinteistölle kuuluvaan erityiseen etuuteen tai erityiseen oikeuteen. Erityiset oikeudet ovat voimassa sen sisältöisinä ja laajuisina kuin ne on aikoinaan saatu, minkä vuoksi jokaisen oikeuden sisältö tulee tutkia tapauskohtaisesti. *Erityisperusteiset kalastusoikeudet* eivät ole yksinomaisia, vaan rinnakkaisia vesialueen omistajan kalastusoikeuden kanssa ja ne nauttivat perustuslain omaisuudensuojaa.

Vesialueen omistaja voi *vuokrata* alueen kalastusta varten. Omistaja voi vuokrata myös pelkän oikeuden tiettyyn kalastuspaikkaan, tietyn pyydyksen käyttämiseen tai määrätyn kalalajin kalastamiseen. Yhteisen vesialueen osakas ei kuitenkaan voi vuokrata kalastusoikeuttaan tai osuuttaan vesialueeseen, jos osakaskunta on jo vuokrannut alueen jollekin muulle. Vesialueen omistaja voi omistusoikeuteensa kuuluvan määräysvallan pe-

rusteella ja puitteissa myydä *kalastuslupia*, jotka oikeuttavat kalastamaan tietyllä alueella tietyllä välineellä.

Voimassa olevan kalastuslain mukaan pääasiallinen vastuu kalastuksen ja kalakannan hoidon järjestämisestä on kalastusoikeuden haltijalla. Kyseinen tehtävä kuuluu yhteisen kalaveden osakkaiden muodostamalle yhteisäluelain (758/1989) mukaiselle osakaskunnalle tai osakaskuntaan kuulumattoman vesialueen omistajalle siltä osin kuin toimivaltuuksia ei ole laissa säädetty kalastusalueelle tai viranomaiselle.

Nykyisen kalastuslain nojalla perustettujen, kalataloudellisesti yhtenäisten kalastusalueiden keskeisimpänä tehtävänä on puolestaan laatia käyttö- ja hoitosuunnitelma, joka sisältää kalavesien hoitoa ja kalastuksen järjestämistä koskevat yleiset suuntaviivat, jotka tulisi ottaa huomioon osakaskuntien järjestäessä kalastusta alueellaan. Osakaskunnilla on myös oikeus siirtää kalakannan hoitoa ja kalastuksen järjestämistä koskevat tehtävänsä kalastusalueelle, jolloin kalastusalue hoitaa kyseiset tehtävät osakaskunnan valtuuttamana. Tehtävän ulkoistaminen kalastusalueelle ei kuitenkaan vapauta kalastusoikeuden haltijoita vastuusta kalastuslain tavoitteiden toteutumisen osalta.

Yhteisen vesialueen osakkaille kuuluvien kalastusoikeuksien käytöstä päättää osakaskunta. Osakaskunta myös päättää muille kuin osakkaille myytävien lupien hinnoista ja määristä. Monin paikoin osakaskunnat ovat kuitenkin siirtäneet lupienmyyntinsä kalastusalueille, jotka ovat kehittäneet niin sanottuja yhtenäislupa-alueita isommille vesistöalueille.

Kuten edellä on todettu, vastuu kalavarojen hoidosta on lähtökohtaisesti osakaskunnilla. Käytännössä vastuu on usein toteutunut tekemällä kalaistutuksia, toteuttamalla hoitokalastusta tai muita vesien kunnostustoimenpiteitä. Osakaskunnilla saattaa olla myös omia kalastuksen säätelyyn liittyviä määräyksiä, kuten verkon silmäkokomääräyksiä.

Kalastusalueita voidaan oikeudellisessa mielessä luonnehtia julkisoikeudellisiksi yhdistyksiksi, jotka on lailla perustettu hoitamaan tiettyä tehtävää. Kalastusalueen toimielinten jäsenet toimivat virkavastuulla käyttäessään laissa määrättyä toimivaltaa. Kalas-

tusalueet on perustettu yhtenäistämään ja edistämään vesialueiden kalastukseen liittyvää käyttöä ja hoitoa. Kalastusalueen jäseniä ovat osakaskunnat, muut vesialueen omistajat, alueella toimivat ammattikalastajien järjestöt sekä virkistyskalastajien eduista huolehtivat järjestöt. Kalastusalueet ovat siis vesien käyttäjien yhteistoimintaelimiä, joskin käytännössä ne ovat pitkälti omistajien organisaatioita, sillä kalastusalueiden jäsenten enemmistö edustaa vesialueiden omistajia.

Kalastusalueella on laajahkot toimivaltuudet koskien kalastuksen säätelyä, joka on yksi kalavarojen tärkeimmistä hoitokeinoista. Kalastusalue voi toteuttaa alueensa käyttö- ja hoitosuunnitelmaa esimerkiksi kieltämällä määrääjäksi tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttämisen, antamalla kalastusasetuksesta poikkeavia määräyksiä pyydysten sallitusta silmäkoosta, rajoittamalla tai kieltämällä määrääjäksi onkimisen ja pilkkimisen, määräämällä kalalajille pyyntimittoja ja perustamalla rauhoituspiirin (eli kalastuksen rauhoitetun alueen). Kieltojen tai määräysten taustalla tulee aina olla niin kalastuslain kuin käyttö- ja hoitosuunnitelmankin tavoitteiden toteuttaminen.

Valtion kalatalouden aluehallinto luotiin voimassa olevalla kalastuslailla. Tällöin perustettiin kalastuspiirit, jotka sittemmin ovat toimineet maaseutuelinkeinopiireinä, työvoima- ja elinkeinokeskuksina ja nykyisin niiden tehtäviä hoidetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa (jäljempänä *ELY-keskus*), joista säädetään laissa 897/2009. Kalatalouden osalta ELY-keskuksen toimivaltuuksista säädetään pääasiassa kalastuslaissa. ELY-keskukset ohjaavat, valvovat ja auttavat kalastusalueita. ELY-keskuksella on toimivalta määrätä onginta-, pilkintä- ja viehekalastuskieltoja. Lisäksi ELY-keskus voi antaa kalastusta koskevia järjestysmääräyksiä meressä sijaitseville sellaisille yleisille vesialueille, jotka eivät kuulu kalastusalueisiin. ELY-keskus myös myöntää kalastusluvat valtion puolesta yleisille vesialueille meressä. ELY-keskuksella on toimivalta kieltää tai rajoittaa kalastusoikeuden haltijaa käyttämästä kalastusoikeuttaan.

Kalatalouden keskushallintoviranomaisena toimii maa- ja metsätalousministeriö, joka

ohjaa ja valvoo ELY-keskuksia. Ministeriö valmistelee valtioneuvoston asetukset, joilla toteutetaan lähtökohtaisesti koko maassa noudatettavaa kalastuksen säätelyä. Kalastuslain nojalla annetussa kalastusasetuksessa on säännöksiä muun muassa kalojen rauhoitusajoista, sallituista pyyntimitoista, pyydysten rakennevaatimuksista, käyttöajoista ja merkinnästä sekä valtion yksityisten kalastusten ja valtiolle kuuluvien kalastusoikeuksien käytöstä.

Kalatalouden eräänlaisina perusyksiköinä toimivien kalastusalueiden rahoitus perustuu niin sanottuun käyttäjä maksaa -periaatteeseen, joka on toteutettu kalastuslaissa säädetyllä pakollisella kalastushoitomaksulla. Kalastushoitomaksu on valtion veroluonteinen maksu, joka jokaisen muuta kalastusta kuin pilkkimistä tai onkimista harrastavan 18–64 vuotiaan on maksettava. Kalastushoitomaksuvaroista osa palautetaan kalastusoikeuksien omistajille korvauksena kalavesien onginta- ja pilkintärasitteesta. Osa varoista käytetään kalastusalueiden ja valtakunnallisten kalastusalan järjestöjen toimintaan sekä erilaisiin kalatalouden edistämishankkeisiin. Lisäksi määrärahaa käytetään myös maksun kannosta aiheutuviin kuluihin.

Kalastuksenvalvonta on osa kalavesien suunnitelmallisen käytön ohjausta ja keino varmistaa, että kalastajat noudattavat säännöksiä. Kalastuksenvalvonnalla ja sen yhteydessä annettavalla neuvonnalla pyritään myös siihen, että kalastajat huolehtisivat kalastusta koskevat lupa-asiansa asianmukaisesti.

Kalastuksenvalvonta perustuu lähtökohtaisesti osakaskuntien ja muiden kalastusoikeuden haltijoiden sekä kalastusalueiden asettamien kalastuksenvalvojien suorittamaan valvontatyöhön. Viranomaisista kalastuksenvalvontaa suorittavat poliisi, Rajavartiolaitos, kalastusviranomainen ja tulliviranomainen. Valtion vesialueilla kalastuksenvalvojina toimivat lisäksi Metsähallituksen erätarkastajat sekä sellaiset Metsähallituksen virkamiehet, joiden tehtävänä on huolehtia valtiolle kuuluvista kalavesistä ja niissä kalastamista koskevista asioista. Käytännössä viranomaisten suorittama valvonta kohdistuu Euroopan Unionin yhteisen kalastuspolitiikan mukaisen ammattikalastustoiminnan valvomiseen, kun

taas vapaa-ajan kalastuksen valvonnasta huolehtivat yksityiset kalastuksenvalvojat.

Kalastuksenvalvojina toimivien yksityishenkilöiden tulee olla kalastuksenvalvojan koulutuksen suorittaneita, laissa säädetyt kelpoisuusehdot täyttäviä henkilöitä, jotka ovat saaneet ELY-keskukselta hyväksynnän kalastuksenvalvojaksi sekä kalastusalueelta tai vesialueen omistajalta valtuutuksen toimia alueella kalastuksenvalvojana. Kalastuksenvalvojien toimintaa valvovat ELY-keskukset ja yleisesti myös maa- ja metsätalousministeriö.

2.1.2 Kalastuksen ja kalakantojen nykytila

Suomen kokonaiskalansaalis vuonna 2012 oli noin 161 miljoonaa kiloa. Tästä saaliista ammattikalastajat saivat 136 miljoonaa kiloa ja vapaa-ajankalastajat (virkistys- ja kotitarvekalastajat) 25 miljoonaa kiloa. Saaliin kokonaisarvo oli noin 96 miljoonaa euroa, josta vapaa-ajankalastajien saaliin arvo oli 51 miljoonaa euroa ja ammattikalastajien 45 miljoonaa euroa.

Suomalainen vapaa-ajankalastus on muuttunut yhä selvemmin kotitarvekalastuksesta virkistyskalastuksen suuntaan. Nykyisin useimpien vapaa-ajankalastajien tärkeimpinä motiiveina kalastaa ovat harrastuksesta saadut luontokokemukset, pyyntielämykset ja rentoutuminen. Osalle kalastajista saalis ja mahdollisuus itse kalastaa kotitaloudessa käytettävä kala ovat kuitenkin tärkeitä.

Suomalaisten vapaa-ajankalastajien määrä on pysytellyt korkealla tasolla, vaikkakin 2000-luvulla kalastajien lukumäärä on laskenut noin kahdesta miljoonasta noin 1,5 miljoonaan. Kuudesosalle vapaa-ajankalastajista kalastus on tärkeä tai tärkein harrastus. Onki ja heittovapa ovat yleisimmin käytetyt kalastusvälineet. Myös yleinen verkkopyydysten käyttö kuuluu suomalaisen vapaa-ajan kalastuksen erityispiirteisiin.

Suosittua vapaa-ajankalastusharrastusta on tuotteistettu ja sen ympärille on kehitetty myös uutta elinkeinotoimintaa. Kalastusmatkailu on kasvanut Suomessa voimakkaasti koko 2000-luvun ajan. Perinteisten kalatalous- ja matkailuyrittäjien rinnalle on kehittynyt myös kokonaan uusi ammattikunta, kalastusoppaat, jotka tekevät yhteistyötä maa-

seudun majoitus- ja matkailuyrittäjien kanssa. Kalastusmatkailu-yrittäjät tarjoavat asiakkailleen mahdollisuuden kokeilla monenlaisia kalastustapoja ja -muotoja, mutta opastettujen vapakalastusmatkojen kysyntä on ollut suurinta. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen Kalastusmatkailu numeroina -selvityksen mukaan Suomessa on noin 1 100 kalastusmatkailuyritystä, ja alan työllisyysvaikutus on yli 500 henkilötyövuotta. Selvityksen mukaan yrityksillä oli noin 210 000 asiakasta, joista neljäsosa oli ulkomaalaisia. Kalastusmatkailuyrityksistä suurin osa oli pieniä.

Vapaa-ajankalastuksella on monen tasoisia vaikutuksia ja sen taloudellista merkitystä on tutkittu vähän. Vapaa-ajankalastuksen hyöty harrastajalle muodostuu saaliin arvon lisäksi myös hyvinvoinnin lisääntymisen kautta. Useimmat kalastavat eniten kesämökkinsä tai kotipaikkansa läheisillä vesillä. Kalastus kuuluu kesämökkeilyyn useamman kuin joka toisen suomalaisen mielestä ja lähes puolet kaupunkilaisista kalastaa mökillä ollessaan. Vapaa-ajankalastajien saalis koostuu pääasiassa luontaisesti lisääntyvistä kalakannoista, tärkeimpinä lajeina ahven ja hauki, joiden yhteenlaskettu osuus vapaa-ajankalastajien saaliista on 54 prosenttia.

Ammattikalastajien määrä merialueella on ollut jo pidempään laskussa ja vuonna 2013 ammattikalastajarekistereissä oli yhteensä 2 158 ammattikalastajaa. Sisävesillä oli samana vuonna yhteensä 281 rekisteröitynyttä ammattikalastajaa. Rekisterissä olevista kalastajista merialueella 562 kalastajaa ja sisävesillä 122 saivat vähintään 30 prosenttia tuloistaan kalastuksesta. Merialueilla kalastusrekisteriin oli vuoden 2013 alussa rekisteröity runsas 3 000 alusta. Ammattikalastajien lukumäärän väheneminen johtuu sekä ikääntymisestä ja alhaisesta nuorten rekrytointimisestä kalastuselinkeinoon että alan toimintaedellytysten heikentymisestä. Ammattikalastuksen kokonaissaaliit ovat merialueella kalastajien lukumäärän vähenemisestä huolimatta säilyneet vakiintuneella runsaan 100 miljoonan kilon tasolla, saalismäärät ovat suurista silakkamääristä johtuen viime vuosina suurentuneet yli 130 miljoonaan kiloon. Rannikon ammattikalastuksen saaliit ovat vaihdelleet kahdeksan miljoonan kilon

tasolla ja sisävesien ammattikalastussaaliit neljän miljoonan kilon tasolla. Taloudellisesti tärkeimmät saalislajit ovat merellä silakka ja sisävesillä muikku.

Kalan kulutus Suomessa on noussut kymmenessä vuodessa noin 30 prosenttia, mutta samalla kotimaisen kalan osuus on vähentynyt. Kulutuksen kasvu perustuu ulkomailta tuotuun kalaan. Suuri osa Suomessa kulutusta kotimaisesta kalasta saadaan vapaa-ajan kalastuksen kautta. Ammattikalastuksen saaliin osuus kulutetusta kalasta on laskenut noin kuuteen prosenttiin.

Pääosa kalastuksen kohteena olevista kalalajeista esiintyy varsin runsaina Suomen vesissä, mutta osa pyynnin kohteena olevista kannoista on heikentynyt. Merialueella silakka- ja kilohailikannat ovat runsaat ja turskakannat ovat elpymässä. Ahven-, kuha-, muikku-, hauki-, made- ja siikakantojen tila vaihtelee eri vesistöalueilla suotuisten ja epäsuotuisten ympäristöolosuhteiden sekä kalastuspaineen seurauksena. Kuha- ja ahvenkannat vaihtelevat lämpiminä vuosina syntyneiden vahvojen vuosiluokkien ja niiden suotuisan kasvun mukaan. Sisävesialueilla muikkukannat ovat keskimääräiset, mutta monissa merkittävässä muikkuvesissä kannat ovat jopa ylitiheät, jolloin muikkujen keskikoko on jäänyt pieneksi. Suomenlahden rannikolla, Saaristomerellä ja joissakin sisävesissä ovat keväällä kutevat särkikalakannat runsastuneet voimakkaasti. Särkikaloihin kohdistuu harvoin voimakasta pyyntiä, minkä vuoksi niiden suurta määrää vesistöissä pyritään monin paikoin vähentämään intensiivisillä hoitokalastuksilla.

Vuonna 2010 julkaistussa Suomen lajien uhanalaisuusarviossa äärimmäisen uhanalaiseksi kalalajeiksi on luokiteltu järvilohi, meritaimen, merialueen harjus ja Saimaan nieria. Saimaan järvilohi on tällä hetkellä kokonaan istutusten varassa. Luontaiset meritaimenkannat ovat heikot ja saalis lähes kokonaan istutusten varassa. Merikutuisen harjuksen kannat ovat taantuneet ja jokikutuiset meriharjuskannat ovat kokonaan hävinneet. Erittäin uhanalaisia kalalajeja ovat napapiirin eteläpuoliset järvitaimenet ja luonnossa lisääntyvät vaellussiat. Ankeriaskannat ovat koko Euroopassa erittäin uhanalaisia. Itämereen ja Jäämereen laskevien jokien lohikan-

nat ovat vahvistuneet 2000-luvulla ja ovat siten uhanalaisuusarviossa lievennetty vaarantuneiksi.

Useiden vaelluskalakantojen heikko tila johtuu pääasiassa haitallisista elinympäristömuutoksista etenkin vesistöjen patoamisesta ja muusta vesirakentamisesta sekä toisaalta liiallisesta kalastuksesta luonnonkantojen heikentyneeseen tilaan nähden. Suomen suuret vaelluskalajoet Teno-, Näätämö-, Tornion-, ja Simojokea lukuun ottamatta on rakennettu vesivoiman tuotantoon.

Kalakantoja hoidetaan elinympäristöä suojelemalla ja parantamalla, kalateitä rakentamalla, kalastusta ohjaamalla sekä kaloja istuttamalla. Kalastuslain nojalla tehtävä kalastuksen säätely on keskeisessä asemassa kalalajien ja -kantojen säilyttämisessä ja kestävässä käytössä. Kalastusjärjestelyillä on myös ratkaiseva merkitys kalaistutusten tuoksellisuudessa.

Vuonna 2012 eri-ikäisiä kaloja ja rapuja istutettiin yhteensä noin 29,5 miljoonaa yksilöä (poislukien mäti- ja vastakuoriutuneet), yhteisarvoltaan 16 miljoonaa euroa (istukkaat ja kuljetus). Tärkeimmät istutettavat lajit ovat lohi, siika, taimen ja kuha.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) XX osasto sisältää ympäristöä koskevat artiklat. Unionin ympäristöpolitiikalla myötävaikutetaan muun muassa luonnonvarojen harkittuun ja järkevään käyttöön. Unionin ympäristöpolitiikka perustuu ennalta varautumisen periaatteelle.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) III osasto sisältää unionin yhteisen kalastuspolitiikan, joka on Euroopan unionin kalastuksen ja vesiviljelyn hallintovaline. Koska kalat ovat liikkuva luonnonvara, niitä pidetään yhteisenä omaisuutena, joiden käyttöä koskevat yhteiset säännöt. Sääntöjen tavoitteena on varmistaa kalakantojen kestävä ja vastuullinen hyödyntäminen. Yhteisön yhteinen kalastuspolitiikka syntyi 1970-luvulla, ja sen periaatteet vapaasta kalavesille pääsystä ja kiintiöjaon suhteellisesta vakaudesta ovat säilyneet kalastuspolitiikan kulmakivinä.

Yhteinen kalastuspolitiikka on Euroopan unionin yksinomaisessa toimivallassa siltä osin kuin kysymys on meren elollisten luonnonvarojen säilyttämisestä (SEUT 3 artikla).

Yksinomainen toimivalta tarkoittaa, että ainostaan unioni voi toimia lainsäätäjänä ja antaa oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, kun taas jäsenvaltiot voivat tehdä näin ainostaan unionin valtuuttamina tai unionin antamien säädösten toimeenpanemiseksi (SEUT 2 artikla). SEUT 4 artiklan mukaan kalastus meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistä lukuun ottamatta kuuluu unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

Yhteisen kalastuspolitiikan perussäädös uudistettiin vuonna 2013. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1380/2013 yhteisestä kalastuspolitiikasta alettiin soveltaa vuoden 2014 alusta. Uudessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa yhteisestä kalastuspolitiikasta (1 artikla) säädetään, että yhteisen kalastuspolitiikan alaan kuuluvat meren elollisten luonnonvarojen säilyttäminen, näitä luonnonvaroja hyödyntävien kalastusten ja laivastojen hallinnointi sekä yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanoa tukevien markkina- ja rahoitus-toimenpiteiden osalta makean veden elolliset luonnonvarat, vesiviljely sekä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostus ja kaupan pitäminen. Perussäädöksen lisäksi yhteistä kalastuspolitiikkaa säädellään unionin tasolla kalastuksen valvontaa, kalastuslaivastoa, tiedonkeruuta, markkinajärjestelyä sekä meri- ja kalatalousrahastoa koskevilla asetuksilla. Yhteiseen kalastuspolitiikkaan kuuluvat myös kalastuksen ulkosuhdepolitiikka ja Euroopan unionin kalastusta koskevat sopimukset kolmansien maiden kanssa. Osana yhteistä kalastuspolitiikkaa Euroopan unionissa vahvistetaan vuosittain tietyille kalakannoille jäsenvaltiokohtaiset saaliskiintiöt, joiden käytöstä jäsenvaltiot päättävät kansallisesti. Kiintiöillä rajoitetaan kaupallista kalastusta merellä harjoittavien kalastajien saaliita.

Perussäädöksessä jäsenvaltioille annetaan valtuudet toteuttaa lähinnä omaa kalastustaan koskien tietyt vaatimukset täyttäviä toimenpiteitä. Jäsenvaltioilla on oikeus toteuttaa syrjimättömiä toimenpiteitä kalakantojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi sekä meriekosysteemin suojelutason ylläpitämiseksi tai parantamiseksi 12 meripenikulman sisällä jäsenvaltion perusviivoista edellyttäen, ettei unioni ole toteuttanut erityisesti kyseistä aluetta koskevia tai erityisesti asianomaisen jä-

senvaltion havaitsemaan ongelmaan puuttuvia säilyttämisen- ja hoitotoimenpiteitä. Jäsenvaltion toimenpiteiden on sovittava yhteen unionin tavoitteiden kanssa ja oltava vähintään yhtä tiukkoja kuin unionin oikeuden mukaiset toimenpiteet. Jos jäsenvaltion suunnittelemat toimenpiteet todennäköisesti vaikuttavat muiden jäsenmaiden kalastusalueisiin, toimenpiteet saadaan toteuttaa vasta sen jälkeen, kun asianomaisia jäsenvaltioita, komissiota ja asianomaisia neuvonantajia on kuultu toimenpideluonnoksesta. Komissiolla on aina mahdollisuus pyytää jäsenvaltiota muuttamaan tai kumoamaan jäsenvaltion toteuttaman toimenpiteen, jos komissio katsoo, että toimenpide ei vastaa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä. Jäsenvaltioilla on myös valtuutus kalakantojen säilyttämiseksi toteuttaa kansallisia toimenpiteitä, jotka koskevat ainoastaan jäsenvaltion omia kalastusalueita unionin vesillä. Toimenpiteiden tulee olla yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisia ja vähintään yhtä tiukkoja kuin unionin oikeuden mukaiset toimenpiteet.

Yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteena on kalastuksen ja vesiviljelyn ekologinen kestävyys pitkällä aikavälillä sekä taloudellisten, sosiaalisten ja työllisyysshyötyjen aikaansaaminen ja elintarvikkeiden saatavuuden edistäminen. Tavoitteena on lisäksi elvyttää ja ylläpitää kalakantoja kestävää enimmäistuottoa (MSY, Maximum Sustainable Yield) ylittävälle tasolle. Tämä tehtäisiin saavuttamalla kestävä enimmäistuoton mukainen kalastuskuolevuus vuoteen 2015 mennessä, jos mahdollista, ja kaikkien kalakantojen osalta viimeistään vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi yhteisessä kalastuspolitiikassa sovelletaan ennalta varautuvaa lähestymistapaa ja ekosysteemilähestymistapaa.

Saaliiden poisheittäminen kieltäminen on vuonna 2013 säädetyn yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan asetuksen merkittävin uudistus. Kaupallisen kalastuksen harjoittajat eivät enää saa heittää saalista takaisin mereen, vaan saalis tulee purkaa maihin. Kielto koskee myös alamittaisia kaloja, jotka aikaisempien säännösten mukaan on täytynyt heittää takaisin mereen. Itämerellä purkamisvelvoite koskee silakkaa, kilohailia, turskaa, lohta ja punakampelaa. Toinen merkittävä

muutos koskee kalastuspolitiikan alueellistamista, jonka perusteella jäsenvaltiot voivat yhteistyössä tehdä komissiolle suosituksia. Komissio voi käyttää suosituksia ehdotustensa valmistelun lähtökohtana. Lisäksi jäsenvaltiot voivat keskenään sopia esimerkiksi kalakantojen hoitosuunnitelmien täytäntöönpanosta ja antaa niitä koskevia kansallisia määräyksiä. Komissio varmistaa, että määräykset ovat sopusoinnussa asetettujen tavoitteiden ja unionin lainsäädännön kanssa. Järjestelyn on tarkoitus edistää alueellisten erityisolosuhteiden huomioon ottamista. Itämeren jäsenvaltiot ovat yhteisen kalastuspolitiikan alueellistamista varten perustaneet vapaaehtoiseen yhteistyöhön perustuvan Itämeren kalastusfoorumin (BALT-FISH). BALT-FISH muodostuu jäsenvaltioiden kalastuksesta vastaavien ministeriöiden edustajista sekä Euroopan komission edustajista.

Euroopan unionin meristrategiadirektiivin (2008/56/EY) tavoitteena on Euroopan unionin merialueiden hyvä tila vuoteen 2020 mennessä. Direktiivissä sovelletaan ihmistoiminnan vaikutusten arviointiin ekosysteemiin perustuvaa lähestymistapaa, jossa tarkastellaan koko ekosysteemiä eli eliöstön ja elottomien ympäristötekijöiden kokonaisuutta. Meriympäristön tilaa tarkastellaan yhdenmisen meriympäristöön kohdistuvien paineiden ja vaikutusten sopeutuvalla hallinnalla, jolloin muun muassa valuma-alueelta välittyvät vaikutukset, meriliikenne, vesirakentaminen merialueella sekä kalakannat ja kalastus ovat tarkastelussa. Direktiivi on pantu täytäntöön Suomessa lailla vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) ja valtioneuvoston asetuksella merenhoidon järjestämisestä (980/2011).

2.2 Lainsäädäntö eri maissa

2.2.1 Ruotsi

Ruotsin kalastuslainsäädäntö säätelee kalastusoikeutta, kalakantojen hoitoa ja kalastuksen harjoittamista. Ruotsin kalastuslainsäädäntöä voidaan kutsua julkisoikeudellisesti painottuneeksi. Ruotsissa on Suomen tavoin sekä kansalliseen lainsäädäntöön että yhteisöpoliittiseen lainsäädäntöön perustuvaa sääntelyä. Keskeisin kalastusta säätelevä laki on kalas-

tuslaki, jota täydentäviä ja tarkentavia säännöksiä on monin paikoin annettu asetuksilla ja valtakunnallisen kalastushallintoviranomaisen määräyksillä. Näiden lisäksi kalastuslainsäädäntöön kuuluvat lait kalastuksenhoitoalueista, kalastusoikeuden vuokraamisesta ja luovutuskelpoisista kalastusoikeuksista. Edellä mainittujen lisäksi kalastusoikeuksia koskevaa sääntelyä on poroelinkeino-laissa. Kalastuslainsäädäntöön liittyviä lakeja sisältyy lisäksi muun muassa ympäristö-, meri-, merenkulku-, vesi- ja rikoslainsäädäntöön.

Ruotsissa kalastusasiat kuuluvat maaseutuministeriön hallinnonalaan, jonka alaisuudessa toimii valtakunnallinen meri- ja vesiviranomainen. Kalastuksen alueellisia hallinnollisia toimijoita ovat lääninhallitukset. Yksityisen sektorin toimijoita ovat muun muassa yksityisten kalavesien omistajien muodostamat kalastuksenhoitoalueyhdistykset sekä ammatti- ja vapaa-ajankalastajien järjestöt.

Vastuu kalastuksen hoidosta ja järjestämisestä on jaettu. Meren, rannikon ja suurten järvien osalta vastuu kuuluu valtiolle. Muilla vesialueilla vastuu kuuluu kalavesien omistajille ja sitä toteutetaan käytännössä kalastuksenhoitoalueiden kautta. Lääninhallituksella ja meri- ja vesiviranomaisella on kuitenkin toimivalta puuttua yksityistenkin vesien osalta puutteelliseen tai virheelliseen kalastuksen järjestämiseen.

Sääntelytasolla kalakantojen säilymistä turvataan lajirauhoituksilla, rauhoitusajoilla ja -alueilla, alamitoilla, kalastusvälinerajoituksilla, kalastuskielloilla ja -rajoituksilla sekä kalankulun turvaamisella. Lisäksi kalojen istuttaminen ja siirtäminen on luvanvaraista. Vaelluskaloille ei ole omia säädöksiä vaan niitä koskevat samat sääntelymekanismit kuin muitakin kaloja.

Ruotsissa vesialueet on jaettu yleisiin ja yksityisiin vesiin. Merialueen lisäksi yleisiä vesiä on Ruotsin neljässä suurimmassa järvestä. Lähtökohta on, että vesialue, joka kuuluu kiinteistöön, on yksityistä ja vastaavasti kiinteistöön kuulumattomat vesialueet ovat yleisiä.

Yleisillä vesialueilla kalastus on lähtökohdaisesti vapaata, tosin kyseistä kalastusoikeutta koskevat monet rajoitukset. Yksityisillä vesillä kalastusoikeus kuuluu kiinteistön

omistajalle. Rannikon ja suurten järvien yksityisvesillä saavat kuitenkin muutkin kalastaa tiettyin edellytyksin.

2.2.2 Norja

Norjan kalastuslainsäädäntö on julkisoikeudellisesti painottunutta ja siinä on havaittavissa sekä ympäristölliset että elinkeinon liittyvät painotukset. Norjalainen kalastuslainsäädäntö on kaksijakoinen, jonka osaset muodostuvat lohi- ja sisävesikalastuksesta sekä merikalastuksesta.

Lohikalalaki säätelee lohi- ja sisävesikalastusta. Lain tavoitteeksi on kirjattu lohi- ja sisävesikalajien luonnollisten kantojen ja niiden elinympäristöjen turvaaminen. Laki rakentuu siten, että sitä täydennetään asetuksilla. Lohi- ja sisävesikalajien kalastuksella on liittymäkohta myös luonnon monimuotoisuutta koskevaan lakiin, koska kyseisen lain mukaan lohi- ja sisävesikalajia saa kalastaa vain, kun ne tuottavat niin sanottua pyyntikelpoista ylijäämää. Muutenkin norjalaisessa lainsäädännössä näkyy vahvasti pyrkimys luonnon kalakantojen sekä niiden elinympäristöjen turvaamiseen.

Merikalastusta säännellään useammalla lailla. Tärkein niistä on meriresurssilaki, jonka soveltamisalaan kuuluu merellisten resurssien pyynti ja muu hyödyntäminen. Meriresurssilaki ei kuitenkaan koske lohenkalastusta merellä, jota säädelään lohikalalailla. Merellä tapahtuvan ammattikalastuksen keskeiset säännökset kuuluvat osallistumislakiin, jolla sovitetaan kalastuslaivaston saaliskapasiteetti kalavarojen kestävä käyttöön turvaamiseksi. Merikalastukseen liittyvää lainsäädäntöä löytyy myös muun muassa merilaisista, laista kalastuslajien rekisteröinnistä ja ulkomaalaisia koskevasta kalastuskieltolaista.

Norjassa kalastusasiat kuuluvat kahden eri ministeriön vastuualueelle. Lohi- ja sisävesikalastusta koskevat asiat kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan. Merikalastusasiat sen sijaan kuuluvat kalastus- ja rannikkoministeriön vastuulle. Molemmilla ministeriöillä on apunaan keskushallintoviranomaiset.

Norjan sisämaan kalavedet ovat yleensä yksityisiä. Tosin isommissa järvissä saattaa olla niin sanottu vapaa keskiosa, joka kuuluu valtiolle. Myös merialueella on rannanomis-

tukseen perustavaa vesialueen omistusta. Sisämaan yksityisvesillä ei ole samanlaista yleiskalastusoikeutta kuin Suomessa, mutta valtion omistamilla vesillä on Norjan kansalaisia koskeva yleiskalastusoikeus (vapaka- lastus). Merialueen kalastus on varsin tiukasti säädeltyä, mutta sielläkin on sallittu vapaka- lastus tietyin rajoituksin ja ehdoin.

Ruotsin, Norjan, Tanskan, Viron, Kanadan ja Skotlannin kalastuslainsäädäntöä on vertailtu maa- ja metsätalousministeriön teettämässä erillisselvityksessä ”Kalastuslainsäädännön vertaileva selvitys” (tekijöinä Inkinen, Mättö, Utter ja Hollo), joka löytyy ministeriön internetsivuilla osoitteesta <http://www.mmm.fi/attachments/kalariistajap/rot/kalastuslainkokonaisuudistus/5nPWWhNwRA/Kalastusoikeusvertailu.pdf>.

2.3 Kansainväliset sopimukset

2.3.1 Rio de Janeiron biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus

Rio de Janeiron biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (SopS 78/1994, jäljempänä *biodiversiteettisopimus*) tavoitteena on biologisen monimuotoisuuden suojelu samoin kuin biologisen monimuotoisuuden osien kestävä käyttö (1 artikla). Biologisella monimuotoisuudella tarkoitetaan kaikkiin ekosysteemeihin tai ekologiseen kokonaisuuteen kuuluvien elävien eliöiden vaihtelevuutta, johon lasketaan kuuluvaksi lajin sisäinen geneettinen monimuotoisuus, lajien välinen monimuotoisuus sekä ekosysteemien monimuotoisuus. Kestävä käyttö tarkoittaa biologisen monimuotoisuuden osien käyttöä siten, että käytön laatu tai määrä ei pitkällä aikavälillä johda biologisen monimuotoisuuden vähenemiseen. Sopimuksen 7 artiklan sisältämän läpäisyperiaatteen mukaan luontoarvot tulee turvata kaikkien ympäristöön vaikuttavien toimintojen yhteydessä, ei siis pelkästään varsinaisten luonnonsuojelutoimien avulla. Näin ollen biodiversiteettisopimus on otettava huomioon myös kalastuksen sääntelyssä. Sopimuksen 8 artiklan mukaan valtiot ovat velvollisia muun muassa säätelemään biologisen monimuotoisuuden suojelun kannalta tärkeitä luonnonvaroja.

2.3.2 YK:n merioikeusyleissopimus ja kalakantasopimus

YK:n merioikeusyleissopimus (SopS 50/1996) valmistui vuonna 1982. Suomi ratifioi merioikeusyleissopimuksen vuonna 1996 ja Euroopan yhteisöt vuonna 1998. Merioikeusyleissopimuksessa vahvistetaan keskeisiä periaatteita ja säännöksiä merten ja merenpohjan käytöstä. Sopimuksen artikla 61 edellyttää, että rantavaltio määrittelee talousvyöhykkeellään elollisten luonnonvarojen sallittavien saaliiden suuruuden. Lisäksi rantavaltion tulee tieteellisen näytön perusteella säilyttämis- ja hoitotoimilla varmistaa, että elollisten luonnonvarojen säilyminen talousvyöhykkeellä ei vaaranna liiallisen hyödyntämisen vuoksi. Rantavaltioiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen tulee toimia yhteistyössä tähän päämäärään pääsemiseksi.

Rantavaltion tulee pitää tai palauttaa hyödynnettävät kannat kestävänsä enimmäistuoton tasolle (Maximum Sustainable Yield, MSY), joka perustuu ympäristöllisiin ja taloudellisiin seikkoihin kuten muun muassa rannikolla sijaitsevien kalastusyhdykskuntien taloudellisiin tarpeisiin ja kehitysmaiden erityisvaatimuksiin. Rantavaltion tulee pyrkiä siihen, että elollisia luonnonvaroja hyödynnetään talousvyöhykkeellä mahdollisimman täysimääräisesti kestävänsä enimmäistuoton puitteissa.

Sopimuksen 66 artiklassa käsitellään anadromisia, eli joissa tai järvissä lisääntyviä kalakantoja, jotka vaeltavat syönnökselle merelle. Artiklan sisältämän kutuvaltioperiaatteen mukaan valtioilla, joiden joissa anadromiset kannat lisääntyvät, on katsottava olevan niihin suurin intressi ja niillä on kannoista myös päävastuu. Tällaisten valtioiden tulee huolehtia kantojen säilymisestä asianmukaisilla sääntelytoimilla, jotka koskevat kalastusta kaikilla sen talousvyöhykkeen ulkorajan sisäpuolella sijaitsevilla vesillä ja muiden maiden vesillä. Valtio voi neuvoteltuaan muiden näitä kantoja pyytävien valtioiden kanssa määrätä sen joissa lisääntyviä kantoja koskevan suurimman sallitun kokonaissääntelyliin.

Kun on kysymys näiden anadromisten lajien pyytämisestä talousvyöhykkeen ulkorajan ulkopuolella, asianomaisten valtioiden tulee

käydä neuvotteluja, joissa sovitaan pyynnin ehdoista ottaen asianmukaisesti huomioon kantojen säilyttämistä koskevat vaatimukset ja alkuperävaltion tarpeet näiden kantojen osalta.

YK:n sopimus hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevien 10.12.1982 tehdyn YK:n merioikeusyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta (SopS 81/2003), eli niin kutsuttu YK:n kalakantasopimus valmistui vuonna 1995. Suomi ja Euroopan yhteisöt ratifioivat sopimuksen samanaikaisesti vuonna 2003.

YK:n kalakantasopimus asettaa periaatteita hajallaan olevien ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämiselle ja hoidolle ja vahvistaa, että näiden toimien tulee perustua varovaiseen lähestymistapaan ja parhaaseen tieteelliseen tietoon. Sopimuksessa on kehitetty merioikeusyleissopimuksen säännöksiä valtioiden yhteistyöstä kalakantojen säilyttämisessä talousvyöhykkeillä ja aavalla merellä. Sopimus sisältää tätä työtä koskevat yhteistyöpuitteet.

2.3.3 Kahdenväliset rajajokisopimukset

Suomen ja Ruotsin rajavesistöjen käytöstä on sovittu joidenkin vesioikeudellisten ja kalastusoikeudellisten kysymysten osalta rajajokisopimuksessa (SopS 91/2010). Sopimuksen tarkoituksena on ensisijassa turvata sopimuksen soveltamisalueen muodostamalla vesienhoitoalueella kummankin sopimuspuolen mahdollisuudet rajajokien tasapuoliseen käyttöön rajaseudun etuja edistävällä tavalla sekä edistää yhteistyötä vesi- ja kalastusasioissa. Sopimuksen mukaan erityistä huomiota on kiinnitettävä muun muassa luonnonsuojeluun, ympäristönsuojeluun, kalakantojen suojeluun ja kestävään käyttöön.

Rajajokisopimuksen olennaisena osana on kalastussääntö, joka sisältää määräyksiä muun muassa rauhoituspiireistä, rauhoitusajoista, vähimmäismitoista sekä pyyntivälineistä ja niiden käytöstä. Niiltä osin kuin kalastussäännössä ei ole jostakin asiasta erityismääräyksiä, sovelletaan sopimusalueella kansallista kalastuslainsäädäntöä. Näin ollen muun muassa rikosoikeudellinen vastuu määräytyy kansallisen lainsäädännön mukaan.

Suomen ja Norjan välinen sopimus Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä (SopS 94/1989) säätelee kalastusta kyseisten valtioiden rajajoessa. Lisäksi sopimus velvoittaa osapuolia saattamaan voimaan erillisiä säännöksiä ja ryhtymään toimenpiteisiin kalakantojen edistämiseksi Tenojoen sivuvesistöissä. Sopimuksen voimaansaattamista koskeva laki (1197/1989) on säädetty perustuslainsäätämisyjärjestyksessä, eli kyse on poikkeuslaista. Sopimuksen uudistamista koskevat neuvottelut ovat parhaillaan käynnissä.

Lisäksi Suomi ja Norja ovat tehneet sopimuksen kalastuksesta Näätamöjoen kalastusalueella (17–18/1978, muutettu 33/1984). Sopimukseen sisältyvässä kalastussäännössä on säännöksiä erityisesti lohenkalastuksen kalastusajoista ja sallituista pyyntivälineistä. Sopimuksen tavoitteena on kalakantojen suojelu, säilyttäminen ja kehittäminen. Sopimuksessa on myös määräyksiä tutkimus- ja valvontayhteistyöstä.

2.3.4 Euroopan ihmisoikeussopimus

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 63/1999) 6 artiklan 1 kappaleen mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (jäljempänä *EIT*) on käsitellyt 2000-luvun aikana muutamia kalastusoikeuksien rajoituksiin liittyneitä tapauksia, joissa kyse on ollut valitusoikeudesta rajatulle alueelle säädettyihin kalastusrajoituksiin.

Tapauksessa *Posti ja Rahko* (24.9.2002) Suomi sai langettavan tuomion, koska ammattikalastajina toimineilla valittajilla ei ollut mahdollista saattaa valtiolta vuokraamiinsa lohenkalastuspaikkoihin kohdistuneita, valtioneuvoston asetuksilla säädettyjä rajoituksia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Lisäksi tapauksessa *Stark* ja muut (asialistalta poistamista koskeva tuomio 9.10.2007) Suomi myönsi ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen mukaisen oikeussuojakeinon puutteen ja tämän johdosta maksoi korvauksia valittajille. Tapauksessa *Alatulkila* ja

muut (28.7.2005) EIT katsoi, että Suomi ei ollut rikkonut sopimuksen 6 artiklaa tuomioistuimeen pääsyä koskevan vaatimuksen osalta. Tapauksessa suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission tekemä päätös, joka sisälsi pitkälti samankaltaisia kalastusrajoituksia kuin sittemmin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä annettu asetus 319/1998, oli saatettu purkuhakemuksena korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäväksi. Perusteluna EIT totesi, että korkeimmalle hallinto-oikeudelle tehdyt purku-hakemukset poikkeuksellisesti riittivät takaamaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin, koska päätöksessä oli käsitelty ja perusteltu kaikki esitetyt purkuperusteet.

EIS 6(1) artikla ei takaa pääsyä sellaiseen tuomioistuimeen, joka voisi kumota lain taikka jättää sen soveltamatta. EIS 6(1) artikla saattaa kuitenkin edellyttää, että yleisen asetuksen, päätöksen tai muun toimenpiteen asiasisältö tulee voida riitauttaa tuomioistuimessa, jos kyseinen normipäätös, vaikka sitä ei ollut muodollisesti osoitettu kenellekään määrätylle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, pääosin vaikuttaa henkilön tai samanlaisessa asemassa olevan henkilöryhmän yksityisluonteisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, joko tiettyjen heille ominaisten piirteiden tai heidät kaikista muista henkilöistä erottavan tosiasiallisen tilanteensa johdosta. EIT:n kanta muistuttaa EY-oikeuden järjestelyä, jossa yleisluonteinen toimenpide (esim. asetus) saattaa tietyissä oloissa koskea yksilöä sillä tavoin, että sen mitättömäksi julistamista voidaan vaatia kanteella EY-tuomioistuimissa (RS 230 artikla). EIT:n oikeuskäytäntö on näin ollen otettava huomioon kalastuslaissa säädettyjä kalastuksen rajoituksia koskevissa säännöksissä siten, että suppeaa aluetta tai tosiasiallisesti rajattua joukkoa oikeudenhaltijoita koskeva sääntely tulee toteuttaa viranomaisen valituskelpoisilla hallintopäätöksillä.

2.3.5 Århusin yleissopimus

Suomessa tuli voimaan vuonna 2004 yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa. Myös Euroopan yhteisö on

sopimuksen osapuoli. Sopimuksella pyritään edistämään yleisön osallistumista ympäristöä koskevaan päätöksentekoon sen kaikissa eri vaiheissa. Sopimuksessa käytetty yleisö -termi on laaja ja se kattaa muun muassa ympäristönsuojelua edistävät järjestöt.

2.3.6 Itämeren merellinen ympäristönsuojelusopimus

Suomi on Itämeren merellisen ympäristönsuojelusopimuksen (Helsingin sopimus, HELCOM) osapuoli (SopS 2/2000). Sopimuksen tavoitteena on yhteistyössä kaikkien Itämeren rantavaltioiden kesken toteuttaa toimia eri sektoreilla Itämeren hyvän tilan saavuttamiseksi. Kalakantojen kestävyyttä ja kalastuksen vaikutuksia meren tilaan käsitellään osana HELCOM-yhteistyötä ja ne ovat osa vuonna 2007 hyväksyttyä Itämeren toimintaohjelmaa.

2.4 Nykytilan arviointi

Kalavarojen hallinnointiin liittyvä haaste on nykypäivänä edelleen sama kuin voimassa olevaa kalastuslakia valmisteltaessa. Eri-tyisen haasteen kalavarojen käytön ja hoidon järjestämiseen aiheuttaa pirstoutunut vesialueiden omistus. Kalat liikkuvat laajoilla alueilla ja usein lisääntymisalueet ovat toisaalla kuin syönnösalueet. Rajalliseen kalakantaan kohdistuu pyyntiä usean eri omistusyksikön alueella ja säännöt kalastukseen eri alueilla voivat vaihdella runsaasti. Kokonaisvaltaisen, kalojen kaikki elinkierron vaiheet ja kunkin kalakannan tilan huomioon ottava suunnittelu on etenkin vaelluskalojen osalta vesialueen omistusyksiköiden pienen koon vuoksi haasteellista.

Suomessa on noin 1 400 000 osakaskiinteistöä ja 20 500 osakaskuntaa. Osakaskunnista 70 prosenttia on sisävesillä, ja niiden hallinnassa on 80–90 prosenttia sisävesien pinta-alasta. Lisäksi koko maassa on noin 14 400 yksityistä vesialuetta. Näiden osuus sisävesien pinta-alasta on noin 5–10 prosenttia. Valtion yleisvesialueita on sisävesien pinta-alasta noin kolme prosenttia. Osakaskuntien omistamat vesialueet ovat usein pieniä: merialueella noin 70 prosenttia osakaskunnista on pinta-alaltaan alle 200 ha, ja si-

sävesillä noin 80 prosenttia osakaskuntien vesialueista on alle 1 000 ha. Koko maan osakaskunnista neljänneksen vesialue on alle 50 ha. Osakaskunnilla on vesien pinta-alallisesti merkittävin kalaveden hoidon ja käytön toteuttamisvastuu, mutta osakaskuntien toiminta-aktiivisuus on varsin vaihtelevaa. Osa osakaskunnista toimii esimerkillisesti ja toiminta on aktiivista, kun taas joidenkin osakaskuntien toiminta on täysin hiipunutta. Kalastajien ja kalakantojen näkökulmasta tämä on haasteellista, sillä yleensä samalla vesialueella on sekä hyvin toimivia että passiivisesti toimivia osakaskuntia.

Kalastusalueiden perustamisella pyrittiin vähentämään pienten omistusyksikköjen kalataloudelle aiheuttamia ongelmia. Kalastusalueet muodostettiin vesialueiden omistussuhteista sekä kunnallisesta ja muusta hallinnollisesta jaotuksesta riippumattomiksi toimielimiksi. Tavoitteena oli muodostaa kalataloudellisesti yhtenäisiä alueita, joiden kalastusoloja järjestettäessä oli asianmukaista soveltaa yhtenäisiä toimenpiteitä. Käytännössä alueiden määritys oli joillain alueilla hankalaa ja niitä ei kaikilta osin pystytty muodostamaan kalataloudellisesti järkeviksi kokonaisuuksiksi. Taustalla vaikuttivat muun muassa kieliasiat ja kuntien rajat. Alueita muodostettiin lopulta yli 200 kappaletta.

Kalastusalue toiminta on sujunut hyvin osassa maata, kun taas tietyillä alueilla toiminnassa on ollut ongelmia. Ongelmina on ollut muun muassa riittämätön rahoitus ja vähäinen aktiivisuus. Käyttö- ja hoitosuunnitelmien laadintaan ei ole aina ollut käytettävissä tarpeellisia taloudellisia ja tiedollisia resursseja tai alueen jäsenten yhteistä tahtotilaa. Tutkimus- ja seurantatietoa suunnitelman laadinnan pohjaksi ei ole joko ollut olemassa tai sitä ei ole osattu hyödyntää tarvittavissa määrin. Käyttö- ja hoitosuunnitelmalla ei ole ollut laissa säädettyä riittävää sitovuutta suhteessa osakaskuntien toimintaan. Käytön ja hoidon suunnittelua ei ole myöskään ohjattu hallinnon tasolta riittävän yhtenäisesti ja tavoite yhtenäisistä kalastuksen säätelytoimenpiteistä ja kalavarojen johdonmukaisista hoitotoimenpiteistä ei ole toteutunut koko maassa. Kalakantojen hoidon kannalta pahimmissa tapauksissa vesialueen eri kalastusalueet ovat tehneet täysin vastakkaisia säätelypää-

töksiä, joilla on suora vaikutus samoihin kalakantoihin. Kalastusalueilla olevat valtuudet rajoittaa kalastusta rinnastuvat monilta osin sitovien oikeussääntöjen antamiseen, minkä vuoksi järjestelyyn liittyy myös valtiosääntöoikeudellisia ongelmia.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmissa kalavarojen hoito on painottunut suureksi osaksi kalojen istuttamiseen. Kaikilta osin istutustoiminnan tulokset eivät ole olleet tavoitteiden mukaisia. Etenkin taloudellisen tuottavuuden vaatimus on saaliiden kasvusta huolimatta täytynyt vain harvoin. Tulokset ovat olleet heikkoja monissa elvytysistutuksissa, joita ei ole tuettu riittävällä kalastuksen ohjauksella. Istutukset ovat kuitenkin monin paikoin lisänneet kalastusmahdollisuuksia ja vahvistaneet heikentyneitä kantoja. Niiden avulla on onnistuttu säilyttämään joitakin häviämishukan alla olleita kalakantoja. Toisaalta joissakin tapauksissa istukkaat ovat syrjäyttäneet elinvoimaisia alkuperäisiä kalakantoja ja istutuksilla on heikennetty luonnon monimuotoisuutta.

Luonnontuotannoltaan heikentyneet kalalajit eivät monin paikoin kestä nykyisenlaista samanaikaisesti useaan eri lajiin ja ikäryhmään kohdistuvaa kalastusta, joka ei huomioi eri kalalajien ja -kantojen erilaista pyyntikesävyyttä. Erityisesti vaelluskalakannat, jotka vaeltavat laajoilla alueilla, edellyttävät kokonaisvaltaista kalastuksen säätely- ja ohjausjärjestelmää, jossa huomioidaan kalalajin elinkierron kaikki vaiheet ja niihin kohdistuvan kalastuspaineen vaikutukset. Vaelluskalojen keskeinen ominaisuus pyynnin kannalta on niiden vuotuinen elinkiertoon liittyvä liikkuminen tiettyjen rajattujen alueiden, kuten jokisuiden, salmien ja muiden kapeikkojen, kautta. Tällaisilla alueilla niiden pyynti voi muodostua liian tehokkaaksi. Pyyntipaineen rajoittaminen näillä herkillä alueilla ja tiettyinä ajankohtina tulisi toteuttaa siten, että kantojen lisääntymismahdollisuus turvataan. Sekalaji- ja sekakantakalastuksen ydinongelmat voivat koskea niin ammattikalastusta kuin vapaa-ajankalastustakin, sillä tehokkaat pyyntimuodot, kuten verkot ja muut lähes ammattimaiset pyydykset, ovat käytössä myös vapaa-ajankalastuksessa.

Toisaalta osa maamme kalavaroista on alihyödynnettyjä. Ammattikalastajien määrä on

vähentynyt jyrkästi jo pitkään. Alan yhtenä suurena haasteena on kalastusoikeuksien ja vesialueiden saaminen ammattikalastajien käyttöön nykyistä enemmän. Ongelmia kalastusoikeuksien saannissa on ollut sekä sisävesillä että rannikolla. Yksityisvesialueilla pienten omistajayksiköiden kanssa tehdyt erilliset vuokrasopimukset eivät usein mahdollista laajojen ja kalastuksen kannalta mielekkäiden alueiden saamista elinkeinon käyttöön, mikä asettaa haasteita toiminnan pitkäaikaiselle suunnittelulle ja investointien tekemiselle. Myös kalastuksen siirtäminen sinne, missä kalat vuoden eri aikoina esiintyvät, ei aina ole mahdollista.

Kalatalouden edistämiseksi kerättävä kalastuksenhoitomaksu on koettu ongelmalliseksi, koska se ei itsessään anna oikeutta kalastaa, vaan maksun lisäksi on vielä hankittava varsinainen kalastuslupa. Kalastuksenhoitomaksukertymään on vaikuttanut se, että vain alle puolet maksuvelvollisista Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen vuonna 2012 julkaiseman selvityksen mukaan suorittaa maksun. Maksuhaluttomuuden taustalla on epäilty olevan osin tietämättömyyttä ja välinpitämättömyyttä. Erityisesti satunnaisten kalastajien kokemaa järjestelmän sekavuus, alueiden rajojen epäselvyys ja lupien suuri määrä viestivät tarpeesta kehittää kalastuksen lupa- ja rahoitusjärjestelmää sekä tiedotusta. Ilman maksun suorittamista kalastettaessa kiinnijäämisen riski ja siitä seuraava pieni 50 euron rikesakko ovat todennäköisesti myös osaltaan vaikuttaneet maksuhalukkuuteen. Väestön ikärakenteesta johtuen maksun kertymä jatkaa vähenemistään, mikäli yli 64-vuotiaiden maksuvapautusta jatkettaisiin.

Myös vapaa-ajankalastajien on voimassa olevan lain mukaisessa järjestelmässä usein vaikea saada haluamiaan kalastuspalveluita ja -mahdollisuuksia. Kaikille alueille ei ole vielä kehitetty usean eri vieheen vetouistelun mahdollistavia yhtenäislupa-alueita ja toisaalta vaelluskalakantojen tilan vuoksi Suomen virtavesien kalastusmahdollisuudet ovat melko rajalliset. Lisäksi kalastusrajoituksia koskeva tieto on hajallaan ja valvutuneenkin vapaa-ajankalastajan on melko vaikea selvittää, miten kullakin vesialueella saa kalastaa. Erityisesti alueellisten rajoitusten perusteista

ja kalavarojen käytön ja hoidon tavoitteista on suhteellisen vähän tietoa saatavilla.

Voimassa olevan lain mukainen järjestelmä on hajanainen ja sen avulla ei synny selkeää kuvaa kalastuksen järjestämisen tavoitteista ja puitteista. Suomen runsaat ja monipuoliset kalavarat mahdollistaisivat paremmalla kalastuksen järjestämisellä suuremman yhteiskunnallisen hyödyn aikaansaamisen, josta edunsaajia olisivat niin vesialueen omistajat kuin kalastajatkin.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Uudistuksen tavoitteena on ajanmukaistaa kalastuslainsäädäntö vastaamaan niitä muutoksia, joita kalastuslain säätämisen jälkeen on tapahtunut kalastuksessa, kansallisessa ja unionin lainsäädännössä sekä yhteiskunnassa yleisesti. Uudistuksella pyritään turvaamaan kalavarojen kestävä käyttö nykyistä paremmin.

Lain ajantasaistamiseksi tarpeelliset muutokset ovat niin mittavia, että niiden toteuttaminen osauudistusten avulla ei ole mahdollista. Säännösten aineellisten muutosten lisäksi sääntelyn ymmärrettävyyttä ja selkeyttä on parannettava. Kalastuslain sisäistä viitustekniikkaa tulee yksinkertaistaa ja lain systematiikkaa selkeyttää. Lakiin tehdään muun muassa perustuslain edellyttämiä muutoksia säätämällä oikeuksien ja velvoitteiden perusteista lain tasolla. Myös asetuksenantovaltuuksia täsmennetään.

Ehdotetun lain tarkoituksena on järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluvon monimuotoisuus ja suojelu. Kalastuslain tavoitteena on säätää puitteista, joissa kalavaroja hyödynnetään siten, että turvataan niiden säilyminen luonnossa ottaen samalla huomioon kaikki eri kestävyys ulottuvuudet kalavarojen käytöstä ja hoidosta säädettäessä. Lain tavoitteena on tehostaa erityisesti vaelluskalojen elinvoimaisuuden turvaamiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Vaelluskalojen elinvoim-

maisuuden turvaamista koskeva näkökulma on pyritty toteuttamaan läpäisyperiaatteena esitetyn kalastuslain pykälien muodostamassa kokonaisuudessa, ei pelkästään vaelluskaloja koskevassa luvussa. Lisäksi tavoitteena on kalastuksen järjestäminen siten, että kalastus kohdentuu pyyntivahvoihin kantoihin ja siihen ikä- ja kokoluokkaan, joka kalojen elinkierron ja saaliin tuoton kannalta on optimaalista.

Laissa pyritään luomaan raamit, joiden puitteissa yhteisiä kalavaroja voidaan hyödyntää kestävästi. Lain yhtenä johtoajatukseksi on, että kalastuksen säätelyn tulee olla kokonaisvaltaista ja perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tutkimus- ja seurantatietoon. Kalavarojen kestävästä käytöstä koskevan tavoitteen toteuttamiseksi ehdotetussa laissa olisi selkeät toimivaltuudet toimeenpanna viranomaispäätöksin ja alemmanasteisin säädöksin tarvittavaa kalastuksensääntelyä. Laissa olisi lisäksi aineelliset säädökset muun muassa kalan kulun ja lisääntymisen turvaamiseksi tarvittavista kalastusrajoituksista ja -kielloista.

Ehdotuksen perustana on alhaalta ylöspäin lähtevä suunnittelujärjestelmä. Kalastuksen järjestämisestä vastaisi nykykäytännön mukaisesti kalastusoikeuden haltija eli useimmissa tapauksissa vesialueen omistaja. Kalavarojen käytön- ja hoidon suunnittelujärjestelmä perustuisi kalataloudellisesti riittävän suurista yhtenäisistä vesistöalueista koostuvien kalatalousalueiden suunnitelmiin, joiden laadinta tapahtuisi yhteistyössä alueen kalastusoikeuden haltijoiden, kaupallisten kalastajien ja vapaa-ajankalastajien sekä ympäristöjärjestöjen kanssa. Valtakunnallisilla hoitosuunnitelmissa luotaisiin perusta alueellisille toimenpiteille. Erityisesti vaelluskalojen osalta säätelytoimenpiteiden yhteensovittaminen kalojen eri elinalueilla on tärkeää, minkä vuoksi kalatalousalueiden laatimille ja toimeenpanemille käyttö- ja hoitosuunnitelmille annettaisiin jatkossa nykyistä suurempi painoarvo. Käyttö- ja hoitosuunnitelmat käsiteltäisiin ennen niiden hyväksymistä uusissa alueellisissa kalatalouden yhteistyöryhmissä, jolloin voitaisiin varmistaa eri alueiden suunnitelmien yhteensopivuus ja samalla sovittaa yhteen eri alueiden ja tahojen intressejä

sekä sitouttaa toimijoita suunnitelmien toimeenpanoon.

Kalakantojen hoidon osalta tavoitteena on siirtyä istutuskeskeisestä kalavesien hoidosta kalastuksensääntelyyn perustuvaan kalavarojen hoitoon. Vähintään yhden kutukerran periaatetta toteuttaen pyrkimyksenä on, että jatkossa kalakantojen kestävä tuotto perustuisi kalojen luontaiseen lisääntymiseen. Pääsääntöisesti vain käyttö- ja hoitosuunnitelmaan sisältyvät istutukset olisivat sallittuja ja muihin istutuksiin tulisi aina hakea viranomaiselta lupa.

Lain yhtenä tavoitteena on ammattikalastajien toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteeseen pyritään muun muassa määrittelemällä kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet, joita koskevia kalastuslupia ja kalastusoikeuksien vuokrasopimuksia kalavesien omistajat sitoutuisivat tekemään alueen kaupallisten kalastajien kanssa. Viime kädessä kaupallisilla kalastajilla olisi laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä mahdollisuus saada omistajan sijaan ELY-keskukselta lupa. Näillä keinoin kalastusta voitaisiin kohdentaa pyyntivahvoihin ja mahdollisesti alihyödynnettyihin kalakantoihin ja samalla lisätä kotimaisen kalan tarjontaa kuluttajille.

Tärkeänä tavoitteena on laajentaa yleiskalastusoikeuksia kestäväällä tavalla ja kehittää vapaa-ajan kalastusta laajojen kansalaispiirien luontoharrastuksena. Lakiesityksessä esitetään laajennettavaksi ja yksinkertaistettavaksi maksullista yleiskalastusoikeutta siten, että yhdistettäisiin voimassaolevan lain mukainen kalastuksenhoitomaksu ja viehekalastusmaksu yhdeksi maksuksi. Jokaisen täysiikäisen alle 65 -vuotiaan kalastajan tulisi kalastustapaan katsomatta maksaa *kalastonhoitomaksu*, joka oikeuttaisi viehekalastukseen yhdellä vieheellä koko maassa. Onkiminen ja pilkkiminen sekä niin sanottu silakan litkaus olisivat kokonaan maksuttomia yleiskalastusoikeuksia. Oikeudenmukaisella ja yksinkertaisella maksujärjestelmällä sekä kohtuullisen suuruisella maksulla pyrittäisiin kasvatamaan kalastajien maksuhalukkuutta ja siten varmistamaan kalavarojen kestävä käytön ja hoidon järjestämisen rahoittaminen.

tamaan pieniä osakaskuntia yhdistymään ja suurempaan oikeudenmukaisuuteen päätösvalan osalta. Kalatalousalueiden keskeisimpänä tehtävänä olisi alueen käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen ja toimeenpano sekä kalastuksen valvonnan järjestäminen.

Lain 4 luku sisältäisi säännökset kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelujärjestelmästä. Järjestelmällä pyrittäisiin toteuttamaan lain tarkoituksena olevaa kalavarojen kestävä käyttöä ja monimuotoisuuden turvaamista. Suunnittelussa olisi kaksi tasoa, valtakunnallinen ja alueellinen. Esityksessä säädettäisiin jokaiselle kalatalousalueelle velvollisuus käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimiseksi ja käyttöönottamiseksi. Suunnitteluprosessi olisi osallistava, alhaalta ylöspäin suuntautuva, ja suunnitelmien tulisi perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon. Suunnitelmien sisältövaatimuksista ja hyväksymisedellytyksistä säädettäisiin laissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tulisi hyväksyä suunnitelmat ja se myös valvoisi suunnitelmien toimeenpanoa.

Lain 5 luvussa olisi pyynnin järjestämistä koskevat säännökset. Esityksen mukaan kalastuksen järjestämisestä vastaisivat kalastusoikeuden haltijat. Käyttö- ja hoitosuunnitelma velvoittaisi järjestämään alueen kalastuksen ja kalakantojen hoidon suunnitelman mukaisesti.

Lain 6 luvussa säädettäisiin kalastuksen ohjauksesta ja rajoittamisesta. Se sisältäisi säännökset muun muassa kielletyistä kalastustavoista ja -välineistä, pyydysten asettamisesta, kalojen rauhoittamisesta, pyyntimitoista ja vapauttamisesta. Luvussa säädettäisiin myös kaupalliseen kalastukseen tarkoitetuista pyydyksistä, joita olisi oikeus käyttää ainoastaan kaupalliseksi kalastajaksi rekisteröityneillä toimijoilla. Luku sisältäisi myös tärkeät valtuudet rajoittaa kalastusta valtioneuvoston asetuksilla ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten hallintopäätöksillä. Alueellinen kalastuksensääntely hallintopäätöksillä siirtyisi kalastusalueilta kalatalousviranomaiselle. Osakaskunnilla ja muilla kalastusoikeudenhaltijoilla säilyisi oikeus kalastuksen ohjaamiseen myöntämiinsä lupiin liittyvien määräysten osalta. Poikkeuslupia koskeva yleissäännös sekä uhanalaisen lajin suo-

jelua koskevat säännökset sisältyisivät myös 6 lukuun.

Luvussa 7 säädettäisiin vaelluskaloista ja kalan kulun turvaamisesta yleisesti. Erityisesti vaelluskalojen elinkierron turvaamiseksi kalastuksen sääntelyä ja rajoituksia pyrittäisiin kohdistamaan niin sanotuille herkille alueille, kuten jokisuihin ja koski- ja virtapaikkoihin. Vaelluskalojen elinvoimaisuutta turvaavia säännöksiä on lain muissakin luvuissa ja koko sääntelyjärjestelmä on pyritty rakentamaan siten, että kalojen luontainen lisääntyminen voitaisiin turvata.

Kalojen istuttamista koskevat säännökset sisältyisivät lain 8 lukuun. Istutustoimintaa pyrittäisiin järkevöittämään siten, että lähtökohtaisesti vain käyttö- ja hoitosuunnitelmaan sisältyvät istutukset olisivat sallittuja. Luonnon monimuotoisuutta heikentävät istutukset olisivat aina kiellettyjä. Luku sisältäisi säännöksen, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää istutettavien kalojen merkintävelvollisuudesta.

Lain 9 luvussa olisi säännökset kalatalouden edistämisestä ja rahoituksesta. Täysi-ikäisiltä alle 65 -vuotiailta kalastajilta perittävällä kalastonhoitomaksulla rahoitettaisiin kalavarojen suunnittelujärjestelmää, kalastuksen valvontaa, kalatalousalueiden toimintaa, neuvontaa ja yleiskalastusoikeuksien johdosta kalastusoikeuden omistajille maksettavia korvauksia. Maksujen keräämisestä vastaisi Metsähallitus.

Kaupallista kalastusta koskevat säännökset sisältyvät esitetyn lain 10 lukuun. Säännöksissä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden nojalla henkilö voi rekisteröityä kaupalliseksi kalastajaksi. Lisäksi säädetään niistä perusteista, joiden nojalla kalastaja voidaan sijoittaa kaupallisen kalastajan ryhmään I tai II sekä rekisteröinnin voimassaolosta ja rekisteristä poistamisesta. Uusina säännöksinä sisävesillä olisi kaupallisten kalastajien velvollisuus saaliskirjanpitoon sekä vapaa-ajankalastajien saaliin myyntiä koskevat rajoitukset. Merellä vastaavat velvollisuudet ovat jo voimassa unionin lainsäädännön perusteella.

Luvussa 11 säädettäisiin kalataloushallinnon rekistereistä. Luku 12 sisältäisi kalastuksen valvontaa ja seuraamuksia koskevat säännökset, jotka vastaavat sisällöltään muu-

tamia yksityiskohtia lukuun ottamatta voimassa olevan lain säännöksiä. Luvut 13, 14 ja 15 sisältäisivät muun muassa muutoksenhakuja, lain voimaantuloa ja siirtymäsäännöksiä koskevat säännökset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä on vaikutuksia kaupallisen kalastuksen sekä kalastusmatkailun toimialoille. Voimassaolevan lain mukaisia päätoimisia ammattikalastajia (kalastustulojen osuus vähintään 30 prosenttia) on Suomessa merialueilla 562 ja sisävesillä 122. Muita rekisteröityneitä kalastajia on merialueella ja sisävesillä yhteensä 1 755. Kalastusoppaina työskentelee arviolta noin sata henkeä. Voimassaolevan kalastuslain 8 a §:n mukaisia ELY-keskusten lupia kalastusmatkailuyrittäjille on myönnetty säännöksen voimaantulon jälkeen 66 kappaletta. Kaupallisten kalastajien määrä on merialueella ollut pitkään laskussa, kun taas kalastusopastoiminta on kasvanut viime vuosina. Molemmilla toimialuilla yhtenä toiminnan kehittämisen suurimpana haasteena ovat vaikeudet saada kalastuslupia tai vuokrattuja kalastusoikeuksia niiden haltijoilta.

Esityksen mukaan kalavarojen alueellisissa käyttö- ja hoitosuunnitelmissa tulisi määrittää kaupalliseen kalastukseen ja kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet. Yrityksillä olisi mahdollisuus hakea ELY-keskuksilta lupa kaupalliseen kalastukseen tai kalastusopastoimintaan kalastusoikeuden haltijan luvan sijasta. Kalastusoppaille kyseinen lupamahdollisuus säädettiin 2012, ja se on helpottanut toimialan toimintaa. Kaupallisille kalastajille myönnettävä viranomaisen lupa sen sijaan olisi uusi keino parantaa alan toimintaedellytyksiä.

Kaupallisten kalastajien kalaan pääsy helpottuu ehdotetun lain avulla. ELY-keskusten myöntämien lupien avulla voidaan uusia alueita saada kalastuksen piiriin silloin kun lain asettamat tiukat ehdot toteutuvat. Lähinnä tämä koskee vesialueita, joiden kalantuotanto on vajaasti hyödynnetty. Kaupallisten kalastajien toimintaedellytyksiä parannetaan myös saaliin ensikäden myyntioikeuden antamises-

sa heille sekä antamalla tietyin edellytyksin kalastuksen säätelyyn erivapauksia. Ammatilliset pyydykset määritellään nykyistä lakia tiukemmin ja ne varataan kaupallisten kalastajien käyttöön. Kaupalliset kalastajat rekisteröidään ja jaetaan arvonnäkövoimallisuusrajan perusteella kalastuksen säätelyn ja muita tarpeita varten kahteen ryhmään. Tämä selkeyttää nykyisiä rekisteröintimenettelyjä. Laki parantaa kaupallisen kalastuksen edellytyksiä ja lisää mahdollisuuksia kotimaisen kalan saamiseen elintarvikkeeksi entistä paremmin. Kaupallisten kalastajien toimintamahdollisuuksien parantuminen heijastuu koko arvoketjuun sisältäen jalostuksen ja kaupan.

Lain nojalla säädettävän rahoitusjärjestelmän tavoitteena on aikaansaada kustannustehokas ja yksinkertainen järjestelmä uuden kalastuslain mukaisen toiminnan rahoittamiseksi. Laissa säädettäisiin kohtuullisesta kalastajilta perittävästä kalastonhoitomaksusta, jota käytettäisiin laissa määriteltyihin käyttökohteisiin.

Kalastonhoitomaksuun perustuvan määrärahan mitoitustavoitteena on käyttö määriteltäisiin vuosittain valtion talousarviossa ja sen vaikuttavuustavoitteissa. Mitoituksessa otettaisiin huomioon edellisten vuosien kertymä. Määrärahalla edistettäisiin laissa määriteltyjen käyttökohteiden puitteissa valtion talousarviossa esitettyjen vaikuttavuus- ja tulostavoitteiden sekä kalavesien käytön ja hoidon järjestämiseen laadittujen strategioiden tai ohjelmien toteuttamista.

Kalastonhoitomaksuina kertyisi noin 11 miljoonaa euroa vuodessa. Maksajia arvioidaan olevan vuosimaksun osalta noin 272 000 henkilöä, viikkomaksun osalta noin 51 000 henkilöä ja vuorokausimaksun osalta noin 17 000 henkilöä. Maksajien määrä on arvioitu voimassa olevan kalastuslain kalastushoitomaksun maksajien ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen eri kalastustapojen käyttöä kuvaavien tilastojen perusteella. Uuden maksun ja siihen sisältyvän viehekalastusoikeuden sekä valvonnan lisääntymisen arvioidaan kasvattavan maksun maksajien lukumäärää suhteessa aikaisempaan järjestelmään. Kalastuslain mukainen määrärahakertymä kasvaisi ehdotetun lain avulla noin 2 miljoonaa euroa vuodessa suh-

teessa voimassa olevaan lakiin, jonka nojalla vuonna 2012 kertyi kalastuksenhoitomaksuja 5,94 miljoonaa euroa ja viehemaksuja 3,03 miljoonaa euroa eli yhteensä 8,97 miljoonaa euroa. Vuonna 2014 maksukertymä on vuotta 2012 ja 2013 suurempi, koska vuosimaksuja korotettiin elinkustannusten kohoamisen vuoksi.

Voimassa olevan kalastuslain mukaiset kalastuksenhoitomaksu ja viehekalastusmaksu on valtion talousarviossa esitetty menojen osalta momenteilla 30.40.51 (*kalatalouden edistäminen*) ja 30.40.52 (*kalastushupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeleluun liittyvät sopimuspalkkiot*) sekä tulojen osalta momenteilla 12.30.43 (*viehekalastusmaksut*) ja 12.30.44 (*kalastuksenhoitomaksut*).

Ehdotetun lain mukainen rahoitusjärjestelmä on kokonaistaloudellisesti edullinen, vaikka siitä koituukin viranomaisille jonkin verran tehtäviä. Järjestelmän avulla kalastajat rahoittavat merkittävän osan kalastuslain toimeenpanoa ja samalla kalastuslain mukaiset toimijat sitoutetaan lain toimeenpanoon. Rahoituksen avulla luodaan työpaikkoja ja aikaan saadaan merkittävästi talkootyötä. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos selvitti vuonna 1983 säädetyn kalastuslain mukaisen rahoituksen toimivuutta julkaisussaan Muje, K.; Salmi, P. & Eskelinen, P. 2010. Kalastusmaksun vaikuttavuus. Riista- ja kalatalous -Selvityksiä 3/2010. Selvityksen mukaan järjestelmällä saatiin aikaiseksi 118 työpaikkaa ja talkootyötä 40 henkilötyövuoden verran. Uuden lain mukaisessa järjestelmässä näiden vaikutusten arvioidaan kasvavan. Määrärahan avulla voidaan siten helpottaa viranomaisen työtä. Kalatalousalueen rooli on tässä asiassa keskeinen.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetulla lailla on tarkoitus selvittää kalastuslain tehtävien jakautumista kalastuslain toimeenpanijoiden kesken. Laissa säädettäisiin kullekin toimijalle kuuluvista tehtävistä ja toimivallasta. Voimassa olevan kalastuslain mukaiset kalastusalueet muuttuisivat ehdotetussa laissa kalatalousalueiksi ja niiden lukumäärä supistuisi runsaasta 200:sta noin

sataan eli niiden toimialueiden koko suurensi merkittävästi. Alueiden tehtävistä säädettäisiin laissa ja niistä keskeisin olisi alueellisen käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen ja sen toimeenpano. Alueiden koon kasvatamisella voidaan hallintokuluja vähentää ja tehtävien selkeyttämisellä saada niiden toiminta eri osissa Suomea tasalaatuisemmaksi. Merkittävää julkista valtaa sisältävien alueellisten kalastusrajoituspäätösten teko siirtyisi kalastusalueelta ELY-keskukselle. Kalatalousalueella olisi rajoitusten suunnittelussa kuitenkin jatkossakin keskeinen rooli käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimisen välityksellä. ELY-keskus voisi käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymisen yhteydessä hyväksyä myös käyttö- ja hoitosuunnitelman sisältämät alueelliset kalastuksen rajoitukset.

Ehdotettu uusi laki muuttaa jossain määrin ELY-keskusten kalataloushallinnon tehtäviä. ELY-keskuksille tulee lain mukaan joitakin uusia tehtäviä. Toisaalta joitakin tehtäviä siirtyy muiden tehtäväksi tai jää pois prosessien kehittämisen vuoksi. Uusi laki kuormittaa työmäärän lisääntymisellä ELY-keskuksia lain muuttumisen johdosta muutaman vuoden ajan. Siirtymäsäännösten ja kehittämishankkeiden avulla pyritään siirtyminen uuteen lakiin saamaan mahdollisimman sujuvaksi ja eri toimijoita, myös ELY-keskuksia, mahdollisimman vähän kuormittavaksi. Koska ELY-keskusten tehtävistä on nykyisinkin runsaasti kalastuslakiin perustuvia, ei uuden lain arvioida edellyttävän henkilömäärän lisäämistä näihin tehtäviin. Kalastonhoitomaksuilla rahoitettavien kehittämishankkeiden avulla voidaan siirtymävaiheen töitä saada organisoitua. ELY-keskusten tehtävistä osa voidaan antaa elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksista annetulla asetuksella (1144/2013) erikoistumistehtäväksi yhdelle ELY-keskukselle, joten erityisesti lukumäärältään vähäisten tehtävien osalta ei kaikissa ELY-keskuksissa tarvitse ylläpitää tehtävässä vaadittavaa osaamista.

ELY-keskusten ja Metsähallituksen välistä tehtävän jakoa on laissa tarkistettu ja valtion vesien kalastusasioiden hoito kalastuksen järjestäjän roolissa on siirretty kokonaisuudessaan Metsähallitukselle, koska alueet ovat Metsähallituksen hallinnassa myös muiden kuin kalastusasioiden osalta. Tämä tehtävä-

jako vähentää osaltaan ELY-keskuksen tehtäviä. Myös kalastusmaksujen kerääminen siirretään laissa Metsähallituksen tehtäväksi. Nykyään tehtävää hoitaa maa- ja metsätalousministeriö. Tehtävä soveltuu Metsähallitukselle, sillä se järjestää hallitsemiensa vesialueiden luvan myynnin ja sen osaamista ja tietojärjestelmiä voidaan hyödyntää myös valtion kalastuslakiin perustuvien maksujen keräämisessä ja saavuttaa valtiolle kokonais-taloudellisesti kustannussäästöjä.

Ehdotetussa laissa on päätöksentekoon liittyvät viranomaisen toiminnan prosessit pyritty säätämään mahdollisimman kustannustehokkaiksi. Laissa säädetään myös rekistereistä. Rekistereiden ja niihin kytkeytyvien sähköisten palveluiden avulla voidaan vähentää viranomaistehtäviin tarvittavaa työmäärää. Esimerkkinä tästä voidaan mainita kalaistutusten merkittäminen rekisteriin. Uuden lain mukaisessa järjestelmässä istuttajan on laissa määrätysti ilmoitettava istutuksesta suoraan rekisteriin. Nykykäytännön mukaisesti asia on hoidettu paperilla ja istutustietojen rekisteröiminen on jäänyt puutteelliseksi normien puuttumisen ja viranomaisen henkilöresurssien niukkuuden vuoksi.

4.3 Ympäristövaikutukset

Ehdotettu laki luo säädöspuitteet kalavarojen käytön ja hoidon kestävyydelle. Lain avulla turvataan kalakantojen elinvoimaisuus ja luonnon monimuotoisuus. Lisäksi sen avulla tehostetaan uhanalaisten ja heikentyneiden kalakantojen suojelua.

Ehdotuksen mukaisen kalatalousalueen muodostamisessa erityisesti aluerajausten osalta otettaisiin huomioon laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä. Tavoitteena on edistää vesienhoidon tavoitteiden toteutumista kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmien ja niiden toteuttamisen avulla sekä lisätä yhteistyötä. Parhaimmillaan yhteistyön lisääntyminen nopeuttaa vesistön kunnostushankkeiden ja niihin tukitoimenpiteinä liittyvien kalastusrajoitusten ja istutus-toimenpiteiden tekoa.

Lain nojalla perustettava yhteistyöryhmä lisäisi myös eri toimijoiden yhteistyötä ja edistäisi tietojen vaihtoa niin viranomaisten, kalatalousalueiden kuin kansalaisjärjestöjen

osalta. Laki antaisi myös ympäristöjärjestöille mahdollisuuden osallistua sekä yhteistyöryhmän että kalatalousalueiden työhön.

Ehdotetun lain avulla toimeenpannaan luontodirektiivin (luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY) kalakantoihin kohdistuvat velvoitteet, joita ovat lähinnä joidenkin lajien tilan seuranta sekä mahdollisuus tehdä tarvittaessa kannan tilan parantamiseksi toimia. Ehdotettu laki selkeyttää tilannetta ja parantaa valmiuksia raportoida luontodirektiivin toimeenpanosta Suomessa.

Ehdotetun lain avulla tietämys kalavaroista kasvaa ja niiden käytön ja hoidon suunnitelmallisuus lisääntyy. Suunnittelun apuna käytetään entistä enemmän tutkimustietoa sekä kalastajilta kerättyä tietoa. Myös lain avulla perustettava kalatalousalue ja yhteistyöryhmä tuovat arvokkaan paikallistason foorumin tiedonvaihtoon ja suunnitteluun. Lain järjestelmässä voidaan alueellisia kalastuksen säätelykeinoja pohdittaessa yhdistää valtakunnallinen tutkimustieto ja paikallinen tieto. Kun kalastajien ja muiden keskeisten toimijoiden ja sidosryhmien osallistumismahdollisuuksia lisätään, parannetaan kalavarojen käytön ja hoidon kestävyyttä etenkin sosiaalisen kestävyuden osalta. Samalla lisätään sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja saadaan toimijat ottamaan vastuuta. Lisääntynyt tieto lisää kalastuksen säätelyn vaikutuksia, täsmällisyyttä ja sen hyväksyttävyyttä.

Kalastuksen hyväksyttävyyteen kohdistuu paineita erityisesti ekologisen kestävyuden osalta, koska osa Suomen kalakannoista on heikentyneessä tilassa. Esitetyn lain mahdollistamien monipuolisten säätelykeinojen avulla pyynti voidaan kohdistaa ja mitoittaa alueellisesti ja valtakunnallisesti kalakantojen tilan mukaisesti. Kalastuksen alueellisilla, ajallisilla ja määrällisillä rajoituksilla voidaan elvyttää heikentyneitä kalakantoja ja luoda samalla edellytykset tuottavalle kalastukselle muiden lajien osalta. Esitetyn lain toimeenpanon käynnistyessä voidaan aluksi kalastusta joutua rajoittamaan etenkin vaelluskalojen esiintymisalueilla jonkin verran nykyistä enemmän. Heikentyneiden kalakantojen tilan parannuttua voidaan rajoituksia vähentää. Ehdotettu kalastuksen säätelyjärjestelmä ot-

taa nykyistä järjestelmää paremmin huomi-oon kalakantojen luontaisen elinkierron ja suuntaa kalavarojen käytön ja hoidon painot-umaan enemmän luontaisen lisääntymisen suosimiseen istutusperusteisen käytön ja hoi-don sijaan. Tämä voi muuttaa istutuskäytän-töjä ja vähentää kalojen istuttamisen volyy-miä, kun asiaa tarkastellaan pidemmällä aika-jänteellä.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vapaa-ajankalastukseen ehdotettu laki vai-kuttaa erityisesti lupajärjestelmän muutoksil-la. Kelaonginnan muuttuminen maksutto-maksi yleiskalastusoikeudeksi lisää jonkin verran sen harrastamista. Lain mukainen ka-lastonhoitomaksu yksinkertaistaa kalastuksen lupajärjestelmää ja vähentää kalastajien tar-vitsemien lupien kokonaisuutta. Vapaka-lastajien liikkuminen eri alueilla helpottuu, kun oikeus yhden vieheen vapakalastukseen ei ole läänikohtaiseen maksuun sidottu. Toi-saalta kalastuksen kestävyden takaamiseksi myös vapaa-ajan kalastukseen on kohdistet-tava säätelyä ja siihen ehdotettu laki antaa mahdollisuuden. Tieto rajoituksista kalasta-jille pyritään antamaan uuden lain mukaisia tietojärjestelmiä hyödyntäen.

Ehdotetun lain mukainen kalastonhoito-maksu voi jonkin verran vähentää vesialueen omistajien halukkuutta maksaa kalastuksessa vaadittavat maksut etenkin silloin, jos kalas-taja ei harrasta lainkaan vapakalastusta. Eh-dotetussa laissa on kalastonhoitomaksu pyrit-y pitämään kohtuullisena maksuhalukkuu-den säilymiseksi, mutta maksun suuruus voi vaikuttaa jonkin verran kalastusharrastuksen määrän vähenemiseen.

Toisaalta nykyisen väestön ikärakenteen vuoksi 65 vuotta täyttäneiden vapautus mak-suista johtaa kalastajat eriarvoiseen asemaan keskenään ja vain osa kalastajista joutuu maksamaan koko lain mukaisen rahoitusjär-jestelmän kulut, vaikka lain mukaisella rahoit-uksella saadut tulokset koituvat kaikkien ka-lastajien hyödyksi.

Vesialueen omistajan asema kalastuksen järjestämisessä säilyisi ehdotetussa laissa pe-ruspiirteiltään ennallaan verrattuna nykyiseen tilanteeseen. Omistaja hoitaisi ehdotetun lain järjestelmässäänkin pääosan luvan myynnistä ja

hoitaisi kalastuksen säätelyä lupaehtojen puitteissa. Omistajille maksettaisiin jatkossa-kin korvauksia yleiskalastusoikeuden mukai-sesta viehekalastuksesta. Korvaustason mää-rittämisessä otettaisiin huomioon nykyisin maksettavat korvaukset viehekalastuksesta, onginnasta ja pilkinnästä, mutta korvauspe-ruste olisi pelkästään viehekalastus. Erityis-perusteiset kalastusoikeudet otettaisiin lain piiriin ja laissa säädettäisiin kalastuksen jär-jestämisestä myös niiden osalta. Näiden oi-keuksien haltijoiden tilanne paranisi ehdote-tun lain nojalla.

Lain avulla kalastajien tiedonsaantimahdol-lisuuksia parannetaan tietojärjestelmillä ja si-ten annetaan paremmat edellytykset kestä-vään ja luvalliseen kalastukseen. Lisäksi ka-lastuksen tarvittavat lupatiedot ja säätelypää-tökset saadaan tasa-arvoisesti kaikkien kalas-tajien tiedoksi. Sähköiset järjestelmät ja pal-velut edistävät yleistä tietoyhteiskuntakehi-tystä.

Perustuslain 17 §:n 3 momentti sisältää saamelaisten aseman valtiosääntöoikeudellisen perustan. Säännöksen mukaan saamelai-silla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perus-tuslain säännös suojaa saamelaisten kulttuu-rimuotoa, johon kuuluvat heidän perinteiset elinkeinonsa kuten poronhoito, kalastus ja metsästy-

Saamelaisten perustuslaillinen oikeus kult-tuuri-itsehallintoon ei tarkoita rajoittamatonta oikeutta perinteisistä elinkeinoista päättämi-seen. Perustuslain 18 §:n 1 momentin mu-kaan jokaisella on oikeus lain mukaan hank-kia toimeentulonsa valitsemallaan elinkeinol-la. Myös paikalliset asukkaat ovat perintei-sesti voineet harjoittaa poronhoitoa, metsäs-tää ja kalastaa samoin perustein kuin saame-laiset. Kalastuslain ja sen nojalla säädettyjä kalastusoikeuden rajoituksia sovelletaan kaikkiin kalastusta harjoittaviin yhdenmukai-sesti eikä kyseisten rajoitusten voida katsoa loukkaavan saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa.

Lapin alueen väestöllä voi olla myös eri-tisperusteisia oikeuksia esimerkiksi kalas-tukseen. Näiden erityisperusteisten oikeuksi-en sisältöön ei esitetyssä laissa puututa. Kiin-teistölle kuuluvat erityisperusteiset kalastus-oikeudet tulisi kiinteistönmuodostamislain

(554/1995) 101 §:n mukaan selvittää ja ratkaista kiinteistönmääritystoimituksessa. Kiinteistönmääritystoimitus tehdään lähtökohtaisesti kiinteistön omistajan tai muun asianosaisen hakemuksesta, mutta toimituskustannukset voidaan lain edellytysten täytyessä maksaa myös valtion varoista.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 25.11.2008 työryhmän valmistelemaan Matti Vanhasen II-hallituksen hallitusohjelmassa mainittua kalastuslain kokonaisuudistusta. Työryhmän avuksi asetettiin neljä jaostoa valmistelemaan kalastusoikeuksiin, elinkeinokalatalouteen, rahoitukseen ja kalastuksenvalvontaan liittyviä aihekokonaisuuksia. Työryhmän ja jaostojen tehtävänä oli laatia ehdotus uudeksi kalastuslaiksi, jossa otettaisiin huomioon erityisesti vaelluskaloihin liittyvä kokonaisuus sekä ammattikalastuksen toimintaedellytykset. Tavoitteena oli lisäksi uudistaa kalastuslaki vastaamaan muun lainsäädännön muutoksista, oikeuskäytännöstä sekä vuonna 2000 voimaan tulleesta perustuslaista johtuvia vaatimuksia. Sitten Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan kalastuslain kokonaisuudistuksessa tuli lisäksi turvata luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä laajentaa kestäväällä tavalla vapaa-ajan kalastusta kansalaisten luontoharrastuksena muun muassa yleiskalastusoikeuksia kehittämällä ja kalastuslupajärjestelmää yksinkertaistamalla.

Työryhmässä ja jaostoissa olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry, Kalatalouden Keskusliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry, Suomen Ammattikalastajaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, In-koon kalastusalue, Tammelan kalastusalue, Pro Kala ry, Saamelaiskäräjät, Vesialueiden omistajien neuvottelukunta, Metsähallitus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f., Suomen Kalastusopaskilta ry, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Elintarvike-

teollisuusliitto ry, Suomen Sisävesiammattikalastajat ry ja Suomen Kalakauppiasliitto ry. Lisäksi työryhmässä ja jaostoissa kuultiin pysyvinä asiantuntijoina edustajia oikeusministeriöstä, Helsingin yliopiston oikeustieteellisestä tiedekunnasta, Jyväskylän yliopiston bio- ja ympäristötieteiden laitokselta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta sekä Maanmittauslaitoksesta.

Työryhmän toimesta teetettiin lakiuudistusta pohjustavia erillisselvityksiä seuraavasti: Kalastuslainsäädännön uudistamisen peruskartoitus (OTM Minna Mättö), Perustuslain perusoikeussäännösten suhde vesialueen omistajan määräämisoikeuteen (valtiosääntöoikeuden dosentti OTT Pekka Lämsineva), Oikeusvertaileva selvitys eri maiden kalatalouden järjestämiseen liittyvästä lainsäädännöstä (professori Erkki J. Hollo), Pohjois-Lapin erityiset kalastusoikeuskysymykset (OTL Juha Joonas), Selvitys kiintiöhallintaan liittyvistä juridisista kysymyksistä (Helsingin yliopiston Kansainvälisen talousoikeuden instituutti eli KATTI). Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL) teki yhteistyössä Jyväskylän yliopiston taloustieteellisen tiedekunnan kanssa selvityksen lohen ammattikalastuksen ja vapaa-ajankalastuksen taloudellisista vaikutuksista. Lisäksi RKTL laati selvityksen kalastuksenhoitomaksujen käytön vaikuttavuudesta sekä selvityksen kalastuksen roolista nyky-yhteiskunnassa ja tulevaisuudessa. Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry teki selvityksen käytössä olevista ja uusista vapaa-ajankalastusmenetelmistä ja -laitteista, joita kalastuslaki ei tunnista tai joiden käyttö aiheuttaa laintulkintaongelmia. Kalatalouden Keskusliitto ry laati kartoituksen kalastusta ohjaavista päätöksistä, jotka on tehty yhtä kalastusalueetta, järveä tai muuten kalastuksellisesti yhtenäistä vesialuetta koskien.

Lainvalmistelu pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman avoimella tavalla sidosryhmiä ja kansalaisia kuuntelemalla. Työryhmien valmistelumateriaalia julkaistiin ministeriön internetsivuilla. Sivuilla oli myös palautelaitikko, jonka kautta kerättiin kansalaisten näkemyksiä kalastuslain uudistustarpeista. Työryhmytyön osana järjestettiin useita seminaareja eri puolilla Suomea.

Kalastuslain työryhmä antoi työstään väli­mietinnön 10.1.2010. Kalastuksen valvontaa koskevat säännökset uudistettiin erillisenä osauudistuksena työryhmän ja valvontajaoston toimesta lailla 270/2011 (HE 271/2010 vp.). Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa edellytetty kalastusoppaiden lupa-asian erillis­muutos toteutettiin lailla 293/2012 (HE 135/2011 vp).

Kalastuslain työryhmän loppuraportti val­mistui 27 päivänä tammikuuta 2012. Loppu­raportti ei sisältänyt varsinaisia säädösehdotuksia, vaan joukon linjauksia, joiden pohjalta maa- ja metsätalousministeriössä laadittiin (virkamiesvalmistelussa) hallituksen esitys uudeksi kalastuslaiksi.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon otta­minen

Työryhmän loppuraportista järjestettiin lausuntokierros. Lausuntoja saatiin 83 kappa­letta. Lausunnoissa kannatettiin muun muasa kaavailtua lain tavoitesäännöstä, niin sanottua yhden kortin mallia sekä riittäviä valtuuksia kalastuksen rajoittamiseksi erityisesti vaelluskalojen suojelun varmistamiseksi. Työryhmän loppuraportin ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta maa- ja metsätalousmi­nisteriössä valmisteltiin virkatyönä esitys uu­deksi kalastuslaiksi.

Esitysluonnoksen pohjalta maa- ja metsäta­lousministeriö kävi neuvotteluja eri intressi­ryhmien kanssa. Alan keskeiset järjestöt sekä viranomaistoimijat saivat kommentoida py­kälien luonnosversioita ennen varsinaista lausuntokierrosta. Maa- ja metsätalousmini­steriö pyysi esitysluonnoksesta lausunnot työ- ja elinkeinoministeriöltä, oikeusministeriöltä, ympäristöministeriöltä, valtiovarainministe­riöltä, sisäministeriöltä, liikenne- ja viestin­täministeriöltä, korkeimmalta hallinto­oikeudelta, aluehallintovirastoilta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, maakuntien liitoilta, Kalatalouden Keskusliitto ry:ltä ja sen jäsenjärjestöiltä, Suomen Ammattika­lastajaliitto ry:ltä, Suomen Kalakauppiasliitto ry:ltä, Suomen Kalankasvattajaliitto ry:ltä, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjes­to ry:ltä ja sen vapaa-ajankalastajapiireiltä, Suomen rannikon kalastuksenvalvojat ry:ltä,

Suomen sisävesien ammattikalastajat ry:ltä, Energiateollisuus ry:ltä, Suomen Kalas­tusopaskilta ry:ltä, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta, Maa- ja metsätaloustuot­tajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Suomen ympäristökeskukselta, Saa­melaiskäräjiltä, Kolttien kyläkokoukselta, Näämön ja Nellimin-Keväjäjärven koltta­neuvostoilta, Metsähallitukselta, Pro Kala ry:ltä, Natur och Miljö rf:ltä, WWF:ltä, Eläkkeensaajien Keskusliitolta, Elintarvike­turvallisuusvirastolta, Rajavartiolaitokselta, Elintarviketeollisuusliitto ry:ltä, Maaseutuvi­rastolta, Helsingin, Jyväskylän, Itä-Suomen, Lapin, Turun ja Oulun yliopistoilta, Åbo Akademilta ja Maanmittauslaitokselta.

Lausuntoja saivat antaa myös muut kuin lausuntopyyntökirjeessä mainitut tahot. Esi­tysluonnoksesta annettiin 208 lausuntoa. Lausunnot ovat kaikkien luettavissa sähköi­sessä muodossa valtioneuvoston hankerekis­terissä.

Yleisiä huomautuksia

Lausunnonantajat ovat suhtautuneet ylei­sellä tasolla myönteisesti ehdotuksiin kalas­tuslain uudistamiseksi. Kokonaisuudistusta on pidetty tarpeellisena ja esitettyä lakia pää­säntöisesti nykyiseen sääntelyyn verrattuna selkeämpänä lain uudistuneen rakenteen ja kirjoitustavan vuoksi. Ehdotuksen perustana olevaa osallistavaa tietoon perustuvaa suun­nittelujärjestelmää, jonka ytimenä ovat alu­eelliset käyttö- ja hoitosuunnitelmat on pidet­ty lähtökohtaisesti kannatettavana, mutta sen yksityiskohtaiseen toteuttamiseen liittyen on esitetty toisistaan poikkeavia näkemyksiä. Kannatettavina uusina linjauksina on pidetty muun muassa pyrkimystä kalakantojen luon­taisen lisääntymisen edistämiseen, sekä mah­dollisuutta istutettavien kalojen merkintävel­vollisuudesta säätämiseen. Myös vaelluska­lakannoille annettua nykyistä näkyvämpää asemaa lain järjestelmässä on pidetty aiheel­lisena muutoksena useissa lausunnoissa.

Yleiskalastusoikeuksiin liittyvän lupajär­jestelmän yksinkertaistaminen on lausun­noissa nähty tarpeellisena uudistuksena. Jär­jestelmän tarkemman sisällön osalta lausun­

noissa on esitetty lukuisia toisistaan poikkeavia ehdotuksia maksullisten yleiskalastusoikeuksien lupajärjestelmäksi ja kalatalouden rahoitusjärjestelmäksi.

Kalastuksen säätelyn mahdollistavien viranomaisen toimivaltuuksien ajanmukaistamista on lausunnoissa pidetty lain tavoitteen näkökulmasta erittäin tarpeellisena. Osassa lausunnoista ehdotettua kalastuksensääteilyjärjestelmää on kuitenkin pidetty liian viranomaispainotteisena ja kalastusoikeuden haltijan, erityisesti osakaskuntien, valtaa tarpeettomasti kaventavana ja nykyistä oikeustilaa liiaksi muuttavana. Eräiden lausunnonantajien mukaan lain kokonaisjärjestelmää olisi toisaalta tullut uudistaa muun muassa kalastusoikeuksien osalta esitettyä kokonaisvaltaisemmin. Jatkovalmistelussa säätelyjärjestelmää on pyritty edelleen selkeyttämään sekä kirjoittamaan yksittäiset säännökset paremmin kuvaamaan niiden tosiasiallisia oikeusvaikutuksia.

Eräiden lausuntojen mukaan ehdotettu kalastuslaki painottuu liiaksi kalakantojen suojeluun sekä turvaamiseen ja kalavarojen yleiseen hoitamiseen antaen liian vähän painoarvoa kalavarojen hyödyntämiseen liittyville näkökohdille. Lain tavoitteena on selkeä ja tietoon perustuva kalastuksen järjestäminen, jolla edistetään kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää hyödyntämistä, elinkeinojen ja virkistyskäytön avulla syntyviä hyvinvointivaikutuksia, kestävää kasvua ja kalakantojen elinvoimaisuuden sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Kalastuslain perusrakenne on jatkovalmistelussa säilytetty samanlaisena kuin se oli lausuntopyyntöä kohteena olleessa versiossa.

Yksityiskohtaisia huomautuksia

Useat lausunnonantajat ovat pitäneet esitettyä kalastonhoitomaksua ja siihen kytkeytyvää valtakunnallista viehekalastusoikeutta hyvänä, yleiskalastusoikeuksiin liittyvää järjestelmää selkeyttävänä mallina. Erityisesti osa vesialueen omistajista on kuitenkin kritisoinut ehdotettua kalastonhoitomaksua ja esittänyt sen korvaamista mallilla, jossa omistajia varten olisi säädetty oma kalastonhoitomaksusta erillinen alempi maksu, johon ei sisälly oikeutta viehekalastukseen.

Voimassaolevaan lakiin sisältyvää 65 vuotta täyttäneiden vapautusta kalastuksenhoito- ja viehekalastusmaksuista on osassa lausunnoista esitetty säilytettäväksi kalastonhoitomaksujärjestelmässä. Useat lausunnonantajat ovat kuitenkin pitäneet maksuvelvollisten piirin laajentamista 65 vuotta täyttäneisiin yhdenvertaisuutta edistävänä ja kalatalouden rahoitusjärjestelmän kannalta välttämättömänä uudistuksena.

Eräissä lausunnoissa on vaadittu, että kalastonhoitomaksuvaroista vesialueen omistajille maksettavan korvauksen määrästä tulisi säätää yksityiskohtaisesti lain tasolla. Kalastonhoitomaksuvarojen käytön osalta on lisäksi pidetty tarpeellisena mahdollistaa varojen käyttö kalatalousneuvontaan myös muuten kuin hankerahoituksena.

Kaupallisen kalastuksen osalta osa lausunnonantajista on esittänyt, että kaupalliseksi kalastajaksi rekisteröitymisen edellytyksenä tulisi olla hakijan asuinpaikka Suomessa. Kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen lohienkalastuspaikkojen vuokraustoimivalta on lausunnoissa esitetty jatkossakin säilytettävän alueellisella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella esitetyn Metsähallituksen sijasta.

Luonnoksessa esitetty malli kaupalliseen kalastukseen tarvittavan luvan saamiseksi ELY-keskukselta on saanut lausunnoissa myönteistä palautetta siitä, että se toisi käytön uuden konkreettisen mahdollisuuden elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytysten turvaamiseen. Järjestelmää on kritisoitu toisaalta siitä, että sen kautta luvan saaminen on liian vaikeaa ja epätodennäköistä sekä toisaalta siitä, että se kaventaa liiaksi vesialueen omistajan valtaa päättää alueensa käytöstä ja on ristiriidassa perustuslain turvaaman omaisuuden suojan kanssa. Eräät lausunnonantajat ovat esittäneet kaupallisille kalastajille myönnettävää lupaa koskevaa järjestelmää muutettavaksi paremmin vastaamaan kalastusoppaille lainmuutoksella 293/2012 luotua lupajärjestelmää. Luvan peruuttamista koskevaa sääntelyä on jatkovalmistelussa täsmennetty.

Muulle kuin kaupallisille kalastajille säädettyä ehdotettua lähtökohtaista saaliinmyyntikieltoa on lausunnoissa sekä kannatettu että vastustettu. Kieltoa on pidetty toisaal-

ta turhana ja muun muassa kotitarpeeksi kalastamisen kannalta ongelmallisena. Toisaalta kieltoa on esitetty muutettavaksi täydelliseksi siten, ettei vähäisellä poikkeusmahdollisuudella luoda uutta vaikeasti tulkittavissa ja valvottavissa olevaa oikeustilaa. Säännöksiä on myyntikiellon osalta jatkovalmistelussa täsmennetty ja selkeytetty.

Useat lausunnonantajat ovat pitäneet hyvänä pyrkimystä kalastusalueiden määrän vähentämiseen kalatalousalueisiin siirryttäessä, mutta samalla todenneet, että vähentäminen tulisi tehdä pääosin yhdistämällä nykyisiä kalastusalueita, ei luomalla täysin uusia aluerajoja. Kalatalousalueen kokoukseen osallistumiselle edellytyksenä olevaa hallinnoidun vesialueen pinta-alarajaa (100 hehtaaria) pidettiin useissa lausunnoissa liian suurena, koska se olisi joillain alueilla rajannut suhteettoman paljon osakaskuntia pois kalatalousalueiden toiminnasta. Raja on laskettu jatkovalmistelussa voimassa olevaa lakia vastaavaksi (50 hehtaaria). ELY-keskusten toimialueille asetettavaksi esitettyjä alueellisia kalatalouden yhteistyöryhmiä on lausunnoista pidetty tarpeellisena alueellisen yhteistoiminnan kehittämiseksi ja kalakantojen hoidon taustalla olevan tietopohjan lisäämiseksi. Osassa lausunnoista yhteistyöryhmän tarpeellisuus on kuitenkin kyseenalaistettu ja sen on nähty aiheettomasti lisäävän byrokratiaa sekä raskauttavan kalavarojen käytön ja hoidon toteuttamista.

Kalavarojen käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen liittyen näkemykset lausunnoissa ovat jakautuneet muun muassa koskien viranomaisen ja kalatalousalueen välistä toimivallanjakoa suunnitelman laadinnassa ja hyväksymisessä. Suunnitelmia on toisaalta esitetty arvioitavaksi viranomaisessa hyvin tarkoin niiden todennäköisten vaikutusten selvittämiseksi ja niiden laadun takaamiseksi. Eräät lausunnonantajat ovat kuitenkin pitäneet välttämättömänä, että suunnitelmille suoritetaan ainoastaan laillisuustarkastus, jossa viranomaisella ei ole harkintavaltaa suunnitelman sisällön tarkoituksenmukaisuuden osalta.

Useat lausunnonantajat ovat pitäneet pyydysten pyydysyksikköarvosta säätämistä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella toteuttamiskelvottomana mallina, jolla on

viime kädessä jopa lupahinnoitteluun ulottuvia vaikutuksia. Vesialueen omistajan velvoittamista käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanoon teettämishallalla on eräissä lausunnoissa arvioitu tarpeettoman ankarana toimenpiteenä. Jatkovalmistelussa pyydysyksikköarvon määrittämistä koskeva valtuus ja toimeenpanon teettämishukka on poistettu.

Osassa lausunnoista on esitetty muutettavaksi vesialueen omistajille korvauksena yleisestä viehekalastusoikeudesta jaettavaksi tulevan summan vähimmäismäärää (100 euroa). Vaadittava vähimmäismäärä on jatkovalmistelussa laskettu 50 euroon.

Vain kaupallisille kalastajille sallituiksi esitetyistä pyydysyksistä isorysää on useissa lausunnoissa esitetty sallittavaksi myös muille kuin kaupallisille kalastajille muun muassa hoitokalastuksen mahdollistamiseksi. Jatkovalmistelussa kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyydysten listaa on muutettu näiltä osin.

Lausunnoissa on lisäksi esitetty muutettavaksi kalastusta koskevien säännösten rikkomiseen liittyvää rangaistusjärjestelmää esimerkiksi ankaroittamalla rangaistuksia yleisesti sekä selvittämällä mahdollisuuksia muun muassa hallinnollistyyppisten maksuseuraamusten käyttöön ja törkeää kalastusrikosta koskevan sääntelyn kehittämiseen. Eräänä sanktioita tehostavana keinona on myös esitetty otettavaksi käyttöön menettämisseuraamusjärjestelmä, jossa seuraamuksen rahallinen arvo määrättäisiin tietyille kalalajeille asetuksella säädettävien ohjeellisten arvojen perusteella. Kalastuslain kokonaisuudistuksesta erillisenä prosessina on tarkoitus myöhemmin vuonna 2014 aloittaa kalastukseen liittyvän seuraamusjärjestelmän kehittämistä koskeva selvitys.

Esitystä on oikeusministeriön lausunnon perusteella tarkistettu muun muassa säätämällä toiminnanjohtajan tehtävistä lain tasolla ja sisällyttämällä lakiin viittaussäännös yhdistyslain tiettyihin säännöksiin, jotka tulisivat sovellettaviksi kalatalousalueiden päätöksentekomenettelyssä. Myös kalastusrikkomusta koskevaa säännöstä on pyritty tämentämään rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Muutoksenhakuun liittyviä säännöksiä on täsmennetty lausuntojen perusteella.

Ympäristöministeriön lausunnon perusteella valtakunnallisia kalavarojen hoitosuunnitelmia koskevaa sääntelyä muutettiin siten, että suunnitelmat laaditaan maa- ja metsätalousministeriön vastuulla ja yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Lisäksi lakiin lisättiin sivusaalisilmoitusvelvollisuus, joka koskee saaliiksi jäänyttä hyljettä tai pyöriäistä.

Valtiovarainministeriö esitti lausunnossaan täsmennyksiä erityisesti lain kalatalouden edistämistä ja rahoitusta koskevaan 9 lukuun. Lausunnon perusteella esityksen säännöksiä on tarkistettu ja säännösten perusteluita täsmennetty. Valtiovarainministeriö ei pitänyt lausunnossaan perusteltuna, että lailla mahdollistettaisiin ns. korvamerkityt tulot. Kalastonhoitomaksua yleisenä valtion veronluonteisena maksuna ei voida pitää perusteltuna. Lakiesitys pitää sisällään vielä kalastonhoitomaksuina kertyvien varojen käyttöä koskevat säännökset. Niiden avulla suhteellisen pienellä määrärahalla sitoutetaan ja motivoidaan kalatalouden yksityiset toimijat kalastuksen järjestämiseen muun muassa valvontaan, suunnitteluun ja kalavarojen käytön ja

hoidon toimenpiteiden tekemiseen. On perusteltua, että näitä menoja ei edelleenkään rahoiteta yleisin valtion budjettitalouden varoin etenään tässä vaiheessa kun valtiontalouden rasitteita pyritään purkamaan. Yksityinen tahto omistaa kalastusoikeuden, mutta ei kalavaroja, joita se kuitenkin on velvollinen hoitamaan ja järjestämään niiden käytön alueellaan. Kalakannat eivät kuitenkaan staattisesti pysy yhden vesialueen omistajan alueella vaan voivat olla kalastettavissa täysin toisen kalastusoikeuden haltijan alueella pyyntikoon saavutettuaan. Kalavarojen ja kalastajien liikkuminen edellyttää siten vesialueen omistajien välisen yhteistoiminnan organisoimista ja rahoittamista. Jos yksityinen sektori ei hoitaisi suurta osaa kalastuksen järjestämiseen ja kalakantojen hoitoon liittyvistä tehtävistä, lisääntyisi viranomaistyö merkittävästi.

Saamelaiskäräjien lausunnon perusteella kalatalousaluetta sekä alueellista kalatalouden yhteistyöryhmää koskevaa sääntelyä on tarkistettu Saamelaiskäräjien osallistumis- ja puheoikeuteen liittyen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Kalastuslaki

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Säännökseen on kirjattu kalastuslain säännösten taustalla oleva tavoitteleminen. Säännöstä ei sovelleta itsenäisesti, mutta se toimii ohjeena ja yleisenä tavoitteena kalastuslain aineellisten säännösten soveltamisessa.

Lain tarkoituksena on ajatus siitä, että kalastuslakia sovellettaessa on pyrittävä varmistamaan kalavarojen käytössä ja hoidossa toiminnan kestävyys toteutuminen sekä ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesta näkökulmasta. Lain lähtökohdalla on kalavarojen kestävä hyödyntäminen mahdollistaminen vapaa-ajankalastuksessa sekä kaupallisessa kalastuksessa, mutta se sisältää myös suojelunäkökulman. Kalavarojen käytössä ja hoidossa keskeisenä periaatteena on sen varmistaminen, että kalavarojen käyttö on ekologisesti kestävä ja kalakantojen luonnonlisääntymisen edellytykset turvataan.

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin lain alueellisesta soveltamisalasta. Säännös rajaisi soveltamisalan asiallisesti nykyisen kalastuslain soveltamiskäytännön mukaiseksi. Lain soveltamisala määräytyisi siten lähtökohtaisesti vesilain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettua vesialueen määritelmän perusteella. Soveltamisalaan kuuluisivat myös Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 1 §:ssä tarkoitettu talousvyöhyke sekä sellaiset varsinaisten vesialueiden ulkopuolella olevat alueet, jotka ovat tilapäisesti veden tulviessa jääneet veden peittoon.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin voimassa olevan kalastuslain 4 §:n mukaisesti siitä, että kalastuslain kaloja sekä kalastusta koskeva sääntely koskee myös nahkiaista ja rapuja sekä niiden pyyntiä. Nahkiais- ja rapukantojen hoitoon ja hyödyntämiseen liittyvät sääntelytarpeet sekä sääntelyn keinot ovat pääosin yhteneväiset kalakantojen kanssa, joten nykyisin ja sen soveltamiskäytännön pää-

sääntöä sääntelyn yhdenmukaisuudesta ei ole syytä muuttaa. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 6 luvun eliölajien suojelua koskevia säännöksiä ei mainitun lain 37 §:n mukaan sovelleta kaupallisesti hyödynnettäviin kalalajeihin. Kalastuslain säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin myös sellaisten kalojen kalastamiseen, jotka eivät kuulu taloudellisesti hyödynnettäviin, ja joihin sovelletaan luonnonsuojelulain eliölajien suojelua koskevan luvun säännöksiä. Pyyntikeinojen valikoimattomuudesta johtuen erillisten säännösten laatiminen näitä kalalajeja varten olisi käytännössä merkityksetöntä.

3 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Kalastuslain suhteesta Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskeviin säännöksiin sekä vieraan valtion kanssa tehdyssä sopimuksessa tai tällaisen sopimuksen nojalla annettuihin säännöksiin säädettäisiin 3 §:n 1 momentissa.

Lain soveltamisalaa ei ole tarkoitus muuttaa sen lähtökohdan osalta, jonka mukaan kalastuslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä sovelletaan, jollei Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevissa säännöksissä muuta määrätä. Lakia sovelletaan entiseen tapaan myös valtakunnan rajalla oleviin vesistöihin, jos vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella ei ole toisin säädetty. Kalastuslain säännösten toissijaisuus suhteessa vieraan valtion kanssa tehtyyn sopimukseen perustuvaan sääntelyyn koskisi kaikkia niitä alueita, joissa kalastuksesta on säännelty kalastuslaista poikkeavasti. Voimassa olevan kalastuslain sanamuoto näyttäisi rajaavan kalastuslain soveltamisen toissijaisuuden koskemaan ainoastaan valtakunnan rajalla olevia vesistöjä. Kalastuslain soveltamisessa näillä alueilla ilmenneiden epäselvyyksien poistamiseksi kalastuslain soveltaminen rajataan pois yleisesti kaikilla niillä alueilla ja sellaisissa asioissa, joita koskien kalastuksesta on säädetty kalastuslaista poikkeavasti vieraan valtion kanssa tehdyssä sopimuksessa tai sen nojalla.

Lain 3 §:n 3 momenttiin sisältyisi informatiivinen säännös, jossa todetaan, että kolttien

erityisistä kalastusoikeuksista kolttala-alueella säädetään kolttalaissa (253/1996).

Pykälän 4 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen, jossa muun kuin Suomessa luonnonvaraisesti esiintyvän kalalajin tai kalakannan taikka rapulajin tai rapukannan tai niiden sukuolujen maahantuontiin sovelletaan kalastuslain lisäksi eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettua lakia ja eläintautilakia.

4 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin kalastuslain soveltamisen kannalta keskeiset käsitteet. Voimassa olevaan kalastuslakiin ei sisälly erillistä määritelmäsäännöstä ja lain soveltamiskäytännössä tiettyjen keskeistenkin termien tarkoitussisältö on ollut epäselvä. Pykälässä määriteltäisiin pääosa sellaisista käsitteistä, joihin perustuvaa sääntelyä lakiin sisältyy runsaasti, tai jotka ovat keskeisiä lakia tulkittaessa ja sovellettaessa.

1) *Kalavarojen hoidolla* tarkoitettaisiin kalakantojen biologisen monimuotoisuuden ja tuottokyvyn turvaamista kalastuksen ohjauksella sekä muilla kalakantojen tilaa ja kalastusmahdollisuuksia parantavilla toimenpiteillä. Vastaavaa säännöstä ei sisälly nykyiseen kalastuslakiin ja sen voimassaoloaikana kalavarojen pääasiallisena hoitotoimenpiteenä on liian yksiselitteisesti pidetty istutustoimintaa. Määritelmän yhtenä tarkoituksena onkin pyrkiä tekemään ero kalavarojen hoidon ja istutustoiminnan termien välillä siten, että kalavarojen hoito sisältäisi kokonaisvaltaisesti kaiken sellaisen toiminnan, jolla pyritään kalavarojen biologisen monimuotoisuuden ja tuottokyvyn turvaamiseen.

2) *Kalakannalla* tarkoitettaisiin samanlaisesti samalla alueella elävien samaan lajiin kuuluvien kalayksilöiden joukkoa. Määritelmä on keskeinen muun muassa harkittaessa sellaisten kalastuksensääntelytoimenpiteiden soveltamiskynnystä, joiden perustana on tietyn kalalajin tai sen kannan tila. Määritelmä on oleellinen lisäksi pyrittäessä vaikuttamaan niin sanottuun sekakantakalastukseen, jossa pyynti kohdistuu saman lajin useaan kantaan, kun ne tietyssä elinkierron vaiheessa esiintyvät samalla alueella.

3) *Vaelluskalan* määritelmä olisi lainsäädännössä täysin uusi ja sillä tarkoitettaisiin lohta, järvilohia, ankeriasta, nahkiaista, tautainta ja taimenta sekä nieriän, harjuksen ja

siian vaeltavia kantoja. Määritelmän kautta olisi mahdollista sisällyttää kalastuslakiin erillistä sääntelyä, joka koskee tiettyjä kalalajeja ja -kantoja, joiden kalastuksen sääntelyyn liittyy yhteisiä, mahdollisesti muista kalalajeista ja -kannoista poikkeavia tavoitteita ja tarpeita. Erityisesti vaelluskalojen kantojen säilymisen ja kulun turvaamiseksi lakiin sisältyvien kalastuksenrajoitusten asettamiseen valtuuttavien säännösten soveltamiskynnys olisi mainittujen kalojen erityisen arvon ja niiden elinkierron erityispiirteiden vuoksi matalampi kuin yleisissä kalastuksen rajoittamisen mahdollistavissa valtuussäännöksissä.

4) *Vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueen* nykyistä poikkeavan määritelmän tarkoituksena on helpottaa sen tulkitsemista, missä kalastus vaelluskalojen turvaamiseksi on rajoitettua. Suhteessa nykyisiin termiin "lohi- ja siikapitoisen vesistön koski- ja virtapaikka", "vaelluskalavesistön koski- ja virta-alue" rajaa entistä selkeämmin kalastukselta myös sellaiset alueet, jotka eivät itsessään ole koskia tai voimakkaan virran paikkoja, mutta jotka ovat niin lähellä tällaista paikkaa, että ne kalastettavuudeltaan vaelluskalojen pyytämisen kannalta ovat verrattavissa koski- ja virtapaikkoihin. Mahdollisten kalastuksen rajoitusten tarkoituksen toteutumisen varmistamiseksi niitä on siten käsiteltävä kuten koski- ja virtapaikkoja. Suhteessa voimassa olevan lain aikaiseen oikeustilaan on termillä "koski- ja virta-alue" siten tarkoitusta laajentaa kalastuksen ulkopuolelle rajattuja alueita, muttei lisätä niiden määrää määrittelykriteerien muutoksella.

Jotta nykyisen lain aikana ilmenneiden tulkitatapausten ratkaiseminen valvonnassa helpottuisi ja alueiden maastoon merkitsemisestä luovuttaisiin, lakiin lisättäisiin lista sellaisista seikoista, joiden perusteella alueen luonnetta voidaan paremmin arvioida jo kalastukseen ryhdyttäessä ja välttää kalastusvaelluskalojen elinvoimaisuuden turvaamisen kannalta kyseenalaisissa paikoissa. Koski- ja virta-alueita olisivat alueet, joissa vesi virtaa silmin havaittavasti alavirtaan päin ja virtapaikan ylävesi on alavettä ylempänä, eli vedenpinta on kalteva.

5) *Onkimisessa* saisi käyttää kerrallaan vain yhtä vapaa ja koukkua kalastajaa kohden.

Vieheen tai täkyraksin käyttö houkuttimena ei olisi sallittua. Onkimista ei saisi harjoittaa vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueilla eikä vesialueilla, joissa kalastaminen on muun säännöksen nojalla kielletty. Ongintakilpailuja varten olisi saatava kalastusoikeuden haltijan lupa.

6) *Pilkkimisen* määritelmä pysyisi pääpiirteissään nykyisen kaltaisena. Käytetyn vavan tulisi jatkossakin olla lyhyehkö, korkeintaan noin metrin mittainen. Sen sijaan heittokalastukseen soveltumaton vapa -käsitteestä luovuttaisiin, koska on ollut epäselvää, viittaako se pelkästään vapaan vai myös kelaan. Käytettävälle kelalle ei ole tarpeen asettaa rajoituksia, koska pieniä virvelikeloja käytetään jo nykyään yleisesti pilkkivavoissa. Pilkkimisessä ei siten olisi oleellista se, millainen kela vavassa on, vaan määrittely tapahtuisi kalastustavan perusteella. Kalastus katsottaisiin pilkkimiseksi, kun käytössä on lyhyehkö vapa ja pystysuunnassa liikuteltava pilkki. Pilkinä voidaan käyttää myös vieheitä, kuten lusikkauistinta, kunhan kalastustapa on selvästi pilkkimistä. Esimerkiksi niin sanottua vertikaalijigausta ei kuitenkaan katsottaisi pilkkimiseksi, vaan viehekalastukseksi. Pilkkimisessä saisi käyttää kerrallaan yhtä vapaa kalastajaa kohden. Pilkkimistä ei saisi harjoittaa vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueilla eikä vesialueilla, joissa kalastaminen on muun säännöksen nojalla kielletty. Pilkintäkilpailuja varten olisi saatava kalastusoikeuden haltijan lupa.

7) *Viehetä* ei varsinaisesti ole määritelty nykyisessä kalastuslaissa. Lain 88 §:ssä tarkoitetun onkimisen määrittelyn yhteydessä vieheiksi on tosin lueteltu pilkki, uistin, perho tai muu keinotekoinen laite. Jatkossakin vieheellä tarkoitettaisiin keinotekoisesti valmistettua uistinta, vaappua, pilkkiä, perhoa, jigiä tai niihin rinnastettavaa koukuilla varustettua houkutinta, joka liikkeellään, värillään tai muodollaan houkuttaa kalaa iskemään.

8) *Viehekalastuksen* käsite ei muuttuisi nykyisestä. Viehekalastuksessa saisi edelleen käyttää kerrallaan yhtä vapaa ja viehetä kalastajaa kohden. Vetouistelussa saisi lisäksi käyttää yhtä painoviehetä. Viehekalastusta ei saisi harjoittaa vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueilla eikä vesialueilla, joissa kalastaminen on muun säännöksen nojalla kiellet-

ty. Viehekalastuskilpailuja varten olisi saatava kalastusoikeuden haltijan lupa.

9) *Kalastonhoitomaksu*. Nykyisen kalastuslain mukaiset kalastuksenhoitomaksu ja viehekalastusmaksu yhdistettäisiin yhdeksi kalastonhoitomaksuksi. Maksu siis sisältäisi veronluonteisen kalastuksenhoitomaksun sekä yleisestä viehekalastusoikeudesta vesialueen omistajille suoritettavaan korvauksiin kerättävän maksun. Maksun nimenä olisi kalastonhoitomaksu, sillä sen ensisijaisena tarkoituksena on kalakantojen hoitoon ja kalastuksen yleiseen järjestämiseen tarvittavien varojen kerääminen. Maksun suorittamalla saisi lisäksi oikeuden harjoittaa 4 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua viehekalastusta 7 §:n 2 momentissa säädetyn reunaehdoin koko maan alueella. Erillinen sääntely tästä sisältyisi lain 79 §:ään.

10) *Kalastusoikeuden haltija* -termi on nykyisessä kalastuslaissa vailla yksityiskohtaista määritelmää. Termiä kuitenkin käytetään voimassa olevassa laissa, mutta sen merkityssisältö vaihtelee eri lainkohdissa. Termillä säännönmukaisesti viitataan kuitenkin tahoihin, jotka asemansa puolesta tietyssä tilanteessa ovat suhteessa kalastusoikeuteen lähes tai täysin rinnastettavissa vesialueen omistajaan. Ehdotettavassa laissa termille olisi tarkoitus luoda yksi kattava määritelmä, jotta sitä voitaisiin hyödyntää esitetyn lain useissa säädöksissä tarkoittaen sillä aina samoja tahoja. Mahdolliset poikkeukset, joissa jokin määritelmän piiriin kuuluva taho ei kuitenkaan kuuluisi sääntelyn kohderyhmään, tulisivat laissa siten mainittaviksi erikseen. Termillä tarkoitettaisiin:

- a) yhteisen vesialueen osakaskuntaa;
- b) yksityisen vesialueen omistajaa;
- c) kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 2 §:ssä tarkoitetun sellaisen kiinteistön omistajaa, jolle kuuluu erityisenä yksityisenä etuutena kalastusoikeus toisen omistamalla vesialueella, tai osuus sellaiseen useammalle kiinteistölle kuuluvaan erityiseen etuuteen, johon sisältyy kalastusoikeus toisen omistamalla vesialueella;
- d) kalastusrasitteeseen tai muuhun oikeusperusteeseen perustuen kalastusoikeutta hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä tai;
- e) kalastusoikeutta omistajaa kuulematta siirrettävissä olevaan vuokrasopimukseen pe-

rustuen hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä.

Kalastusoikeuden haltijoina ei siten pidettäisi kalastukseen oikeuttavan erillisen luvan haltijoita.

11) *Osakaskuntaa* koskeva 4 §:n 12 kohta olisi merkityssisällöltään yhteneväinen nykyisen kalastuslain 3 §:n kanssa. Osakaskunnalla tarkoitettaisiin yhteisen kalaveden osakkaiden muodostamaa yhteisaluelain (758/1989) 3 §:ssä tarkoitettua osakaskuntaa.

12) *Käyttö- ja hoitosuunnitelmalla* tarkoitettaisiin kalavarojen käytön ja hoidon alueelliseksi järjestämiseksi laadittavaa suunnitelmaa. Suunnitelman nykyistä paremmin säännelty laadintaprosessi, sen sisältövaatimusten entistä tarkempi määrittely sekä sen noudattamisen aktiivisempi valvonta kuitenkin parantaisivat suunnitelmien sisältöä ja lisäisivät niiden tosiasiallista vaikuttavuutta.

13) *Pyydysyksikköarvo*. Pyydykset ja kalastustavat ovat saaliin määrän ja laadun kannalta tehokkuudeltaan erilaisia. Tämän vuoksi on tarpeen määrittellä erilaisille pyydyksille ja kalastustavoille pyydysyksikköarvot, joiden perusteella voidaan laskea kunkin kalastusoikeuden haltijan kalastusoikeuteen sisältyvä pyydysyksikkömäärä.

14) *Kiinteistön pyydysyksikkömäärällä* osoitettaisiin kiinteistölle kuuluvan kalastusoikeuden laajuus eli se, montako pyydysyksikköä kalastusoikeuden haltijalla voi oikeutensa perusteilla enintään olla käytössään samanaikaisesti.

15) *Seisovan pyydyksen* käsite olisi yhdenmukainen nykyisen kalastusasetuksen 6 §:ään sisältyvän vastaavan käsitteen kanssa. Sillä tarkoitettaisiin paikalleen pyyntiin laskettua kalanpyydystä, kuten verkkoa, pitkäsiimaa ja muuta koukkupydystä, rysää, katiskaa ja muuta sulkupydystä. Määritelmän lopusta poistettaisiin maininta siitä, ettei seisova pyydys ole kiinteä. Kiinteän pyydyksen itsenäinen määritelmä sisältyy lakiin ja määritelmän mukaiset pyydykset ovat aina ensisijaisesti kiinteitä pyydyksiä.

16) *Kiinteällä pyydyksellä* tarkoitettaisiin patoa ja muuta kalastukseen tarkoitettua pysyväisluonteista rakennelmaa ja käsite olisi yhdenmukainen nykyisen lain kanssa.

17) *Kaupallisena kalastuksena* pidettäisiin toimintaa, jossa kalaa pyydetään myyntitar-

koituksessa tai jossa pyydetyt kalat tai osa niistä myydään. Termi otettaisiin käyttöön nykyisessä laissa käytetyn ammattikalastus -termin sijasta. Uusi käsite on yhteneväinen Euroopan unionin lainsäädännössä käytetyn terminologian kanssa ja yksinkertaistaa unionin sääntelyn toimeenpanemista kansalliseen lainsäädäntöön. Kalastusopastointia ei pidettäisi kaupallisena kalastuksena, vaikka se onkin kalastukseen liittyvää elinkeinotoimintaa.

18) *Kaupallisen kalastajan* käsite olisi yhdenmukainen kaupallisen kalastuksen käsitteen kanssa ja Euroopan unionin lainsäädännön käsitteistön kanssa. Kaupallisella kalastajalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka on merkitty kaupallisen kalastustoiminnan harjoittajista pidettävään rekisteriin. Rekisteriin merkitsemisestä ja merkitsemisen edellytyksistä säädettäisiin kalastuslaissa erikseen.

19) *Vapaa-ajankalastuksena* pidettäisiin laissa virkistyskalastusta sekä kotitarvekalastusta. Käytännössä vapaa-ajan kalastusta olisi siten kaikki muu kuin kaupallinen kalastus. Nykyisen kalastuslain tavoin kotitarvekalastuksena pidettäisiin kalastusta, jonka saalis käytetään kalastajan taloudessa ja sillä on tämän toimeentulon kannalta merkitystä. Virkistyskalastuksena pidettäisiin kalastusta, jonka saalis käytetään kalastajan taloudessa mutta sillä ei ole toimeentulon kannalta merkitystä.

20) *Kotiutusistutuksella* tarkoitettaisiin sellaisen kala- tai rapulajin tai niiden kannan istuttamista vesialueelle, jota siellä ei ennestään ole. Mainituntyyppisiä istutuksia koskien on sääntelyä nykyisen kalastuslain 121 §:ssä. Istutustoiminnan ja sen sääntelyn yksinkertaistamiseksi erityyppiset istutukset olisikin tarpeellista erottaa toisistaan myös käsitteiden avulla.

21) *Erityisperusteisilla kalastusetuuksilla* tarkoitettaisiin sellaisia kiinteistönmuodostamislain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja kiinteistöön kuuluvia yhteisiä tai yksityisiä erityisiä etuuksia, jotka oikeuttavat kiinteistön omistajan kalastamaan muutoin kuin vesialueen omistuksen tai osakkuuden perusteella toisen omistamalla vesialueella (erityinen kalastusetuusalue) taikka käyttämään erillistä kalastuspaikkaa, kuten lohi- tai siikapatoa

taikka näihin verrattavaa kalapatopaikkaa, kulkutuspaikkaa, verkkopaikkaa tai muuta näihin verrattavaa kalastukseen käytettävää vesistön kohtaa (erityinen kalastuspaikka). Erityisperusteisten kalastusoikeuksien voimassaoloa koskeva perussäännös on nykyisen kalastuslain 13 §:ssä. Laissa ei kuitenkaan ole aiemmin otettu kantaa erityisperusteisten kalastusoikeuksien sisältöön, vesialueen omistajan kalastusoikeuksien väliseen suhteeseen eikä erityisperusteisten oikeuksien haltijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin osallistua kalaveden hoitoon. Mainittujen seikkojen sääntelyn mahdollistamiseksi kalastuslaissa otettaisiin käyttöön kiinteistöjen erityisperusteisten kalastusoikeuksien, erityisen kalastusetuusalueen sekä erityisen kalastuspaikan käsitteet.

22) *kalastussäännöllä* Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan kahdenvälisiin rajajokiosopimuksiin kuuluvia kalastussääntöjä.

2 luku. **Kalastusoikeus ja erityiset kalastukseen oikeuttavat luvat**

5 §. *Vesialueen omistukseen perustuva kalastusoikeus.* Kalastusoikeusjärjestelmän perustana, kuten nykyisessäkin kalastuslaissa, olisi vesialueen omistukseen perustuva kalastusoikeus. Asialliselta sisällöltään säännös vastaisi siten nykyisen kalastuslain 5 §:ää, jonka mukaan oikeus harjoittaa kalastusta ja määrätä siitä kuuluu vesialueen omistajalle, jollei tätä oikeutta ole luovutettu toiselle tai jollei kalastuslaissa muuta säädetä.

Vesialueen omistajalle kuuluva kalastusoikeus olisi sisällöltään ja laajuudeltaan ehdotetun lain mukaan sen tyyppinen kuin miksi se kalastuslain järjestelmän kautta muotoutuu. Omistajan oikeutta kalastaa ja määrätä kalastuksesta on nykyisessäkin kalastuslaissa eri tavoin rajoitettu (muun muassa yleiskalastusoikeuksien kautta) ja lakiin sisältyy useita säännöksiä, joiden nojalla kalastusoikeuden tosiasiallista sisältöä voidaan edelleen muokata käytännössä tilanteissa, joissa omaisuusdensuojaa nauttivan kalastusoikeuden rajoittaminen on välttämätöntä ja perusoikeuksien yleisten rajoittamisedellytysten näkökulmasta mahdollista.

Osakaskuntien ja muiden vesialueen omistajien asema ja rooli säilyisivät siten ehdotetussa laissa pääosin ennallaan. Kalastusoikeutensa nojalla omistajalla olisi edelleen oikeus määrätä kalastuksesta vesialueellaan muun muassa myöntämällä kalastuslupia, asettamalla ehtoja (esimerkiksi saaliin raportointi) ja rajoituksia (esimerkiksi silmäkosäntely verkkokalastuksessa, alamitat) myöntämänsä luvan nojalla tapahtuvalle kalastukselle sekä perimällä maksun myöntämistään luvista.

Vesialueen omistus perustuu pääsääntöisesti yhteisalueain 3 §:ssä tarkoitetun useammalle kiinteistölle kuuluvaa aluetta hallinnoivan osakaskunnan osakkuuteen. Osakaskunta vastaa yhteisalueain mukaisesti yhteisen alueen tai yhteisen erityisen etuuden hallinnosta ja aluetta tai etuutta koskevien muiden asioiden hoidosta. Pykälän 3 momentissa vahvistettaisiin osakaskunnan toimivalta myös kalastusasioiden osalta säätämällä yhteisen vesialueen osakkaalle oikeus kalastaa vesialueella siten kuin yhteisen vesialueen osakaskunta päättää.

Pykälän kolmanteen momenttiin siirrettäisiin sellaisenaan nykyisen kalastuslain 5 §:n maininta siitä, että vesialueen rajan ulkopuolella olevalla tulva-alueella, kun se on veden peittämä, kalastusoikeus kuuluu vesialueen omistajalle. Tulva-alueella tarkoitettaisiin vesilain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua vesialueen rajan ulkopuolella olevaa aluetta silloin, kun se on veden peittämä.

6 §. *Erityisperusteiset kalastusetuudet.* Pääsääntöisesti kalastusoikeus kuuluu kalastuslain 5 §:n mukaisesti sen kiinteistön omistajalle, jonka alueella vesialue on, tai jos kysymys on yhteisestä vesialueesta sen osakkiinteistöjen omistajille. Tästä pääsäännöstä ovat kuitenkin poikkeuksena kiinteistöjen erityisperusteiset kalastusetuudet. Erityisperusteisilla kalastusetuuksilla tarkoitetaan muulle kuin vesialueen omistajalle kuuluvaa kalastusoikeutta, joka useimmiten liittyy tietyn toisen kiinteistön omistukseen.

Kiinteistöllä voi olla ylimuistaisen nautinnan perusteella tai muulla perusteella laillisesti saatu erityinen etuus kalastuspaikkaan tai kalastukseen toiselle kuuluvalla vesialueella. Tavallisesti tällainen kalastusetuus kohdistuu toisen kylän yhteiseen vesialuee-

seen tai valtion omistamaan vesialueeseen. Poikkeustapauksissa tällainen kalastusetus voi kohdistua myös oman vesioikeudellisen kylän tai lohkokunnan vesialueeseen. Tällaisia poikkeustilanteita esiintyy lähinnä Ylä-Lapin alueella. Tällöin kysymys on yleensä talolle sen perustamisen yhteydessä annetusta oikeudesta kalastuspaikkaan tai oikeudesta kalastaa tietyllä vesialueella.

Edellä tarkoitettu erityinen etuus kalastuspaikkaan tai kalastukseen toiselle kuuluvalla vesialueella voi kuulua yhdelle olemassa olevalle kiinteistölle tai se voi olla usealle kiinteistölle yhteinen. Tällaiset kalastusoikeudet ovat kiinteistönmuodostamislain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja kiinteistön ulottuvuuteen kuuluvia yhteisiä tai yksityisiä erityisiä etuuksia, jotka oikeuttavat asianomaisen kiinteistön omistajan kalastamaan muutoin kuin vesialueen omistuksen tai osakkuuden perusteella toisen omistamalla vesialueella (erityinen kalastusalue) taikka käyttämään erillistä kalastuspaikkaa, kuten lohi-, siika- tai muuta sellaisessa kalastuksessa käytettävää patopaikkaa, kulutuspaikkaa, verkkopaikkaa tahi muuta näihin verrattavaa kalastuksessa käytettävää vesistön kohtaa (erityinen kalastuspaikka).

Kalastusoikeus erityisellä kalastusalueella tai kalastuspaikalla voi olla rajoitettu esimerkiksi pyydysten suhteen, kalalajin suhteen, tiettyyn vuodenaikaan taikka muulla tavoin. Erityisperusteiset oikeudet eivät sisällä oikeutta vesialueen muunlaiseen käyttöön, vaan ainoastaan oikeuden käyttää aluetta määrätyn tyyppiseen kalastukseen.

Voimassa olevassa laissa erityisperusteisia kalastusetuksia ei ole pyritty määrittelemään, eikä niiden suhteesta vesialueen omistukseen perustuvaan kalastusoikeuteen ole erillistä sääntelyä. Oikeuksien määrittelemättömyys ja erityisesti niiden oikeusvaikutusten sääntelemättömyys suhteessa vesialueen omistukseen perustuvaan kalastusoikeuteen ovat kalastuslain tulkintakäytännössä osoittautuneet ongelmallisiksi. Mainituista syistä kalastuslain 4 §:ään lisättäisiin säännös, jossa erityisperusteiset kalastusetuudet määritellään ja lain 6 §:ään sisältyisi perussääntö siitä, että erityisperusteiset kalastusetuudet ovat voimassa suhteessa kaikkiin sivullis-tahoihin sellaisina, kuin ne on oikeutta perustettaessa

tai oikeuksien laajuutta myöhemmin selvitetäessä määritelty.

7 §. Yleiskalastusoikeudet. Nykyisen kalastuslain mukainen yleinen oikeus onkimiseen ja pilkkimiseen säilytettäisiin ehdotettavassa laissa pääosin ennallaan. Tätä koskeva säännös sisältyisi lain 7 §:n 1 momenttiin. Säännöksessä maksuttomien (jokamiehen oikeuksia luonteeltaan lähellä olevien) yleiskalastusoikeuksien joukkoon lisättäisiin kuitenkin oikeus kalastaa silakkaa yhdellä vavalla siimaan kiinnitetyllä pystysuunnassa liikuteltavilla koukuilla eli niin sanotulla silakkalitkalla kalastaminen. Mainittu kalastustapa on luonteeltaan ja pyydystystehokkuudeltaan niin lähellä tavanomaista ongintaa, että sen lisääminen maksuttomien yleiskalastusoikeuksien joukkoon ei tosiasiallisesti lisää kalakantoihin kohdistuvaa kalastusrasitusta, eikä maksuttomien yleiskalastusoikeuksien vesialueen omistajalle tai kalastusoikeuden haltijalle aiheuttamaa haittaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin oikeudesta harjoittaa lain 4 §:n 8 kohdassa tarkoitettua viehekalastusta yleiskalastusoikeuksiin perustuen ilman kalastukseen pääsääntöisesti tarvittavaa kalastusoikeuden haltijan lupaa. Viehekalastusoikeus liittyisi lain 79 §:ssä tarkoitettun kalastonhoitomaksun maksamiseen. Jokainen maksun maksanut 18 vuotta täyttänyt olisi oikeutettu harjoittamaan viehekalastusta. Maksuvelvollisuus ei kuitenkaan koskisi sellaisia henkilöitä, jotka kalastusta harjoittaessaan eivät ole täyttäneet 18:aa vuotta tai ovat 65 vuotta täyttäneitä.

Pykälän 3 momentissa rajattaisiin 1 ja 2 momentissa säädetyt yleiskalastusoikeuksia. Sen mukaan kyseiset oikeudet eivät ole voimassa vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueilla eivätkä muillakaan sellaisilla alueilla, joilla kalastaminen on muun säännöksen nojalla kielletty. Muulla säännöksellä viitataan erityisesti esityksen 54 §:ään, jonka mukaan ELY-keskuksella on toimivalta rajoittaa tai kieltää kokonaan yleiskalastusoikeuksien nojalla kalastaminen määrättyllä vesialueella tiettyjen kyseissä pykälässä säädettyjen tarkoitusten turvaamiseksi. Lisäksi on huomattava, että rajajoissa (Tornionjoki, Tenojoki ja Näätämöjoki) sovelletaan 3 §:n mukaan ensisijaisesti kahdenvälisiä valtiosopimuksia ja kalastuslakia vain, jos valtiosopimus

pimuksissa ei ole toisin säädetty. Valtiosopimukset ovat erityislakeja suhteessa kalastuslakiin. Suomen ja Norjan Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen 5 artiklassa on sopimusalueita koskeva määräys kalastukseen oikeuttavasta kalastuskortista. Näin ollen esitetyn lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu viehekalastusoikeus ei olisi voimassa kyseisen rajajokisopimuksen soveltamisalueella. Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen kalastussäännön 22 §:n mukaan kansallista kalastuslainsäädäntöä sovelletaan niiltä osin, kuin sopimuksessa ei ole asiasta erityismääräyksiä. Vaikka kyseisen rajajokisopimuksen kalastussäännössä on määräys (17 §), jonka nojalla voidaan sopia yhteisestä kalastuslupajärjestelmästä, ei sopimuksessa ole säädetty viehekalastukseen tarvittavasta erityisestä luvasta kalastuslaista poikkeavasti. Tästä johtuen kalastuslain 7 §:n 2 momentissa säädetty viehekalastusoikeus olisi voimassa Tornionjoella lähtökohtaisesti muualla kuin koski- ja virta-alueilla. Viehekalastuksessa tulisi kuitenkin noudattaa lisäksi kalastussäännössä olevia määräyksiä sallitusta lohien ja taimenen vapakalastus-ajasta ja saalis-kiintiöistä.

8 §. *Kalastus talousvyöhykkeellä ja yleisillä vesialueilla.* Pykälään olisi yhdistetty nykyisen kalastuslain 6 ja 7 §:n asiallinen sisältö. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta kalastaa Suomen talousvyöhykkeellä sekä yleisellä vesialueella meressä ja sisävesillä. Yleisiä vesialueita koskeva perussääntely sisältyy välirajasta vedessä annettuun lakiin (31/1902) sekä oikeudesta yleisiin vesialueisiin annettuun lakiin (204/1966). Mainittujen säännösten mukaisesti yleisiä vesialueita ovat kylänrajojen ulkopuoliset vesialueet Suomen aluevesillä sekä sellaisilla järvien selkävesillä joiden pituus ja leveys ovat vähintään kahdeksan kilometriä. Sisävesillä tällaisia vesialueita sijaitsee Höytiäisessä, Inarijärven, Koitereessa, Lappajärven, Orivedessä, Oulujärven, Puruvedessä, Pyhäselässä sekä Päijänteessä. Yleiset vesialueet pohjineen ovat valtion omaisuutta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin jokaiselle Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselle oikeus harjoittaa vapaa-ajankalastusta yleisillä vesialueilla meressä sekä Suomen talousvyöhykkeellä. Nykyisen

lain 6 §:ään verrattuna säännöksestä poistettaisiin vakinaisen Suomessa asumisen edellytys. Meren yleisvesialuetta ja talousvyöhykettä koskeva kalastusoikeus säilyisi siten pääosin ennallaan, mutta muilta kuin kaupallisilta kalastajilta rajattaisiin säännöksessä pois mahdollisuus harjoittaa alueilla kaupallista kalastusta. Säännökseen lisäksi kirjoitettaisiin selvyuden vuoksi auki vaatimus siitä, että myös yleisvesialueita koskee velvollisuus lain 79 §:ssä tarkoitettujen kalastonhoitomaksun suorittamiseen. Samassa momentissa säädettäisiin lisäksi Suomeen rekisteröityneiden kaupallisten kalastajien oikeudesta harjoittaa kaupallista kalastusta yleisvesialueilla meressä sekä Suomen talousvyöhykkeellä.

Pohjoismaiden kansalaisille nykyisen kalastuslain 6 §:n 1 momentin mukaan kuuluvan yleisvesialueita koskevan kalastusoikeuden todetaan jo mainitun lain perusteluissa olevan lähinnä periaatteellista merkitystä omaava. Oikeus esitetäänkin selvyuden vuoksi poistettavaksi kalastuslain järjestelmästä.

Säännöksen 2 momentissa todettaisiin Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan säännöksissä jäsenvaltioihin rekisteröidyille kalastusaluksille määriteltyjen kalastusoikeuksien olevan voimassa Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä. Mainituilla säännöksillä tarkoitetaan yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun asetuksen 1380/2013 artiklassa 5 olevia säännöksiä unionin kalastusalusten yhtäläisestä pääsystä unionin vesille. Yhtäläistä pääsyä on kuitenkin rajoitettu siten, että pääsy kalastamaan kiintiöityjä kalakantoja edellyttää, että aluksen lippuvaltiolla on kyseistä kalakantaa koskeva kiintiö. Pääsy rannikon läheisille vesille 12 merimailin sisäpuolelle laskettuna perusviivasta on lisäksi vuoteen 2022 saakka rajoitettu asetuksen liitteessä 1 pääasiassa niihin jäsenvaltioihin, jotka ovat toistensa naapurimaita. Näin ollen esim. Ruotsin kalastusaluksilla on oikeus kalastaa Ruotsin kiintiöstä silakkaa myös Suomen talousvyöhykkeellä ja aluevesillä aina neljän merimailin päähän perusviivasta. Suomen kalastusaluksilla on vastaava oikeus Ruotsin talousvyöhykkeellä ja aluevesillä sekä muiden Itämeren jäsenvaltioiden talousvyöhykkeillä.

Pykälän 3 momentin mukaan Metsähallitus voisi kaupallisen kalastuksen harjoittamista varten vuokrata kaupalliselle kalastajalle yleisellä vesialueella meressä tai Suomen talousvyöhykkeellä olevan lohien tai taimenen pyyntipaikan. Momentissa rajattaisiin lisäksi sen nojalla vuokratut alueet kokonaisuudessaan 1 momentissa tarkoitettujen yleiskalastusoikeuksien sekä kaupallisille kalastajille annettavien yleisten oikeuksien ulkopuolelle. Vuokraoikeuteen perustuva kalastus olisi siten vuokra-alueella 1 momentissa tarkoitettujen yleiskalastusoikeudet poissulkevaa.

Nykyisen kalastuslain 7 §:n mukaan järvisä olevilla yleisvesialueilla on jokaisella kunnassa muutoin kuin tilapäisesti asuvalla oikeus harjoittaa koukkukalastusta. Muusta kalastuksesta päättäminen on kuulunut kalastusalueelle, joka on lisäksi saanut periä kohtuullisen maksun (valtion) yleisvesialueille myöntämistään kalastusluvista. Edellä mainittu koukkukalastusoikeus on vanha, Suomen lainsäädäntöön vuoden 1865 kalastussäännössä tullut oikeus, joka käytännössä on jääne vesien aiemmasta yhteiskäytöstä. Sen eräänä perustana on ollut kuntalaisten mahdollisuus hyödyntää yleisvesien kalakantoja toimeentulonsa ja elantonsa turvaamiseksi. Kyseinen oikeus esitetäänkin poistettavaksi perusteeltaan vanhentuneena. Lisäksi esitetään, että kalastusoikeudesta ja kalastusluvista yleisillä vesialueilla päättäisi valtion edustajana Metsähallitus, jonka hallinnassa yleiset vesialueet olisivat jatkossa myös kalastuksen osalta. Kyseessä olisi puhtaasti tekninen muutos viranomaisten tehtäväjaon selkeyttämiseksi ja asiakaspalvelun parantamiseksi. Lupien myöntötehtävää hoidettaisiin jatkossakin maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksessa. Kuitenkin 7 §:ssä tarkoitettujen yleiskalastusoikeuksien mahdollisista rajoituksista yleisillä vesialueilla päättäisi ELY-keskus 54 §:n mukaisesti.

Kalastuksesta päättäessään ja kalastuslupia yleisvesialueille myöntäessään Metsähallituksen olisi varmistettava, että kalastus- ja lupakäytännöt alueella ovat luonteeltaan sellaisia, että alueen kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevien valtakunnallisten ja alueellisten suunnitelmien toteuttaminen niiden tavoitteiden mukaisesti ei vaarannu. Valtion huolehtimisvelvollisuus yleisvesialueiden ka-

lakantojen hoidosta olisi siten yhteneväinen muiden vesialueiden kanssa.

9 §. Valtion yksityiset kalastukset. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain 12 §:ää asiallisesti vastaavasti siitä, että valtion yksityiset kalastukset pysytetään valtiolla siellä, missä ne vanhastaan ovat olleet ja ovat edelleen hallinnassa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että valtion yksityisten kalastusten käyttämisestä päättää Metsähallitus. Järjestely olisi yhdenmukainen sen kanssa, että Metsähallitus toimisi kalastuslain järjestelmässä yleisesti valtion yksityisten vesien sekä yleisten vesialueiden osalta kalastusoikeuden haltijan tavoin ja käyttäisi sitä koskevaa määräysvaltaa.

Pykälän 2 momentissa maa- ja metsätalousministeriölle annettaisiin valtuus säätää asetuksella tarkemmin valtion yksityisten kalastusten käytöstä. Kalastuksista tarkemmin säädettäessä tulisi erityisesti ottaa huomioon kaupallisten kalastajien ryhmään I kuuluvien kalastajien edut. Tämä on tarpeen, sillä valtion yksityisiin kalastuksiin kohdistuvat kalastusluvut ovat esimerkiksi eräs kaupallisten kalastajien tärkeimmistä luvansaantimahdollisuuksista ja tärkeä perusta päätoimisen elinkeinotoiminnan harjoittamiselle.

10 §. Oikeus Ylä-Lapin kalastuslupa. Lain 10 §:n 1 momentissa säädettäisiin henkilöille, joiden kotikuntalain (201/1994) 2 §:n mukainen kotikunta on Enontekiö, Inari, tai Utsjoki, oikeus saada korvauksetta lupa harjoittaa kalastusta kyseisten kuntien alueilla sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla vesialueilla. Oikeutta Ylä-Lapin kalastuslupa koskeva säännös vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevan lain 12 §:n mukaista kolmen pohjoisimman kunnan asukkaiden oikeutta saada lupa kalastukseen valtion vesialueilla. Voimassa olevan kalastuslain 12 §:ään sisältyvän kolmen pohjoisimman kunnan asukkaiden oikeuden saada mainittuja kuntia koskeva kalastuslupa on esitetty perustuvan lähtökohtaisesti vanhojen lapinkylien oikeuksiin, ja sen laajuutta on perusteltu kalastuksen kuulumisella saamelaiseen elämänmuotoon ilman asuinpaikkaan kuuluvia rajoituksia. Mainitut lapinkylien oikeudet ovat historiallisesti kuitenkin tyypillisesti koskeneet vain oman lapinkylän aluetta, eikä toisten lapinkylien alueille laajennettuja kalastusoike-

uksia tunneta. Lisäksi 12 §:n mukainen kalastusoikeus on aiemminkin liittynyt asuin-kuntaan, eikä sen saamisen edellytyksenä ole ollut saamelaisuus. Oikeuden nykyistä laajuutta ei siten yksiselitteisesti voida perustella lapinkylien oikeuksilla tai esimerkiksi saamelaisella, kiinteään kotipaikkaan perustumattomalla elämäntavalla.

Kalavesillä on kuitenkin perinteisesti ollut erityisen keskeinen merkitys pohjoisimpien kuntien asukkaille. Alueella käydyissä rajankäyntitoimituksissa valtaosa vesialueista tuli valtion omistukseen ja omistajalle kuuluva kalastusoikeus näillä alueilla kuuluu pääasiassa valtiolle, eikä kuntien asukkaille omistukseen perustuvan kalastusoikeusjärjestelmän kautta ole katsottu tulleen riittäviä kalastusmahdollisuuksia. Kotikuntaan perustuvan oikeuden säilyttämistä voidaan esitetyssä laajuudessa siten pitää perusteltuna.

Säännöksen 2 momentissa oikeus kalastukseen 1 momentissa tarkoitetun luvan nojalla rajattaisiin koskemaan vain muita kuin Tenoja Näätämojoen vesistön lohen- ja taimenen nousualueita, Tuulomajoen ja Paatsjoen vesistöjen taimenen ja lohen vaellusalueita, Tornio- ja Ounasjoen vesistöjen lohen ja taimenen nousualueita. Mainituissa keskeisissä vaelluskalavesistöissä kalastus on järjestettävä erityisesti vaelluskalojen kannat turvaavan kestävän käytön mukaisesti. Lisäksi osalla alueista kalastusta säännellään rajajokia koskeissa valtiosopimuksissa, joiden mukaisesti kalastus on järjestettävä. Näillä alueilla kuntalaisten kalastuslupa ei siten olisi voimassa.

11 §. Kalastusoikeuden vuokraus. Kalastusoikeuden vuokrauksena pidetään vesialueen vuokraamista kalastusta varten, tai muutoin vastiketta vastaan tapahtuvaa oikeuden luovuttamista tiettyyn kalastuspaikkaan tai määrätyn kalalajin pyydystämiseen tai määrätynlaisen pyydyksen käyttämiseen. Kuten voimassa olevan lain järjestelmässä, vuokra ei kuitenkaan pidettäisi erilaisia kalastuslupista suoritettavia lupamaksuja, jotka ovat luonteeltaan lähempänä yksittäisiä kalakanan hoitoon käytettäväksi tarkoitettuja maksuja kuin kalastukseen liittyvän oikeuden luovuttamisesta määrääjäksi tai toistaiseksi perittävää korvausta.

Pykälän 1 momentissa kalastusoikeuden vuokraamiseen oikeutetuiksi määriteltäisiin kaikki sellaiset tahot, joita lain 4 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisesti voitaisiin pitää kalastusoikeuden haltijoina. Kaikilla säännöksessä mainituilla tahoilla voidaan katsoa olevan vesialueen omistajalle kuuluvaan kalastusoikeuteen verrattavissa oleva oikeus kalastukseen, ja sen perusteella myös oikeus vuokrata oma kalastusoikeutensa eteenpäin.

Kalastusoikeuden vuokrasopimuksilta edellytettäisiin jatkossa kirjallista muotoa. Sopimuksen muotovaatimus on niin sanottu ohjesisältöinen vaatimus, jonka noudattamatta jättämisestä ei seuraisi suoranaisia oikeusvaikutuksia. Vaatimuksella pyritään yhtenäistämään kalastusoikeuksien vuokrauskäytäntöjä sekä erottamaan kalastusoikeuden vuokraamista koskevat oikeustoimet nykyistä selkeämmin muista kalastamiseen oikeuttavista lupia koskevista oikeustoimista.

Säännöksen 2 momentissa säädettäisiin vuokranantajan mahdollisuudesta purkaa vuokrasopimus. Purkamisen edellytyksinä toimisivat vuokralaisen puolella tapahtuvat törkeiksi tai jatkuviksi luonnehdittavissa olevat sopimusrikkomukset sekä törkeä tai jatkuva kalastuslain tai muun lainsäädännön vastainen toiminta. Purkamiseen oikeuttavana toimintana voitaisiin pitää esimerkiksi jatkuvaa tahallista kalastamista vastoin voimassa olevia pyydyksen käyttöä tai saalimääriä koskevia rajoituksia, toistuvaa lainvastaisen häirion aiheuttamista kalastettaessa tai toistuvaa apajapaikan varaamista jättämällä pyydysmerkit veteen kalastuksen päätyttyä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön valtuudesta säätää asetuksella valtiolle kuuluvien vesialueiden vuokraamisesta kalastukseen.

12 §. Osakaskunnan osakkaan myöntämä kalastuslupa. Säännös vastaisi sisällöltään asiallisesti voimassa olevan lain 18 §:ää, eikä lain tulkintaa tältä osin ole tarkoitus muuttaa. Yhteisen vesialueen osakas voisi siten jatkossakin vastikkeetta tai vastiketta vastaan antaa toiselle luvan käyttää hänelle osakkaana kuuluvaa kalastusoikeutta. Lupa voisi koskea ainoastaan sellaista kalastusta, johon osakkaalla itsellään on omistuksensa perusteella oikeus. Osakas ei voisi luovuttaa toiselle laajempaa oikeutta kuin hänellä itsel-

lään on. Vuotta pidemmäksi ajaksi myöntämistään luvista osakkaan olisi ilmoitettava vesialueen osakaskunnalle. Vaatimuksella pyritään selkeyttämään osakaskunnan vesialueen ja sitä koskevien kalastusoikeuksien hallinnointia sekä yksinkertaistamaan kalastuksenvälvontatilanteita.

Selkeyden vuoksi laissa käytettäisiin "kalastusoikeuden vuokra" -termiä ainoastaan 11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, joissa vuokranantajana on kalastusoikeuden haltijana oleva osakaskunta tai muu taho. Osakaskuntien vesialueilla näillä sopimuksilla rajoitetaan käytännössä kaikkien osakaskunnan osakkaiden tai heiltä luvan kalastusoikeuden käyttöön saaneiden kalastajien kalastusoikeutta. Osakaskunnan osakkaan antaessa vastiketta vastaan luvan kalastusoikeutensa hyödyntämiseen määräajaksi rajoittaa tämä vain osakkaan omaa mahdollisuutta hyödyntää kalastusoikeuttaan, eikä tällä ole vaikutusta muiden osakkaiden oikeuksiin. Nämä oikeudenluovutukset tunnettaisiin lain järjestelmässä osakkaan myöntäminä kalastuslupina.

Säännöksen 2 momentissa asetettaisiin kalastusoikeuteensa liittyvän luvan myöntävälle osakkaalle velvollisuus huolehtia siitä, etteivät häneltä luvan saaneet kalastajat ylitä osakkaalle omistukseen perustuen kuuluvan kalastusoikeuden määrää. Käytännössä vaatimus asettaisi osakkaalle velvollisuuden huolehtia siitä, että luvansaajat ovat tietoisia osakkaan heille myöntämän kalastusluvan laajuudesta sekä niistä mahdollisista kalastusoikeuden rajoituksista, jotka lupa-alueella ovat voimassa. Vaatimuksella pyrittäisiin varmistamaan osakkaiden yhdenvertaisuuden sekä kalastuksen kestävyysmahdollisimman hyvän toteutumisen kalastuslupia myönnettäessä.

13 §. *Alueellinen lupa kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen.* Kalastuksen kestävyys- ja turvaamisen ohella lainuudistuksen eräänä keskeisenä tavoitteena on parantaa kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä ja helpottaa kaupallisten kalastajien mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoaan sekä lisätä kotimaisen kalan tarjontaa niin kauppoihin kuin jalostustoimintaan. Tässä tarkoituksessa säädettäisiin kaupallisille kalastajille mahdollisuus päästä vesille myös sellaisissa tilanteissa, joissa se ei onnistu kalastusoikeu-

den haltijoiden kanssa tehtävillä sopimuksilla. Tällaisia tilanteita saattaa käytännössä esiintyä esimerkiksi kalastusoikeuden haltijoiden sopimuksetekohaluttomuuden tai passiivisuuden vuoksi tai siitä syystä, että omistajiin ei saada yhteyttä. Erityisen ongelmallinen tilanne on vesialueilla, joilla kalavarat kestäisivät niiden laajaperäisemmän hyödyntämisen, mutta sopimustoiminnan ongelmat estävät tarpeettomasti kaupallisen kalastuksen harjoittamisen. Esimerkiksi pieni muutaman hehtaarin vesialue keskeisellä kaupalliseen kalastukseen soveltuvalla alueella voi käytännössä estää koko alueen hyödyntämisen kaupalliseen kalastukseen. Koska kalastusoikeus on lähtökohtaisesti vesialueen omistajalle kuuluva omaisuuden suoja nauttiva etuus, on esitettävän lupajärjestelmän hyväksyttävyyden perustulain 15 §:n näkökulmasta keskeinen kysymys.

Ehdotettavan 13 §:n mukaisesti lupa voitaisiin myöntää vain, jos 1 momentissa säädetyt kaikki neljä luvan myöntämistä koskevaa edellytystä täyttyvät. Lupa voitaisiin myöntää enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Luvan myöntäminen on sidottu kalavarojen kestävä tuoton varmistamiseen ja käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseen. Lupia voidaan siten myöntää vain alueille, joiden kalakannat kestävät niiden taloudellisen hyödyntämisen ja jotka on käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määritelty tähän tarkoitukseen hyvin soveltuviksi. Vesialueen omistajat voisivat käyttö- ja hoitosuunnitelmaprosessiin osallistumalla vaikuttaa omalta osaltaan kaupalliseen kalastukseen soveltuvien alueiden määrittämiseen.

Kaupallisen kalastajan olisi lisäksi ennen 13 §:n mukaisen luvan hakemista pyrittävä saamaan aikaan vapaaehtoinen sopimus kalastusoikeuden käyttämisestä kalastusoikeuden haltijoiden kanssa. Jos epäonnistuminen sopimuksen tekemisessä johtuu esimerkiksi vaikeudesta selvittää vesialueen omistajien yhteystietoja, olisi kaupallisen kalastajan pyydettävä kalatalousalueelta apua yhteystietojen selvittämiseen ja omistajien tavoittamiseen sopimustarjouksen tekemistä varten.

Mahdollista lupaa myöntäessään viranomaisen tulisi lisäksi harkita, olisiko lupahakemuksessa esitetty kalastus mahdollista ilman, että siitä aiheutuu merkittävää haittaa

vesialuetta ympäröivien rantojen omistajille tai vesialueen muulle käytölle. Muuna käytönä tässä yhteydessä pidettäisiin esimerkiksi alueella jo harjoitettavaa kaupallista kalastusta, joka tapahtuu kalastusoikeuden haltijalta saatuun lupaan perustuen.

Pykälässä esitetty lupajärjestelmä on tarkoitettu käytettäväksi tilanteissa, joissa luvansaanti kaupalliseen kalastukseen on estynyt, mutta kaupallisen kalastuksen lisääminen alueella olisi kaikki näkökohdat huomioiden mahdollista ja käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden mukaista. Lupajärjestelmällä ei perustettaisi kaupallisille kalastajille uutta, omistajan luvalla vaihtoehtoisista järjestelmää, jolla vaikutettaisiin kalastusoikeuden haltijoilta luvan saaneiden kalastajien kalastusmahdollisuuksia heikentäen, vaan tällainen merkittävä heikentäminen olisi tulkittava 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuksi merkittäväksi haitaksi alueen muulle käytölle.

Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi niistä seikoista, joista ELY-keskuksen on määrättävä lupaan liitettävissä ehdoissa. Ehtojen määräämisellä luvanmukainen kalastus rajataan yksityiskohtaisesti määrittelemällä luvan alueellinen laajuus, sallitut kalanylpyydykset, kalastettavat kalalajit, sallitut kalastusajankohdat sekä tarvittaessa luvan mukaisen kalastuksen sallittu enimmäissääntö. Lupaehdoilla pyritään varmistamaan alueen kalastuksen ekologisen kestävyuden säilymisen lisäksi se, ettei kalastuksesta aiheutuisi 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua merkittävää haittaa.

Säännöksen 3 momentissa asetettaisiin ehdottomaksi luvanmyöntämisen esteeksi se, että lupahakemuksessa tarkoitettu kalastus aiheuttaisi kalakantavaikutusten tai kalastusoikeuden hyödyntämistä haittaavien muiden vaikutusten johdosta merkittävää haittaa alueen kalastusoikeuden haltijoiden kalastukselle tai se, että kalastuksesta muuten aiheutuisi merkittävää haittaa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin hallintolainkäyttölain 6 luvun 31 §:n 2 momentin mukaisesti siitä, että kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen myönnetty lupapäätökseen perustuva kalastus olisi mahdollista aloittaa luvan myöntämisen jälkeen riippumatta siitä, haetaanko luvan myöntävään päätökseen muutosta vai ei. Luvansaantiprosessi ensimmäisistä vesialueen omistajiin suunnatuista yhteydenotoista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen myöntämään lupaan voi jo itsessään muodostua niin pitkäksi, että muutoksenhauille annettava päätöksen täytäntöönpanoa lykkäävä vaikutus saattaisi erityisesti yritystoimintaa perustettaessa osoittautua luvansaajan kannalta kohtuuttomaksi rasitteeksi.

Lupamenettelyssä noudatettaisiin muun muassa hallintolain kuulemista, asian selvittämistä sekä päätöksen tiedoksiantoa koskevia menettelysääntöjä, joka osaltaan varmistaisi kalastusoikeuden haltijoiden, kalatalousalueiden ja muiden mahdollisten asianosaisten oikeusturvan toteutumisen.

14 §. *Kaupallisesta kalastuksesta kalastusoikeuden haltijoille maksettava korvaus.* Kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen 13 §:n nojalla myönnettävä lupa olisi tarkoitettu käytännössä viimesijaiseksi keinoksi tilanteissa, joissa kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen tarvittavaa kalastusoikeutta ei olisi mahdollista saada vapaaehtoisen sopimisen kautta. Luvan myöntämiselle asetetuilla tavoilla edellytyksillä varmistettaisiin, että luvan myöntäminen on mahdollista vain tilanteissa, joissa elinkeinonharjoittamisen ja kalakantojen kestävä hyödyntämisen intressit ovat riittävän voimakkaat suhteessa kalastusoikeuden haltijalle kuuluvan kalastusoikeuden nauttimaan perustuslain 15 §:n mukaiseen omaisuudensuojaan.

Omaisuuksien käyttömahdollisuuksien rajoittamisen vuoksi kalastusoikeuden haltija olisi lisäksi oikeutettu saamaan rahallisen korvauksen omalle alueelleen myönnettyjen lupien mukaisesta omaisuuden käytölle aiheutuvasta haitasta. Korvauksen suorittaisi luvan saanut kaupallinen kalastaja, ja se vastaisi suuruudeltaan lupa-alueella vastaavasta vapaaehtoiseen sopimukseen perustuvasta luvasta maksettavaa käypää hintaa. Korvausten perustana olevat alueelliset käyvät hinnat vahvistettaisiin kalatalousalueiden laatimissa ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vahvistamissa käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.

15 §. *Etusijalle asettaminen luvan myöntämisessä kaupalliseen kalastukseen.* Pykälässä säädettäisiin luvanhakijoiden laittamisesta etusijajärjestykseen tilanteissa, joissa lupien hakijoita on enemmän kuin lupien

myöntämiselle asetettuja edellytyksiä noudattaen on mahdollista myöntää. Tilanne saattaisi olla kyseessä esimerkiksi, jos alueen kalastuspaine nousisi lupien myöntämisen vuoksi liian voimakkaaksi, tai alueen fyysisen koon vuoksi liian monen luvan myöntäminen olisi omiaan aiheuttamaan kohtuutonta häiriötä vesialueen muulle käytölle tai rannanomistajille. Tällaisissa tilanteissa lupa voitaisiin ensisijaisesti myöntää sellaisille luvanhakijoille, jotka kuuluvat kaupallisten kalastajien ryhmään 1, eli joiden kalastusliiketoiminta on luonteeltaan ammattimaisempaa. Toinen etusijalle luvansaannissa mahdollisesti asetettava ryhmä olisivat sellaiset kaupalliset kalastajat, joilla jo entuudestaan on ollut lupa harjoittaa kaupallista kalastusta lupahakemuksen kattamalla alueella tai osalla siitä. Nämä kalastajat ovat yleensä jo harjoittaneet aiemman lupansa mukaista kalastusta ja ehtineet mahdollisesti tehdä investointeja alueella tapahtuvaa kalastusta varten. Liiketoiminnan suunnitelmallisuuden varmistamiseksi ja sen jatkuvuuden turvaamiseksi tällaiset kalastajat olisi kohtuullista asettaa luvansaannissa etusijalle muihin luvanhakijoihin nähden.

16 §. Lupaehtojen muuttaminen ja luvan peruuttaminen. Kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen myönnettävän luvan edellytykset olisi määritelty lain 13 §:ssä ja niiden olisi täyttyvä koko luvan voimassaoloajan. Lain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin ELY-keskuksen toimivallasta muuttaa voimassa olevan luvan ehtoja, jos lupa-alueen olosuhteet ovat luvan myöntämisen jälkeen muuttaneet siten, ettei lupaa enää voitaisi myöntää siinä asetetuilla ehdoilla. Käytännössä tällainen tilanne tulisi kysymykseen esimerkiksi silloin, jos alueen kalakantojen tila heikkenee niin huomattavasti, ettei luvan mukaista kalastusta voitaisi enää pitää kestäväenä tai jos luvan mukainen kalastus muuttuneiden olosuhteiden vuoksi olisi omiaan kohtuuttomasti heikentämään kalastusoikeuden haltijoille kuuluvan kalastusoikeuden hyödyntämistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden täytyessä ELY-keskus voisi peruuttaa kaupalliselle kalastajalle myöntämänsä luvan. Peruuttamismahdollisuus olisi sidottu vakaviin ja olennaisiin tai jatkuviin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin

sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen. Lupa voitaisiin peruuttaa myös silloin, jos luvanhaltija toistuvasti laiminlyö kaupallisesta kalastuksesta kalastusoikeuden haltijoille maksettavan korvauksen maksamisen eikä kohtuullisen ajan kuluessa varoituksen antamisesta suorita laiminlyötyjä maksuja. Peruuttamisen edellytykset olisivat siten rinnasteisia niille perusteille, joita perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään (ks. esim. PeVL 58/2010 vp, s. 5-6) soveltanut edellytyksinä elinkeinon harjoittamiseen oikeuttavan luvan peruuttamiselle.

17 §. Kaupallisen kalastajan oikeus valtion maa-alueen käyttöön. Nykyisen kalastuslain 21 §:n mukaan kalastusta ammattina harjoittavalla on valtiolle kuuluvilla meren rannoilla, saarilla ja luodoilla, joita ei ole varattu muuhun käyttöön, oikeus saada ELY-keskuksen osoituksen mukaan ja sen vahvistamin kohtuullisin ehdoin vuokralle maa-alue kalastuksessa tarvittavia säilytystiloja ja pyydysten kuivattamista sekä ammatin harjoittamista varten välttämätöntä tilapäistä majoittumista varten.

Mainitun säännöksen sisältö siirrettäisiin pääasiallisesti sellaisenaan kalastuslain 17 §:ään. Uuden lain järjestelmän mukaisesti kalastusta ammatikseen harjoittavien sijasta säännöksessä puhuttaisiin kaupallisista kalastajista. Muutoksena voimassaolevaan lakiin lupaa maa-alueiden käyttöön ei enää kaikkien alueiden osalta myöntäisi ELY-keskus, vaan luvanmyöntäjänä toimisi se taho, joka kulloinkin valtion edustajana hallinnoi kyseessä olevaa maa-aluetta, useissa tapauksissa käytännössä Metsähallitus. Järjestely on nykyistä yhdenmukaisempi valtion maa-alueiden hallintaa yleisesti koskevien säännösten kanssa. Siirtymävaiheessa mahdollisesti vääärälle viranomaiselle tehtävien hakemusten osalta viranomaisen on hallintolain 21 §:n mukaisesti siirrettävä sille virheellisesti toimitetut asiakirjat toimivaltaiselle viranomaiselle. Kalastuslakiesityksen 131 §:n 3 momentin siirtymäsäännöksen mukaan voimassa olevan lain mukaan myönnettyt viranomaisen luvat jäävät lupaehtojensa mukaisesti voimaan. Tämä säännös koskisi siten

myös voimassa olevan lain 21 §:n nojalla myönnettyjä lupia valtiolle kuuluvan maa-alueen käyttöön.

18 §. *Alueellinen lupa kalastusopastointaan.* Lain 18 § vastaisi asiallisesti sisällöltään voimassa olevan lain 8 a §:ää, jossa ELY-keskuksille annetaan mahdollisuus myöntää omalle toimialueelleen kalastusmatkailuyrittäjälle enintään viiden vuoden määräajaksi lupa järjestää kalastuslaissa tarkoitettujen onkimis-, pilkkimis- ja viehekalastusoikeuksien, eli niin sanottujen yleiskalastusoikeuksien turvin, sellaisia kalastusmatkailutilaisuuksia, joihin osallistuu kalastuksen järjestävän henkilön lisäksi enintään kuusi kalastajaa. Mainittu 8 a § lisättiin kalastuslakiin lainuudistuksella 293/2012 kalastusmatkailun turvaamiseksi elinkeinona sekä maaseudun ja rannikkoalueiden elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi.

Ehdotettu osallistujien enimmäismäärä, kuusi kalastajaa, perustuu siihen, että kannattava kalastusmatkailutoiminta ei onnistu ilman riittävän suuria ryhmiä.

ELY-keskusten tulisi lupapäätöstä tehdessään ottaa huomioon kalataloudelliset näkökohdat ja alueen kalakantojen tila. ELY-keskukset voisivat myöntää luvan enintään viiden vuoden määräajaksi.

Tietyillä alueilla kalastusoppaiden ja muiden matkailuyrittäjien on ollut erittäin vaikeaa lunastaa toiminnalleen kalastusoikeuden haltijan lupia. Erityisen ongelmallista tarvittavien lupien saanti on ollut merialueella, jossa kalastusmatkailupalveluiden kysyntä on suurta. Lupaongelman taustalla on vesialueiden omistuksen pirstaleisuus. Kalastusmatkailuyrittäjät tarvitsevat käyttöönsä riittävän suuria vesialueita, jotta he pystyvät tarjoamaan asiakkailleen laadukasta kalastusta ympäri vuoden. Isot lupa-alueet takaavat myös sen, että kalastuspaine jakaantuu laajalle alueelle.

ELY-keskus voisi säännöksen 2 momentin nojalla asettaa luvulle reunaehdoja, jotka perustuvat kalataloudellisiin näkökohtiin ja alueen kalakantojen tilaan. Esimerkiksi uhanalaisten kalakantojen suojelemiseksi tai ammattikalastuksen toimintaedellytysten turvaamiseksi voi olla tarpeen asettaa myönnettäviin lupiin alueellisia kalastusrajoituksia tai lajikohtaisia päiväsaaliskiintiöitä. ELY-

keskuksen tulisi pyytää toimialueensa kalastusalueilta vuosittain lausunto edellä tarkoitettujen kalastusrajoitusten ja päiväkohtaisten saaliskiintiöiden asettamiseen vaikuttavista seikoista, jotta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on käytössään ajantasainen tieto lupapäätöksiä tehdessään.

Säännöksen 3 momentin mukaan ELY-keskuksella olisi oikeus peruuttaa myönnetty lupa, jos luvan haltija rikkoo luvan myöntämisen yhteydessä asetettuja ehtoja eikä luvan haltija elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen huomautuksesta ja varoituksesta huolimatta lopeta asetettujen ehtojen rikkomista.

Luvan haltijan pitäisi pykälän 4 momentin mukaan suorittaa kalenterivuositteittäin valtiolle 100 euron suuruinen kalastonhoitomaksu. Lisäksi hänen asiakkaidensa olisi maksettava kalastonhoitomaksut.

Kalastusmatkailuyrittäjät voisivat siten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen myöntämien lupien turvin myös jatkossa toteuttaa osanottajamääriltään vähäisiä kalastustapahtumia, joissa harjoitetaan onkimista, pilkkimistä tai viehekalastusta. Osanottajamääriltään suuremmat kalastusmatkailutilaisuudet, kalastuskilpailut ja muut suuret kalastustapahtumat edellyttäisivät jatkossakin aina kalastusoikeuden haltijan myöntämän luvan.

3 luku **Kalatalouden organisaatiot ja niiden tehtävät**

19 §. *Kalatalousviranomaiset.* Lain 19 §:n 1 momentti sisältäisi perussäännöksen valtion kalatalousviranomaisista. Säännös vastaisi sisällöltään osin voimassa olevan kalastuslain 118 §:ää. Valtion kalatalousviranomaisia olisivat siten maa- ja metsätalousministeriö sekä ne ELY-keskukset, joiden tehtäviin lainsäädännön nojalla kuuluu kalastusasioita. Muutoksella pyritään selkeyttämään eri viranomaisten tehtävänjakoa. Muutoksella ja sen edellyttämällä uudelleenjärjestelyillä kavennettaisiin osin ministeriön kalataloudellista tehtäväkenttää ja luotaisiin siten ministeriölle nykyistä paremmat edellytykset keskittyä tuottavasti hoitamaan sille kuuluvia ydin-toimintoja kuten säädösvalmistelua, strategis-

ta suunnittelua, valtakunnallista kalastuksen säätelyä ja alaisten virastojen tulosohejausta sekä kansainvälistä yhteistyötä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleisesti siitä, että eräitä laissa erikseen määrättyjä kalataloushallinnolle kuuluvia tehtäviä hoitavat Metsähallitus, Luonnonvarakeskus sekä ne viranomaiset, jotka erikseen on mainittu kalastuksen valvontaviranomaisina lain 99 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehty ELY-keskuksen päätös sekä asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 20 §:n 2 momentin mukaan hallintoviranomaisen toiminnassa syntyneiden asiakirjojen koneellisesta allekirjoittamisesta säädetään erikseen. Koneellisen allekirjoituksen käyttäminen on yksinkertaisempi menettely kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu asiakirjan sähköinen allekirjoittaminen, mikä vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös asiasta.

20 §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät. Lain 20 §:ssä säädettäisiin valtion alueellista kalataloushallintoa hoitava viranomaisena toimivien ELY-keskusten tehtävistä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisesti ELY-keskuksen tulee hoitaa valtion alueellista kalataloushallintoa omalla toimialueellaan. ELY-keskusten toimivaltaa hoitaa kalatalousasioita säännellään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa (879/2009, ELY-laki) sekä sen nojalla annetussa asetuksessa (906/2012). Mainittujen säännösten mukaisesti ne ELY-keskukset, joiden tehtäviin kuuluvat kalatalousasiat, hoitavat kalatalouteen liittyviä tehtäviä myös eräiden muiden ELY-keskusten alueella. Alueellinen toimivalta huolehtia valtion kalataloushallinnosta määräytyisi kyseisten säännösten mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa ELY-keskuksen tehtäväksi todettaisiin yleisen kalatalousedun valvonta. Sillä tarkoitetaan esimerkiksi lausuntojen antamista hankkeista, jotka liittyvät vesilakiin, ympäristönsuojelulakiin, ympäristövaikutusten arvioinnista annettuun lakiin tai kaavoitukseen. Yleisen ka-

latalousedun valvonnan tarkoituksena on vähentää hankkeista aiheutuvia kalataloudellisia haittoja ja vaatia mahdollisten haittojen tarkkailua ja asianmukaista kompensointia. Tehtävä on käytännössä kuulunut ELY-keskuksille jo voimassa olevan lain aikana, mutta sitä ei kalastuslaissa aiemmin ole mainittu. Asiallisesti ELY-keskuksen tehtävä siis säilyisi näiltä osin ennallaan, mutta lain sanamuotoa tarkennettaisiin vastaamaan ELY-lain ja asetuksen sisältöä ja sanontaa. Kohdassa ELY-keskukselle annettaisiin tehtäväksi yleisesti kestävä kalastuksen ja kalavarojen hoidon edistäminen.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa ELY-keskukselle annettaisiin tehtäväksi asiantuntija-avun antaminen kalatalousalueille. Apu voisi koskea esimerkiksi kalakantojen hoitoon liittyviä kysymyksiä yleisesti sekä erityisesti käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimiseen liittyviä teknisiä ja suunnitelman sisältövaatimusten toteuttamiseen liittyviä kysymyksiä. Neuvonnan kautta olisi mahdollista edistää käyttö- ja hoitosuunnitelmien yhdenmukaisuutta sekä vähentää tarvetta käyttö- ja hoitosuunnitelmien täydentämiseen niiden käsittelyn myöhemmissä vaiheissa.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukainen valvontavelvollisuus olisi luonteeltaan voimassa olevan lain 87 §:n 4 kohdassa tarkoitettuna kalasta, erityisesti käyttö- ja hoitosuunnitelmien mukaisen kalakantojen hoidon toteutumisen valvontaa. Tietyissä tapauksissa ELY-keskuksella olisi kuitenkin nykyistä paremmat mahdollisuudet puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin. Esimerkiksi lain 35 §:ssä tarkoitettuna käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimista koskevan 37 §:n 3 momenttiin sisältyvän valvonnan seurauksena voisi tarvittaessa olla kalatalousalueen määrärahojen tilapäinen epäminen.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa ELY-keskuksen tehtäväksi esitetään säädettäväksi lain 82 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen määrärahojen jakoon perustuvan valtionapuvoin tehtävän kalatalouden neuvontatyön valvominen. Viranomaisen tulisi valvoa, että määrärahat tulevat käytettäväksi niiden ehtojen mukaisesti, jotka rahoja myönnettäessä on asetettu.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan ELY-keskus olisi keskeisin toimija lain

19 §:ssä tarkoitettujen kalatalousviranomais- ja kalatalousalueiden yhteydenpidon järjestämisessä. Kohtaan 7 sisältyisi täydentävä yleinen säännös siitä, että ELY-keskuksen tulisi 1–6 kohdassa mainittujen tehtävien ohella hoitaa kaikki muut sellaiset tehtävät, joiden hoitaminen perustuu kalastuslakiin.

Kalastuksenvalvontatehtäviin liittyen nykyisen lain voimassa olon aikana on ilmennyt joitakin ongelmia ELY-keskusten alueellisen toimivallan suhteen. Valvontatehtävien hoitaminen lähellä ELY-keskusten alueellisia toimivaltarajoja tai yhtenäisillä vesialueilla olisi käytännössä usein järkevintä järjestää siten, että omalla alueellaan valvontatehtäviä suoritettava ELY-keskus voisi muun viranomaisen – käytännössä toisen ELY-keskuksen – virka-apupyynnön perustuen hoitaa valvontatehtäviä osittain myös varsinaisen toimivalta-alueensa ulkopuolella. Tämän mahdollistamiseksi 20 §:n 2 momentissa säädettäisiin siitä, että ELY-keskus on toimivaltainen kalastuksen valvontaa koskevissa asioissa koko maan alueella, jos se saa toimivaltaiselta viranomaiselta valvontaa koskevan virka-apupyynnön.

21 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta talousvyöhykkeellä.* Suomen aluevesien ulkopuolella sijaitseva talousvyöhyke ei automaattisesti kuulu valtion alueen hallinnolliseen jaotukseen. Talousvyöhykkeen kalastuksen hallinnointi kuuluu kuitenkin kansainvälisten sopimusten perusteella Suomelle ja kalatalousviranomaisien toimivaltaa alueella koskeva sääntely on jo aiemmin sisällytynyt kalastuslakiin. Uuden kalastuslain 20 §:n säännös vastaisikin asiallisuudelta sisällöltään voimassa olevan lain 115 §:n 1 momenttia. ELY-keskukselle kuuluvista tehtävistä huolehtisi talousvyöhykkeellä siten se ELY-keskus, jonka toimialueen kohdalla kysymyksessä oleva osa talousvyöhykkeestä sijaitsee. ELY-keskusten toimialueiden välisen rajan katsotaan jatkuvan aluevesien ulkorajalta suuntaansa muuttamatta talousvyöhykkeen ulkorajaan saakka.

22 §. *Kalatalousaluejako.* Lain 22 §:ssä määritettäisiin kalatalousaluejaon perusta. Säännöksessä pyrittäisiin nykyistä kalastusaluejakoa selkeämmin asettamaan kalatalousaluejaon perustaksi ajatus jaon tarkoituksenmukaisuudesta kalavarojen kestävän käytön ja hoidon toteuttamisen kannalta.

Kalatalousaluejakoa tehtäessä olisi tästä syystä erityisesti kiinnitettävä huomiota jaon soveltuvuuteen vaelluskalojen elinkierron kannalta, kalastuksen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen, vesistöjen valuma-aluejakoon, sekä vesialueiden jakoon vesienhoitoalueisiin ja merenhoitoalueeseen.

Vaelluskalojen elinkierron näkökulmasta olennaiseksi tekijäksi nousee erityisesti se, että niiden turvaamiseen pyrkivät hoito- ja muut toimet voitaisiin tehdä ottaen huomioon kalojen koko elinkierto mahdollisimman kattavasti kaikissa sen vaiheissa. Kalatalousaluejakoa toteutettaessa olisikin siten varmistettava se, että kalatalousalueiden sisällä voidaan vaikuttaa riittävän laajoilla alueilla yhdenmukaisilla toimilla kalatalouden kokonaisvaltaisen kestävyuden edistämiseksi. Jaon yhteydessä olisi lisäksi pyrittävä luomaan eri kalatalousalueiden väliselle yhteistyölle ja vuorovaikutukselle mahdollisimman hyvät edellytykset siten, että alueiden toimet olisivat keskenään yhteen sovitettavissa ja johdonmukaisia erityisesti vaeltavien kalakantojen kulloisenkin elinkierron vaiheen kannalta. Nykyisestä kalastusaluejaosta olisi edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarkoituksenmukaista siirtyä laajempiin aluekokonaisuuksiin. Kalatalousalueita voisi siten nykyisten noin 220 kalastusalueen sijasta olla koko maan alueella noin 100 kappaletta.

Kuten voimassa olevan lain 68 §:ssä, säädettäisiin 22 §:n 2 momentissa siitä, ettei kalatalousaluejako ilman lain 1 §:n tavoitteisiin perustuvaa syytä koske yleistä vesialuetta meressä. Kalatalousaluejaon ulottaminen yleisille vesialueille meressä voisi olla tarpeellista muun muassa alueiden ollessa hyvin pieniä ja hajanaisia, jolloin kalakantojen hoito olisi tarkoituksenmukaisinta järjestää yhdenmukaisesti alueen yksityisessä omistuksessa olevien vesialueiden kanssa. Tällaista vesialuetta koskien kalatalousalueelle kuuluvat tehtävät hoitaisi Metsähallitus.

Kalatalousalueiden rajojen määräämis- ja muuttamismenettelyä koskeva sääntely sisältyisi 22 §:n 3 ja 4 momenttiin. ELY-keskusten toimialueilla toimivat alueelliset kalatalouden yhteistyöryhmät tekisivät kukin ELY-keskukselle esityksensä ELY-keskuksen toimialueen jakamisesta kalatalo-

usalueisiin. Ennen jaon vahvistamista koskevan päätöksen tekemistä ELY-keskuksen olisi kuultava asiasta maa- ja metsätalousministeriötä ja muita keskeisiä tahoja. Muina tahoina tulisivat kyseeseen esimerkiksi sellaiset ELY-keskukset, joiden kanssa yhteistyössä on määriteltävä useamman ELY-keskuksen alueelle tulevien kalatalousalueiden laajuus ja rajat.

Säännöksen 3 ja 4 momenttien nojalla ELY-keskuksella olisi lisäksi toimivalta olosuhteiden muututtua tai muusta erityisestä syystä muuttaa kalatalousalueen rajoja joko kalatalousalueen tai kalastusoikeuden haltijan taikka omasta aloitteestaan. Sellaisena olosuhteiden muutoksena, joka edellyttäisi kalatalousalueen rajojen muuttamista, voitaisiin pitää esimerkiksi uutta kalatalousalueiden toimialueiden rajaukseen liittyvää tutkimustietoa tai toimintaympäristössä tapahtuvaa oleellista muutosta. Muuna erityisenä syynä toimisi erityisesti se, että kalatalousaluejako havaittaisiin toimimattomaksi tai epätarkoituksenmukaiseksi lain tavoitteena olevan kestävä kalavarojen käytön ja hoidon järjestämisen kannalta.

Säännöksen 5 momentti sisältäisi valtuuden säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkemmin niistä perusteista, joiden mukaisesti kalatalousalueiden toimialueiden rajat määritetään.

23 §. Kalatalousalueen oikeudellinen muoto, jäsenet ja toimielimet. Nykyisen kalastuslain järjestelmässä kalastusalueen oikeudellista muotoa ei säädöstasolla ole määritelty. Kalastusalueita on oikeuskirjallisuudessa pidetty lähinnä julkisoikeudellisina yhdistyksinä, joiden toiminta on yhdistysmuotoista, mutta ne on perustettu tietyn laissa määritellyn tehtävän suorittamista varten. Kalavarojen hoidon järjestämisestä hyötyvät laajat kansalaispiirit.

Kalatalousalue olisi uuden kalastuslain järjestelmässä edelleen julkisoikeudellinen yhdistys, ja alueen oikeudellinen muoto kirjattaisiin kalastuslain 23 §:n 1 momenttiin. Kalatalousalueen laissa säädettyinä tehtävänä olisi kehittää alueensa kalataloutta sekä edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävä käytön ja hoidon järjestämiseksi kalastuslain 1 §:ssä tarkoitettujen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi momentissa säädettäisiin

kalatalousalueen oikeustoimikelpoisuudesta eli oikeudesta tehdä sitoumuksia sekä hankkia nimiinsä tai käytettäväkseen omaisuutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kalatalousalueen jäsenistä. Jäseniä olisivat alueen 4 §:n 10 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaisi luettelon valtakunnallisista kalastusalan järjestöistä viideksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälän 3 momentissa lueteltaisiin alueen toimielimet. Niitä olisivat yleiskokous, hallitus ja toiminnanjohtaja. Toiminnanjohtaja olisi kalatalousalueen pakollinen toimielin, jonka ei edellytetäisi olevan työsuhteessa alueeseen. Toiminnanjohtajaan ei siten lähtökohtaisesti sovellettaisi työolainsäädäntöä, vaan toiminnanjohtajan sopimussuhteen luonne olisi kalatalousalueen vapaasti harkittavissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yhdistyslain eräiden säännösten soveltamisesta kalatalousalueiden toiminnassa. Yhdistyslain 2 §:n 2 momentin mukaan yhteisöön, joka on lailla tai asetuksella järjestetty erityistä tarkoitusta varten, yhdistyslakia sovelletaan vain sikäli kuin niin erikseen säädetään. Yhdistyslakia ei siten voida osaksikaan soveltaa lainsäädäntötoimin perustettuihin yhdistyksiin, ellei tällaisesta sovellettavuudesta ole erikseen säädetty. Esitetyn viittaussäännöksen nojalla kalatalousalueiden toiminnassa sovellettaviksi tulisivat yhdistyslain säännökset jäsenluettelosta (11 §), jäsenten päätösvallasta (17 §), yhdistyksen kokouksesta (20 §), muusta päätöksenteon järjestämisestä (22 §), kokouskutsusta (24 §), hallituksen jäsenen esteellisyydestä yhdistyksen kokouksessa (26 §:n 2 momentti), päätöksentekojärjestyksestä (27 §), vaaleista (28 §), vaalien toimittamisesta (29 §), äänestys- ja vaalijärjestyksestä (30 §), pöytäkirjan laatimisesta (31 §), hallitukseen liittyvistä seikoista (35 §:n 2 momentti) ja yhdistyksen nimenkirjoittajista (36 §).

24 §. Kalatalousalueiden tehtävät. Pykälässä säädettäisiin kootusti kalatalousalueelle kuuluvista tehtävistä. Esitettävän lain 24 §:ään sisältyisi nykyisestä laista poiketen erillinen säännös, jossa olisivat lueteltuna pääkohdin kalatalousalueelle kuuluvat jul-

kisoikeudellisesta perusteesta johtuvat tehtävät. Tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, joiden tarkoituksena on varmistaa lain 1 §:n mukaisten tavoitteiden sekä kalastuksen ja kalavarojen hoidon yleisen kestävyys toteutuminen. Kalatalousalueen tehtäviä olisivat kalavarojen kestävä käytön ja hoidon suunnittelu, käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen laadinta, hyväksytyt suunnitelmat toimeenpano ja vaikutusten seuranta, kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvä tiedotus, kalastuksenvalvonnan järjestäminen, kalastuksen sekä kalakantojen hoitotoimenpiteiden seurantatietojen kerääminen, kalastuksen yhtenäislupa-alueiden muodostamisen edistäminen virkistys- ja kotitarve sekä kaupallisen kalastuksen tarpeisiin, vesialueen omistajien kalatalousalueelle siirtämät tehtävät, lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu viehekalastuksesta kertyneiden korvausvarojen jako vesialueen omistajille sekä muut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulosohtaukseen sekä tähän lakiin perustuvat tehtävät. Näistä julkista valtaa sisältäviä tehtäviä olisivat kalastuksen valvontatehtävät sekä viehekalastuksesta kertyneiden korvausvarojen jako vesialueen omistajille. Kalavarojen kestävä käytön ja hoidon suunnittelutehtävään sisältyisi mahdollisuus antaa lausuntoja vesija ympäristösuojelulain mukaisten hankkeiden kalatalousvaikutuksista lupaviranomaiselle.

Voimassa olevassa laissa ei kalastusalueiden tehtäviä ole selkeästi säädetty ja alueet sekä toimijat ovat tulkinneet lain vaatimuksia eri tavoin. Selkeät tehtävät laissa vahvistavat kalatalousalueen asemaa ja antavat sille toimivallan kalavarojen käytön ja hoidon järjestämisen kannalta keskeisissä tehtävissä, jotka ovat luonteeltaan sellaisia, että ne sopivat yhteistoimintaan perustuvan alueen hoidettavaksi. Kalatalousalueen toiminnalla voidaan vähentää hallinnolle kalavarojen hoitoon ja kalastuksen järjestämiseen liittyviä tehtäviä. Kalastuksen rajoittamispäätösten tekoa sisältävien tehtävien poistuminen kalatalousalueelta olisi sen sijaan viranomaisen tehtäviä lisäävä muutos suhteessa nykyiseen kalastuslakiin.

Säännöksessä kalatalousalueen velvollisuudeksi määrättäisiin lisäksi sellaisten tehtävien hoitaminen, jotka alue on ottanut itsel-

leen vesialueen omistajien kanssa tekemiensä sopimusten kautta. Kalatalousalueen mahdollisuutta ottaa hoidettavakseen vesialueen omistajalle (osakaskunnalle) kuuluvia tehtäviä laajennettaisiin suhteessa voimassa olevaan lakiin koskemaan myös sellaisia vesialueita, jotka eivät kuulu osakaskuntiin, vaan ovat niin sanottuja jaettuja vesialueita. Asiaa koskeva sääntely sisältyisi lain 121 §:ään.

25 §. Kalatalousalueen yleiskokous. Kalatalousalueen päätösvaltaa käyttäisi 24 §:n 1 momentin nojalla yleisten yhteisöoikeudellisten periaatteiden mukaisesti alueen jäsenistä koostuva yleiskokous. Yleiskokous vastaisi käytännössä voimassa olevan lain mukaisen kalastusalueen kokousta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten kalatalousalueen jäsenillä on oikeus lähettää edustajia yleiskokoukseen. Edustajan yleiskokoukseen saisivat lähettää sellaiset osakaskunnat, joilla on vesialuetta vähintään 50 hehtaaria. Vastaavasti edustajan saisivat lähettää sellaiset jaettujen (osakaskuntiin kuulumattomien) vesialueiden omistajat, joiden omistamat vesialueet ovat pinta-alaltaan vähintään 50 hehtaaria. Edustajan lähettämiseen oikeuttavan vesialueen pinta-ala siis säilyisi voimassa olevan lain mukaisena.

Pienten vesialueiden omistajien aseman turvaamiseksi edustajan yleiskokoukseen saisivat 24 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti halutessaan lähettää myös sellaiset kalatalousalueeseen kuuluvien osakaskuntien tai osakaskuntiin kuulumattomien vesialueiden omistajien yhteenliittymät, joiden hallinnoiman vesialueen yhteenlaskettu pinta-ala on vähintään 50 hehtaaria, joessa kuitenkin vähintään 30 hehtaaria. Yhteenliittymältä ei edellytettäisi erityistä määrämystä, vaan kyseeseen tulisi esimerkiksi normaali valtuutus tai muu vapaamuotoinen järjestely.

Yhden edustajan yleiskokoukseen saisivat kalatalousalueen jäseninä lähettää myös kaikki valtakunnalliset kalastusalan järjestöt. Vapaa-ajan kalastajia edustavalla järjestöllä olisi kuitenkin oikeus kahteen edustajaan. Luettelon mainituista järjestöistä vahvistaisi 23 §:n 2 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriö viideksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälän 3 momentin mukaan oikeutettuja yhteen yhteiseen edustajaan kalatalousalueen yleiskokouksessa olisivat myös erityisperus-

teisten kalastusoikeuksien haltijat. Erityispe-
rusteisten kalastusoikeuksien haltijat ovat
usein asemaltaan lähes rinnastettavissa vesi-
alueen omistajiin kalastusoikeuden haltijoina
ja tästä syystä ehdotetaan, että heidän muo-
dostamallaan yhteenliittymällä olisi oikeus
yhteen yhteiseen äänivaltaiseen edustajaan
kalatalousalueen yleiskokouksessa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin vesialueen omistukseen perustuen kalatalousalueen jäsenenä olevien tahojen äänioikeuden jakautumisesta yleiskokouksessa. Kullakin vähintään 1 000 hehtaarin vesialueomaisuutta edustavalla edustajalla olisi kolme ääntä, vähintään 500, mutta alle 1 000 hehtaarin vesialueosuutta edustavalla edustajalla kaksi ääntä, muilla omistajajäseniä edustavilla olisi yksi ääni. Edustettavan vesialueen pinta-alaan perustuva äänimäärä jakaisi vaikutusmahdollisuudet nykyistä oikeudenmukaisemmin, ja kannustaisi osakaskuntia yhdistymään toimiviksi kokonaisuuksiksi.

Uusina tahoina kalatalousalueisiin saisivat osallistua myös alueelliset ympäristöjärjestöt sekä saamelaisien kotiseutualueella Saamelaiskäräjät, joilla olisi oikeus yhteen edustajaan yleiskokouksessa läsnäolo- ja puheoikeudella, muttei äänioikeutta. Uudistuksella parannettaisiin ympäristöperusteisen vaikuttamisen mahdollisuuksia sekä saamelaisen kulttuurin erityispiirteiden huomioon ottamista alueellisessa kalavarojen hoidossa.

Kalatalousalueen yleiskokouksen koolle kutsuminen kuuluisi kalatalousalueen hallitukselle.

26 §. Kalatalousalueen yleiskokouksen tehtävät. Pykälä sisältäisi luettelon kalatalousalueen yleiskokouksen tehtävistä. Yleiskokous siten valitsisi kalatalousalueen hallituksen, päättäisi kalatalousalueen tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle, vahvistaisi ehdotuksen kalatalousalueen säännöiksi, vahvistaisi kalatalousalueen vuotuisen toiminta- ja varainkäyttösuunnitelman sekä vuotta pitempää aikaa koskevan toimintasuunnitelman sekä päättäisi kalatalousalueen kokouksen tai kalatalousalueen hallituksen päätöksen oikaisemisesta.

Kalatalousalueen yleiskokouksen yhtenä keskeisimmistä tehtävistä esitettävän lain tavoitteiden kannalta voidaan pitää velvolli-

suutta vahvistaa ehdotus kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi. Käyttö- ja hoitosuunnitelmat olisivat kalatalousaluejakkoon perustuvan kalavarojen kestävän käytön ja hoidon perusta. Voimassa olevan lain 75 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen pääasiassa kalastuksen rajoittamispäätösten tekoa sisältävien tehtävien poistuminen kalatalousalueelta olisi merkittävä muutos suhteessa nykyiseen kalastuslakiin. Muutoksen taustalla vaikuttavat nykyisen perustuslain vaatimukset merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävien tehtävien antamisesta viranomaisen tehtäviksi. Yleisten kalastuksenrajoitusten asettaminen on luonteeltaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävä tehtävä, ja sellaisena sitä ei voida antaa kalatalousalueelle, joka on oikeudelliselta muodoltaan julkisoikeudellinen yhdistys. Käyttö- ja hoitosuunnitelman kautta ja tarvittaessa muutoinkin kalatalousalue voisi kuitenkin esittää ELY-keskukselle kalastuksenrajoituksia voimaan saatettaviksi.

Lisäksi kalatalousalueen yleiskokous päättäisi yleiskalastusoikeuksien käyttämisestä maksettujen korvausvarojen jakamisesta vesialueen omistajille sekä omistajille jakamatta jääneiden korvausvarojen käytöstä. Päätökset olisivat muutoksenhakukelpoisia hallintopäätöksiä.

27 §. Kalatalousalueen hallitus ja sen tehtävät. Pykälässä säädettäisiin kalatalousalueen hallituksen kokoonpanosta ja sen tehtävistä. Hallitukseen kuuluisi vähintään seitsemän jäsentä, joiden toimikausi olisi kolme vuotta. Hallituksen jäsenistä kolmannes valittaisiin vuosittain. Hallituksen tehtävät olisivat luonteeltaan yleisten yhteisöoikeudellisten periaatteiden mukaisesti hallitukselle kuuluvia tehtäviä, eli valmistelu ja täytäntöönpanotehtäviä. Uutena tehtävänä hallitukselle annettaisiin tehtäväksi käyttö- ja hoitosuunnitelmaan sisältyvien kalatalousalueelle kuuluvien tehtävien toimeenpano ja raportointi suunnitelman toteutumisesta.

Kalatalousalueen hallitukselle kuuluvista tehtävistä osa on luonteeltaan sellaisia, että alueen hallitus voisi siirtää ne kalatalousalueen toiminnanjohtajan tehtäväksi.

28 §. Toiminnanjohtajan tehtävät. Pykälässä esitetään säädettäväksi kalatalousalueen toiminnanjohtajan tehtävistä. Toiminnanjoh-

taja vastaisi yleisten yhteisöoikeudellisten periaatteiden mukaisesti alueen juoksevan hallinnon hoitamisesta ja toimisi hallitukselta saamiensa ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toiminnanjohtajalla olisi kalatalousalueen nimenkirjoitusoikeus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että toiminnanjohtaja vastaa alueen kirjanpidon lainmukaisuudesta sekä varainhoidon järjestämisestä.

Pykälän 3 momentti sisältäisi säännöksen toiminnanjohtajan oikeudesta osallistua puhevaltaisena alueen hallituksen kokouksiin. Oikeus ei kuitenkaan olisi ehdoton, vaan hallitus voisi päättää asiasta lain pääsäännöstä poiketen.

Toiminnanjohtajalle kuuluvien tehtävien hoitamiseksi on välttämätöntä, että toiminnanjohtajalla on käytössään tarvittava kalatalousaluetta koskeva kiinteistötietojärjestelmään sisältyvä ajantasainen tieto. Tämän varmistamiseksi pykälän 4 momentissa esitetään säädettäväksi siitä, että toiminnanjohtajalla on oikeus maksutta saada teknisen käyttöyhteyden kautta tietoja Maanmittauslaitokselta, jos se on tarpeen kalastuksenvalvonnan järjestämistä tai viehekalastuksesta kertyneiden varojen jakamista varten.

29 §. Toimielimen jäsenten ja toimihenkilöiden vastuu. Pykälässä säädettäisiin hallinnon yleislakien soveltamisesta kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilön heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä. Viittausta hallinnon yleislakeihin ei enää nykyisin ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää lakiin, koska hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Kalatalousalueen poikkeuksellisen oikeudellisen muodon (julkisoikeudellinen yhdistys) takia esitetään, että kalastuslakiin kuitenkin sisältyisi viittaus hallinnon yleislakeihin. Kalatalousalueen 24 §:ssä luetellut tehtävät ovat kaikki julkisia hallintotehtäviä lukuun ottamatta vesialueen omistajien kalatalousalueelle siirtämiä tehtäviä.

Pykälän 2 momentti sisältäisi viittauksen rikosoikeudellisen virkavastuun soveltamisesta kalatalousalueen toimielimen jäsenen

ja toimihenkilön näiden käyttäessä julkista valtaa hoitaessaan julkista hallintotehtävää. Perustuslain 118 §:n mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta ja yksityisillä on oikeus vaatia julkista tehtävää suorittavan tuomitsemista rangaistukseen ja vaatia vahingonkorvausta julkisyhteisöltä taikka julkista tehtävää hoitavalta. Virkavastuu ei kuitenkaan rajoitu vain muodolliseen virkamiesasemaan, sillä hallinnon asiakkaan oikeusturvan toteutuminen voi riippua siitä, mille taholle julkisen tehtävän hoitaminen on annettu. Kalatalousalueen tehtävistä ainoastaan 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu viehekalastuksesta kertyneiden korvausvarojen jaon ja kalastuksen valvonnan voidaan katsoa sisältävän varsinaista julkisen vallan käyttöä.

Kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilön julkisen hallintotehtävän hoitamisessa aiheutuneen vahingon korvaamisesta säädettäisiin viittaussäännöksellä vahingonkorvauslakiin pykälän 3 momentissa.

30 §. Kalatalousalueen säännöt. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kalatalousalueen sääntöjen sisällöstä. Säännöillä määriteltäisiin voimassa olevan lain 78 §:ää vastaavasti kalatalousalueen toiminnan keskeiset reunaehdot.

Pykälän 2 momentin mukaan ehdotuksen kalatalousalueen säännöiksi valmistelisi kalatalousalueen yleiskokous ja säännöt vahvistaisi ELY-keskus. Sääntöehdotuksen valmistelu yleiskokouksen käsiteltäväksi olisi kalatalousalueen hallituksen toimenkuvaan kuuluva tehtävä.

31 §. Kirjanpito ja tilintarkastus. Pykälässä säädettäisiin kalatalousalueen kirjanpitovelvollisuudesta ja tilinpidon sekä tilintarkastuksen perusteista. Kalatalousaluetoiminnan taloudenpidon yhdenmukaistamiseksi kalatalousalueen tilikaudesta ei enää määrättäisi alueen ohjesäännössä, vaan tilikausi olisi kaikilla kalatalousalueilla kalenterivuosi. Tilinpidon yksityiskohtaisemmasta järjestämisestä kalatalousalueella voitaisiin edelleen 30 §:n mukaisesti määrätä alueen säännöissä. Kalatalousalueiden toiminnan valvonnan tehostamiseksi kalatalousalueiden olisi 1 momentin mukaan luovutettava vuosittain kertomus tilikauden toiminnastaan ELY-keskukselle. Kertomuksella ei säännöksessä tarkoitettaisi kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n mu-

kaista toimintakertomusta, vaan erillistä kalastuslakiin ja sen 31 §:n 4 momentin nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön asetukseen perustuvaa kertomusta. Kalatalousalueiden kirjanpitovelvollisuuteen, kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovellettaisiin pykälän 2 momentin mukaan kirjanpitolain säännöksiä.

Kalastuslaissa säädettäisiin jatkossa nykyistä selkeämmin siitä, että kalatalousalueet ovat velvollisia suorittamaan vuosittain tilintarkastuksen. Säännös asiasta sisältyisi pykälän 3 momenttiin. Nykyisen lain mukaisten kalastusalueiden velvollisuudesta suorittaa tilintarkastus on ollut epäselvyyttä erityisesti tilintarkastus- ja yhdistyslakien muututtua vuosina 2007 ja 2010. Tilintarkastusvelvollisuuden ulottaminen kalatalousalueisiin on perusteltua erityisesti alueiden osittain julkisoikeudellisen luonteen ja alueille määrättyjen julkisoikeudellisesta perusteesta johtuvien tehtävien tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi.

Pykälän 4 momentti sisältäisi valtuuden säätää asetuksella tarkemmin niistä sisältövaatimuksista, joita asetettaisiin kalatalousalueiden vuosittain ELY-keskukselle luovuttamille toimintakertomuksille. Näitä vaatimuksia olisivat muun muassa sen täsmentäminen, minkä tyyppisiä tietoja käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden toteutumisen, julkisten määrärahojen käytön tai korvausvarojen jakamisen seuranta varten olisi annettava sekä mitä olisivat sellaiset tilikaudelle sijoittuneet olennaiset tapahtumat, joita koskisi 1 momentin mukainen raportointivelvollisuus.

32 §. Kalatalousalueen toiminnan valvonta. Kalatalousalueiden toiminnan valvonta olisi määrätty ELY-keskusten tehtäväksi kalastuslain 20 §:n 4 kohdassa. Lain 32 §:ssä säädettäisiin siitä, että ELY-keskuksella on oikeus saada kalatalousalueelta valvontatehtävän suorittamiseksi tarpeellisia tietoja ilman, että kalatalousalue voi tietojen salassapitooon vedoten pidättäytyä luovuttamasta niitä. ELY-keskuksen tiedonsaantioikeus koskisi kuitenkin ainoastaan alueiden valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja.

Viranomaisen valvontatehtävän suorittamista varten keräämät tiedot olisi tarkoitettu vain viranomaisen käyttöön ja niitä koskisi-

vat normaalisti viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) sekä henkilötietolain (523/1999) säännökset. Kalatalousalue voisi halutessaan antaa viranomaiselle luvan luovuttaa tietoja myös muihin kuin mainituissa laeissa edellytettyihin tarkoituksiin.

Voimassa olevan lain 86 §:n 2 momenttia vastaavalla tavalla pykälän 2 momentissa säädettäisiin ELY-keskusten toimivallasta suhteessa kalatalousalueisiin tilanteissa, joissa kalatalousalueeseen kuuluu vesialueita useamman ELY-keskuksen alueelta. Toimivaltainen ELY-keskus olisi se, jonka toimialueella enin osa kyseisen kalastusalueen vesipinta-alasta sijaitsee. Epäselvissä tapauksissa kysymyksen toimivallasta ratkaisisi maa- ja metsätalousministeriö.

33 §. Alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi alueellisesta kalatalouden yhteistyöryhmästä. Yhteistyöryhmiä asetettaisiin yksi kullekin kalatalousasioita hoitavan ELY-keskuksen toimialueelle. Ryhmän tehtävänä olisi toimia apuna alueen kalatalousasioiden hoitamisessa sekä sovittaa yhteen kalatalouden eri intressejä. Yhteistyöryhmällä olisi erityisen keskeinen rooli kalataloudellisen tutkimustiedon siirtämisessä alueen käytön ja hoidon toteuttamiseen. Tässä tarkoituksessa ryhmään nimettäisiin tarpeen mukaan kalatalousalueiden, kalastus- ja ympäristöjärjestöjen sekä hallinnon edustajien lisäksi myös kalataloudellista tutkimusta edustavia jäseniä. Pysyvien jäsenten lisäksi yhteistyöryhmä voisi kuulla asiantuntijoita.

Yhteistyöryhmän rooli alueen kalavarojen käytössä ja hoidossa olisi merkittävä ehdotettavan lain mukaista kalatalousaluejärjestelmää perustettaessa. Ryhmä tekisi ehdotuksen ELY-keskuksen toimialueeseen kuuluvien vesistöalueiden jakamiseksi kalatalousalueisiin. Ryhmän kokoonpanosta tätä tehtävää varten säädettäisiin lain 33 §:ssä.

Yhteistyöryhmän keskeisin tehtävä olisi 33 §:n 2 momentin mukainen velvollisuus käsitellä ELY-keskuksen toimialueen kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotukset ja antaa niistä arvionsa. Käyttö- ja hoitosuunnitelmien laadintaan voitaisiin näin saada mahdollisimman laaja kalataloudellinen asiantuntemus. Ryhmällä olisi muulloin-

kin mahdollisuus omasta aloitteestaan tehdä esityksiä ja aloitteita kalastuksen järjestämiseen ja kalakantojen hoitoon liittyen.

Yhteistyöryhmän toiminnan järjestämisestä ei sisältyisi yksityiskohtaista sääntelyä kalastuslakiin, vaan ryhmän toiminta olisi tarkoitettu järjestettäväksi vapaamuotoisesti kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla ja ryhmän jäsenten resurssien hyödyntämisen kannalta tehokkaimmalla tavalla. Ryhmän keskeisenä toimintatapana olisi siten myös asioiden sähköinen käsittely ilman, että ryhmää on tarvetta kutsua koolle muodostamaan yhteistä näkemystä. Ryhmällä olisi myös keskeinen tiedon vaihtoon ja levittämiseen liittyvä tehtävä.

4 luku **Kalavarojen käytön- ja hoidon suunnittelu**

34 §. *Valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat.* Kalavarojen kestävä käytön ja hoidon tavoitteen saavuttamiseksi on voimassa olevan kalastuslain aikana alueellisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien ohella valmisteltu tiettyjä kalalajeja koskevia valtakunnallisia suunnitelmia kyseisten lajien hoidon valtakunnallisten suuntaviivojen määrittämiseksi ja perustan luomiseksi kalavarojen alueelliselle hoitotyölle. Tämän tyypisen suunnitelmana voitaisiin pitää esimerkiksi vuonna 2012 laadittua kansallista kalatiestrategiaa, lohistrategiaa, rapustrategiaa sekä järvilohistrategiaa.

Valtakunnallisten suunnitelmien merkitystä on esitettyssä kalastuslaissa tarkoitus lisätä antamalla niiden laatimiselle selkeät reunaehdot lain ja asetuksen tasolla, sekä antamalla niille oikeudellista velvoittavuutta suhteessa alueellisen tason käytön ja hoidon suunnitteluun. Kalastuslain 34 §:n 2 momentin mukaan valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat olisivat aina otettava huomioon alueellisia käyttö- ja hoitosuunnitelmia laadittaessa ja täytäntöön pantaessa sekä kalastusta järjestettäessä yleisellä vesialueella. Alueelliset käyttö- ja hoitosuunnitelmat eivät myöskään saisi sisältää sellaisia toimenpiteitä, joilla voisi olla valtakunnallisten hoitosuunnitelmien tavoitteiden toteuttamista estävä tai

hidastava vaikutus. Tällaisen "passiivisuusvelvoitteen" lisäksi valtakunnallisten suunnitelmien huomioonottaminen voisi joissain tilanteissa edellyttää myös niiden tavoitteiden aktiivista edistämistä alueellisissa käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.

Valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien laadinnasta vastaisi maa- ja metsätalousministeriö, joka myös vahvistaisi ne päätöksellään. Suunnitelmat laadittaisiin toimien yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa kulloinkin tarkoituksenmukaisimpana pidettyä menettelyä noudattaen, eikä laissa olisi tarkoin määrätty menettelyn kulusta. Suunnittelun yhteydessä tulisi ottaa huomioon sellaiset alueellisiin käyttö- ja hoitosuunnitelmiin sisältyvät seikat, joilla on vaikutusta valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien laadintaan ja kehittämiseen, ja jotka ovat tulleet maa- ja metsätalousministeriön tietoon ELY-keskusten 40 §:n mukaisen tiedonantovelvollisuuden kautta.

35 §. *Velvoite käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimiseksi.* Lain 35 §:ssä säädettäisiin yleisesti kalatalousalueen velvollisuudesta laatia ja ottaa käyttöön aluetta koskeva kalavarojen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Kalavarojen käyttö ja hoito olisi siten kaikilla kalatalousalueilla järjestettävä kalastuslain 1 §:n mukaisia tavoitteita toteuttavalla käyttö- ja hoitosuunnitelmalla, jonka sisältövaatimukset olisi säännelty kalastuslaissa ja jonka hyväksyisi ELY-keskus.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmista on uudessa laissa tarkoitus tehdä nykyistä parempaan kalavaroja ja kalastusta koskevaan tutkimus- ja seurantatietoon perustuvia ja vaikuttavampia. Suunnitelmien merkitys kalastuksen kestävyden tavoitteeseen pääsemisessä on keskeinen.

36 §. *Käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen.* Pykälän 1 momentin mukaan varsinaisen ehdotuksen alueelliseksi käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi laatisi kalatalousalue. Kalatalousalueilla olisi oikeus saada ELY-keskuksilta asiantuntija-apua ja tietoa liittyen suunnitelman laadintaprosessiin ja laissa suunnitelmille asetettuihin vähimmäisedellytyksiin. Suunnitelmaa laadittaessa olisi otettava huomioon muusta lainsäädännöstä suunnitelmalle johtuvat velvoitteet sekä suunnitelmiin vaikuttavat valtakunnalliset

kalavarojen hoitosuunnitelmat ja alueelliset erityispiirteet. ELY-keskuksen tulisi myös tiedottaa kalatalousalueita alueellisen yhteistyöryhmän mahdollisista kalakantojen hoitoon liittyvistä suosituksista. Ehdotuksen laatiminen olisi luonteeltaan normaalisti alueen hallitukselle kuuluva tehtävä, mutta ehdotuksen kalatalousalueella hyväksyisi kuitenkin 26 §:n mukaisesti alueen yleiskokous.

Käyttö- ja hoitosuunnitelman varsinaisista sisältövaatimuksista säädettäisiin 36 §:n 2 momentissa. Suunnitelman sisältö muodostuisi alueen nykytilaa kuvaavista tiedoista, alueen tavoitetilaa kuvaavista tiedoista, niistä konkreettisista toimenpiteistä, joiden avulla tavoitetilaa pyritään toteuttamaan sekä kalatalousalueeseen kuuluvan vesialueen soveltuvuutta kaupalliseen kalastukseen sekä kalastusmatkailutarkoitukseen kuvaavista tiedoista. Näitä niin sanottuja kalataloudellisesti merkittäviä alueita voisivat olla vaelluskalavesistöt, kalakantojen suojelun kannalta merkittävät alueet sekä kotitarve- ja virkistyskalastuksen, kalastusmatkailun ja kaupallisen kalastuksen kannalta tärkeät alueet. Kalastusmatkailun osalta tarkoitettaisiin alueita, joissa voidaan kehittää sellaisia kalastusmatkailupalveluita, joita ei voida toteuttaa lain 18 §:n nojalla. Lisäksi käyttö- ja hoitosuunnitelma sisältäisi kalastustietojen seuranta- ja kalastuksenvalvonnan järjestämistä koskevan osion. Suunnitelman tulee olla sisällöltään konkreettinen ja siinä tulee esittää selkeästi alueen kalastuksen järjestäminen erityisesti kalastuksen säätelyn osalta. Esimerkiksi kalavarojen tuoton parantamiseksi esitettävät verkon solmuvälin rajoitukset tulee perustella ja esittää selkeästi alueellisesti määriteltynä. Tavoitteena on, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi käyttää suunnitelmia, niiden perusteluita ja karttoja mahdollisimman tehokkaasti hallintopäätöksiä tehdessään.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriölle valtuus säätää tarkemmin käyttö- ja hoitosuunnitelman sisältövaatimuksista.

37 §. Käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksyminen. Yhtenä kalavarojen alueellisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien vaikuttavuuden parantamiseen pyrkivänä muutoksena kalastuslakiin lisättäisiin säännökset siitä, että

käyttö- ja hoitosuunnitelmat hyväksyttäisiin ELY-keskusten hallintopäätöksillä. Suunnitelman hyväksytyksi tuleminen edellyttäisi siten suunnitelmalta tiettyjen laissa säädettyjen edellytysten täyttymistä. Näistä edellytyksistä säädettäisiin kalastuslain 37 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan suunnitelman tulisi ensinnäkin täyttää kaikki sille kalastuslaissa asetetut sisältövaatimukset. Vaatimuksella asetettaisiin suunnitelmien arvioinnille lähtökohtainen perusta, ja sen toteutumisen varmistamisella olisi suora vaikutus kalakantojen käytön ja hoidon suunnittelun entistä paremman laadun ja vaikuttavuuden aikaansaamisessa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan ELY-keskuksen tulisi varmistaa, että esitetyt suunnitelmat ovat yhteensopivia 34 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien kanssa. Käytännössä alueellisella käytön ja hoidon suunnittelulla toteutettaisiin ja pantaisiin voimaan valtakunnallisiin suunnitelmiin sisältyviä tavoitteita.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan ELY-keskuksen tulisi varmistaa, että samalla vesistöalueella tai samoihin kalakantoihin muutoin vaikuttavilla käyttö- ja hoitosuunnitelmissa ei toimeenpanna keskenään ristiriitaisia toimenpiteitä ja, että käyttö ja hoitosuunnitelmat ovat tavoitteiltaan yhteen sopivia. Yhteensopivuuden arvioinnissa vaikuttaisi lisäksi se, miten hyvin kukin suunnitelma toteuttaa valtakunnallisia kalavarojen hoitosuunnitelmia. Suunnitelman hyväksyminen edellyttäisi lisäksi sitä, että se on käsitelty alueellisessa kalatalouden yhteistyöryhmässä.

Saamelaiden kotiseutualuetta koskevan suunnitelman hyväksymisen edellytyksenä olisi pykälän 2 momentin mukaan se, että saamelaiskäräjälain (974/1995) 9 §:ssä tarkoitettua neuvotteluelveloitetta noudatetaan.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmat hyväksyttäisiin normaalissa hallintolain mukaisessa menettelyssä. Menettely sisältäisi siten esimerkiksi asianosaistahojen kuulemisen sekä vaikutusmahdollisuuksien varaamisen muillekin kuin asianosaisille. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että ELY-keskus voisi palauttaa käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen uudelleen kalatalousalueen valmisteltavaksi, jos se ei täyttäisi 1 momentin 1–4

kohdissa asetettuja edellytyksiä. Jos suunnitelma esimerkiksi koskisi valtakunnallisen kalavarojen hoitosuunnitelman kannalta keskeistä vesialuetta, mutta siinä ei millään tavalla olisi huomioitu valtakunnallisen suunnitelman tavoitteita, voisi ELY-keskus palauttaa suunnitelman jatkovalmisteluun. Palauttaessaan suunnitelmaa ELY-keskuksen tulisi aina ilmoittaa kalatalousalueelle syy palauttamiselle kertoen, miltä osin suunnitelmaa tulisi täydentää.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että ELY-keskus voisi pidättäytyä maksamasta kalatalousalueelle sen toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin tarkoitettuja määrärahoja, jos kalatalousalue jättää käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen laatimatta määräajassa tai ei asian palauttamisesta huolimatta laadi hyväksymisen edellytykset täyttävää suunnitelmaa. Säännöksen tarkoituksena olisi sen varmistaminen, että kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelu saataisiin tehokkaasti uuden lain vaatimukset täyttävälle tasolle, jotta se olisi perusteiltaan nykyistä paremmin tutkittuun tietoon perustuvaa, suunnitelmallisempaa ja vaikuttavampaa.

Hallinnollisen taakan keventämiseksi pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, että ELY-keskus voisi käyttö- ja hoitosuunnitelmaa hyväksyessään samassa päätöksessä toimeenpanna sellaiset suunnitelmassa esitetyt alueelliset kalastuksensääteilytoimet, joiden tekemiseen ELY-keskuksella on toimivalta lain 53, 54 tai 57 §:n, 67 §:n 4 momentin tai 71 §:n 3 momentin nojalla.

38 §. Käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaolo ja muuttaminen. Käyttö- ja hoitosuunnitelmien tosiasiallisen vaikuttavuuden varmistamiseksi on oleellista, että suunnitelmat ovat voimassa riittävän pitkän yhtenäisen ajanjakson. Täysin uuden suunnitelman laatiminen olisi kuitenkin sekä kalatalousalueen että viranomaisen resurssien kannalta melko vaativa tehtävä, joten niiden uusiminen liian usein veisi resursseja niiden toimeenpanolta.

Suunnitelman voimassaoloa koskevan 38 §:n muotoilussa olisi lähtökohtana se, ettei suunnitelmille olisi määritelty vähimmäisvoimassaoloa, vaan kalatalousalueille asetettaisiin ainoastaan velvollisuus päivittää suunnitelmat riittävän usein, jotta alueen kalakantojen tilassa, tai tilaan keskeisesti vai-

kuttavissa tekijöissä (esim. kalastus, vesiympäristön tila, muu vesienkäyttö) tapahtuneet muutokset voitaisiin ottaa aktiivisesti huomioon suunnitelmien sisällössä. Käyttö- ja hoitosuunnitelmat olisivat lähtökohtaisesti voimassa enintään kymmenen vuotta niiden hyväksymistä koskevan päätöksen tekemisestä. Kalatalousalueet voisivat halutessaan itse määrätä suunnitelmille laissa säädettyä lyhyemmän voimassaoloajan. Tällöin 38 §:n 4 momentissa säädetty velvollisuus esittää uusi suunnitelma hyväksyttäväksi arvioitaisiin suhteessa tähän alueen itse asettamaan voimassaoloaikaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin suunnitelman muuttamisesta sellaisissa tilanteissa, joissa alueen kalakantojen tila on muuttunut niin oleellisesti, ettei voimassaolevan suunnitelman toteuttamista sellaisenaan voida muuttuneiden olosuhteiden vuoksi pitää järkevänä. Ensisijaisesti muuttuneisiin olosuhteisiin olisi pyrittävä reagoimaan muuttamalla suunnitelmaa vain tarpeellisin osin. Täysin uuden suunnitelman laatiminen muutosten yhteydessä olisi mielekästä käytännössä silloin, kun suunnitelman voimassaoloaika olisi päättymässä. Tehdyillä muutoksilla ei olisi suunnitelman voimassaoloaika pidentävää vaikutusta, vaan kokonaisarvio alueen kalakantojen käytöstä ja hoidosta olisi tehtävä riittävän usein siten, että suunnitelma kokonaisuudessaan on voimassa enintään kymmenen vuotta.

Jotta käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymisprosessi voitaisiin viedä asianmukaisesti läpi ennen vanhan suunnitelman voimassaolon lakkaamista, tulisi ehdotus uudeksi suunnitelmaksi esittää viranomaiselle riittävän ajoissa. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että ehdotus uudeksi suunnitelmaksi on esitettävä ELY-keskukselle viimeistään kuusi kuukautta ennen voimassa olevan suunnitelman voimassaolon päättymistä.

39 §. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanon valvonta. Kiinteässä yhteydessä lain 38 §:n kanssa toimisi sen 39 §, jossa säänneltäisiin varsinaisesta käyttö- ja hoitosuunnitelman toteuttamiseen liittyvästä valvonnasta ja siihen perustuvista jatkotoimista. Voimassa olevan kalastuslain järjestelmän eräänä heikkoutena on pidetty käyttö- ja hoitosuunnitelmien tosiasiallisen velvoittavuus-

den puuttumista ja niiden heikkoa vaikuttavuutta. Uuden kalastuslain 39 §:n myötä käyttö- ja hoitosuunnitelmien toteuttamatta jättämiseen sekä puutteisiin sen toteuttamisessa olisi mahdollista puuttua tilanteissa, joissa puutteet ovat luonteeltaan niin vakavia, että niillä arvioidaan olevan haitallinen vaikutus alueen kalakantojen elinvoimaisuudelle.

Pykälän 1 momentissa ELY-keskukselle annettaisiin mahdollisuus pidättäytyä maksamasta kalatalousalueelle 82 §:ssä tarkoitettuja kalastonhoitomaksukertymästä suoritettavia toimintamäärärahoja, jos kalatalousalue ei hoida sille käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaan kuuluvia tehtäviä. Käytännössä määrärahojen epäämiseen voisivat johtaa esimerkiksi sellaiset selkeät ja jatkuvat laiminlyönnit, jotka olisivat omiaan vaarantamaan jonkin kalakannan tai -lajin elinvoimaisuuden, kuten valvonnan puutteellinen järjestäminen, suunnitelman mukaisten toimien toteutumisen vaikeuttaminen tai 24 §:n mukaisten tehtävien olennainen laiminlyönti.

40 §. *Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano ja seuranta.* Kalatalousaluekohtaisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimisprosessin muutosten ohella suunnitelmien entistä parempaan vaikuttavuuteen pyritäisiin jatkossa suunnitelmien toteuttamista ja toteutumisen valvontaa koskevan sääntelyn uudistamisella.

Kalastuslain 40 §:n 1 momentissa säädettäisiin kalatalousalueiden yleisestä velvollisuudesta järjestää kalavarojen käyttö ja hoito ELY-keskuksen vahvistaman käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti. Kalatalousalueiden ja kalastusoikeuden haltijoiden vastuun suunnitelmien toteutumisesta todettaisiin säännöksessä koskevan kuitenkin ainoastaan sellaisia suunnitelmaan sisältyviä asioita, jotka koskevat niitä ja ovat niiden toteutettavissa. Esimerkiksi selkeästi viranomaisen toimivaltaan kuuluvien asioiden hoidosta kalatalousalueet eivät voisi olla vastuussa.

Pykälän 1 momenttiin sisältyisi lisäksi kaikkia viranomaisia koskeva velvollisuus ottaa käyttö- ja hoitosuunnitelmien yleiset kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat suuntaviivat toiminnassaan huomioon. Käytännössä säännös velvoittaisi viranomaista ottamaan suunnitelmat huomioon muun muassa

vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten kalatalousvelvoitteiden määrittämisessä ja toimeenpanossa, YVA-hankkeissa sekä muussa vesien - ja alueiden käytön suunnitelmaan liittyvässä päätöksenteossa.

Pykälän 2 momentissa ELY-keskuksille säädettäisiin velvollisuus kuuden kuukauden määräajassa käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymisestä ilmoittaa maa- ja metsätalousministeriölle sellaisista käyttö- ja hoitosuunnitelmaan sisältyvistä säätelytoimenpide-ehdotuksista, joiden toteuttaminen edellyttäisi niistä säätämistä lailla tai asetuksella. Esitettävien säätelytoimien taustalla vaikuttaa useimmiten alueen kalakantojen heikentynyt tila, jonka parantamiseen pyrkivien toimenpiteiden vireille saattamisen viranomaisessa on tapahduttava riittävän nopeasti rajoituksen tavoitteiden toteuttamiseksi. ELY-keskusten tulisi säätelytoimenpiteiden ohella tuoda maa- ja metsätalousministeriön tietoon myös käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimenpide-ehdotukset, joilla on vaikutusta valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien laadintaan ja kehittämiseen. ELY-keskuksilla olisi myös velvollisuus ilmoittaa käyttö- ja hoitosuunnitelmia koskevat päätökset niiden kuntien kaavoituksesta vastaaville viranomaisille, joissa kalatalousalue sijaitsee.

Velvollisuus käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpanon vaikutusten ja tavoitteiden toteutumisen yleiseen seuraamiseen säädettäisiin 3 momentissa. Seurantaan osallistuisivat kalatalousalue, ELY-keskus sekä kalatalouden alueellinen yhteistyöryhmä.

Kalatalousalueen oma seuranta perustuisi kalastuslain 24 §:n 2 kohdan lisäksi sen velvollisuuteen raportoida ELY-keskukselle käyttö- ja hoitosuunnitelman ja sen tavoitteiden toteutumisesta. ELY-keskus olisi oikeutettu pyyntöönsä perustuen saamaan kalatalousalueilta tietoja siitä, miten käyttö- ja hoitosuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä on toteutettu sekä siitä, mitkä ovat toimien vaikutukset. ELY-keskus voisi kalatalousalueelta saamiinsa tietoihin perustuen pyytää tarvittaessa kalatalouden alueelliselta yhteistyöryhmältä suosituksia mahdollisista lisätoimista, joita suunnitelman tehokkaampi toteuttaminen edellyttäisi.

5 luku Pyynnin järjestäminen

41 §. Kalastuksen järjestäminen. Pykälä olisi keskeinen väline käyttöä ja hoitoa koskevan suunnittelutyön tulosten siirtämisessä käytäntöön, sillä se muodostaisi yhteyden kalavaroja koskevan suunnittelujärjestelmän ja niiden hyödyntämisen välille. Pykälän I momentissa säädettäisiin siitä, että käyttö- ja hoitosuunnitelmien ja niissä määriteltyjen tavoitteiden tulee käytännössä olla perustana kaikelle kalastukselle siten, että lain 1 §:ssä määritellyt tavoitteet voidaan tehokkaasti saavuttaa.

Säännös koskisi kalastuksen järjestämistä yleisesti ja velvoittaisi siten kaikkia kalastuksen järjestämisestä vastaavia tahoja eli käytännössä 2 momentin mukaisesti kalastusoikeuden haltijoita. Koska vesialueen omistus on jakautunut usealle eri taholle ja omistusyksiköjä on paljon, voidaan vesialueen tavoitteet kalavarojen käytössä ja hoidossa saavuttaa vain, jos kaikki sitoutuvat samoihin tavoitteisiin ja kukin omistaja osaltaan toteuttaa käyttö- ja hoitosuunnitelmaa. Muuten yksi omistajataho voi toimenpiteillään estää muita omistajia tavoitteiden saavuttamisesta.

Vesioikeudellisen kylän vesialueella kalastusoikeuden haltijana on vesioikeudellisen kylän osakaskunta. Kiinteistöön kuuluvalla yksityisellä vesialueella kalastusoikeus kuuluu asianomaiselle kiinteistöön, jonka osalta puhevaltaa kalastusasioissa yleensä käyttää sen lainhuudon mukainen omistaja. Valtiolla kuuluvalla vesialueella kalastusoikeuden haltijan tehtävät kuuluvat puolestaan sille viranomaiselle tai laitokselle, joka toimii hallinnoivana viranomaisena valtion vesialueella.

Erityisperusteisten kalastusetuuksien osakaskiinteistöjen omistajien ja vesialueen omistajien välisestä vastuunjaosta kalastuksen järjestämisessä ei ole aiemmin kalastuslakiin sisällynyt sääntelyä. Ehdotetussa 41 §:ssä säädettäisiin siitä, että näiden tahojen tulisi huolehtia kalastuksen järjestämisestä yhteisesti. Erityisperusteisten kalastusetuuksien osakaskiinteistöjen omistajien osallistuminen olisi järjestettävä samassa suhteessa kuin mikä on heidän oikeutensa suhde vesialueen omistajan oikeuteen.

42 §. Osakaskunnan kalastusoikeuden jakaminen. Pykälässä säädettäisiin siitä lähtö-

kohdasta, että oikeus osakaskunnan vesialueen kalastuskäyttöön määräytyy pyydysyksiköiden perusteella. Pyydysyksiköitä jaettaessa olisi osakaskunnan jäsenien ohella huomioitava kaikki muut sellaiset tahot, jotka muuten kuin lupaan perustuen harjoittavat kalastusta osakaskunnan alueella. Käytännössä tämä tarkoittaisi osakaskunnan vesialueella käytettävän kokonaispyydysyksikkömäärän rajaamista siten, alueen kalakannat kestävät kokonaispyydysyksikkömäärällä tapahtuvan aktiivisen kalastuksen. Pyydysyksiköiden kokonaismäärää määritettäessä ja sitä omistajille jaettaessa tulisi siten ottaa huomioon omistajien ohella esimerkiksi erityisperusteisten kalastusoikeuksien haltijoiden kalastus, yleiskalastusoikeuksiin perustuva kalastus sekä kaikki muu sellainen kalastus, jonka harjoittamisen oikeus johdu vesialueen omistajan oikeudesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 62 §:ää vastaavasti siitä, että pyydysyksiköt jakautuvat lähtökohtaisesti yhteisen kalaveden osakkaiden kesken heidän vesialueosuuksiensa mukaisesti. Osakaskunta voi kuitenkin yhteisluvelain mukaista päätöksentekomenettelyä noudattaen päättää kalastusoikeuden jakamisesta myös toisin. Osakaskunta voisi lisäksi antaa tarkempia määräyksiä lain mukaisesti osakkaille kuuluvan kalastusoikeuden käyttämisestä. Käytännössä tähän määräystoimivaltaan perustuen osakaskunta voisi alueellaan asettaa esimerkiksi kalastusaikoja tai pyydysten käyttöä koskevia rajoituksia. Osakaskunnan antamat kalastusta koskevat määräykset koskisivat kuitenkin vain osakaskunnan jäseniä itseään ja sellaisia muita tahoja, joiden oikeus kalastaa on johdettu osakaskunnalta tai sen jäseniltä. Ne eivät koskisi esimerkiksi erityisperusteiseen kalastusetuuteen tai yleiskalastusoikeuksiin perustuen kalastusta harjoittavia tahoja, joiden oikeus on riippumaton vesialueen omistajan oikeudesta.

43 §. Kalastusoikeuksien yhteensovittaminen erityisellä kalastusetuusalueella. Nykyisessä kalastuslaissa ei ole säännöksiä siitä, millä perusteella yhteisen vesialueen osakkaille tai yksityisen vesialueen omistajalle omistusoikeuden perusteella kuuluva kalastusoikeus sekä erityiseen etuuteen perustuvat kalastusoikeudet sovitetaan keskenään kalas-

tuksen järjestämiseksi. Laissa ei myöskään ole säännöksiä siitä, miten useaan erityiseen etuuteen perustuvien eri kiinteistöille kuuluvien kalastusoikeuksien keskinäinen suhde määräytyy.

Oikeuskäytäntöä on asiasta jonkin verran olemassa. Yhteisen vesialueen jakoa koskeudessa tuomiossa maa- ja metsätalouden osasto on katsonut, että kaksi kylää, joista ensimmäinen oli meren rannalla ja toinen ensimmäisen takana siten, ettei sillä ollut omaa rantaa, olivat kaksi eri vesioikeudellista kylää, vaikka meren vesialueiden aikaisempi yhteinen käyttö kalastukseen oli isojaossa pysytetty ennallaan. Kun molempien kylien talojen jo ennen isojakoa tapahtunut yhteinen kalastus vesialueella oli jatkunut isojaon jälkeen entisellään, maa- ja metsätalouden osasto katsoi, että merenrantaa omistamattoman kylän taloilla oli rannalla olevan kylän vesialueella yhtäläinen kalastusoikeus kuin tämän vesialueen osakastiloilla. Korkein oikeus pysytti maa- ja metsätalouden osaston ratkaisun lopputuloksen tuomiolla 30.3.1984 nro 4623/83.

Edellä esitetyn periaatteen mukainen kalaveden käyttöoikeuden jakautuminen perustuisi ehdotetun lain 43 §:n 1 momenttiin. Kun erityiseen etuuteen perustuva kalastusoikeus on osa kiinteistön ulottuvuutta ja kuuluu kiinteistön omistukseen, tällainen kalastusoikeus voidaan monessa suhteessa rinnastaa vesialueen osakkuuteen. Onkin perusteltua katsoa, jollei muuta ole määrätty tai osoitettu, että yhteisellä vesialueella, johon sisältyy erityinen kalastusalue, vesialueen osakaskiinteistöillä ja erityisen etuuden haltijakiinteistöillä on yhtäläinen kalastusoikeus. Sama koskee myös tapauksia, joissa vesialueeseen kohdistuu useampia erityisiä kalastusalueita. Myös eri erityisen kalastusalueen haltijakiinteistöillä on katsottava olevan keskenään yhtäläinen kalastusoikeus. Yhteisen vesialueen osakastilojen kesken kalastusoikeuden määrä (pyydysyksikköjen määrä) jakautuu talojen yhteistä vesialuetta koskevien osuuslukujen mukaan, joita osoittavat talojen verollepanossa määrätty veroluvut eli manttaalit. Näiden manttaalilukujen perusteella on myös vahvistettu nykyisten tilojen osuusluvut yhteiseen vesialueeseen.

Vaikka erityisen etuuden haltijakiinteistö ei kuulukaan samaan vesioikeudelliseen kylään eli isojaon jakokuntaan, on verollepanossa

samalla alueella sovellettu yhtäläisiä perusteita talojen verolukuja määrättäessä. Siten eri jakokuntiin kuuluvien talojen veroluvut (manttaalit) ovat yhteismitallisia. Tämän vuoksi tiettyyn erityiseen kalastusalueeseen eri perustein kohdistuvien kalastusalueiden määrä (pyydysyksikköjen määrä) voidaan määrittää kunkin kalastusalueeseen oikuetun kiinteistön osalta talojen manttaalien avulla oikeutusperusteesta riippumatta, jollei etuuden syntyperusteiden osalta muuta osoiteta tai muuta ole lainvoimaisesti määrätty. Tämä sama määrittäminen soveltuu myös niihin tapauksiin, joissa erityinen kalastusalue kohdistuu yksityiseen vesialueeseen.

Nykyisessä laissa ei myöskään valtiolle kuuluvan vesialueen osalta ole säännöksiä siitä, mikä on edellä mainittujen kalastusoikeuksien keskinäinen suhde niissä tapauksissa, kun nämä kalastusoikeudet kohdistuvat samanaikaisesti samaan vesialueeseen. Asiaa koskeva säännös sisältyisi ehdotetun lain 43 §:n 2 momenttiin. Syntytapaan liittyen erityinen kalastusalue voi olla rajoitettu tiettyyn kalalajiin, tiettyyn vuodenaikaan tai muulla tavoin, jolloin kyseinen seikka osoittaa kalastusoikeuden laajuuden. Usein varsinkin Pohjois-Suomessa talon perustamisen yhteydessä talolle annettua kalastusalueen tietyllä valtiolle kuuluvalla vesialueella ei ole millään tavoin rajoitettu tai täsmennetty. Näissä tapauksissa vastaavalla tavalla kuin erityisen kalastusalueen kohdistuessa yhteiseen tai yksityiseen vesialueeseen olisi katsottava varsinkin silloin, kun kysymys on erityisestä kalastusalueesta, että toisaalta erityisen kalastusalueen haltijakiinteistön kalastusoikeus ja toisaalta valtion kalastusoikeus ovat rinnakkaisia ja yhtäläisiä, jollei muuta osoiteta tai ole määrätty.

Kun erityisen kalastusalueen haltijakiinteistön kalastusoikeuden laajuutta suhteessa vesialueen omistajan kalastusoikeuteen ei valtion vesialueen osalta voida määrittellä hyödyntäen talon verolukua, olisi pääsääntönä pidettävä sitä, että rinnakkaisen ja yhtäläisen kalastusoikeuden periaatteen mukaisesti kalastusoikeus ja kysymyksessä vesialueen kalastuksen kestävä enimmäismäärä jakautuu puoliksi molemmille osapuolille. Varsinkin Pohjois-Suomessa samaan valtion vesialueeseen

seen kohdistuu lisäksi monesti useita, eri taloihin kuuluvilla kiinteistöillä olevia kalastusetuksia. Tällöin erityisen etuuden haltijakiinteistöille kuuluva kalastusoikeus jakautuisi talojen verolukujen ja kiinteistöjen saamien yhteisetuusosuuksien mukaisesti vastaavalla tavalla kuin erityisten etuuksien kohdistuessa yhteiseen tai yksityiseen vesialueeseen.

Inarijärven alueella edellä mainitusta pääsäännöstä poiketen kuitenkin valtiolle kuuluisi kaksi kolmasosaa ja erityisten kalastusetuksien osakaskiinteistöille yksi kolmasosa kalastusoikeudesta. Inarin kunnan isojaossa kalastus otettiin huomioon talokohtaisena etuutena. Kalastuksen tuottoa ei voitu selvittää katselmuksin, ja kalastuksen määrä on perustunut arvioon. Talon kalastuspaikat vahvistettiin sittemmin vesipiirirajankäyntitoimituksissa. Paikat ovat pääasiassa tarkkarajaisia lukuun ottamatta isoja järviä, joissa kalastuspaikat on ainoastaan nimetty paikannimien mukaan. Osa vahvistetuista alueista on siten maantieteellisesti tulkinnanvaraisia, eikä niiden pinta-alaa voi tarkasti määrittää. Alueiden epämääräisyys korostuu erityisesti Inarijärvestä, jossa tulkinnasta riippuen pinta-alat voivat vaihdella satoja, jopa tuhansia hehtaareita. Erityinen etuus on alun perin ollut yhden talon kalastusta, joka on kohdentunut tietyille alueelle. Kalastuksen määrä ei siten ole ollut sidottu pinta-alaan vaan alueesta saatavaan saaliiseen.

Vesipiirirajankäynnissä taloille annettiin myös omaa vettä tai osuus yhteiseen veteen. Osa talon kalastusetuudesta on siten myös muilla kuin nautintavesillä. Lähtökohtana on, että talon kalastusetuus ei voi olla kuitenkaan suurempi kuin talon verollepanossa on isojaossa määrätty. Inarissa talojen verollepanoissa kalastuksen määrä on kirjallisuuden mukaan ollut noin 99 000 kg. Tämä saalismäärä jakaantuu Inarijärveen ja sen sivuvesille. Inarin kunnassa vesien kokonaismäärä on noin 228 000 ha, josta Inarijärven osuus on 104 000 ha. Valtiolle kuuluvien vesien osuus Inarin kunnan alueella on 89 %. Inarijärvestä on 24 000 ha yleisvesialuetta. Inarin vesien saalistuotoksi arvioidaan 3–5 kg/ha eli kokonaissaalismäärä on 684 000–1 150 000 kg.

Maanmittauslaitos on merkinnyt nautinta-alueita kartoille. Rajauksien perusteella Inari-

järvestä (104 000 ha) nautintavesien osuus olisi n. 50 000 ha, joka kohdistuu pääasiassa Metsähallituksen vesialueille. Pääsääntöä (1/2 ja 1/2) sovellettaessa Inarijärven vesialueista nauttijoiden käyttöön tulisi siten noin 25 000 ha. Inarijärvestä 25 000 ha:n saalistuotto olisi 75 000–200 000 kg. Pelkästään Inarijärven nautinta-alueiden saalistuotto olisi näin ollen yhtä suuri kuin koko kunnan talojen kalastuksen osuus. Edellä mainitun perusteella pinta-alaan perustuvan jakosuhteen tulisi alueella olla 1/3 erityisperusteisten kalastusoikeuksien haltijoille ja 2/3 vesialueen omistajille. Tällä tavalla saatava jakosuhte vastaisi paremmin alkuperäistä talojen nautintojen osuutta ja oikeuksien tarkoitusta. Erityisperusteisten kalastusoikeuksien haltijoiden asema suhteessa vesialueen omistajana olevaan valtioon täyttäisi esitetyllä mallilla myös kategorista tasajaon periaatetta paremmin perustuslain 6 §:n mukaisen yhdenvertaisuuden vaatimuksen.

44 §. Kalastusoikeuksien yhteensovittaminen erityisellä kalastuspaikalla. Erityisten kalastusetuuspaikkojen osalta ei ole vakiintunutta oikeuskäytäntöä siltä osin, onko tällainen erityinen etuus vesialueen omistajan kalastusoikeuden poissulkeva vai ei. Tapauksesta riippuen myös vesialueen omistaja voi oikeuskäytännön perusteella kalastaa tällaisella kalastuspaikalla, jos tällainen kalastus ei estä tai vaikeuta erityisen etuuden haltijakiinteistöjen omistajien kalastusta (esim. KKO 1968 II 47, KKO 1981 II 128 ja KKO 28.6.1993 nro 2198).

Kun kysymys on vanhoista kalastuspaikoista, olisi asian ratkaisemisessa pantava painoa pitkään jatkuneelle käytännölle, jollei muuta osoiteta tai toisin ole määrätty. Jos kalastus on ollut rinnakkaista, lähtökohtana olisi tällöin, ettei erityinen etuus sulje pois vesialueen omistajan kalastusoikeutta. Jos taas tällaisella erityisellä kalastuspaikalla ovat kalastaneet yksinomaan erityisen etuuden haltijat, olettamana olisi, että oikeus kalastaa kalastuspaikalla kuuluu yksinomaisesti erityisen etuuden haltijakiinteistöjen omistajille. Asiaa koskeva epäselvyys tai riita ratkaistaisiin 126 §:ssä tarkoitettuihin kiinteistönmäärittämissä.

Ehdotuksen mukaan erityiseen kalastuspaikkaan oikeutetuille haltijakiinteistöille

määritettäisiin pyydysyksikkömäärä käyttäen hyväksi kalastuspaikasta saatavaa kalasaa-lismäärää vertaamalla sitä koko siihen ka-lasaaliin määrään, joka saadaan siltä vesialueelta, johon erityinen kalastusetuus sisältyy. Pyydysyksikkömäärän määrittäminen on tarpeen muun muassa kalastukseen liittyvien oikeuksien ja velvoitteiden määrittämiseksi.

45 §. Kalastuksen hoito ja järjestäminen valtion vesialueella. Kalastusasioiden hoidon järjestämiseksi ehdotetaan, että valtiolle kuuluvalla vesialueella kalastusoikeuden haltijoille säädetyistä 41 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtiminen kuuluisi valtion vesialueita hallinnoivana viranomaisena toimivalle Metsähallitukselle. Valtion asema kalastusoikeuden haltijana olisi rinnasteinen yhteisen vesialueen osakaskunnan tehtäviin ja asemaan.

Valtiolle kuuluvalla vesialueella kalastusoikeus voi perustua muun muassa erityiseen kalastusetuuteen, kunnassa vakinaisesti asuvalle kuuluvaan kalastusoikeuteen, kolttalais-sa (253/1995) kolttille säädettyyn kalastusoikeuteen taikka valtion myöntämään kalastuslupaan ammattikalastajalle tai vapaa-ajankalastajalle. Näillä kalastajaryhmillä on erilaisia intressejä kalastuksen järjestämisen suhteen ja näin ollen myös siihen, miten kalastusta ja kalastuslupia koskevat asiat heidän kalastusoikeutensa piiriin kuuluvilla alueilla tulisi järjestää. Jotta erityisten kalastusetuuk-sien haltijoiden ja muiden osapuolien näkemykset tulisivat otetuiksi huomioon kalastuksen järjestämisessä sekä kalastuslupien myöntämisessä ehdotetaan, että Metsähallituksen tulee Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueella pyytää Metsähallituslaissa tarkoitettulta neuvottelukunnalta vuosittain lausunto ennen edellä mainittujen asioiden ratkaisemista. Valtiolla on keskeinen omistajan rooli kolmen pohjoisen kunnan alueella ja alueella on myös erilaisia ja alueelle ominaisia erityispiirteitä yhteen sovitettavana kalastusasioiden hoidossa.

Maa- ja metsätalousministeriöllä oleva ase-tuksenantovaltuus tarkempaan sääntelyyn kalastuksen järjestämisestä valtiolle kuuluvalla alueella, kalastuslupien myöntämistä koske-vasta menettelystä sekä niistä ehdoista, joita luvan myöntävä viranomainen voi lupiin liit-tää, sisältyisi 45 §:n 2 momenttiin.

Valtiolle kuuluvalla vesialueella kalastami-seen oikeutettuja voivat olla valtio vesialueen omistajalle kuuluvan kalastusoikeuden nojal-la, sellaisten kiinteistöjen omistajat, joilla on kalastusoikeus erityisen kalastusetuuden pe-rusteella sekä tämän lain 10 §:n nojalla kalas-tukseen oikeutetut. Lisäksi vesialueella saav-ta kalastaa ne, joille vesialuetta hallinnoiva viranomainen on myöntänyt kalastusluvan.

Valtio vesialueen omistajana voi lähtökoh-taisesti järjestää sille kuuluvan kalastusoikeuden käyttämisen tarkoituksenmukaiseksi katsottavalla tavalla. Lain 10 §:ssä tarkoitettu oikeus kalastusluvan saamiseen ei kuitenkaan ole harkinnanvarainen, vaan valtion on varat-tava sille kuuluvasta oikeudesta riittävä mää-rä tällaisten lupien myöntämiseen. Muille kuin 10 §:ssä tarkoitetuille henkilöille viran-omainen voi myöntää kalastuslupia vain siinä määrin kuin valtiolle kuuluva kalastusoikeus mahdollistaa.

6 luku **Kalastuksen ohjaus ja rajoit-taminen**

46 §. Kielletyt kalastustavat, pyyntimene-telmät ja kalastusvälineet. Säännökseen olisi koottu pyyntimenetelmien ja -välineiden käytön kiellot, joita nykyisessä kalastuslaissa on 29, 30, 31 ja 32 §:ssä sekä kalastusasetuksen 12 §:ssä. Uutena rajoituksena lakiin tulisi madeharan käytön kiello sekä vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueella onginnan ja pilkinnän täyskielto. Täysin kiellettyä olisi sellaisten pyyntimenetelmien ja -välineiden käyttö, joiden käyttö olisi ristiriidassa lain 1 §:ssä tarkoitettujen kalastuksen ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden ta-voitteen kanssa. Erityisesti säännöksellä tur-vattaisiin kalastuksen ekologisen ja sosiaali-sen kestävyuden toteutumista. Pykälään si-sältyisi pääosin voimassa olevaa lakia ja ase-tusta vastaava lista sellaisista kielletyistä pyyntimenetelmistä ja välineistä, joiden yleis-sesti arvioidaan tarpeettomasti tuhoavan tai vaarantavan kalakantoja taikka vahingoitta-van kaloja. Listaa ei olisi tarkoitettu tyhjentäväksi, vaan sen 9 kohdassa lisäksi kiellet-täisiin yleisesti kaikki sellaiset pyydykset ja laitteet sekä kalastustavat, jotka tarpeetto-masti vahingoittavat tai tuhoavat kaloja taikka vaarantavat kalakannan säilymistä vesis-

tössä tai ovat haitallisia luonnon monimuotoisuudelle. Ampuma-aseilla pykälässä tarkoitettaisiin ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettuja ampuma-aseita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että kiellettyjä kalastusvälineitä ei saa säilyttää kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai pitää muutoin käsillä siten, että ne ovat pyyntiä varten helposti käsillä. Poikkeuksen kiellosta muodostaisi kuitenkin metsästyksen käytettävät ampuma-aseet, joita saisi kuljettaa esimerkiksi veneessä. Säännöksellä pyritäisiin helpottamaan kalastuksen valvontaa sekä poistamaan mahdollisuus kiellettyjen pyydysten käyttöön esimerkiksi siten, että ne poistettaisiin pyynnistä aina kalastuksenvalvojan läsnä ollessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nyky-lain 31 §:ää ja 32 §:n 1 momenttia vastaavasti valtuudesta säätää asetuksella tarkemmin kielletyistä kalastustavoista, -välineistä, pyyntimenetelmistä ja pyydysten rakenteesta sekä siitä, miten mitataan langasta kudottujen pyydysten solmuväliä ja pyydysten muita ominaisuuksia. Pyyntimenetelmiä koskeva tarkempi asetuksenantovaltuus koskisi ainoastaan pyyntimenetelmien ja -välineiden tarkempaa teknistä määrittelyä ja pyydysten rakenteen tarkempaa määrittelyä. Kalastusvälineiden jatkuvasti kehittyessä asetuksella on voitava säätää esimerkiksi sellaisista ominaisuuksista, joiden perusteella määritellään mihin kategoriaan (esimerkiksi rysä vai katiska) pyydykset kuuluvat. Valtuuden tarkoituksena ei olisi kokonaan uusien pyydysten lisääminen kiellettyjen pyydysten listalle, eikä tosiasiallisten kalastuksen rajoitusten asettaminen pyydyksiä koskevia tarkempia säännöksiä antamalla. Kalastuksen rajoittamista koskevat keskeiset valtuussäännökset sisältyisivät lain 52, 53, 55, 59 ja 65 §:ään.

47 §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen poikkeuslupa. Pykälässä säädettäisiin ELY-keskukselle toimivalta myöntää poikkeuslupia kalastuslaissa ja sen nojalla asetuista kielloista. Poikkeuslupia voitaisiin myöntää siirtoistutusta, kalanviljelytoimintaa, tutkimustyötä, muun muassa saamelaiskulttuuriin liittyvää kalastusperinteen ylläpitämistä, kalataloudellisen tarkkailuvelvoitteen toimeenpanemista tai muuta kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvää tarkoitusta var-

ten. Poikkeusluvat olisivat tarpeen muun muassa tutkimustarkoituksessa suoritettavaa sähkövirralla kalastamista tai muita erityispyydyksiä käytettäessä, jolloin kalakannan ikä- ja kokorakenteen selvittämiseksi joudutaan pyytämään myös nuoria ikäluokkia ja määrättyjen pyyntimittojen vastaisia tai rauhoitettuja kaloja.

Poikkeukset voisivat koskea esimerkiksi lain 46 §:n mukaan kiellettyjen pyydysten käyttöä tai lain 52 § tai 53 §:n nojalla asetettuja rajoituksia. Poikkeuslupa ei poistaisi kalastuslupan tarvetta, vaan poikkeusluvasta huolimatta kalastukseen tarvittaisiin kulloinkin harjoitettavalta kalastukselta normaalisti edellytettävä lupa. Poikkeuslupa voitaisiin myöntää myös kalastamiseen kalastuskielto-alueella tai rauhoitetun kalalajin tai -kannan kalastamiseen. Säännöksen nojalla ELY-keskus voisi myöntää esimerkiksi kalastusoi-keuden haltijalle oikeuden käyttää verkkoja, joiden yhteenlaskettu pituus ylittää 240 metriä. Perusteltu syy voisi tällöin olla vähäinen pyyntiponnistus suhteessa omistajan hallinnoiman vesialueen kokoon.

Voimassaolevan lain aikana epäyhtenäiseksi ja osin liian väljäksi muodostuneen poikkeuslupakäytännön muuttamiseksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin niin sanotusta ehdottomasta luvanmyöntämisestä. Poikkeuslupaa ei saisi myöntää, jos siihen perustuvalla kalastuksella aiheutettaisiin vaara alkuperäisen kalastuksenrajoituksen tarkoituksen tai käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden toteutumatta jäämisestä. Poikkeuslupaan perustuvan kalastuksen tulisi siten aina olla niin pienimuotoista, että sillä ei olisi käytännön vaikutusta esimerkiksi sellaisiin heikentyneisiin kalakantoihin, joiden suojelemiseksi kalastusta on rajoitettu.

48 §. Pyydysten asettaminen ja merkintä. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään nykyisen kalastusasetuksen 13 §:n 1 momenttia. Säännöksellä pyritään estämään kalastuksen aiheuttamaa tarpeetonta sivusaalisuollettua sekä säilytyksessä olevien pyydysten eläimille aiheuttamia vaaratilanteita. Pyydyksiä pyyntiin asetettaessa olisi varmistettava, ettei pyydyksen avoin nielu jää veden pinnan yläpuolelle siten, että se tarpeettomasti aiheuttaa haittaa tai vaaraa vesialueen muulle käytölle, kuten vesiliikenteelle, taikka vaaraa

esimerkiksi matalalla lentävien lintujen tai veden pinnalla liikkuvien eläinten joutumisesta pyydykseen ja jäämisestä kalastuksen sivusaaliiksi. Kun kalanpyydykset eivät ole pyynnissä, niiden väliaikainen säilyttäminen sekä niiden pitkäaikaisempi varastointi olisi myös järjestettävä siten, etteivät pyydykset voi aiheuttaa vaaraa luonnonvaraisille riistatai muille eläimille taikka kotieläimille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan kalastuslain 33 §:ää vastaavasti velvollisuudesta merkitä kalastuksessa käytettävät kiinteät ja seisovat pyydykset siten, että ne ovat selvästi muiden vesistöissä liikkuvien havaittavissa. Pyydysten merkintä on tässä suhteessa oleellista sekä kalastuksen vesiliikenteelle aiheuttaman mahdollisen haitan tai vaaran välttämiseksi että vesiliikenteen kalastukselle mahdollisesti aiheuttaman häiriön estämiseksi. Pyydysten havaittavuudelle asetettavat vaatimukset voivat liikenneturvallisuuden näkökulmasta olla perustellusti vähäisemmät alueilla, joilla konevoimalla kulkevat vesikulkuneuvot eivät pääsääntöisesti liiku. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi yleisen kulkuyölyän ulkopuolella olevat vesialueet, joilla veden syvyys on alle metrin tai jotka ovat tiheän vesikasvillisuuden peitossa. Tällöin riittäväksi merkinnäksi voitaisiin katsoa esimerkiksi kelluva, pyydyksen sijainnin osoittava merkki.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin lisäksi kieltä kieltä pitää pyydysten merkintään käytettäviä välineitä vedessä ilman, että niillä tosiasiallisesti osoitetaan vedessä olevan pyydyksen paikkaa. Säännöksellä pyrittäisiin estämään sellainen tarkoituksellinen apajapaikkojen varaaminen, jossa pyydyksiä ei ole, tai ne poistetaan vedestä, mutta niiden sijaintia koskevat merkit pidetään vedessä tarkoituksella estää muita kalastajia käyttämästä mainittua kalastuspaikkaa. Lisäksi kiellettyä olisi sellainen pyydysmerkkien tarpeeton käyttö, jonka varsinaisena tarkoituksena on estää tai haitata alueen vesiliikennettä tai muuta käyttöä. Käytännössä pyydysmerkit tulisi siten poistaa vedestä samanaikaisesti pyydysten poistamisen kanssa tai kohtuullisessa ajassa tämän jälkeen siten, ettei niiden veteen jättämisen perustellusti voida olettaa johtuvan muusta tarkoituksesta kuin pyynnissä olevien pyydysten paikan osoittamisesta.

Pyydysmerkkien asettamiselle tai jättämiselle veteen ilman pyydyksiä tulisikin aina olla osoitettavissa jokin erityinen peruste ja pääsääntöisesti ne tulisi poistaa vedestä samanaikaisesti itse pyydyksen kanssa. Poikkeuksena pyydysmerkkien vedestä poistamista koskevalle velvollisuudelle olisivat kuitenkin esimerkiksi verkkojen merkintään talvisin käytettävät merkit, joiden poistaminen vedestä aina itse pyydysten poistamisen yhteydessä voi käytännössä olla kohtuuttoman hankalaa.

Pykälän 3 momentti vastaisi asiallisesti voimassa olevan lain 33 §:n 2 momenttia. Momentissa säädettäisiin velvollisuudesta merkitä pyyntiin asetetut kiinteät ja seisovat pyydykset pyydyksen asettajan nimellä ja yhteystiedoilla sekä kyseisen pyynnin harjoittamiseen oikeuttavalla ja oikeuden osoittavalla merkillä. Niillä alueilla, joilla ei ole käytössä kalastusoikeuden osoittavaa pyydysmerkkijärjestelmää, riittäisi pyydyksen merkitseminen nimi- ja yhteystiedoilla. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valvonnan helpottamiseksi lisäksi siitä, että kalastusoikeuden osoittava sekä kalastajan nimen ja yhteystiedot sisältävä merkki olisi asetettava siten, että ne ovat havaittavissa ilman, että pyydystä tarvitsee nostaa vedestä. Merkkien asettamiselle pykälässä säädetty vaatimus edellyttäisi ainoastaan sitä, ettei itse pyynnissä olevaa pyydystä tarvitse nostaa vedestä merkkien tarkastamiseksi. Merkit voisivat siten olla kiinnitettyinä esimerkiksi itse pyydysmerkkiin tai pyydyksen pyydysmerkkeihin yhdistävien köysien veden pintaa lähempänä olevaan päähän siten, että ne voisi kohtuullisella vaivalla tarkastaa.

Pyydysten asettamisesta ja merkinnästä säädettäisiin 4 momentin mukaan tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi tarkemmin nimi- ja yhteystiedot osoittavasta merkistä, kalastusoikeuden osoittavasta merkinnästä sekä erityyppisiä pyydyksiä tai erilaisia vesialueita koskevia erilaisia merkitsemistapoja. Pyydyksen merkitsemiselle asetetut vaatimukset olisivat suuremmat sellaisille seisoville ja kiinteille pyydyksille, joiden osalta itse pyydyt tai sen asettamiseen liittyvät varusteet muodostavat pintaan tai pinnan lähelle ulottuessaan ilmeisen vaaran vesiliikenteelle.

Selvää merkintää suurimmalla osalla vesialueista edellyttäisivät esimerkiksi verkko, rysä, ja pitkäsiima.

49 §. Kaupalliseen kalastukseen tarkoitetut pyydykset ja pyyntimenetelmät Voimassa olevassa kalastuslaissa tietyt pyydystyytit on varattu ammattikalastajien käyttöön yleisillä vesialueilla meressä. Sen sijaan yksityisillä vesialueilla kuka hyvänsä voi vesialueen omistajan luvalla käyttää tehokkaita pyydyksiä.

Tehokkaiden pyydysten ja pyyntimenetelmien käyttöä esitetään rajoitettavaksi muussa kuin kaupallisessa kalastuksessa. Tehokkaiden pyydysten käytön salliminen vain kaupallisille kalastajille olisi perusteltua kalakantojen järkipärisen hyödyntämisen sekä kalakantojen suojelun näkökulmasta. Sallimalla tehokkaiden pyydysten ja pyyntimenetelmien käyttö kaupallisille kalastajille edistettäisiin kaupallisen kalastuksen edellytyksiä sekä turvattaisiin kotimaisen kalan saantia vähittäiskauppaan ja kulutukseen.

Kaupalliseen kalastukseen tarkoitetuiksi pyydyksiksi määriteltäisiin lain 49 §:ssä trooli ja verkot, joiden yhteen laskettu pituus on pyynti- tai venekuntaa kohden enemmän kuin 240 metriä. Edellä mainittua suuremman verkkomäärän käyttäminen olisi kuitenkin sallittua saamelaiden kotiseutualueella, jossa saamelaiseen kalastuskulttuuriin kytkeytyy vahvasti perinteinen verkkokalastus. Yleisellä vesialueella meressä ja talousvyöhykkeellä kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä olisivat lisäksi isorysä ja pyynti- tai venekuntaa kohden koukkupyydykset, joissa on yhteensä enemmän kuin 100 koukua.

Troolin käyttöoikeuden rajoitus koskisi siten kaikkia vesialueita ja vene- ja pyyntikuntakohtainen verkkorajoitus kaikkia muita vesialueita paitsi saamelaiden kotiseutualuetta. Vene- ja pyyntikuntakohtainen koukkupyydyksirajoitus ja rajoitus isorysälle koskisivat ainoastaan Suomen talousvyöhykettä sekä yleistä vesialuetta meressä. Niiden käyttöä yksityisillä vesialueilla voidaan kalakantojen kestävän kalastuksen varmistamiseksi tarvittaessa rajoittaa esimerkiksi 52 ja 53 §:ien nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyydysten

käyttöön oikeutettujen velvollisuudesta viranomaisen tai kalastusvalvojan pyynnöstä todistaa mainittu oikeutensa. Oikeuden todistaminen tapahtuisi käytännössä esittämällä valvojalle sellainen ajantasainen ote kalataloushallinnon rekisteristä, josta ilmenee kalastajan rekisteröityminen 94 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvostolle valtuus säätää asetuksella tarkemmin kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyydysten rakenteesta ja teknisistä ominaisuuksista.

50 §. Häiriön välttäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisestä velvollisuudesta kalastusta harjoitettaessa huomioida muut vesialueiden käyttäjät sekä muut sellaiset tahot, joille kalastuksesta saattaisi aiheutua haittaa tai häiriötä. Säännös on luonteeltaan yleinen ”hyvän kalastustavan” noudattamiseen velvoittava normi, jonka mukainen velvollisuus koskee kaikkea kalastusta ja kaikkia kalastajaryhmiä.

Häiriötä aiheuttavaksi kalastukseksi voitaisiin katsoa esimerkiksi kalastus, jossa asutun rannan välittömässä läheisyydessä kalastetaan siten, että rannan omistaja tai haltija voi kokea häiriötä. Vesialueiden paikallisista eroista johtuen ei ole mahdollista täsmällisesti määrittää sitä rajaa, jota lähemmäs rantaa kalastaja ei saisi tulla, vaan harkinta olisi aina tapauskohtaista. Esimerkiksi noin 50–100 metrin lähempänä rantaa tapahtuvan kalastuksen yhteydessä kalastajalta voitaisiin kuitenkin edellyttää erityistä huolellisuutta sen varmistamiseksi, ettei säännöksessä tarkoitettua seurausta rannan omistajille tai haltijoille aiheudu. Myös toisen pyydykseen kiinnittyneenä kalastamista voitaisiin pitää haittaa tai häiriötä aiheuttavana.

Voimassa olevan lain 39 §:stä poiketen potentiaalisen häiriön kohteena olevien henkilöiden piiriä laajennettaisiin kattamaan rannan omistajien ja haltijoiden ohella myös muut luvallisesti kalastusta harjoittavat tahot sekä muut vesilläliikkujat. Vesilläliikkujilla tarkoitettaisiin säännöksessä laajasti erilaisia vesialueen käyttäjäryhmiä kuten uimareita, melojia sekä veneilijöitä sekä muita vastavia käyttäjäryhmiä. Kiellettyä olisi myös kalastusta harjoitettaessa ympäristölle tarpeet-

tomasti ja tahallisesti aiheutettu olennainen haitta tai häiriö.

Pykälän 2 momentissa asetettaisiin yleinen kieltö estää tai vaikeuttaa sellaista kalastusta, joka on laillista ja tapahtuu asianmukaisten lupien nojalla. Säännöksellä kiellettäisiin sellainen tietoinen häiriön aiheuttaminen luvalliselle kalastukselle, jonka nimenomaisena tarkoituksena on estää kalastus tai vaikeuttaa sitä esimerkiksi yrittämällä karkottaa pyynnin kohteena olevia kaloja. Häiriön aiheuttaminen olisi siten kiellettyä ainoastaan tahallisenä, eikä säännöksellä olisi vaikutusta sellaiseen toimintaan, jota tehdään muussa tarkoituksessa, mutta jonka vaikutuksesta kalastus tahattomasti vaikeutuu tai estyy.

Häiriön välttämistä koskevan 50 §:n säännöksen rikkomista ei arvioitaisi rikosoikeudellisesti itsenäisenä rangaistuksen määräämisen mahdollistavana teonkuvauksena. Häiriötä aiheuttava tai kalastuksen estämiseen pyrkivä toiminta voisi kuitenkin vakavammassa tekemuodoissaan täyttää joidenkin rikoslakiin (39/1889, RL) sisältyvien yleistä järjestystä, omaisuutta sekä henkeä tai terveyttä suojaavien kriminalisointien teonkuvaukset ja tulla rangaistavaksi tätä kautta. Muun muassa järjestyserikkomus (järjestyslain 612/2003 16 § 1 momentti 1 kohta), kotirauhan rikkominen (RL 24 luvun 1–2 §), laitton uhkaus (RL 25 luvun 7 §), hallinnan loukkaus (RL 28 luvun 11 §) sekä vahingonkorvikot (RL 35 luvun 1–3 §) ovat rikosnimikkeitä, joiden tunnusmerkistön kautta toiminta voisi tulla arvioitavaksi. Poliisilla on lisäksi poliisilain 2 luvun 10 §:n perusteella oikeus poistaa paikalta henkilö, jonka voidaan olettaa aiheuttavan häiriötä yleiselle järjestykselle.

51 §. Rapujen pyynti ja säilyttäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuus joko kuivata taikka desinfioida pyyntiin käytettävät välineet ennen niiden siirtoa vesialueelta toiselle tai samalla vesialueella sen eri osien välillä.

Rapujen paikallisten kantojen suojelemiseksi sekä täpläravun hallitsemattoman leviämisen estämiseksi pykälässä säädettäisiin siitä, että rapujen säilyttäminen sumpuissa on kiellettyä muilla alueilla, kuin siinä vesistön osassa, josta ravut on pyydetty sekä siitä, että rapujen pyyntiin käytettävät välineet on huo-

lollisesti puhdistettava ennen niiden siirtämistä pyyntiin toiselle vesialueelle. Säännös on tarpeellinen esimerkiksi rapuruton leviämisen estämiseksi.

Raputautien (ruton) paikallisen luonteen vuoksi tautia saattaa esiintyä koko vesistön sijasta vain joissain vesistön osissa. Saaliiksi saatujen, tautia kantavien yksilöiden säilyttäminen sumpuissa saman vesistön eri osissa saattaisi tällöin aiheuttaa vaaraa taudin leviämisestä koko vesistön alueelle huolimatta siitä, etteivät taudit luonteeltaan ole sellaisia, että niihin liittyisi vaaraa leviämisestä. Saaliiksi saatujen rapujen säilyttäminen sumpuissa olisi siten rajattu tehtäväksi vain sellaisella vesialueen osalla, josta ravut on pyydytetty ja jossa vaaraa taudin leviämisestä sumpujen välityksellä ei ole.

52 §. Kalastuksen rajoittamista koskeva asetuksenantovaltuus. Kalastuksen rajoittaminen on luonteeltaan kalastusoikeuden haltijoiden omaisuuden käytön suojaan puuttuva toimenpide, joka edellyttää sitä koskevan asianmukaisen valtuussääntelyn sisällyttämistä lakiin. Kun kalastusta on tarpeellista rajoittaa sellaisilla yleisesti voimassa olevilla, esimerkiksi tiettyä kalalajia valtakunnallisesti koskevilla yleisiksi oikeussäännöiksi luonnehdittavilla normeilla, joiden vaikutuspiiri on laaja, on tällaiset rajoitukset mahdollista saattaa voimaan asetuksilla, jos lakiin sisältyvä riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen asiaa koskeva valtuussäännös. Voimassa olevaan kalastuslakiin ei sisälly riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia asetuksenantovaltuuksia, joiden avulla voitaisiin reagoida esimerkiksi kalakantojen tilassa tapahtuviin muutoksiin. Lain säännökset, joita on käytännössä hyödynnetty valtuuksina kalastusta rajoitettaessa, ovat varsinaiselta tarkoitukseltaan osin tarkoitettuja kalastusvälineiden tai kalastustapojen tekniseen määrittelyyn ja muotoiluun niin avoimia, etteivät ne täytä nykyisen perustuslain valtuussäännöksille asettamia täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia.

Kalastusta voidaan voimassa olevan lain nojalla rajoittaa asetuksella muiden uhanalaisten eläinlajien suojelemiseksi, mutta vastaava kalalajien tai -kantojen heikkenemiseen tai vaarantumiseen perustuva valtuus laista puuttuu. Tietyissä tapauksissa täsmäl-

listen ja tarkkarajaisten valtuussäännösten puute on käytännössä estänyt viranomaista reagoimasta rajoituksilla kalakantojen heikentyneeseen tai vaarantuneeseen tilaan, erityisesti kun tarvittavan rajoituksen asettaminen olisi ollut ristiriidassa kalastusoikeuden haltijoiden omaisuuden käytön suojan kanssa.

Ehdotettavaan 52 §:ään sisältyisi täsmällisesti ja tarkkarajaisesti säännelty valtuus kieltää kalastus tai rajoittaa sitä tietyllä alueella valtioneuvoston asetuksella, jos se olisi tarpeen kalalajin tai -kannan elinvoimaisuuden tai tuoton heikentymisen tai heikentymisuhan vuoksi. Säännös on tarpeen myös luontodirektiivin 14 artiklaan liittyvien velvoitteiden toimeenpanon kannalta. Artiklan mukaan direktiivin liitteessä V mainittujen lajien hyödyntäminen ei saa olla ristiriidassa niiden suotuisan suojelutason saavuttamisen kanssa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan rajoitus tai kieltö voisi koskea kalastamista tietyllä pyydyksellä tai kalastustavalla. Kohdan nojalla voitaisiin esimerkiksi tarvittaessa täysin kieltää kalastaminen verkoilla tietyllä alueella tai rajoittaa sitä asettamalla tietyn lajin kalastuksessa käytettäville verkoille tarkat solmuvälivaatimukset, jotta voitaisiin vaikuttaa saaliiksi jäävien kalojen kokoon. Tavoitteena olisi kalavarojen tuoton optimointi eli kalakannoista kestävästi ja luonnon tuotantoa vaarantamatta saatavissa olevan saaliin asettaminen pyynnin tavoitteeksi.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan nojalla voitaisiin asettaa kalastuksen rajoituksia, jotka rajoittaisivat kalastusta yleisesti tai kalastusta esimerkiksi tietyillä pyydyksillä vain sellaisina ajankohtina, jotka ovat keskeisiä kalakantojen säilyttämisen tai vahvistamisen kannalta. Kohtaa voitaisiin soveltaa muun muassa kalojen kudun tai vaelluksen kannalta keskeisillä alueilla niinä ajankohtina, joina kalastuksen voidaan selkeästi arvioida olevan haitallista heikentyneelle kalalajille tai -kannalle kudun tai vaelluksen häiriintymisen tai kestävä tuoton alentumisen kautta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan nojalla olisi mahdollista reagoida tilanteessa, jossa kalakannan hyödyntäminen yleisesti on mahdollista, eikä ongelmana ole esimerkiksi tietyn pyydyksen käyttö sellaisenaan, mutta koko-

naispyyntiponnistuksen määrää alueella on voitava rajoittaa. Rajoituksen ja kalakantojen hyödyntämismahdollisuuksien tasapuolisen kohdentumisen varmistamiseksi kalastuksen rajoitus tulisi tällöin voida asettaa siten, että sillä rajoitetaan esimerkiksi vain tiettyjen voimakkaasti tai kohdistetusti kalakantaa verottavien pyydysten tiettyä lukumäärää suurempi käyttö, muttei kaikkea kalastusta.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan nojalla kalastusta voitaisiin rajoittaa asettamalla lajikohtaisia saalisrajoituksia, eli määräämällä kielletyksi tietyn kilo- tai kappalemäärän ylittävien saaliiden ottaminen. Saaliin ottamisella tarkoitettaisiin saaliiksi saadun kalan ottamista haltuun ja pysyvästi pois pyyntivedestä. Rajoituksella ei siten puututtaisi varsinaisesti kalastuksen harjoittamisen oikeuteen, vaan siihen, mitä saaliiksi saadulla kalalla on tehtävä. Rajoitus olisi tässä mielessä lievempi suhteessa omaisuuden käytön suojaan, sillä vesialueen omistukseen perustuva kalastusoikeus on käytännössä oikeus yrittää saada saalista, se ei sen sijaan sisällä suoraa omistusoikeutta vesialueella oleviin kaloihin.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan nojalla voitaisiin määrätä velvollisuus vapauttaa tiettyä sukupuolta tai kokoluokkaa olevat tai sellaiset kalat, joita ei ole merkitty kalasta ulkoisesti havaittavalla merkillä. Kohta olisi kiinteässä yhteydessä lain 75 §:ssä säädetyn istutettavien kalojen merkintävelvollisuuden kanssa. Jos esimerkiksi 75 §:n nojalla on asetettu velvollisuus merkitä tietyt istutettavat kalat, realisoituu merkintävelvollisuuden tarkoitus käytännössä 52 §:n 5 kohdan nojalla asetettavalla vaatimuksella merkitsemättömien kalojen osittaisesta tai täydellisestä vapauttamisvelvollisuudesta. Vapauttamisvelvollisuuden kannalta oleellista ei olisi se, onko kalat istutettu merkittyinä jo ennen merkintävelvollisuuden asettamista vai vasta sen jälkeen. Vapauttamisvelvollisuutta koskevalla määräyksellä pyrittäisiin puuttumaan sellaisen lajien tai kantojen kalastukseen, joiden (merkitsemättömät) luonnolliset kannat ovat tilaltaan heikentyneitä, eivätkä kestä kalastusta. Samoilla kalalajeilla voi kuitenkin lisäksi olla istutuksiin perustuvia (merkittyjä) kantoja, jotka ovat elinvoimaisia ja joiden kalastusta ei ole tarpeen säännellä. Tälläkään rajoituksella ei siten suoraan rajoitettasi ka-

lastusoikeuden ydinsisältönä olevaan oikeuteen harjoittaa kalastusta, vaan ainoastaan sellaisten kalojen saaliiksi ottamista, jotka kuuluvat tietyn kalalajin luonnolliseen vaarantuneeseen tai heikentyneeseen kantaan.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan nojalla voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä kalastukseen käytettävien pyydysten rakenteesta. Kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi rysän rakennetta koskevat määräykset, joilla parannetaan sen kalan elävänä pyytämisen ominaisuuksia. Myös verkkojen rakennetta, kuten silmäkokoa, langan paksuutta, lankamateriaalia, verkkopituutta ja -korkeutta koskevat tarkemmat määräykset voitaisiin antaa tämän kohdan nojalla.

Maa- ja metsätalousministeriölle esitetään säädettäväksi pykälän 2 momentissa valtuus säätää asetuksella teknisluonteisia säännöksiä pyydysten rakenteesta ja käyttötavasta sekä yksityiskohtaisia säännöksiä pyydysten käyttäjästä, pyydys- ja saalismääristä sekä kalojen vapauttamisvelvollisuudesta, jos se 1 momentissa tarkoitettua syystä on tarpeen. Ministeriön säätämät asetukset voisivat siten koskea lähinnä teknisluonteisia ja poliittiselta sekä yhteiskunnalliselta merkitykseltään vähäisempiä asioita, kuten verkkojen rakennetta ja silmäkokoa, rysien ja muiden pyydysten rakennetta ja teknisiä ominaisuuksia sekä vähäisiä ajallisia rajoituksia pyydysten käyttöön.

Kalastusta koskevia rajoituksia asetettaessa on pyrittävä varmistamaan se, että kaupallisen kalastuksen edellytykset säilyvät niin hyvinä kuin se on mahdollista suhteessa kalakantojen elinvoimaisuuteen ja tuoton turvaamisen tavoitteeseen. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että pykälän nojalla asetettavat rajoitukset voitaisiin säätää erilaisina eri kaupallisten kalastajien luokkiin kuuluville kalastajille. Jos kaupallisille kalastajille annettaisiin elinkeinon turvaamisen tarkoituksessa esimerkiksi jo rajoitusta asetettaessa joitain poikkeuksia yleisestä rajoituksesta, ei näitä poikkeuksia välttämättä myönnettäisi ryhmään II kuuluville kaupallisille kalastajille, joiden kalastus ei usein ole päätoimista.

53 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta rajoittaa kalastusta.* Kalastusta rajoittavien hallintopäätösten sisältönä voisi 53 §:n 1 momentin 1–5 kohtien mukai-

sesti olla kalastuksen rajoittaminen kieltämällä tietyt pyydykset tai rajoittamalla niiden käyttöä, kieltämällä tai rajoittamalla kalastus tietyssä ajankohtana, rajoittamalla käytettävien pyydysten määrää, rajoittamalla otettavan saaliin määrää tai määräämällä vapautettavaksi laissa säädetyllä tavalla merkitsemättömät kalayksilöt. Rajoitustoimivalta ja sen käytön edellytykset olisivat sisällöltään käytännössä yhteneväiset 52 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksina voimaan saatettavien rajoitusten kanssa.

Kalastuksenrajoitusten antamisen on asian luonteesta johtuen oltava nopeaa, joustavaa ja paikalliset erityispiirteet huomioon otettavaa. Sääntelytarpeet ovat yleensä niin alueellisia, että normeilla tehtävät rajoitukset eivät ottaisi riittävästi huomioon alueiden erityispiirteitä. Rajoitusten ala ja niiden vaikutuspiiri on lisäksi tietyissä tapauksissa niin tarkoin rajattavissa, että niiden kohteena olevat tahot voidaan hallintopäätökselle ominaisesti ennalta määrittää, eikä kyseessä ole yleiseksi oikeussäännöksi tulkittava asetuksella voimaan saatettava rajoitus. Lain 52 ja 53 §:ien välisen soveltamisalan määrittäminen olisi tapauskohtaista ja perustuisi yleiseen hallintopäätöksen ja yleisen normin käyttöalojen väliseen rajanvetoon. Valtaosassa tapauksista kalastuksen rajoittamisen tarve on paikallista tai alueellista, rajoituksia on esitetty käyttö- ja hoitosuunnitelmassa ja rajoitusten vaikutukset kohdistuvat niin tarkoin määriteltävissä olevaan henkilöpiiriin että rajoitukset tulisivat annettaviksi ELY-keskusten hallintopäätöksinä. Kalastuksen osalta asia on ollut ajankohtainen esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauksen *Posti ja Rahko v. Suomi* 22.9.2002 yhteydessä. Tapauksessa tulkittiin yleisen normin rajoittavan vaikutuksen kohdistuvan sillä tavoin identifioitavissa olevaan henkilöpiiriin, että sen vaikutus on hallintopäätöksen luonteinen ja rajoitus olisi siten tullut asettaa hallintopäätöksenä, tai sitä koskien olisi pitänyt taata asianmukainen valitusoikeus.

Voimassa olevan lain järjestelmässä alueelliset kalastuksen rajoitukset kuuluvat yleensä kalastusalueen toimivaltaan. Kalastusalue voi muun muassa kieltää tietyn pyydyksen tai kalastustavan käyttämisen (37 § 2 momentti) taikka perustaa rauhoituspiirin tietyille vesi-

alueelle (43 §). Nykyisen perustuslain näkökulmasta kalastusrajoitusten määrääminen on kuitenkin luonteeltaan aina joko perustuslain 124 §:n tarkoittamaa merkittävää julkisen vallan käyttöä tai perustuslain 80 §:n tarkoittamaa yleisten oikeussääntöjen antamista. Molemmat edellä mainitut tehtävät ovat sellaisia, ettei niiden suorittamista voida antaa tehtäväksi muille kuin varsinaisille viranomaisille. Kalastusalue (samoin kuin sen tilalle esitettävä kalatalousalue) on oikeudellisesti luonteeltaan julkisoikeudellinen yhdistys, ei viranomainen, eikä sille siten ole mahdollista antaa nykyisenkaltaista toimivaltaa rajoittaa kalastusta. Kalastusalueet ovat tehneet runsaasti kestävä kalastuksen periaatteella ja kalavaroista saatavan tuoton optimoimiseksi verkon silmäkokoon liittyviä säätelypäätöksiä. Säädetävän lain järjestelmässä nämä päätökset tehtäisiin jatkossa 52 tai 53 §:n nojalla. Tuoton heikentymisen tai sen vaarantumisen käyttämisellä rajoitusperusteena pyritään kalavarojen käytön optimoimiseen saaliin kestävä enimmäistuoton periaatteella ja niin sanotun kasvuylikalastuksen välttämiseen.

Vesiliikenteelle aiheutuvan vaaran välttämiseksi voitaisiin pykälän 2 momentin nojalla asettaa 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu rajoitus. Säännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi kalastukseen tietyillä silloilla, jos sillalta tapahtuva onginta tai muu kalastus aiheuttaa vaaraa sillan alapuolella olevalla vesiliikenneväylällä tapahtuvalle vesiliikenteelle. Rajoitus voitaisiin siten asettaa koskemaan esimerkiksi sillalta tapahtuvaa vapavälineillä kalastamista väylän alueella, kun taas vastaava vapakalastus rannalta tai veneestä tapahtuvana mainitulla alueella olisi sallittua, jos siitä ei aiheutuisi vastaavaa vaaraa vesiliikenteelle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sen nojalla asetettavien rajoitusten enimmäiskeskeksi kymmenen vuotta. Kun rajoituksia voitaisiin 37 §:n 5 momentin nojalla toimeenpanna käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä, olisi järkevää, että rajoitusten voimassaoloaika olisi yhdenmukainen alueellisen käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaoloajan kanssa. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että pykälän nojalla asetettavat rajoitukset

voitaisiin 52 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella asetettavien rajoitusten tavoin säätää erilaisina eri kaupallisten kalastajien luokkiin kuuluville kalastajille.

Pykälän 4 momentissa esitetään yleisen hallinnon suhteellisuusperiaatteen korostamiseksi säädettäväksi siitä, että ELY-keskuksen asettamilla kalastusrajoituksilla ei saa rajoittaa kalastusoikeuden hyödyntämistä enempää kuin on välttämätöntä rajoituksen tavoitteen saavuttamiseksi.

Rajoitukset voitaisiin pykälän 5 momentin mukaan kumota, jos alkuperäinen syy rajoituksen asettamiselle on lakannut. Rajoitusta ei voi tällöin jättää voimaan, vaikka sen voimassaoloa puoltaisikin jokin uusi peruste. Uuteen perusteeseen nojautuva rajoitus tulisi saattaa voimaan uudessa menettelyssä, jossa asianosaisilla olisi mahdollisuus esittää näkemyksensä juuri mainitun perusteen vuoksi asetettavasta rajoituksesta. Rajoituksen kumoaminen tapahtuisi normaalia hallintolain mukaista menettelyä noudattaen.

54 §. Yleiskalastusoikeuksien rajoittaminen. Pykälässä säädettäisiin lain 7 §:ssä tarkoitettujen yleiskalastusoikeuksien rajoittamisen edellytyksistä sekä rajoittamista koskevasta menettelystä.

Rajoitussäännös tulisi sovellettavaksi tilanteissa, joissa rajoituksen asettaminen perustuisi nimenomaisesti säännöksessä tarkoitettuun syyhyn ja paras keino rajoituksen päämäärän saavuttamiseksi olisi juuri yleiskalastusoikeuksiin perustuvan kalastuksen rajoittaminen. Jos rajoitustarve koskisi jotain yleiskalastusoikeuksiin sisältyvää kalastustapaa tai välinettä sinänsä, tulisi rajoitus asettaa yleisiin kalastuksenrajoittamistoimivaltuuksiin perustuen (52§, 53§) koskemaan mainittuja kalastustapoja ja välineitä riippumatta siitä, mihin oikeuteen perustuen niitä käytetään.

Rajoitus voitaisiin sen 1 momentin 1 kohdan mukaan asettaa, jos käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden tai kalakannan tavanomaista tehokkaamman hoidon tulosten turvaaminen sitä edellyttäisivät. Rajoitusperusteet olisivat käytännössä yhteydessä toisiinsa, sillä kalakannan normaalia tehokkaammat hoitotoimet olisi sisällytettävä mahdollisuuksien mukaan käyttö- ja hoitosuunnitelmaan, jolloin perusteena toimisi jo käyttö- ja hoito-

suunnitelman tavoitteiden turvaaminen siinänsä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan rajoitus voitaisiin asettaa kalataloudellisen tutkimuksen suorittamiseksi. Esimerkiksi yleiskalastusoikeuksien vaikutuksia koskevan kalataloudellisen tutkimuksen suorittamiseksi voisi olla joissain tilanteissa tarpeen rajoittaa tietyllä alueella juuri niihin perustuvaa kalastusta niiden vaikutuksen poistamiseksi. Käytännössä rajoitusvaltuutta sovellettaisiin valtion tutkimuskäytössä olevilla vesialueilla, joilla on kielletty kaikki kalastus. Muu kalastus näillä alueilla voidaan kieltää luvan myöntämisen rajoituksilla, mutta yleiskalastusoikeuksien osalta valtuuden rajoituksen asettamiseen tulisi sisältyä lakiin.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan voitaisiin yleiskalastusoikeuksia rajoittaa kalatai rapukannan turvaamiseksi. Tämä rajoitusperuste on yhteydessä pykälän 1 momentin 1 kohdan perusteeseen, sillä kala- ja rapukantojen turvaaminen on viime kädessä myös käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteena. Kohdan soveltaminen olisi kuitenkin tarpeen myös silloin, jos kala- tai rapukanta alueella on heikentynyt ja sen tila on oleellisesti erilainen kuin käyttö ja hoitosuunnitelmaa laadittaessa, eikä tilannetta ole voitu suunnitelmaa laadittaessa ennakoida. Rajoitusperusteen käyttöä harkittaessa tulee erityisesti huomioida se, onko kalakannan turvaamiseksi rajoitettava juuri yleiskalastusoikeuksien hyödyntämistä, vai jonkin niihin sisältyvän kalastustavan tai -välineen käyttöä yleisesti. Viimeksi mainitussa tapauksessa rajoitus tulisi asettaa lain 52 tai 53 §:n nojalla.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan nojalla voitaisiin rajoitus asettaa kaupallisessa tarkoituksessa tehtyjen kala- tai rapuistutusten taloudellisen hyödyntämisen turvaamiseksi. Kaupallisessa tarkoituksessa vesistöön istutetaan usein alueen luontaiseen lajistoon kuulumattomia valmiiksi pyyntimittaisia arvokaloja tarkoituksella, että ne kalastetaan melko pian istuttamisen jälkeen esimerkiksi osana kalastusmatkailutoimintaa tai muuta virkistyskalastusta. Pyyntimittaisten kalojen istuttamiseen sisältyy istuttajan harjoittamaan kalastuslupien myyntiin perustuva tuotto-odotus. Myös pitkäjänteinen ja suunnitelmal-

linen poikas- ja mäti-istutuksiin perustuvien erikoiskalastuskohteiden kehittäminen kalastusmatkailutarkoitukseen täyttää kaupallisten tarkoituksen tunnusmerkit. Edellä mainituissa tilanteissa tulisi kalastuksen tapahtua aina kalastusoikeuden haltijan luvalla ja hänen mahdollisesti määräämäänsä korvausta vastaan.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan nojalla rajoituksen asettaminen voisi perustua toistuvan tai jatkuvan kalojen kutualueisiin kohdistuvan häirinnän estämiseen. Yleiskalastusoikeudet eivät lain 7 §:n mukaisesti olisi voimassa vaelluskalavesistöjen joen koski- tai virta-alueella. Säännöksellä olisi rajattu yleiskalastusoikeuksien ulkopuolelle sellaiset alueet, joihin kohdistuessaan laajamittainen onginta, pilkintä tai viehekalastus olisi mahdollisesti haitallista vaelluskalakantojen kannalta. Myös muiden kuin vaelluskalakantojen elinvoimaisuuden kannalta saattaa olla haitallista yleiskalastusoikeuksien hyödyntäminen laajasti kalojen lisääntymisen kannalta keskeisillä kutualueilla. Yleiskalastusoikeuksien rajoittaminen tällä perusteella olisikin mahdollista kaikkien kalalajien kutualueilla ja riippumatta kalastuksen suorasta vaikutuksesta kalakantaan. Rajoitus voitaisiin siten asettaa, jos yleiskalastusoikeuksiin perustuva kalastus itsessään häiritsee kalojen kutemista jatkuvasti tai toistuvasti siten, että häiriö on omiaan jatkossa aiheuttamaan negatiivisia vaikutuksia kalakantoihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rajoituksen hakemiseen oikeutetuista tahoista sekä hakemusmenettelystä. Rajoituksen laajuutta rajattaisiin 2 momentissa siten, että rajoituksen enimmäiskestoksi säädettäisiin 10 vuotta ja rajoituksen enimmäispinta-alaksi 25 prosenttia kalatalousalueen vesipinta-alasta. Rajoitusta asetettaessa tulisi lisäksi erityisesti huomioida pykälän 2 momenttiin kirjattu suhteellisuusperiaatteen keskeisyyttä ilmentävä kielto rajoittaa yleiskalastusoikeuksien hyödyntämistä enempää kuin se on välttämätöntä rajoituksen tavoitteen aikaansaamiseksi.

Pykälän 3 momentissa ELY-keskukselle annettaisiin valtuus lakkauttaa rajoitus ennen sen alkuperäisen voimassaoloajan päättymistä, jos alkuperäinen syy rajoituksen asettamiselle on lakannut. Lakkauttamista koskevan

päätöksenteon voisivat saattaa vireille samat tahot, jotka olisivat oikeutettuja 2 momentin nojalla esittämään rajoituksen asettamista.

55 §. Kalojen rauhoitus. Pykälässä säädettäisiin valtuudesta määrätä asetuksella rauhoitetuksi sellainen kalalaji tai -kanta, jonka lisääntyminen on vaarantunut tai joka on heikentynyt siten, että se edellyttää suojelua. Rauhoituksen kohteena olevat kalalajit tai -kannat olisivat sellaisia kalalajeja tai -kantoja, joiden elinvoimaisuuden turvaamiseksi on tarkoituksenmukaisinta toimia asettamalla voimaan kyseistä lajia tai kantaa nimenomaisesti koskeva rauhoitus, joka on voimassa jatkuvasti tai esimerkiksi toistaiseksi määrättyä ajanjaksona vuosittain. Rauhoittaminen koskisi ennen kaikkea sellaisia kalalajeja ja -kantoja, jotka ovat olleet rauhoitettuja voimassaolevan lain 34 § ja kalastusasetuksen 17 §:n nojalla. Rauhoittamistarvetta on tarpeen harkita myös kansallisesti uhanalaisiksi luokiteltujen tai sellaisten luontodirektiivin liitteeseen V kuuluvien lajien osalta, joiden suojelutaso ei ole suotuisa. Vuonna 2010 valmistuneen uhanalaisuusarvioinnin mukaan äärimmäisen uhanalaisia kaloja Suomessa ovat järviolohi, taimenen messä vaeltavat kannat, saimaannieriä ja meriharjus. Kyseisiä lajeja istutetaan merkittävässä määrin sekä kalastettavaksi että luonnonkantojen vahvistamiseksi. Pykälässä tarkoitettua rauhoitusta jouduttaisiin käyttämään erityisesti tilanteissa, joissa käyttö- ja hoitosuunnitelmien perusteella tai muutoin annetut alueelliset ja ajalliset kalastusrajoitukset tai kalastusoikeuden haltijoiden lupasääntelyyn liittyvät toimet eivät ole osoittautuneet riittäviksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä rajoituksista, jotka seuraisivat rauhoituspäätöksen tekemisestä. Rauhoitusaikana rauhoituksen piirissä olevalla alueella olisi kiellettyä tarkoituksellisesti pyydystää rauhoituksen kohteena olevaa kalalajia tai -kantaa. Rauhoitettua kalaa ei saisi myöskään myydä rauhoitusaikana. Myyntikielto koskisi vain luonnonvesistä kalastettuja kaloja, ei ruokakalaksi vesiviljelylaitoksissa kasvettuja kaloja. Kiellettyä olisi myös sellainen kalastus, jonka varsinaisena kohteena on muu kalalaji tai -kanta, mutta jota harjoitetaan sellaisilla pyydyksillä, jotka ovat erityisen soveltuvia

rauhoitettun kalalajin tai -kannan pyytämiseen siten, että toiminta ilmentää rangaistavalta toiminnalta lain 118 §:ssä edellytettävää huolimattomuutta. Rauhoituksen perusteella kiellettyjen pyydysten riittävän yksityiskohtaiseksi määrittelemiseksi rauhoituksen perustana olevassa valtioneuvoston asetuksessa voitaisiin säätää myös niistä pyydyksistä, joiden katsotaan olevan erityisen sopivia rauhoitetun kalalajin tai -kannan pyytämiseen.

56 §. Kalojen pyyntimitat. Pykälän 1 ja 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvostolle valtuus säätää asetuksella niistä pyyntimitoista, jotka tiettyjen kalastuksen kohteena olevien kalalajien tai -kantojen yksilöiden on täytettävä, jotta niitä saadaan pyytää tai ottaa saaliiksi. Oleellisimpana muutoksena suhteessa voimassa olevaan lakiin pykälässä säädettäisiin valtioneuvostolle mahdollisuus säätää kalojen alamittojen ohella myös niiden ylämitoista eli suurimmista sallituista pyyntimitoista. Ylämitan määrääminen olisi tarpeellista esimerkiksi lohen ja taimenen sekä muiden sellaisten kalalajien osalta, joiden suurten naarasyksilöiden määriä on laadukkainta ja tuottaa elinkykyisimpiä poikasia. Kalastus- sekä saalisrajoituksia olisi tällöin tarpeen säätää koskemaan myös lajin tai kannan suurimpia yksilöitä. Näiden kalayksilöiden vapauttamisvelvollisuus tulisi mahdolliseksi säätämällä kalalajille tai -kannalle ylämitta, jota suurempien yksilöiden ottaminen olisi kiellettyä. Lisäksi lajin tai kannan ylimittaisia yksilöitä koskisi lain 58 §:n 1 momentissa säädetty vapauttamisvelvollisuus. Pykälä mahdollistaisi myös sen, että saman kalalajin tai -kannan luonnossa lisääntyneille kaloille ja sellaisille istutetuille kaloille, jotka on merkitty ulkoisesti tai muuten tunnistettavasti, voitaisiin säätää toisistaan poikkeavat pyyntimitat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kielletyksi pyyntimittojen vastaisten kalayksilöiden pyytäminen. Kiellon kohteena olisi siten kalastus, jonka ilmeisenä tarkoituksena on saada saaliiksi kalayksilöitä, jotka ovat pykälän 3 momentin nojalla annetussa asetuksessa säädettyjen mittojen vastaisia eli ali- tai ylimittaisia. Lain 118 §:ssä tarkoitettun kalastusrikkomuksen tunnusmerkistön täyttymiseksi sallittujen pyyntimittojen vastaisen kalan

pyytäminen olisi rangaistavaa vain jos se olisi tahallista tai johtuisi huolimattomuudesta. Täysin tahattomastikin saatujen pyyntimittojen vastaisten kalojen osalta mittavaa vaikutusta realisoituisivat kuitenkin 58 §:ssä säädetyn pyyntimittojen vastaisten kalojen vapauttamisvelvollisuuden kautta.

57 §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeus määrätä pyyntimitoista. Kalalajien ja -kantojen alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamiseksi pykälässä säädetäisiin ELY-keskukselle toimivalta määrätä alueellaan noudatettavaksi 56 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettyistä poikkeavat pyyntimitat. Toimivallan käyttäminen olisi sidottu sellaisiin tilanteisiin, joissa poikkeaminen johtuisi kalalajin tai -kannan paikallisen tilan olennaisesta erosta siihen, mikä on ollut perusteena 56 §:n nojalla annetussa asetuksessa säädetuille mitoille. Silloin kun kalalaji tai -kanta on täysin istutuksin ylläpidetty erityiskalastuskohteessa vailla luonnon lisääntymisen edellytyksiä, voitaisiin almitan noudattamisesta vapauttaa. ELY-keskuksen toimivaltaa voitaisiin soveltaa myös Pohjois-Suomen alueella paikallisesti esiintyvään taimeneen kyseisen kalakannan luontaisesta pienikasvuisuudesta johtuen.

Pykälän 2 momentin mukaan ELY-keskuksen toimivallasta poiketa asetuksenmukaisista pyyntimitoista säädetäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Käytännössä ELY-keskuksen toimivallasta olisi tarkoitettu säädetäväksi asetuksella samassa yhteydessä kuin itse pyyntimitoistakin. Toisin kuin voimassa olevassa laissa, jossa poikkeustoimivalta on sidottu vain ”erityisiin syihin”, tulisi toimivalta siten olemaan tarkoin rajattu ja voimassa ainoastaan asetuksessa säädetyn laajuusena. Asetuksessa ELY-keskukselle voitaisiin esimerkiksi antaa oikeus määrätä tietyn kalalajin alueellisesti noudatettaviksi pyyntimitoiksi enintään tietyn senttimetrimäärän tiettyyn suuntaan asetuksella säädettyistä poikkeavat pyyntimitat.

58 §. Kalojen vapauttaminen. Koska kalastusmenetelmien valikoivuus on parhaimmillaankin puutteellista, saadaan kalastettaessa tahattomasti ja syyllistymättä rangaistavaksi katsottavaan huolimattomuuteen usein saaliiksi myös sellaisia kalayksilöitä, joiden tarkoituksellinen kalastaminen on kielletty.

Varsinaisten kalastuksenrajoitusten lisäksi on tästä syystä tarpeellista säätää myös siitä, että sellainen pyydystetty kala, jonka tarkoituksellinen pyydystäminen ei ole sallittua, on myös tahattomasti saatuna aina vapautettava.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin kalastajille velvollisuus vapauttaa sellaiset saaliiksi saadut kalayksilöt, jotka ovat edellä 56 tai 57 §:ssä säädettyjen pyyntimittojen vastaisia eli yli- tai alimittaisia. Poikkeuksena vapauttamisvelvollisuudesta olisi 1 momentin mukaan kuitenkin sellainen kalastus, jota koskee EU:n yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevassa asetuksessa säädetty kaupallista kalastusta koskeva saaliiden purkamisvelvoite (poisheittokielto). Tällaisia Itämerellä kalastettavia kalalajeja ovat silakka, kilohaili, turska ja lohi ja niitä koskeva poisheittokielto astuu voimaan 1.1.2015. Näin ollen esimerkiksi alamittaisia turskia ei saa vapauttaa, vaan ne on pääsäännön mukaan purettava maihin ja laskettava kiintiöön. Purkamisvelvoitteeseen sisältyy kuitenkin poikkeuksia, kuten sellaisille pyydyksille, josta kalat voidaan tieteellisen näytön perusteella hyväkuntoisina vapauttaa.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin vapauttamisvelvollisuus koskemaan pyyntimittojen vastaisten kalojen ohella sellaisia kaloja, jotka on saatu rauhoitus- tai kieltoaikana, kielletyllä kalastusvälineellä tai pyydyksellä taikka kielletyllä kalastustavalla tai pyyntimenetelmällä. Vapauttamisvelvollisuus realisoituisi esimerkiksi saataessa ahvenen kalastuksessa käytettävällä sallitulla verkolla saaliiksi siikaa, jonka kalastuksessa kyseisen pyydyksen käyttäminen on kielletty. Samoin rauhoitetun kalalajin yksilöitä saattaa jäädä saaliiksi pyydystettäessä rauhoitusaikana jotain muuta kuin rauhoitettua kalaa. Kieltoaikana saaliiksi saadun kalan vapauttamisvelvollisuus koskisi myös sellaisia kaloja, joita koskien on lain 75 §:n nojalla määrätty istukkaiden merkintävelvollisuus ja 52 tai 53 §:n nojalla kielto ottaa saaliiksi merkitsemättömiä, eli luonnonkantoihin kuuluvia kalayksilöitä. Vapauttamisvelvollisuudella pyritään edistämään kalojen lisääntymistä luontaisesti.

59 §. Uhanalaisten eläinlajien suojelu. Kalastuslakiin lisättiin lainmuutoksella 697/2010 uusi säännös, 37 a §, jonka nojalla valtioneuvosto voi määrääjäksi kieltää tietyn-

laisten pyydysten tai kalastustapojen käytön silloin, kun uhanalaisen eläinlajin suojeleminen sitä edellyttää. Säännös oli tarpeen luontodirektiivin velvoitteiden toteuttamiseksi kansallisesti sekä perustuslain vaatimusten toteuttamisen varmistamiseksi kalastusta luonnonsuojelullisin perustein rajoitettaessa. Säännöksen nojalla voidaan tarvittaessa antaa verkkokalastuskiellon tyyppisiä, kalastusta rajoittavia asetuksia. Vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi vuonna 2010 hyväksytyssä muodossaan uuteen kalastuslakiin sen 59 §:ksi.

Säännöksen 2 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa, uhanalaisten lajien suojelua toteuttaakseen, tarkkarajaisia määräaikaista kalastusrajoituksia. Maa- ja metsätalousministeriön asettamat rajoitusasetukset voisivat koskea lähinnä teknisluonteisia ja poliittiselta sekä yhteiskunnalliselta merkitykseltään vähäisempiä asioita, kuten verkkojen rakennetta ja silmäkokoa, rysien rakennetta sekä vähäisiä ajallisia rajoituksia pyydysten käyttöön.

Täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusten täyttämiseksi säännöksen kolmannessa momentissa esitetään täsmennettäväksi säännöksen soveltamisalaa määrittelemällä lajin käsitteen piiriin kuuluviksi lajin alalaji, rotu, kanta tai muoto. Määrittely on yhdenmukainen luonnonsuojelulain 37 § 2 momentin kanssa.

60 §. *Sopimukset saimaannorpan suojelemiseksi.* Pykälässä säädettäisiin Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta tehdä vesialueen omistajien sekä erityisen oikeuden haltijoiden kanssa enintään viiden vuoden määräajaksi sopimuksia kalastuksen rajoittamisesta tai kieltämisestä tietyllä vesialueella. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 37 b §:ää. Pykälä lisäti kalastuslakiin lailla 697/2010 eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan hallituksen esitystä 29/2010 koskevassa mietinnössä 13/2010 vp. esittämän kannan mukaisesti.

Huolimatta siitä, että valtio voisi ilman laissa olevaa nimenomaista säännöstäkin tehdä luonnonsuojeluun liittyviä yksityisoikeudellisia sopimuksia, valiokunta piti saimaannorpan suojelun kannalta selkeyttävänä ratkaisuna sitä, että suojelusopimusjärjestel-

mää koskevat yleiset säännökset lisättäisiin lakiin ja sopimuksentekotoimivalta keskitettäisiin Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

61 §. *Korvaukset uhanalaisten eläinlajien suojelusta aiheutuneesta haitasta.* Ehdotettu 59 §:n 1 momentin valtuussäännös mahdollistaisi vesialueen omistajien omistusoikeuden hyödyntämiseen kohdistuvien rajoitusten säätämisen. Valtuuden nojalla annettavien asetusten vaikutuksia ei ole mahdollista täysin ennakoida. Tästä syystä lain 61 §:n nojalla vesialueen omistajalla tai vesialuetta koskevan erityisen oikeuden haltijalla olisi oikeus saada täysi korvaus rajoitusasetuksista aiheutuvista merkityksellisistä haitoista. Erityisellä oikeudella tarkoitetaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 603/1977 (jäljempänä lunastuslaki) 2 §:n 2 momentin mukaisesti käyttö-, rasite-, irrottamis- ja näihin verrattavaa oikeutta toisen omistamaan kiinteistöön taikka muuhun maa- tai vesialueeseen sekä rakennukseen tai rakennelmaan. Ehdotetussa säännöksessä määritelmä on oleellinen erityisesti niiden kalastusoikeuden haltijoiden kannalta, joiden oikeus kalastaa ei perustu maa- tai vesialueen omistukseen.

Korvausoikeuden perustava säännös ei koskisi 59 §:n toisen momentin nojalla annettavien maa- ja metsätalousministeriön teknisluonteisten asetusten vaikutuksia, eikä muiden kalastuslain nojalla annettavien asetusten vaikutuksia. Viimeksi mainittujen asetusten perusteena ovat kalataloudelliset näkökohdat ja niiden myötä kalakannoille syntyvät positiiviset vaikutukset lisäävät viime kädessä vesialueen omistajan kalastusmahdollisuuksia sekä maaomaisuuden arvoa. Korvaussäännös lisäisi lajien suojeluun sitoutumisen uskottavuutta. Ensisijaisesti sillä kuitenkin pyritään toteuttamaan perustuslaissa turvattua omaisuudensuojaa ja sen rajoittamiseen liittyviä oikeusturvavaatimuksia.

Korvausten määrästä pyritään ensisijaisesti sopimaan haitankärsijöiden kanssa. Mikäli sopimukseen ei päästä, on vahingon kärsijällä oikeus hakea maanmittauslaitokselta toimitusmääräystä korvauksen määrittämiseksi lunastuslain säännösten mukaisesti.

Rajoitusten johdosta maksettaville korvauksille ehdotetaan maksettavaksi lunastuslain

95 §:n mukaista korkoa siitä päivästä lukien, jolloin korvaukseen oikeutettu on hakenut määräystä korvaustoimituksesta. Lunastuslain 95 §:ssä käytettyä koron maksun alkuperäistä – haltuunotto-oikeuden saamista – ei kalastusrajoitusten tapauksessa ole käsillä. Lunastuslakia sovellettaessa on huomioitava kyseisen lain 98:n § 3 momentin sääntely, jonka nojalla korvaukseen oikeutettu ei ole velvollinen suorittamaan lunastuslain 81 §:n ja 82 §:n mukaisia toimituskustannuksia vaikka hän olisi itse saattanut korvaustoimituksen vireille.

Ehdotettu korvaussäännös on tarkoitettu koskemaan myös ammattikalastajina pidettäviä henkilöitä, joiden osalta mahdolliset korvaukset on tarkoitus suorittaa EULainsäädännön puitteissa komission asetuksen (EY) N:o 875/2007, annettu 24 päivänä heinäkuuta 2007 mukaisena vähämerkityksisenä tukena kalastusalalla. Tällöin korvausasian käsittelyssä on otettava huomioon edellä mainitun asetuksen 4 artiklassa esitetyt tukien seurantaan koskevat vaatimukset.

62 §. Sivusaalisilmoitus. Luontodirektiivin 12 artiklan 4 kohta edellyttää jäsenvaltioita ottamaan käyttöön direktiivin liitteessä IV olevassa a alakohdassa lueteltujen eläinlajien tahatonta pyydystämistä ja tappamista koskevan tarkkailujärjestelmän. Mainitun järjestelmän toteuttamiseksi kalastuslain 62 §:ssä esitetään säädettäväksi kalastuksen sivusaaliiksi jääneitä hylkeitä ja pyöriäisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus. Ilmoitus säännöksessä tarkoitettusta sivusaaliista tulisi tehdä viipymättä Luonnonvarakeskukselle ja sen tekeminen koskisi sekä elävänä että kuolleena pyydysistä löytyneitä eläimiä.

Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti olisi määritelty kalastusrikkomuksena rangaistavaksi lain 118 §:n 13 kohdassa.

7 luku **Vaelluskalat ja kalan kulun turvaaminen**

63 §. Yleinen kalan kulun turvaaminen. Pykälässä säädettäisiin yleinen velvollisuus harjoittaa kalastusta siten, ettei kalastusvälineiden asettelulla tehdä merkityksettömäksi kalojen elinvoimaisuuden säilymiseksi asetettuja pyyntirajoituksia tai tarkoituksellisesti estetä kaloilta pääsyä sellaisille alueille, jotka

ovat keskeisiä lajin lisääntymisen ja selviytymisen kannalta. Esimerkiksi kaloille keskeisten kutulahtien suuaukkojen tai kalan kulun kannalta tärkeiden salmien tai kapeikoiden tarkoituksellinen tukkiminen, tai pyydysillä tapahtuva kulun estäminen sellaiselle alueelle, jossa on voimassa lajia tai kantaa koskeva kalastuskielto olisivat 63 §:ssä tarkoitettulla tavalla kiellettyjä tapoja harjoittaa kalastusta.

Kulun estämisenä ei pidettäisi pelkkää tietyn kalalajin yksilöiden sallittua pyyntiä, eikä säännöksen tarkoituksena olisi siten laajentaa tosiasiallisesti kalastuskieltoalueita. Kulun estäminen olisi toimintaa, jolla tarkoituksellisesti tai tahattomasti estetään koko kalalajin tai sen kannan liikkuminen sellaiselle alueelle, joka on keskeinen lajin elinkierron kannalta tai tärkeä lajin hoitotoimenpiteiden toteuttamiselle.

64 §. Vaelluskalavesistöjen sekä niiden koski- ja virta-alueiden määrittely. Lain 4 §:n 3 kohdan mukaan vaelluskaloja olisivat lohi, järvilohi, ankerias, nahkiainen, toutain, taimen sekä nieriän, harjuksen ja siian vaeltavat kannat. Vaelluskalavesistö on vesialue, jota vaelluskalat käyttävät keskeisenä vaellustienään tai lisääntymisalueenaan. Määritelmän avulla on tarkoitus erottaa sellaiset vesialueet, jotka ovat erityisen olennaisia vaelluskalojen normaalin elinkierron ja siihen liittyvän vaeltamisen kannalta. Määritelmän avulla vaelluskalavesistöiksi valikoituisivat vain sellaiset vesialueet, joilla on tärkeä merkitys vaelluskalakantojen turvaamisen kannalta. Vaelluskalavesistöinä voitaisiin pitää myös rakennettuja vesiä, jos kalojen kulku niissä on mahdollista esimerkiksi kalateiden avulla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että valtioneuvoston asetuksella vaelluskalavesistöksi voitaisiin säätää myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu alue. Tällaisia alueita voisivat olla esimerkiksi vaelluskalakanan syönnösalueet tai alueet, joiden osalta käynnistetään vaelluskalakanan palauttaminen. Vaelluskalavesistön määritelmän kautta kalastusoikeuden haltijoihin sekä muihin kalastuksen harjoittajiin voitaisiin vaelluskalojen turvaamiseksi kohdistaa määrättyjä oikeusvaikutuksia, ja vaelluskalavesistöt tulisi siksi lainsäädännössä määritellä.

Vesistöjen luonnetta arvioitaessa olisivat keskeisessä asemassa valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat sekä alueelliset käyttö- ja hoitosuunnitelmat. Käytännössä oleellista olisi se, mitä alueita tai vesistöjä kussakin suunnitelmassa on esitetty pidettävän vaelluskalojen kannalta keskeisinä. Erityisesti tulisi huomioida vaelluskaloihin kuuluvien kalalajien hoidon turvaamiseksi laadittaviin valtakunnallisiin kalavarojen hoitosuunnitelmiin sisältyvät esitykset mainittujen kalalajien kannalta keskeisistä vesistöistä. Suunnitelmien lisäksi arvioinnissa tulisi käyttää apuna vesistöjä ja kalakantoja koskevia tutkimus- ja seurantatietoja.

Vesistöjen koski- ja virta-alueiden määrittelmä lain 4 §:n 5 kohdassa on laadittu sellaiseksi, että sen avulla olisi nykyistä helpompi tunnistaa kalastukselta tällä perusteella kielletyt alueet. Alueet olisivat käytännössä hieman laajempia kuin nykyisen lain järjestelmässä tarkoitetut lohi- ja siikapitoisten jokien koski- ja virtapaikat ja kalojen elinkierron kannalta keskeisimmät alueet olisi nykyistä selkeämmin rajattu kalastuksen ulkopuolelle. Tarve tällaisten alueiden määrittämiselle erillisellä päätöksellä olisi siten nykyistä harvinaisempaa. Epäselvien tapausten ratkaisemiseksi lain 64 §:n 3 momentissa annettaisiin ELY-keskukselle kuitenkin valtuus tarvittaessa määrittää päätöksellään yksityiskohtaisesti missä koski- ja virta-alueen rajat kulkevat. Päätökset tehtäisiin normaalissa hallintolain mukaisessa menettelyssä ja rajat merkittäisiin kalataloushallinnon tietojärjestelmän osana olevaan kalastuksensäätelyrekisteriin.

65 §. Kalastuksen rajoittaminen vaelluskalojen kulun turvaamiseksi. Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston valtuudesta säätää asetuksella sellaisia kalastusrajoituksia, jotka ovat tarpeen vaelluskalojen elinkiertoa liittyvän luontaisen kulun tai muiden lajien elinvoimaisuuden kannalta keskeisten elinkierron vaiheiden turvaamiseksi. Koska vaelluskaloiksi määritellyt kalalajit ovat lajeja, joita pidetään yleensä erityisen arvokkaina ja joiden kannoille elinkiertoa liittyvän vaelluksen turvaaminen on keskeistä, olisi vaelluskalojen osalta kalastuksen rajoittamiseen oikeuttavien valtuuksien soveltamiskynnys hieman alempana kuin vastaava kynnys 52 §:n yleisten kalastuksen rajoittamisval-

tuuksien osalta. Soveltamiskynnys olisi myös kytketty osin erityyppiseen tosiseikkaan eli siihen, että vaelluskalojen kulku tai luontainen elinkierto olennaisesti häiriintyy. Myös vaelluskalojen osalta olisi siten hyödynnettävissä 52 §:ssä tarkoitettu mahdollisuus kalastuksen rajoittamiseen silloin, kun lajin elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä taikka alueella, joka on keskeinen kalalajin tai -kannan lisääntymisen kannalta. Kulun tai elinkierron häiriintymisen estämiseksi asetettavat rajoitukset olisivat mahdollisia vain vaelluskalojen osalta. Rajoituksia voitaisiin antaa ainoastaan vaelluskalavesistöissä eli vaelluskalojen keskeisenä vaellustienään tai lisääntymisalueenaan käyttämällä vesialueilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön valtuudesta antaa asetuksella teknisluonteisia säännöksiä pyydysten rakenteesta ja käyttötavasta sekä yksityiskohtaisia säännöksiä pyydysten käyttöajasta ja pyydys sekä saalismääristä. Maa- ja metsätalousministeriön asettamat rajoitusasetukset voisivat siten koskea lähinnä teknisluonteisia ja poliittiselta sekä yhteiskunnalliselta merkitykseltään vähäisempiä asioita, kuten verkkojen rakennetta ja silmäkokoa, rysien rakennetta sekä vähäisiä ajallisia rajoituksia pyydysten käyttöön.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että vaelluskalojen turvaamiseksi asetettavat rajoitukset voitaisiin säätää erilaisina eri kaupallisten kalastajien luokkiin kuuluville kalastajille. Jos kaupallisille kalastajille annettaisiin elinkeinon turvaamisen tarkoituksessa esimerkiksi jo rajoitusta asetettaessa joitain poikkeuksia yleisestä rajoituksesta, ei näitä poikkeuksia välttämättä myönnettäisi ryhmään II kuuluville kaupallisille kalastajille, joiden kalastus ei usein ole päätoimista.

66 §. Jokisuukalastuksen kieltö. Kansallisen kalatiestategian ja lohistrategian tavoitteiden mukaisesti on tarpeen tehostaa vaelluskalojen luontaisen lisääntymisen edellytyksiä. Eräänä tarpeellisenä toimenä on pidetty erityisesti vaelluskalavesistöjen jokisuu-alueilla tapahtuvan kalastuksen oikeasuhtaista rajoittamista vaelluskalojen nousun turvaamiseksi.

Kalastuslain 66 §:n 1 momentissa esitetään säädettäväksi, että kalastus vaelluskalavesis-

töön kuuluvassa joessa sekä viittä kilometriä lähempänä tällaisen joen suuta troolilla tai nuotalla on kielletty.

Erityisesti taimenen syysvaelluksen edellytysten turvaamiseksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin kielletyksi kaikenlainen verkko-kalastus kilometriä lähempänä vaelluskalavesistöön kuuluvan joen suuta 15 päivästä elokuuta 31 päivään lokakuuta.

Pykälän 3 momentissa kiellettäisiin isorysän pitäminen meressä kolmea kilometriä lähempänä vaelluskalavesistöön kuuluvan joen suuta. Poikkeuksena olisivat kuitenkin aiemman lainsäädännön aikana saadut oikeudet isorysällä kalastamiseen mainituilla vesialueilla. Poikkeus ei koskisi aiemman lainsäädännön aikana viranomaiselta saatuja poikkeuslupia kalastukseen, vaan niiden osalta tulisi kyseeseen ainoastaan lain 134 §:n siirtymäsäännöksen mukainen kolmen vuoden mittainen erityismääräaika. Poikkeus koskisi vain erityisiä rysäpaikkoja tai muita aiemmin saavutettuja erityisperusteisia kalastusoikeuksia, joiden sisältönä on oikeus kalastamiseen rysällä kieltoalueella.

Pykälässä mainittu etäisyys jokisuusta määriteltäisiin siten, että jokisuussa joen keskikohdasta määriteltäisiin linnuntienä laissa määritelty kilometrimäärä puoliympyrän muodossa merialueelle.

Jokisuukalastuksen kalastuslaissa säädetyt rajoitukset eivät kuitenkaan olisi voimassa Tornionjoella, vaikka se onkin Itämeren lohien tärkein kutujoki. Tornionjoen ja sen edustan kalastuksessa noudatetaan Suomen ja Ruotsin välistä rajajokisopimusta ja siihen kuuluvaa kalastussääntöä.

67 §. Kalaväylä. Pykälässä säädettäisiin kalojen kulun turvaamiseksi perustettavasta kalaväylästä, joka tulisi pitää vapaana 68 §:ssä tarkoitetuista pyydyksistä. Voimassa olevan kalastuslain järjestelmässä kalojen kulun turvaamiseksi kalastusta on vesistöjen joki- sekä salmi- ja kapeikkoalueilla säännelty viittauksilla vesilaisa tarkoitettuun valtaväylään. Voimassa olevassa sääntelyssä sekä valtaväylän määritelmä että osa siihen liittyvistä oikeusvaikutuksista saavat sisältönsä vesilakiin tehdyistä viittauksista. Lainsäädännön yksinkertaistamiseksi esitetään, että kalastuslaissa viitattaisiin vesilakiin jatkossa ainoastaan hyödyntämällä vesilain mukaisia

joen sekä salmen ja kapeikon määritelmiä säädettäessä siitä, missä kalaväylä sijaitsee. Viittaus sisältyisi 67 §:n 1 momenttiin.

Varsinainen kalaväylän määritelmä ja siihen liittyvät oikeusvaikutukset olisi selkeyden vuoksi jatkossa säännelty suoraan kalastuslaissa. Väylän määritelmä sisältyisi 67 §:n 2 momenttiin ja olisi asialliselta sisällöltään nykyistä vastaava. Väylä olisi siten kolmannes keskivedenkorkeuden mukaisesta joen, salmen tai kapeikon leveydestä sen syvimällä kohdalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kalaväylän ulottuvuudesta jokien suualueilla voimassa olevan lain 24 §:n 2 momenttia asiallisesti vastaavalla säännöksellä. Kalaväylä jatkuisi siten jokien suualueilla katkeamattomana kattaen kolmanneksen joen keskivedenkorkeuden mukaisesta leveydestä sen syvimällä kohdalla niin kauaksi selkäveteen, että kalan kulku on turvattu. Sellaisilla alueilla, joissa joella on useita uomia tai jokien suualueilla, joissa joki haarautuu useaan osaan, kalaväyliä olisi joen jokaisessa uomassa tai haarassa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että ELY-keskuksella olisi toimivalta määrätä kalaväylän leveys tai sijainti 1 tai 2 momentissa säädetyistä poikkeavalla tavalla, jos se kalan kulun turvaamiseksi olisi välttämätöntä. ELY-keskus voisi ryhtyä kalaväylän poikkeavaan määrittelyyn joko omasta aloitteestaan taikka kalastusoikeuden haltijan tai kalatalousalueen laitettua asiaa koskevan hakemuksen vireille. Poikkeustoimivaltaa voitaisiin käyttää sellaisissa tilanteissa, joissa kalaväylän laissa määritelty sijainti tai leveys on alueen erityispiirteistä johtuen selkeästi sellainen, että väylä ei riittävällä tavalla turvaa kalan kulun tavoitetta. Jos tarve kalan kulun turvaamiselle liittyisi alueen erityispiirteiden sijasta ainoastaan jonkin alueella esiintyvän kalalajin tai -kannan heikkoon tilaan, tulisi kalastusta ensisijaisesti rajoittaa 52, 53 tai 64 §:n mukaiseen toimivaltaan perustuen. ELY-keskuksen poikkeusmääräykset voisivat kokonaisuudessaan olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan, ja ne tulisi aina mitoittaa kulloisenkin poikkeus-sääntelyn tarpeen mukaisesti. Poikkeukset voitaisiin siten määrätä olemaan voimassa

esimerkiksi vain tiettyä ajanjaksona vuosittain.

68 §. Kalaväylän pitäminen vapaana pyydyksistä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kalaväylässä aina voimassa olevista kalastusrajoituksista. Säännöksen mukaan kaikkien kiinteiden ja seisovien kalanpyydysten pitäminen kalaväylässä lukuun ottamatta rapumertaa on kielletty. Kiinteillä ja seisovilla pyydyksillä tarkoitettaisiin 4 §:n 15 ja 16 kohdissa määriteltyjä pyydyksiä. Rapumeran kalaväylään asettamisen vaikutukset kalojen vaellukseen olisivat käytännössä niin olemattomat, ettei kyseistä pyyntimuotoa olisi kalaväylässä pysyvästi tarpeen rajoittaa.

Pykälän 2 momentissa rajoitettaisiin troolilla tai nuotalla kalaväylässä tapahtuvaa luvallista kalastusta säätämällä velvollisuus pitää aina yli puolet väylän leveydestä vapaana mainittuja kalastustapoja käytettäessä.

69 §. Kalaväylän rajojen selvittäminen. Kalaväylän yleiset sijainnin perusteet määriteltäisiin lain 67 §:ssä. Joissain tapauksissa kalaväylän sijainnin määrittäminen saattaa kuitenkin alueen erityispiirteistä johtuen olla poikkeuksellisen vaikeaa ainoastaan lakiin sisältyvää määrittelyä soveltaen ja kalastukselta kielletyn alueen sijainti voi jäädä käytännössä epäselväksi. Tällaisia tapauksia varten lain 69 §:ssä säädettäisiin siitä, että kalaväylän rajat voidaan selvittää erillisessä maanmittaustoimituksessa, jonka voivat hakemuksellaan saattaa vireille ELY-keskus tai kyseessä olevan alueen kalastusoikeuden haltija tai kalatalousalue. Toimituksen suorittaisi toimitusinsinööri ilman uskottuja miehiä ja siihen sovellettaisiin muuten mitä kiinteistönmuodostamislainsäädännössä (554/1995) rajankäynnistä säädetään.

70 §. Kalastaminen puroissa. Purona pidetään vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan sellaista virtaavan veden vesistöä, jonka valuma-alue on alle sata neliökilometriä. Purot ovat vesistöalueina pienhköjä, mutta niillä on keskeinen merkitys tiettyjen kalojen (esimerkiksi taimenen) elinkierron kannalta. Kalastaminen puroissa kiinteillä ja seisovilla kalanpyydyksillä olisikin kalastuslain 70 §:n nojalla pääsääntöisesti kielletty. Kielto ei kuitenkaan koskisi katiskaa, eikä rapu- tai nahkiaismertaa, joiden alhainen pyyntitehokkuus ei useimmissa tapa-

uksissa ole omiaan aiheuttamaan olennaista haittaa kalojen elinkierrolle. Mainituilla pyydyksillä kalastettaessa puroa ei kuitenkaan saisi sulkea täysin, vaan kalan kulku tulisi mahdollistaa jättämällä riittävä osa purosta pyydyksistä vapaaksi.

71 §. Kalatiessä kalastaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kielletyksi kalastaminen kalatiessä sekä kahdensadan metrin matkalla sen tai muun vastaavan laitteen ylä- tai alapuolella. Kalatiet ja muut vastaavat laitteet, jotka on rakennettu kalan kulkemisen turvaamiseksi, ovat alueita, joilla kalastaminen olisi pyynnin tehokkuuden vuoksi vaeltavien kalalajien kantojen turvaamisen kannalta erittäin haitallista ja poistaisi käytännössä laitteiden alkuperäisen tarkoituksen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kielletyksi kalastaminen voima- tai muuhun laitokseen vettä johtavassa kanavassa sekä sadan metrin matkalla patoturvallisuuslaissa tarkoitettun padon alapuolella. Ehdottomalla rajoituksella pyritään kalan kulun turvaamiseen sillä rakennetussa kanavassa tai padon läheisyydessä harjoitettavan kalastuksen suhteellinen tehokkuus olisi useimmiten liiallista suhteessa kalastuksen ekologisen kestävyys-tavoitteeseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi ELY-keskuksen valtuudesta kieltää kalastus määräaikaisesti padon alapuolella enintään viidensadan metrin matkalla sekä patoaltaassa padon yläpuolella, tekojärven ja muussa tekoaltaassa. Toimivalta perustuisi vaelluskalakantojen turvaamisen tavoitteeseen ja olisi siten käytettävissä sellaisilla alueilla, joilla vaelluskalakantojen heikko tila edellyttäisi laissa säädettyä tiukempia rajoituksia tai alueilla, jotka ovat keskeisiä vaelluskalojen kulun kannalta ja erityispiirteiltään sellaisia, että laissa säädettyt rajoitukset eivät sellaisenaan riitä toteuttamaan kantojen turvaamisen tavoitetta.

72 §. Poikkeus kiellosta kalastaa jokisuu-alueella, kalaväylässä sekä kalatiessä. ELY-keskus voisi 72 §:n nojalla myöntää tilapäisiä lupia jokisuualueella, kalaväylässä tai kalatiessä kalastamiseen. Poikkeustoimivalta koskisi myös sellaisia alueita, joita koskien ELY-keskus on 67 §:n 3 momentin nojalla määrännyt kalaväylän kulkemaan laissa säädetystä poikkeavalla tavalla tai 71 §:n 2 mo-

mentin nojalla kieltänyt kalastuksen laissa säädettyä laajemmalla alueella padon alapuolella, patoaltaassa, tekojärvessä tai muussa tekoaltaassa.

Tilapäisiä lupia voitaisiin myöntää sen ollessa välttämätöntä yleisten kalataloudellisten tavoitteiden turvaamiseen liittyvästä syystä tai muusta erityisestä syystä. Tällaisia syitä voisivat olla esimerkiksi kalavarojen hoidon toteuttamiseksi tärkeän tutkimuksen suorittaminen tai istutustoimintaa varten tarpeellisten emokalajien pyynti.

8 luku **Kalojen istuttaminen ja muu kalavesien hoito**

73 §. Kielletyt istutukset. Pykälässä säädettäisiin yleinen kieltö suorittaa sellaisia kalakantojen tai rapulajien istutuksia, joilla voitaisiin olemassa olevan tiedon perusteella arvioida olevan luonnon monimuotoisuutta heikentävä vaikutus sen vuoksi, että ne vaarantavat luonnossa esiintyvän kala- tai rapulajin tai näiden kannan säilymisen. Luonnossa esiintyvien lajien tai kantojen säilymisen vaarantava vaikutus saattaisi olla esimerkiksi istutuksilla, joissa istutettava laji saattaisi syrjäyttää tai tuhota luonnonvaraisen kannan tai lajin taikka istutuksilla, joihin liittyy ilmeinen vaara kala- tai raputautien leviämisestä kohdevesistöön.

Pykälän 2 momentissa valtioneuvostolle annettaisiin valtuus säätää asetuksella yksityiskohtaisemmin sellaisista seikoista, joiden perusteella tiettyjen istutusten arvioidaan voivan vaarantaa 73 § 1 momentissa tarkoitulla tavalla kala- tai rapulajin tai muun lajin tai näiden kannan säilymisen. Säännöksessä tarkoitettu vaara voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun kohdevesistön alapuolella on uhanalaisia tai heikentyneitä kantoja säilyttävä emokalalaitos ja vaaraa aiheutuu laitoksessa oleville lajeille tai kannoille.

74 §. Kalojen ja rapujen istuttaminen. Pykälän 1 momentti sisältäisi kaikkia istutuksia jatkossa koskevan pääsäännön, jonka mukaan istutuksia koskevien perustietojen tulisi aina sisältyä kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan. Istutuksesta suunnitelmaan sisällytettävillä tiedoilla asetettavat vaatimukset eivät käytännössä voisi olla kovin kaan tiukat, sillä käyttö- ja hoitosuunnitelma

on voimassa enintään kymmenen vuotta, eikä kaikkia tuona aikana suoritettavia istutuksia olisi mahdollista yksityiskohtaisesti ennakolta yksilöidä. Vaatimus koskisi lähinnä perustietoja siitä, millaisia istutuksia käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaoloaikana tehtäisiin. Suunnitelman tulisi sisältää perustiedot istutusten tavoitteista, istutettavaksi tarkoitetut kalalajit tai -kannat ja niiden arvioidut määrät sekä istutuksissa käytettävien kalojen ikä ja kokoluokka. Jokaista istutustapahtumaa ei siten suunnitelmaan ole tarvetta sisällyttää. Tiedot annettaisiin myös vesistöstä toiseen tehtävien siirtoistutusten osalta. Tarkoituksena on siten antaa käyttö- ja hoitosuunnitelmaa valmisteltaessa viranomaiselle riittävästi tietoa, jonka pohjalta viranomainen ja kalatalouden alueellinen yhteistyöryhmä voisivat arvioida istutustoiminnan merkitystä alueen kalakantojen hoidossa ja esittää näkemyksensä esitettyjen istutusten tarpeellisuudesta tai riittävydestä sekä mahdollisuuksista vaihtoehtoisin hoitotoimiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että istutukset olisivat mahdollisia myös silloin, kun niistä ei sisälly riittävän tarkkoja tietoja käyttö- ja hoitosuunnitelmaan. Istutuksille olisi tällöin kuitenkin aina haettava erillinen lupa ELY-keskukselta. Luvan myöntäminen istutukselle tapahtuisi samoin perustein kuin käyttö- ja hoitosuunnitelmaa hyväksyttäessä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ELY-keskukselle toimivalta kieltää istutusten tekeminen sellaisesta vesistöstä tai vesiviljelylaitoksesta, johon liittyy riski kala- tai raputautien leviämiseen luonnonvesiin.

Pykälän 4 momentissa asetettaisiin istutustoiminnan vaikutusten ja tuloksellisuuden arvioimisen edellytysten luomiseksi yleinen velvollisuus istuttajille ilmoittaa kaikista tehdyistä istutuksista kolmen kuukauden kuluessa istutustapahtumasta istutuksista pidettävään rekisteriin. Käytännössä ilmoitus tehtäisiin rekisteriä ylläpitävälle viranomaiselle sähköisesti.

Pykälän 5 momentissa rajattaisiin käyttö- ja hoitosuunnitelmaan sisältymättömiä istutuksia kokeva kieltö koskemaan vain sellaisia istutuksia, joita ei suoriteta vesilain 3 luvun 14 §:n nojalla kalatalousvelvoitteiden toteuttamiseksi, koska käyttö- ja hoitosuunnitelma

massa ei voida ennakoida lupapäätösten ehtoina määrättyjä velvoitteita.

75 §. Istutettavien kalojen merkintä. Pykälässä säädettäisiin valtioneuvostolle valtuus asetuksella säätää tiettyjen kalalajien, -kantojen tai niiden tiettyjen ikä- tai kokoryhmien istuttamisen edellytykseksi se, että istukkaat on ennen istuttamista merkitty niistä sellaisella merkinnällä, joka voidaan ulkoisesti tai muutoin tunnistaa kalasta. Joidenkin kalakantojen (esimerkiksi taimen ja järvilohi) heikentyneiden luonnonkantojen kalastuksen sääntelyssä ja sääntelyn vaikuttavuuden varmistamisessa on osoittautunut ongelmalliseksi se, että samaa kantaa on istutettu runsaasti muun muassa velvoitteena. Kalastettaessa on käytännössä mahdotonta erottaa luonnonkantaan ja istutettuun kantaan kohdistuva kalastus.

Tämän ongelman ratkaisemiseksi istutettavia kaloja on mahdollista merkitä sellaisilla kalasta ulkoisesti tai muuten havaittavissa olevilla merkeillä tai merkinnöillä, jotka käytännössä mahdollistaisivat valikoivan kalastuksen ja erityisesti valikoivan saaliiksi ottamisen. Koska istutettujen kalojen kalastus lisää myös luonnonkantoihin kohdistuvaa kalastusta, esitetään, että istutusten ehdoksi voitaisiin määrätä istutettujen kalojen merkitseminen kalasta ulkoisesti tai muuten havaittavissa olevalla merkinnällä. Merkintää hyödynnettäisiin käytännössä säätämällä lain 52 tai 53 §:n nojalla rajoituksia kalojen saaliiksi ottamiseen.

76 §. Poikkeukset istutuskielloista. Pykälässä esitetään säädettäväksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valtuudesta myöntää poikkeuksia 73 ja 74 §:n nojalla kielletyistä istutuksista. Käytännössä poikkeukset voisivat koskea 74 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa sekä 74 §:n 3 momentissa tarkoitettuja istutuksia sellaisissa poikkeuksellisissa yksittäistapauksissa, joissa lupahakemuksessa tarkoitettu istutus ei tapauksen erityispiirteiden vuoksi aiheuttaisi mainituissa säännöksissä aiheutettua vaaraa. Jos esimerkiksi 74 §:n 2 momentin nojalla kiellettäisiin jostain tietystä vesiviljelylaitoksesta peräisin olevien poikasten istuttaminen, mutta kiellon voimaantumisen jälkeen saatuun uuteen tietoon perustuen havaittaisiin, että mainitusta laitoksesta peräisin oleva tietty istu-

kaserä ei ominaisuuksiensa takia edellytä sen käytön kieltämistä.

77 §. Kalojen ja rapujen maahantuonti. Pykälässä säädettäisiin Neuvoston tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien käytöstä vesiviljelyssä annetun asetuksen (EY) N:o 708/2007 5 artiklassa edellytetyllä tavalla siitä, mikä viranomainen toimii ns. toimivaltaisena viranomaisena, ja vastaa mainitun asetuksen vaatimusten noudattamisesta sekä käsittelee kalojen ja rapujen maahantuontia koskevat hakemukset asetuksessa määrättyä menettelyä noudattaen. Toimivaltaista viranomaista ei Suomen lainsäädännössä ole aiemmin yksiselitteisesti nimetty, vaan maa- ja metsätalousministeriön on katsottu olevan kalatalousasioissa ja vesiviljelyssä yleisesti toimivaltainen. Maahantuontihakemusten käsittely ei kuitenkaan ole luonteeltaan ministeriölle kuuluva tehtävä ja se annettaisiin erikoistumistehtävänä tietyille ELY-keskukselle. Järjestely on tarpeen neuvoston asetuksen vaatimusten toteuttamiseksi, viranomaiselle aiheutuvan hallinnollisen taakan minimoimiseksi ja oikein kohdistamiseksi sekä maahantuontia koskevien asioiden käsittelyn nopeuttamiseksi ja yksinkertaistamiseksi hallinnon asiakkaan näkökulmasta.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi kieltö ilman 1 momentissa tarkoitettun toimivaltaisen viranomaisen lupaa tuoda maahan muita kuin Suomessa luonnonvaraisina jo olevia kalat tai rapulajeja, niiden kantoja tai sukuoluja luonnonvesiin päästämistä tai vesiviljelytoimintaa varten.

Asetus (EY) N:o 708/2007 ei oman soveltamisalansa mukaisesti koske kalojen maahantuontia luonnonvesiin laskemista varten. Kalojen ja rapujen luonnonvesiin istuttamiseen liittyvien ekologisten ja tautiriskien vuoksi tähän tarkoitukseen suoritettavaa maahantuontia on kuitenkin tarpeen arvioida samojen kriteerien pohjalta kuin tuontia vesiviljelytarkoituksiin. Kalojen maahantuonnille asetetut vaatimukset koskisivat 77 §:n mukaan siten myös kalojen maahantuontia niiden luonnonvesiin päästämistä varten.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin sellaisista yleisistä edellytyksistä, joita erityisesti kalojen luonnonvesiin laskemista varten tapahtuvalle maahantuonnille voitaisiin asettaa.

78 §. Eräiden Ylä-Lapin vesistöjen kalakantojen suojeleminen. Pykälässä esitetään säädettäväksi valtioneuvoston valtuudesta asettaa Tenojoen, Näätämojoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöalueiden kalakantojen suojelemiseksi kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä, jotka koskevat elävien kalojen, mädin sekä kalastuksessa käytettävien kulkuneuvojen, välineiden, pyydysten ja syöttikalojen siirtämistä mainituille alueille, syöttikalojen käyttämistä alueilla harjoitettavassa kalastuksessa, alueiden ulkopuolelta tuotujen kalojen perkausta alueiden luonnonvesissä sekä perkausjätteiden laskeamista alueiden luonnonvesiin. Toimivalta olisi tarpeen mainituilla vesialueilla luontaisesti esiintyvien kalakantojen suojelemiseksi muilta vesialueilta mahdollisesti siirtyviltä alkuperäisiä kalakantoja vaarantavilta teki-jöiltä kuten kalataudeilta.

9 luku **Kalatalouden edistäminen ja rahoitus**

79 §. Kalastonhoitomaksu ja sen tarkistaminen. Voimassa olevan kalastuslain 88 §:n 1 momentissa tarkoitettu kalastuksenhoitomaksu ja 88 §:n 2 momentissa tarkoitettu viehekalastusmaksu ehdotetaan yhdistettäväksi yhdeksi maksuksi, joka sisältäisi veronluonteisena maksuna kalastajilta perittävän kalastuksenhoitomaksun sekä maksullisen yleiskalastusoikeuden viehekalastukseen. Maksun nimenä olisi kalastonhoitomaksu. Kalastonhoitomaksusta, sen määrästä ja määrän tarkistamisesta esitetään säädettäväksi lain 79 §:ssä. Maksujen suoritusvelvollisuus kohdistuisi niille, jotka harjoittavat kalastusta. Kalastonhoitomaksun suorittamisvelvollisuus ulotettaisiin koskemaan kaikkia muunlaista kalastusta kuin lain 7 §:ssä tarkoitettua onkimista tai pilkkimistä harjoittavia kalastajia, jotka ovat kalastustapahtuman hetkellä 18 – 64 -vuotiaita.

Voimassa olevan lain järjestelmästä poiketen maksullinen yleiskalastusoikeus viehekalastuksen harjoittamiseen seuraisi suoraan kalatalouden edistämiseksi kerättävän kalastonhoitomaksun suorittamisesta, eikä viehekalastuksesta olisi tarvetta enää suorittaa erillistä maksua erityiskohteita lukuun ottamatta.

Koska kalastonhoitomaksu on luonteeltaan sekä perustuslain 81 §:ssä tarkoitettu vero että julkinen maksu, maksun suuruuden yleisistä perusteista säädettäisiin perustuslain vaatimusten mukaisesti lain 79 §:n 1 ja 3 momentissa. Kalastonhoitomaksun voisi suorittaa 79 §:n 1 momentin mukaan koskien yhden kalenterivuoden (39 euroa), seitsemän vuorokauden (12 euroa) tai yhden vuorokauden (5 euroa) mittaista ajanjaksoa. Maksun suuruus tarkistettaisiin 79 §:n 3 momentin nojalla viisivuotiskausittain valtioneuvoston asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti ja pyöristettäisiin lähimpään täyteen euroon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta pitää kalastusta harjoitettaessa mukana todistus kalastonhoitomaksun suorittamisesta ja näyttää todistus vaadittaessa 99 §:ssä tarkoitettulle viranomaiselle tai kalastuksenvalvojalle. Lain kalastuksenvalvontaa koskevassa 12 luvussa säädettäisiin tarkemmin mainittujen velvollisuuksien valvonnasta ja siihen liittyvistä sanktioista.

80 §. Maksujen kerääminen. Kalastonhoitomaksujen keräämisestä vastaavana viranomaisena toimisi pykälän 1 momentin mukaan Metsähallitus. Koska maksu olisi oikeudelliselta luonteeltaan veronluonteinen maksu, tulisi sen maksamisen hallintolain 7 §:n palveluperiaate huomioon ottaen olla mahdollista maan eri osissa myös ilman maksajalla olevaa Internet-yhteyttä. Maksusuoritusten vastaanottamista varten on tästä syystä ylläpidettävä mahdollisen verkkopalvelun ohella myös fyysisiä palvelupisteitä.

Kalastuksenhoito- ja viehekalastusmaksujen keräämisestä vastaa nykyisen kalastuslain mukaan maa- ja metsätalousministeriö. Maksujen keräämisestä on voimassa olevan lain aikana tehty asiamiessopimuksia, joiden perusteella maksujen keräämisestä vastaavat viranomaisen ohella eräät yksityiset tahot. Nykyisessä kalastuslaissa ei kuitenkaan ole nimenomaista sääntelyä, jolla viranomaiselle olisi annettu mahdollisuus tällaista asiamiestoimintaa koskevien sopimusten tekoon. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallinto-tehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oi-

keusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Nykyisen kalastuslain mukaisten kalastuksenhoito- ja viehekalastusmaksujen keräämisessä on apulaisoikeusasiamiehen lausunnon 29.10.2009, Dnro 2567/4/07 mukaan kyse julkisen hallintotehtävän hoitamisesta. Ehdotetun lain mukainen kalastonhoitomaksu rinnastuu luonteeltaan täysin kalastuksenhoito- ja viehekalastusmaksuihin ja sen keräämistä koskevat siten samat edellytykset kuin mainittuja maksuja.

Lain 80 §:n 1 momentissa säädettäisiin siitä, että Metsähallitus vastaa tulevien kalastonhoitomaksujen keräämisestä, ja että se voi järjestää maksujen keräämisen tekemällä asiaa koskevan sopimuksen yksityisen palveluntuottajan kanssa.

Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen tulisi yksityisen palveluntuottajan kanssa tekemässään sopimuksessa sovittava maksujen vastaanottotehtävän tarkemmasta sisällöstä, maksuvarojen tilittämisestä sekä muista tehtävän asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista. Tällaisia muita tarpeellisia seikkoja, joista tulisi sopia, olisivat esimerkiksi hallinnon yleislakien noudattaminen niiltä osin kuin kyseisten lakien säännökset soveltuisivat tosiasialliseksi hallintotoiminnaksi katsottavaan maksujen vastaanottamistehtävään. Erityisesti kielilain 25 §:ssä tarkoitettu yksityisen kielellinen palveluvelvollisuus vaikuttaisi palveluntuottajan toimintaan, koska sen tulisi huolehtia kielilain mukaisten kielellisten oikeuksien toteutumisesta maksusuoritusten vastaanottotilanteissa.

Yksityisillä palveluntuottajilla olisi mahdollisuus periä palvelustaan kohtuullinen palvelumaksu. Maksun vastaanottotehtävästä perittävästä kohtuullisesta maksusta olisi 1 momentin mukaan sovittava Metsähallituksen ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa. Koska kysymyksessä on veronluonteiseen maksuun kuuluva pakollinen lisävelvoite, on maksu rinnastettavissa luonteeltaan veronluonteiseen maksuun. Muun muassa oikeuskanslerin ratkaisussa 46/1/00 on edellytetty, että maksettavan veron lisäksi suoritettavasta asiakkaan vastuulla olevasta pakollisesta (palvelu)maksusta on veronluonteisen maksun tavoin perustuslain 81 §:n vaatimuk-

set huomioon ottaen säädettävä lailla. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siten siitä, että vastuu palvelumaksun suorittamisesta olisi kalastonhoitomaksun suorittavalla asiakkaalla.

Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen tulisi tilittää keräämänsä ja lukuunsa kerätyt kalastonhoitomaksuvarat maa- ja metsätalousministeriön tilille. Tilityksen suorittamisen ajankohdasta säädettäisiin ministeriön asetuksella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joita maksuja vastaanottavalle palveluntuottajalle asetettaisiin. Käytännössä palveluntuottajilta edellytettäisiin riittäviä teknisiä valmiuksia kalastonhoitomaksujen vastaanottamiseksi sekä sellaista alueellisesti kattavaa myyntiverkostoa, että maksujen suorittaminen on mahdollista koko maan alueella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Metsähallituksen velvollisuudesta järjestää palveluntuottajan toiminnan valvonta siten, että voidaan varmistaa palveluntuottajan toiminnan sekä sen hoitaman maksuliikenteen asianmukaisuus.

81 §. *Todistus kalastonhoitomaksun suorittamisesta.* Pykälän 1 momentin mukaan pääasiallisena kalastusoikeuden osoittavana todistuksena kalastonhoitomaksun suorittamisesta toimisi maksusta saatu kuitti.

Virheellisesti suoritettujen kalastuksenhoito- ja viehekalastusmaksujen palauttamisesta aiheutuu valtiolle vuosittain huomattava määrä lisätyötä ja hallinnollisia kustannuksia. Maksuja suoritetaan virheellisesti yleensä täysin viranomaisesta johtumattomasta syystä. Voimassa olevan järjestelmän aikana lain virheellisiä suorituksia eniten aiheuttaneet erityispiirteet – läänijakoon perustuva luvan voimassaolo, sekä yli 65-vuotiaiden maksuvapautus on esitettyjen säännösten mukaisesti tarkoitus poistaa laista. Jatkossa on siten yhä ilmeisempää, että virheellinen maksu johtuu yleensä huolimattomuudesta maksajan puolella. Kalastuslain 81 §:n 2 momenttiin esitetäänkin säännöstä, jonka mukaan virheellisesti suoritettua kalastonhoitomaksua ei palauteta, ellei palauttamiselle ole erityisiä syitä. Erityisinä syinä voidaan mainita esimerkiksi tilanteet, joissa maksaja on suorittanut näppäilyvirheen johdosta huomattavasti

ylisuuren maksun tai virheellisyys johtuu aivan ilmeisesti muusta syystä kuin maksajan huolimattomuudesta.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä kalastonhoitomaksujen keräämisestä ja kalastonhoitomaksusuorituksen osoittamiseksi hyväksytyistä todistuksista annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Asetuksella voitaisiin antaa esimerkiksi tarkempia määräyksiä niistä edellytyksistä, joita 80 §:n nojalla tehdyn asiamies-sopimuksen perusteella kalastonhoitomaksusuorituksia vastaanottavan asiamiehen antamalle todistukselle asetetaan. Kalastonhoitomaksun veronluonteisuudesta johtuen tulisi se voida suorittaa kokonaishinnaltaan lain nojalla määräytyvän suuruisena. Pykälän 3 momentin nojalla annettavalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin sellaisista maksupaikoista, joissa maksun voi suorittaa ilman erillisiä palvelumaksuja tai asiamiespalkkioita. Käytännössä tällaisia maksupaikkoja olisivat todennäköisesti Metsähallituksen luontokeskukset sekä muut palvelupisteet.

82 §. Maksuvarojen käyttö. Pykälässä säädettäisiin yksityiskohtaisesti niistä käyttötarkoituksista, joihin kalastonhoitomaksuina kertyneet varat ohjattaisiin. Maksujen jaolla pyrittäisiin käytännössä edistämään erityisesti kalavesien kestävästä käytöstä ja hoidon järjestämisestä sekä vapaa-ajankalastuksen edellytyksiä.

Osa esitettävän kalastonhoitomaksun kertymästä käytettäisiin 82 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kalavesien kestävästä käytöstä ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksen valvonnasta aiheutuviin kustannuksiin. Näitä kustannuksia olisivat esimerkiksi kalastuksen järjestämiseen, valvontaan sekä kalastusmahdollisuuksien kehittämiseen ja niistä tiedottamiseen liittyvät hankkeet. Hankkeet olisivat samantyyppisiä kuin voimassa olevan kalastuslain kalastuksenhoitomaksuvaroilla erityisavustuksina rahoitetut hankkeet ja ne voisivat olla sekä valtakunnallisia että alueellisia.

Kalatalousalueiden toiminnasta aiheutuviin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin luettaisiin kalatalousalueiden perusrahoitus sekä alueiden mahdollisiin erityi-

siin hankkeisiin saamat varat. Kalatalousalueiden rahoitus muuttuisi nykyisten kalastusalueiden rahoituksesta, jossa perusmäärärahan lisäksi on toimintarahaa jaettu kalastusrasituksen perusteella. Ehdotettavan lain mukaisessa järjestelmässä kalatalousalue saisi nykyistä suuremman perusosan ja loppu määräraha määräytyisi hakemuksen perusteella hankerahoituksena. Uusi järjestelmä olisi joustava ja tulokselliseen toimintaan kannustava.

Kalatalousalan neuvontapalveluita järjestävät tahot voisivat 1 momentin 3 kohdan mukaan maa- ja metsätalousministeriölle tai ELY-keskukselle osoittamansa hakemuksen perusteella saada varoja neuvontapalveluiden järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Pykälän 1 momentin 4 kohdan nojalla maksuvaroista myös korvattaisiin vesialueen omistajille heidän alueensa käytöstä maksullisten yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen aiheutuvaa haittaa. Korvausmäärärahojen osalta korvausperuste muuttuisi suhteessa voimassa olevaan lakiin siten, että korvausperuste olisi jatkossa viehekalastusrasitus. Onginta- ja pilkintärasitusta ei siten jatkossa käytettäisi enää korvausperusteena.

Valtiolle ja Metsähallitukselle kalastonhoitomaksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen 1 momentin 5 kohdan mukaan käytettävät varat varattaisiin maksukertymästä ennen pykälän 1–4 kohdissa tarkoitettujen varojen jakamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että maa- ja metsätalousministeriö voisi tarvittaessa käyttää kalastonhoitomaksuina kertyneitä varoja myös 94 §:n 1 momentissa tarkoitettua kalastonhoitomaksu-, omistajakorvaus-, istutus-, kalatalousvelvoite- ja kalatalousmaksu-, kalatalousalue-, kalastuksenvalvoja- tai kalastuksensääteilyrekisteristä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahan käyttöä määriteltäisiin säädettävän lain puitteissa myös valtion talousarviossa ja sen vaikuttavuustavoitteissa. Määrärahalla edistettäisiin siten valtion talousarviossa esitettyjen vaikuttavuus- ja tulostavoitteiden sekä kalavesien käytön ja hoidon järjestämiseen laadittujen strategioiden tai ohjelmien toteuttamista.

83 §. Maksuvarojen jakaminen. Pykälässä esitetään säädettäväksi tarkemmin siitä, mi-

ten kalastonhoitomaksuina kerätyt varat jaetaan. Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö sekä sen määräämissä rajoissa ELY-keskus myöntävät varat kalavesien kestäväen käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksen valvonnasta aiheutuviin kustannuksiin sekä kalatalosalan neuvontapalvelujen järjestämiseksi toteutettavista hankkeista aiheutuviin kustannuksiin. Määrärahaa voitaisiin käyttää myös kalastuskulttuurin taltioimiseen. ELY-keskus myöntäisi varat kalatalousalueiden toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin sekä kalavesien yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen sekä kalastusopastointiin perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin vesialueen omistajille.

Vesialueen omistajille maksettavia korvauksia jaettaessa jako perustuisi viehekalastusrasituksen, jonka Luonnonvarakeskus selvittäisi kalastonhoitomaksurekisterissä oleville henkilöille lähetettävän tiedustelun avulla valtakunnallisesti, ELY-keskuksittain ja kalatalousalueittain. Kalatalousalue tekisi oman asiantuntemuksensa ja mahdollisten selvitystensä perusteella viehekalastusrasituskartoituksen omalla alueellaan ja se olisi 36 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti sisällytetty kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan. Jos kalatalousalueella (ensimmäistä jakoa suoritettaessa tai muutoin) ei ole voimassa olevaa jakoesityksen sisältävää käyttö- ja hoitosuunnitelmaa, voisi alue tehdä ELY-keskukselle erillisen esityksen varojen jaosta. Jakoesitys olisi luonteeltaan selvitys siitä, millainen viehekalastusrasitus on eri osissa kalatalousaluetta. Rasitusta voitaisiin kuvata esimerkiksi suhdeluvuilla. ELY-keskuksen hyväksytyä jakoehdotuksen itse jaon tekniestä suorittamisesta vastaisi kalatalousalue. Jos vesialueen omistajalle tulevat korvaukset olisivat kokonaismäärältään vähemmän kuin 50 euroa, jäisivät ne kalatalousalueelle käytettäväksi kalakantojen hoitoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, ettei vesialueen omistajille maksettavia korvauksia pidettäisi valtionavustuslaissa tarkoitettuina valtionavustuksina. Kyseessä on omistajalle hänen omaisuutensa käytön rajoittamisesta maksettava korvaus, jonka käyttökohteisiin tai -tarkoitukseen varat

myöntävä viranomainen ei voi millään tavalla vaikuttaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin varojen käytön tehokkuuden sekä tuottavuuden varmistamiseksi siitä, että maa- ja metsätalousministeriö sekä ELY-keskus voivat asettaa 82 §:n 1 momentin 1–3 ja 5 kohdassa tarkoitettujen varojen käyttöä koskevia tulostavoitteita tai ehtoja varojen saajille.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin 4 momentin nojalla säätää tarkemmin 82 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettujen varojen myöntämisen perusteista sekä 5 kohdan varojen käytöstä.

84 §. Vesialueen omistajan tietojenantovelvollisuus. Pykälässä asetettaisiin kalastonhoitomaksukertymästä korvauksia saaville vesialueen omistajille velvollisuus luovuttaa kalatalousalueelle korvauksen maksamiseksi tarpeellisia tietoja sekä velvollisuus mainittujen tietojen päivittämiseen. Voimassaolevan kalastuslain aikana vesialueen omistajille maksettavaksi tarkoitettuja korvausvaroja on jäänyt muun muassa puutteellisten yhteystietojen vuoksi tilittämättä ja varat ovat siirtyneet rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain (281/1931) mukaisessa menettelyssä viime kädessä kalastusalueen haltuun käytettäväksi alueen kalavarojen hoitoon. Mainittu menettely on kuitenkin aikaa vievä ja raskas, ja vie kohtuuttomasti kalatalousalueiden resursseja suhteessa menettelyllä saatavaan hyötyyn. Kalastusmaksuista kertyvien korvausvarojen nykyistä kustannustehokkaamman hyödyntämisen aikaansaamiseksi kalastuslakiin esitetään säädettäväksi vesialueen omistajia koskeva tietojenantovelvollisuus, jonka täyttämällä vesialueen omistajat mahdollistaisivat itselleen kuuluvien korvausvarojen tilittämisen. Säännös olisi yhteydessä 85 §:n vesialueen omistajille maksettavan korvauksen vanhentumista koskevan säännöksen kanssa.

85 §. Kalastonhoitomaksuista suoritettavan korvauksen vanhentuminen. Korvaukset vesialueen omistajille suoritettaisiin 84 §:n nojalla saatuihin tietoihin perustuen ilman omistajan erillistä hakemusta tai muita aktiivisia toimenpiteitä. Omistajalta saatujen tietojen ollessa niin puutteelliset, ettei korvauk-

sen maksaminen niihin perustuen ole mahdollista, tai tietojen puuttuessa täysin, korvausvaatava vanhenisi 85 §:ssä säädettyssä erityisessä kolmen vuoden määräajassa.

Vanhentuneisiin korvauksiin tarkoitetut varat siirtyisivät suoraan kalatalousalueen haltuun käytettäväksi kalavesien kestävästä käytöstä ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämistä sekä kalastuksen valvonnasta aiheutuviin kustannuksiin. Käytännössä varoja siten hyödynnettäisiin juuri niiden vesialueen omistajien kalavesien hoitoon, joille korvausvarat olisivat kuuluneet. Säännös on tarpeen kalastusalueille varojen hallinnoinnista nykyisin aiheutuvan kohtuuttoman hallinnollisen taakan keventämiseksi sekä kalatalousalueelle jäävien korvausvarojen saamiseksi tehokkaasti kalavaroja sekä kalavesien omistajia palvelemaan tarkoitukseen.

86 §. Määrärahan varaaminen talousarvioissa. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että 82 §:ssä tarkoitettuja kalataloudellisia tarkoituksia varten valtion talousarviossa on varattava kertyneiden kalastonhoitomaksujen määrään perustuva määräraha.

Kalastonhoitomaksuina perittävät varat tuloutettaisiin valtion talousarvioon. Talousarvion menopuolelle otettaisiin vastaavasti vuosittain lain 82 §:ssä määriteltyihin tarkoituksiin määräraha, jonka suuruus määräytyisi kertyneiden kalastonhoitomaksujen määrän perusteella. Määrärahan tulisi vastata sitä määrää, mikä kalastonhoitomaksuina on kertynyt viimeisimmän vahvistetun valtion tilinpäätöksen mukaan.

Varojen keskitetty kerääminen ja jakaminen olisi hallinnollisen taakan minimoimiseksi tarkoituksenmukaista. Lisäksi järjestelmä kannustaisi kalastajia kalastonhoitomaksun maksamiseen, kun maksuista kertyneet varat lakiin sisältyvän kirjauksen mukaisesti tulisivat käytettäväksi kalavesien kestävästä käytöstä ja hoidon suunnitteluun ja toteutukseen sekä muihin kalataloutta suoraan edistäviin tarkoituksiin.

10 luku **Kaupallinen kalastus**

87 §. Rekisteröityminen. Pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joita kaupalliseksi kalastajaksi rekisteröitymistä hakevan tu-

lee täyttää. Rekisteröityminen on nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna laajennettua siten, että se voisi käsittää luonnollisten henkilöiden lisäksi myös oikeushenkilöitä. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi kalastusyrityksen rekisteröitymisen kaupalliseksi kalastajaksi ja näin ollen niiden oikeustila selventyisi. Keskeisin rekisteröitymistä koskeva edellytys olisi 1 momentissa oleva vaatimus siitä, että hakijan asuinpaikan tai kotipaikan tulee sijaita Euroopan unionin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alueella, niistä johtuvien vapaata liikkumista ja sijoittumista koskevien periaatteiden mukaisesti. Rekisteröitymisen mahdollisuus olisi rajattu maantieteellisesti siten, että rekisteröityä voisivat vain kalastajat, jotka kalastavat Suomen alueella tai talousvyöhykkeellä taikka muiden jäsenvaltioiden aluevesillä tai talousvyöhykkeellä, joihin suomalaisilla kalastusaluksilla on EU:n yhteisen kalastuspolitiikan perusteella ja 8 §:ssä mainitulla tavalla pääsy. Edellytyksenä olisi myös elintarvikelain (23/2006) 22 §:ssä tarkoitettujen alkutuotantoilmoituksen tekeminen.

Pykälän 2 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen lain 11 lukuun kalataloushallinnon rekistereistä sekä asetuksenantovaltuuden säätää tarkemmin rekisteröintimenetelystä.

88 §. Kaupallisten kalastajien ryhmät. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että kaupalliset kalastajat jaettaisiin kahteen ryhmään. Kaupallisten kalastajien jakaminen eri ryhmiin on tarpeen sen vuoksi, että kaupallisten kalastajien joukko on hyvin heterogeeninen. Se koostuu yhtäältä päätoimisista kalastajista, joiden toimeentulo muodostuu pääosin kalastustuloista ja toisaalta sivutoimisista kaupallisista kalastajista, joiden kalastustulot ovat pieniä ja satunnaisia. Tämän vuoksi kaikkiin kaupallisiin kalastajiin ei ole tarkoituksenmukaista kohdentaa yhdenmukaisia velvollisuuksia ja oikeuksia.

Esimerkiksi kalansaaliin raportointiin liittyvien velvoitteiden tulisi sisävesillä olla suhteutettuja kalastuksen määrään. Päätoimisten kalastajien osalta kuukausittainen raportointi on perusteltua, kun taas sivutoimisen kalastajan tai ravustajan osalta kuukausiraportointia voidaan pitää ylimitoitettuna ja tarpeettomana, mikä vain lisäisi hallinnollista

taakkaa. Oikeudet eri tukimuotoihin (esimerkiksi polttoaineverohelpotus, kalastusvakuutus ja investointituet) määriteltäisiin näitä asioita koskevissa erillislainsäädännöissä. Kalastuslaissa määritellyt kaupallisten kalastajien ryhmät muodostavat myös hyvän perustan edellä mainittujen etuuksien kohdentamiselle. Myös kalastuksen säätelyssä on tarpeen voida ottaa huomioon kaupallisen kalastuksen luonne ja laajuus. Muun muassa näistä syistä ehdotetaan kaupallisten kalastajien jakamista kahteen ryhmään, joista ryhmä I muodostuisi kalastajista, joiden kalastustulot ovat suurempia ja kalastus luonteeltaan päätoimista sekä ryhmä II kalastajista, joiden kalastus on sivutoimista ja siitä saadut tulot pienempiä.

Ryhmää I koskevat edellytykset sisältyisivät pykälän 1 momenttiin. Momentissa säädetäisiin, että I ryhmään rekisteröitäisiin kalastajat, joiden kalastuksen kolmen viimeksi kuluneen tilikauden aikana kertyneen liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonlisäverolain 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän, eli 8 500 euroa. Tämän tulorajan ylittävää toimintaa voidaan pitää yritysmäisenä toimintana ja siitä saatavaa tuloa elinkeinon harjoittamisen kannalta merkityksellisenä.

Uusi, toimintaansa aloittava kaupallinen kalastaja sijoitettaisiin lähtökohtaisesti ryhmään II. Aloittava kaupallinen kalastaja voidaan merkitä ryhmään I kuuluvaksi kaupalliseksi kalastajaksi, mikäli ELY-keskus hyväksyy hänen esittämänsä liiketoimintasuunnitelman siitä, että kalastustoiminnan liikevaihto ylittäisi 8 500 euron liikevaihtorajan kolmantena tilikautena suunnitelman hyväksymisestä laskettuna. Lisäksi momenttiin sisältyisi säännös siitä, että jos liikevaihtoa koskeva suunnitelma ei toteudu, kalastaja sijoitettaisiin ryhmään II.

Pykälän 2 momentti sisältäisi maininnan siitä, että muut kalastajat rekisteröitäisiin ryhmään II.

Pykälän 3 momentissa tarkennettaisiin, että kalastajien jako ryhmiin tehtäisiin rekisteröitymisen yhteydessä. Rekisterin ja siihen liittyvien oikeuksien ja velvoitteiden ajantasaisena pitämiseksi kalastajan ryhmään kuulumisen päivitetäisiin kolmen vuoden välein.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus 1 momentissa mainitun suunnitelman

sisällöstä siten, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa suunnitelmaa koskevat yksityiskohtaiset säännökset hakijoiden ja ELY-keskuksen käyttöön hakemusten yhdenmukaisen valmistelun ja käsittelyn varmistamiseksi.

89 §. Kaupallisia kalastajia koskevan rekisteröinnin voimassaolo ja päätyminen. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin siitä, että kaupallisen kalastajan rekisteröintipäätös olisi voimassa enintään kolme vuotta kerrallaan. Tällä säädöksellä pyritään yhtäältä siihen, että kaupalliselle kalastajalle turvattaisiin riittävän pitkä ajanjakso suunnitella ja harjoittaa kalastustaan voimassaolevaan rekisteröintipäätökseen perustuen ja toisaalta siihen, että hallinnolle ja kalastajille ei aiheutuisi tarpeetonta taakkaa jokavuotisesta rekisteröinnistä. Lisäksi määräaikaisella rekisteröinnillä pyritään siihen, että kaupallisten kalastajien rekisteri pysyisi mahdollisimman ajantasaisena. Tämän vuoksi kalastajan tulisi aktiivisesti uudistaa hakemuksensa edellisen rekisteröinnin päättymisen jälkeen.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetäisiin kaupallisen kalastajan rekisteristä poistamisen edellytyksistä sekä poistamista koskevasta menettelystä ja kalastajan ilmoitusvelvollisuudesta siten, että rekisteri pysyisi ajantasaisena ja kalastajille ei jäisi perusteettomia oikeuksia tai velvollisuuksia. Rekisteristä poistamisen edellytykset olisivat luonteeltaan elinkeinoluovan peruuttamisen edellytyksiä vastaavia toistuviin tai olennaisiin laiminlyönteihin ja rikkomuksiin liittyviä perusteita. Rikkomusperusteista rekisteristä poistamista edeltäisi aina viranomaisen antama huomautus tai varoitus.

90 §. Saaliiden ilmoittamisvelvollisuus. Pykälässä säädetäisiin kaupallisen kalastajan velvollisuudesta pitää muualla kuin merialueella tapahtuvasta kalastuksestaan saalispäiväkirjaa ja tehdä vähintään kerran kalenterivuodessa saaliita koskeva ilmoitus Luonnonvarakeskukselle. Kalakantojen seurannan, kalastuksen säätelyn ja kaupallisen kalastuksen valvonnan sekä saaliiden jäljitettävyyden kannalta saalisilmoituksilla on tärkeä merkitys. EU:n yhteisessä kalastuspolitiikassa on säädetty kaupallisten kalastajien merialueella tapahtuvan kalastuksen saalisilmoituksista ja kyseinen velvoite on tällä säännöksellä tar-

koitettu otettavaksi käyttöön myös sisävesialueella.

Pykälässä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriölle asetuksenantovaltuus säätää tarkemmin saalisilmoitusten sisällöstä ja raportointiajankohdista. Tämä olisi perusteltua sen vuoksi, että varmistettaisiin saalisilmoitusten riittävä yksityiskohtaisuus, jotta niistä saatavaa tietoa voidaan hyödyntää tarkoitukseenmukaisella tavalla kalakantojen tilan ja kehityssuuntien arvioimisessa. Asetuksella voitaisiin esimerkiksi säätää ryhmän I kalastajille yksityiskohtaisempi saalisraportointivelvoite kuin ryhmän II kalastajille. Saaliin raportoinnin järjestämisessä pyritään siihen, että se ainoastaan välttämättömiltä osin ja rajallisesti lisäisi kalastajien ja hallinnon hallinnollista taakkaa.

91 §. Saaliin ensimyynti. Pykälän 1 momentti sisältäisi määritelmän saaliiden ensimyyntille. Sen mukaan saaliin ensimyyntinä pidettäisiin kauppaa, jossa kala myydään ensimmäisen kerran sen saaliiksi saamisen jälkeen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sisävesialueilla sovellettavasta virkistys- tai kotitarvekalastuksesta peräisin olevien saaliiden osittaisesta myyntikiellosta. Se ei koskisi vähäisiä ja satunnaisesti suoraan lopulliselle kuluttajalle myytäviä eriä. Vähäisenä määränä voitaisiin pitää enintään sataa kiloa perkaamatonta kalaa taikka kolmeasataa rapua vuodessa. Pienen määrän myynti sallittaisiin, jotta tavanomainen naapurille tai tuttaville tapahtuva vähäinen myynti olisi jatkossakin mahdollista. Tämä ei vaikuttaisi valvontaan, eikä oleellisella tavalla kaupallisten kalastajien toimintaedellytyksiin, koska myynti olisi sallittua vain lopullisille kuluttajille. Kauppaan ja ravintoloihin tapahtuva myynti jäisi kokonaan kiellon piiriin. Mainittuja pieniä eriä enemmän myyvät kalastajat voisivat yksinkertaisen menettelyn kautta halutessaan rekisteröityä kaupallisiksi kalastajiksi ja jatkaa myyntiä 2 momentin kiellosta riippumatta. Pienimuotoista myyntiä koskisivat edelleen kalastuslaista riippumatta muun muassa vero- ja elintarvikelainsäädännöstä johtuvat velvollisuudet.

EU:n kalastuksen valvonta-asetuksen 1224/2009 mukaan merialueelta virkistyskalastuksesta saatujen saaliiden kaupan pitämi-

nen on kielletty. Tätä EU-lainsäädännöstä tulevaa ehtoa koskeva maininta sisältyy pykälän 3 momenttiin. Vain kaupalliset kalastajat ovat siten oikeutettuja harjoittamaan merialueelta saamansa saaliin ensimyyntiä. Sääntöksen valvontaa vaikeuttaa se, että sisävesiltä vapaa-ajankalastuksessa pyydettyä kalaa, kuten kuhaa, voidaan myydä esimerkiksi tukkukauppaan. Tämä heikentää myös kalatuotteiden jäljitettävyyttä. Myös kaupallisten kalastajien toimintaedellytysten ylläpitäminen yhdenvertaisella tavalla edellyttää, että vapaa-ajankalastuksesta saatua saalista ei esiintyisi rannikkoalueen eikä myöskään sisämaan kalakaupassa. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti esitetään säädettäväksi vapaa-ajankalastuksesta saatavien saaliiden myyntikieltoperiaate myös sisävesille.

11 luku Kalataloushallinnon rekisterit

92 §. Kalataloushallinnon tietojärjestelmä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kalataloushallinnon tietojärjestelmästä. Kalataloushallinnolla on jo voimassa olevan kalastuslain aikana ollut muun muassa kalavarojen käytön ja hoidon suunnitteluun sekä kalastuksenhoitomaksujen hallintaan käytettäviä rekistereitä, joiden muodostamaa kokonaisuutta koskevaa sääntelyä ei nykyiseen lainsäädäntöön kuitenkaan sisälly. Näin ollen kyseessä ei ole varsinaisen uuden tietojärjestelmän luominen vaan olemassa olevien rekistereiden sääntelyn ja sähköisten asiakaspalveluiden kehittäminen. Lisäksi tarkoitus on parantaa eri viranomaisten rekistereiden yhteensopivuutta ja yhteiskäyttöä. Kehittämistyöhön käytettäisiin kalastonhoitomaksuja. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2015 talousarvioesityksessään varautunut rekistereiden kehittämisestä aiheutuviin kuluihin noin 500 000 euron määrärahalla momentissa 30.40.22. Määrärahan katsotaan riittävän keskeisiin kalastuslain aiheuttamiin rekistereiden kehittämiskuluihin. Tietojärjestelmään kuuluviksi katsottaisiin ainoastaan sellaiset tietojärjestelmään talletetut tiedot, kalataloushallinnossa laaditut asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, jotka liittyvät suoraan kalataloushallintoa koskeviin tehtäviin. Kalataloushallintoon kuuluvien viranomaisten muiden tehtävien hoitoa varten talletetut tie-

dot ja laaditut asiakirjat tietoineen eivät kuuluisi kalastuslaissa tarkoitettuun kalataloushallinnon tietojärjestelmään.

Kalataloushallinnon tietojärjestelmän rekisterinpitäjinä toimisivat pykälän 2 momentin mukaan ELY-keskukset, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus, kalatalousaluekisterin osalta kalatalousalueet sekä ohjauksen osalta maa- ja metsätalousministeriö. Rekisterinpitäjä olisi ELY-keskusten osalta jaettu ELY-keskuksen alueellisen ja asiallisen toimivallan mukaisesti niille ELY-keskuksille, joiden toimivaltaan kalastusasiat kulloinkin kuuluvat. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, siitä että kukin kalataloushallinnon tietojärjestelmän rekisterinpitäjä vastaa itse järjestelmään tallettamistaan tiedoista ja niiden oikeellisuudesta, sekä siitä että maa- ja metsätalousministeriö vastaa rekistereidenpidon ohjauksesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että jollei laissa toisin säädetä, tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen, luovuttamiseen sekä luovuttamisesta perittäviin maksuihin sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja henkilötietojen käsittelyyn henkilötietolakiä.

93 §. Kalataloushallinnon tietojärjestelmän käyttötarkoitus. Pykälässä säädettäisiin yksityiskohtaisesti niistä käyttötarkoituksista, joita kalataloushallinnon tietojärjestelmään kirjattavilla tiedoilla on. Henkilötietojen käsittelyä koskevan käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen (henkilötietolaki 7 §) sekä tarpeellisuusvaatimuksen (henkilötietolaki 9 § 1 momentti) mukaisesti rekisterinpitäjän oikeus käsitellä rekisteriin sisältyviä tietoja liittyy aina tiedoille määriteltyyn rajattuun käyttötarkoitukseen ja käsiteltävien henkilötietojen on oltava tarpeellisia laissa määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asiaryhmittäin niistä kaikista käyttötarkoituksista, joihin kalataloushallinnon tietojärjestelmässä olevia tietoja voidaan käyttää. Näitä tarkoituksia olisivat kalastuksen valvonnan ja kalastuksenvalvojen valvonnan mahdollistaminen, kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelu ja tehostaminen, kalastonhoitomaksujen kertymän seuranta, kalastonhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden kokonaismäärän selvittäminen, kalastajille lähettävän kalas-

tonhoitomaksun tilillepanokortin osoitteiston selvittäminen, kalastonhoitomaksuina kertyneiden varojen jakaminen, viranomaisen tiedottaminen, kalatalousneuvonta, kalastuksen sekä kalakantojen hoitoon liittyvien muiden tehtävien hoitaminen sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävät, tutkimus ja tilastojen laatiminen. Tietojen ehdotetut käyttötarkoitukset vastaisivat siten kalataloushallinnon rekistereissä olevien tietojen käyttötarkoitusta voimassa olevan kalastuslain aikana.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että kalataloushallinnon tietojärjestelmän tietoja voitaisiin luovuttaa myös sellaisen opinnäytetyön tekemistä varten, jota ei ole pidettävä henkilötietolain 7 §:ssä tarkoitettuna tieteellisenä tutkimuksena. Säännös on tarpeen, jotta tietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa korkeakoulujen ja oppilaitosten opiskelijoiden tutkielmien tekemiseen. Edellytyksenä tietojen luovuttamiselle olisi se, että tietojen luovuttamista voidaan pitää tutkimussuunnitelman perusteella tarpeellisenä ja se, että tietojen suojauksesta on esitetty asianmukainen selvitys. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös muista tietojen luovuttamisen edellytyksistä kyseiseen käyttötarkoitukseen. Edellytykset ovat samantyyppiset kuin henkilötietolain 14 §:n 2–4 kohdissa. Tietojen luovuttaminen on rekisterinpitäjän harkinnassa. Jos henkilötietojen luovuttamisen edellytykset eivät täyty, voitaisiin tietoja luovuttaa tutkimusta varten myös sellaisessa muodossa, etteivät yksittäisten henkilöiden tiedot käy ilmi (esimerkiksi tilastot tai vastaavat yhteenvetotiedot).

Jos tutkimuksen tekijä tai tutkimuksen rahoittaja harjoittaisi liiketoimintaa, jossa tietoja voidaan hyödyntää, tietojen luovutukseen sovellettaisiin kuitenkin niitä henkilötietolain säännöksiä, jotka koskevat mielipide- ja markkinatutkimuksia ja muita vastaavia osoitteellisia lähetyksiä.

94 §. Tietojärjestelmän rakenne ja sisältö. Pykälän 1 momentissa luettelataisiin ne rekisterinpitäjän ylläpitämät rekisterit, joista kalataloushallinnon tietojärjestelmä koostuu sekä ne tietosisällöt, jotka kuhunkin rekisteriin talletetaan. Tietojärjestelmä muodostuisi kaupallisia kalastajia koskevasta rekisteristä, kalastonhoitomaksurekisteristä, omistajakor-

vausrekisteristä, istutusrekisteristä, kalatalousvelvoite- ja -maksurekisteristä, kalatalousaluerkisteristä, kalastuksenvalvojarekisteristä sekä kalastuksensääteilyrekisteristä. Kunkin rekisteriin voitaisiin tallettaa sellaisia rekisterin käyttöalaaan liittyviä tietoja, jotka ovat välttämättömiä lain 93 §:ssä määritellyn kalataloushallinnon tietojärjestelmän käyttötarkoituksen mukaisten tehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuus tallettaa rekisteriin henkilötietojen ohella muita sellaisia tietoja, jotka ovat rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia. Muun muassa istutusrekisteriin tulisi tallettavaksi sellaisia istutuksista kerättäviä kalastuskäyttöön liittyviä tietoja, jotka eivät ole henkilötietolaissa tarkoitettuja henkilötietoja.

95 §. Kalataloushallinnon rekisterien pitäjien oikeus saada tietoja viranomaisilta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että kalataloushallinnon rekisterien pitäjillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada kalastus- ja alusrekistereitä pitäviltä viranomaisilta kalastusalueita ja niiden omistajia ja haltijoita koskevia tietoja, kun tiedot ovat tarpeen lain 93 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa.

Tiedot voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisessä muodossa.

96 §. Tietojen luovuttaminen ulkomaiden viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille. Tietojärjestelmän rekistereistä voitaisiin pykälän mukaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaisille, Euroopan komissiolle, Euroopan kalastuksenvalvontavirastolle ja kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitetuille viranomaisille Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista johtuvien velvoitteiden hoitamista varten.

Rekisterinpitäjät päättäisivät pykälän 2 momentin mukaan kukin itse tietojen luovuttamisesta sivullisille oman toimialansa osalta.

97 §. Henkilötietojen säilyttäminen kalataloushallinnon tietojärjestelmässä. Pykälässä säädettäisiin, että kalataloushallinnon tietojärjestelmään talletetut tiedot tulisi poistaa

tietojärjestelmästä viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun rekisteröityä koskevia tietoja on viimeksi käsitelty. Tietojen käsitellyllä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä henkilötietolain 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja käsittelynä pidettäviä toimenpiteitä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta säilyttää keskeneräisten asioiden hoitamiseksi kolme vuotta pidempään tietojärjestelmässä sellaiset tiedot, jotka ovat tarpeellisia esimerkiksi viranomaisessa viireillä olevan asian tai lakiin tai asetukseen perustuvan tehtävän hoitamiseksi. Tällaiset tiedot tulisi poistaa järjestelmästä välittömästi, kun lakiin erityinen peruste tietojen säilyttämiselle on lakannut.

98 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä olisi valtuus säätää asetuksella tarkemmin tietojen kirjaamistavasta ja tietojärjestelmän teknisestä hallinnoinnista. Tietojärjestelmän tietojen keräämiseen ja hallintointiin osallistuu useita rekisterinpitäjinä toimivia viranomaisia. Tietojärjestelmän koordinoitun hallinnan varmistamiseksi asetuksella voi olla tarpeen säätää esimerkiksi teknisluonteisia säännöksiä tietojen kirjaamistavasta.

12 luku Valvonta ja seuraamukset

99 §. Valvontaviranomaiset ja kalastuksenvalvojat. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin kootusti kalastuksenvalvontaa suorittavista viranomaisista ja kalastuksenvalvojista. Säännös vastaa asiallisesti pääosin sisälöltään voimassaolevan lain 96 §:ssä olevaa sääntelyä kalastuksenvalvontaa suorittavista tahoista. Kalatalousviranomaisella säännöksessä tarkoitetaan 19 §:ssä mainittuja tahoja. Pykälän ensimmäisen momentin muutos on lähinnä säädöstekninen, valvonnasta vastaavat tahot esitettäisiin selkeyden vuoksi numeroituna listana. Pykälän ensimmäisessä momentissa valvontaviranomaisten joukkoon lisättäisiin sellaiset Metsähallituksen virkamiehet, joiden tehtäviin kuuluu kalastusasioiden hoitaminen. Muutos on tarpeen, sillä kalastuslakiin ei jatkossa sisältyisi nykyisen lain 118 §:n 1 momentin mukaista mainintaa siitä, että laissa kalastusviranomaisesta säädetty, koskee vastaavasti niitä metsähallinnon virkamiehiä, joiden tulee huolehtia valti-

olle kuuluvista kalavesistä ja niissä kalastamista koskevista asioista. Mainittuja virkamiehiä eivät siten koskisi kaikki sellaiset oikeudet ja velvollisuudet, joita kalatalousviranomaisille säädetään, vaan heitä koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista säädettäisiin kalastuslaissa tapauskohtaisesti erikseen. Valvonnan osalta Metsähallituksen mainittuja virkamiehiä pidettäisiin 99 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti valvontaviranomaisina, ja kaikki valvontaviranomaisia koskevat kalastuslain säännökset koskisivat siten myös heitä.

Pykälän toiseen momenttiin otettaisiin lisäksi viittaus Metsähallituksen erävalvonnasta annettuun lakiin (1157/2005), jonka mukaan Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion alueilla erätarkastajat valvovat muun muassa kalastusta koskevien säännösten noudattamista.

Kolmannessa momentissa rajattaisiin kalastuksenvalvojan toimivaltaa siten, että kalastuksenvalvojalla ei olisi oikeutta valvoa EU:n yhteistä kalatalouspolitiikkaa koskevan unionin lainsäädännön eikä sen toimeenpanemiseksi annetun kansallisen lainsäädännön noudattamista. Näitä tehtäviä suorittavat ainoastaan 1 momentissa mainitut viranomaiset lukuun ottamatta Metsähallitusta.

100 §. *Valvonnassa noudatettavat periaatteet.* Pykälässä säädettäisiin kalastuksenvalvontatehtävien suorittamisessa noudatettavista yleisistä periaatteista. Säännöksen mukaan tehtävän toteuttamisesta ei saisi aiheutua suurempaa haittaa tai vahinkoa kuin kalastuksenvalvonnan suorittamiseksi on välttämätöntä. Kalastuksenvalvontatoimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa valvonnalla tavoiteltavaan päämäärään ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarvioon vaikuttaviin seikkoihin. Välttämätöntä suurempi puuttuminen yksilön oikeuksiin ja välttämätöntä suuremman haitan tai vahingon tuottaminen kenellekään olisi kiellettyä. Vaatimukset korostaisivat suhteellisuusperiaatteen huomioon ottamista kalastuksenvalvontatehtävien suorittamisessa ja turvaisivat yksilön perusoikeuksia. Vaatimukset olisivat vastaavanlaisia erävalvontalaissa (1157/2005) säädettyjen viranomaisten toiminnalle asetettujen vaatimusten kanssa. Näitä tukisivat lakiesityksen 115 §:n mukainen huomautuksenantomah-

dollisuus sekä 116 §:n mukainen säännös toimenpiteestä luopumisesta.

101 §. *Kalastuksenvalvojen toiminnan valvonta.* Pykälässä säädettäisiin kalastuksenvalvojen ja kalastuksenvalvojakoulutuksen yleisestä valvonnasta ja ohjauksesta. Maa- ja metsätalousministeriö vastaisi ylipäätänsä viranomaisena kalastuksenvalvojen ja kalastuksenvalvojakoulutuksen valtakunnallisesta ohjauksesta.

ELY-keskukset vastaisivat kalastuksenvalvojen ja kalastuksenvalvojakoulutuksen toiminnan valvonnasta toimialueellaan. ELY-keskukset päättäisivät kalastuksenvalvojaksi hyväksymisestä ja toimisivat myös kyseisen hyväksymisen peruuttamisesta vastaavina viranomaisina. ELY-keskukset vastaisivat myös 104 §:n mukaisesti kalastuksenvalvojan koulutukseen sisältyvän kokeen järjestämisestä.

Pykälän toisen momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä sekä ELY-keskuksilla olisi oikeus saada kalastuksenvalvojalta ja kalastuksenvalvojakoulutuksen järjestäjältä heidän toimintansa valvonnassa tarvittavia tietoja kalastuksenvalvontatehtävien suorittamisesta ja kalastuksenvalvojakoulutuksen järjestämisestä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että kalastuksenvalvojan tulisi toimittaa vuosittain suorittamiaan kalastuksenvalvontatehtäviä koskevat keskeiset tiedot kalastuksenvalvojan hyväksyneelle ELY-keskukselle. Myös kalastuksenvalvojakoulutuksen järjestäjän tulisi toimittaa pyydettyä maa- ja metsätalousministeriölle sen pyytämät keskeiset, koulutusta koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen koulutuksen järjestäjän toiminnan valvomiseksi. Kalastuksenvalvonnan sekä kalastuksenvalvojakoulutuksen viranomaisvalvonnassa kerättyjen henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietolakia (523/1999).

102 §. *Kalastuksenvalvojan virkavastuu.* Lakiesitykseen ehdotetaan sisällytettäväksi viittaus hallinnon yleislakeihin. Viittausta hallinnon yleislakeihin ei enää nykyisin ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää lakiin, koska hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koske-

vien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä.

Lakiin ehdotetaan jätettäväksi erillinen viittaus kalastuksenvalvojan virkavastuusta. Perustuslain 118 §:n mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta ja yksityisillä on oikeus vaatia julkista tehtävää suorittavan tuomitsemista rangaistukseen ja vaatia vahingonkorvausta julkisyhteisöltä taikka julkista tehtävää hoitavalta. Virkavastuu ei voi rajoittua vain muodolliseen virkamiesasemaan, eikä hallinnon asiakkaan oikeusturvan toteutuminen saa riippua siitä, mille taholle julkisen tehtävän hoitaminen on annettu.

103 §. Kalastuksenvalvojan kelpoisuusvaatimukset ja hyväksyminen. Kalastuksenvalvojan valtuuttajatahoista säädettäisiin ehdotuksen 107 §:ssä. Kalastuksenvalvojien hyväksyminen tapahtuisi 103 §:n mukaisesti samanlaisen hyväksymismenettelyn kautta kuin nykyisinkin.

Esitetyssä 103 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi tietyt kelpoisuusvaatimukset kalastuksenvalvojille. Kalastuksenvalvojan hyväksymismenettely olisi yksi kalastuksenvalvojiin kohdistuvan ennakkollisen viranomaisvalvonnan muoto. Kalastuksenvalvojaksi hyväksyttäisiin oikeustoimikelpoinen, rehelliseksi ja luotettavaksi tunnettu henkilö, joka on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Hyväksymisen edellytyksenä olisi lisäksi, että henkilö on hyväksytysti suorittanut lakiehdotuksen 104 §:ssä säädetyt kalastuksenvalvojan kokeen.

Kalastuksenvalvojaksi hyväksyisi hakemuksesta hakijan kotikunnan alueen ELY-keskus. Hakemuksen voisi jättää oman kotikunnan alueen ELY-keskukselle myös silloin, kun kyseinen ELY-keskus ei hoida kalatalousasioita. Tällöin hakemus toimitettaisiin viran puolesta käsiteltäväksi toimivaltaiselle ELY-keskukselle. Tarvittaessa kalastuksenvalvojaksi hyväksymiseen liittyvä menettely voitaisiin saattaa vireille jo siinä vaiheessa, kun henkilö on aloittanut kalastuksenvalvojaksi hyväksymiseen liittyvän koulutuksen. Kyseisissä tapauksissa ELY-keskus voisi käynnistää hyväksymismenettelyyn liittyvät toimet jo ennakolta.

Kalastuksenvalvojaksi hyväksyminen edellyttäisi kaikkien ensimmäisessä momentissa

säädettyjen edellytysten täyttymistä. Jos edellytykset täyttyvät, tulisi hyväksynnästä tehdä myönteinen päätös. Hyväksymiseen ei siis liittyisi viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Käytännössä viranomainen joutuisi kuitenkin arvioimaan kelpoisuusvaatimuksena olevien henkilökohtaisten ominaisuuksien täyttymistä. ELY-keskuksen olisi ennen asian ratkaisemista pyydettävä hakijasta tämän kotikunnan poliisiviranomaiselta lausunto hakijan soveltuvuudesta kalastuksenvalvojaksi. Lausunnon tarkoitus olisi varmistaa, että hakija täyttää säädetyt rehellisyyttä ja luotettavuutta koskevat kelpoisuusvaatimukset.

Rehellisyyden ja luotettavuuden arvioinnissa olisi käytännössä kiinnitettävä huomiota erityisesti sellaisiin todettuihin rikoksiin ja väärinkäytöksiin, jotka osoittavat hakijan olevan sopimaton toimimaan kalastuksenvalvojana. Esimerkiksi kalastusrikkomukseen, kalastusrikokseen tai luvattomaan pyyntiin syyllistynyttä henkilöä ei voitaisi pitää kalastuksenvalvojaksi sopivana. Harkinnassa tulee kuitenkin ottaa myös huomioon teoista kulunut aika. Vuosien takaisten rikkomusten ei voida katsoa vaikuttavan henkilön sopivuuteen. Harkinnassa olisi myös kiinnitettävä huomiota mahdollisten rikosten, rikkomusten tai väärinkäytösten olosuhteisiin.

Rehellisyyden ja luotettavuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset aikaisemmat kalastuksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamiseen tai siihen liittyvät varoitukseen johtaneet tapahtumat taikka kyseisessä tehtävässä tapahtuneet rikokset sekä kalastuksenvalvojien velvollisuuksien rikkominen tai laiminlyönnit.

Kalastuksenvalvojan tulisi olla myös henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota hakijan kykyyn ja haluun täyttää säädöksissä kalastuksenvalvojalle asetetut velvollisuudet. Tällöin hakijan elämäntapaan ja asenteisiin liittyvät seikat muodostuisivat harkinnassa keskeisiksi. Henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota sellaisiin vammoihin, sairauksiin tai muihin vastaaviin seikkoihin, jotka saattaisivat heikentää olennaisesti hakijan kykyä toimia kalas-

tuksenvalvojana tai täyttää kalastuksenvalvojalle tässä laissa asetettuja velvollisuuksia.

Jotta voitaisiin varmistaa kalastuksenvalvojan tietojen ja ammattitaidon säilyminen ajantasaisena, kalastuksenvalvojaksi hyväksyminen olisi voimassa enintään kymmenen vuotta. Kalastuksenvalvojan hyväksynnän saanut henkilö voisi hakea hyväksynnän uusimista. Hyväksyntä voitaisiin uusida, jos kalastuksenvalvojan kelpoisuusvaatimukset edelleen täyttyvät ja jos hakija on suorittanut uudestaan 104 §:ssä tarkoitetun kalastuksenvalvojan kokeen. Kokeen tarkoitus olisi todentaa, että kalastuksenvalvoja on omaksunut esimerkiksi lainsäädännössä tapahtuneet muutokset ja että hän on edelleen tietoinen asemaansa liittyvistä toimivaltuuksista ja velvollisuuksista.

104 §. Kalastuksenvalvojan koe ja koulutus. Kalastuksenvalvojan koulutuksella pyritäisiin varmistamaan kalastuksenvalvojan pätevyys- ja ammattitaitovaatimusten täyttyminen. Koulutus sisältäisi kalastuksenvalvojatöihin, kalastuksenvalvojan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä kalastuksenvalvojan tehtäviin liittyvät opetusaiheet. Koulutukseen voitaisiin sisällyttää myös muita kalastuksenvalvojan tehtävään liittyviä opetusaiheita kuten hyvän hallinnon perusteita sekä turvallisuuskoulutusta.

Koulutus voisi olla kokonaisuutena yhden opintoviikon (40 tunnin työpanos) laajuinen, joka sisältäisi 1–3 läsnäoloa edellyttävää kurssipäivää ja esimerkiksi verkko-opiskeluna suoritettavan osion. Koulutus ei olisi pakollinen, vaan sen vaihtoehtona olisi muu riittävä perehtyneisyys kalastuksenvalvontaan, joka osoitettaisiin suorittamalla koe.

Kalastuksenvalvojan koulutukseen sisältyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta vastaisi ELY-keskus. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin koulutuksen pituudesta, edellä mainittujen opetusaiheiden laajuudesta ja sisällöstä sekä kokeesta, sen käytännön toteuttamisesta ja siihen liittyvistä suoritusvaatimuksista.

105 §. Kalastuksenvalvojakortti ja -tunnus. ELY-keskus antaisi kalastuksenvalvojaksi hyväksytyille kalastuksenvalvojakortin ja -tunnuksen. Kortin sisältö sekä kalastuksenvalvojakortin ulkoasu vahvistettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Yhtenäinen, asetuksessa vahvistettu kortti ja tunnuksen ulkoasu merkitsisi samalla, että muunlaiset tunnukset eivät olisi päteviä osoittamaan henkilön olevan oikeutettu suorittamaan kalastuksenvalvontatehtäviä.

Kortissa olisi ainakin kalastuksenvalvojan valokuva, nimi ja mahdollisesti tiedot kalastuksenvalvojan toimialueesta ja valtuuttajasta. Kalastuksenvalvojan olisi pidettävä kortti kalastuksenvalvontatehtävissä mukana ja esitettävä se pyydettyä. Kalastuksenvalvojan tunnus voitaisiin kiinnittää asusteisiin, minkä lisäksi sitä voisi tarpeen mukaan käyttää esimerkiksi valvonnassa käytettävien veneiden kyljissä ja varusteissa. Kalastuksenvalvojan olisi käytettävä korttia ja tunnusta kalastuksenvalvontatehtävissä ja niitä saisi käyttää ainoastaan kalastuksenvalvoja kalastuksenvalvontatehtävissä.

106 §. Kalastuksenvalvojan hyväksymisen peruuttaminen. ELY-keskuksen olisi peruuttettava kalastuksenvalvojaksi hyväksyminen, jos kalastuksenvalvoja sitä pyytää.

Kalastuksenvalvojen toiminnan valvonta kuuluu esityksen 101 §:n mukaan ELY-keskuksille. Kalastuksenvalvojalle, joka toimii vastoin kalastuslain mukaisia velvollisuuksiaan, voidaan antaa suullinen huomautus. Jos suullista huomautusta ei voida katsoa riittäväksi seuraamukseksi, voidaan kalastuksenvalvojalle antaa kirjallinen varoitus. Varoituksen yhteydessä valvojaa voidaan kehoittaa korjaamaan toimintaansa välittömästi.

Jos kalastuksenvalvoja ei kirjallisista varoituksista huolimatta korjaa toimintatapaansa, vaan toistuvasti jatkaa kalastuksenvalvontaa tai kalastusta koskevien säännösten ja määräysten rikkomista, voi ELY-keskus peruuttaa kalastuksenvalvojaksi hyväksymisen. Peruuttaminen edellyttää, että kirjallista varoitusta ei voida pitää riittävänä seuraamuksena. Peruutus voidaan tehdä myös silloin, kun kalastuksenvalvontaa tai kalastusta koskevien säännösten kertaluonteinen rikkominen on niin olennainen, että kirjallinen varoitus ei ole riittävä seuraamus. Peruuttamisen edellytyksenä ei siis aina ole se, että kalastuksenvalvojalle on rikkomuksesta aikaisemmin annettu kirjallinen varoitus. Olennaisena rikkomuksena voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, että valvoja syyllistyy kalastusrikokseen tai luvattomaan pyyntiin. Myös tilanne, jossa

valvojan rikosoikeudellinen virkavastuu toteutuisi, olisi olennainen rikkomus, jonka seurauksena hyväksyminen olisi peruutettava. Kalastusta tai kalastuksenvalvontaa koskevien säännösten rikkominen osoittaisi, että kalastuksenvalvoja ei enää täytä kelpoisuusehtona olevaa vaatimusta rehellisyydestä, luotettavuudesta ja henkilökohtaisista ominaisuuksista.

Jos kalastuksenvalvojaksi hyväksyminen peruutetaan, tulisi kalastuksenvalvojan palauttaa kalastuksenvalvojakortti ja -tunnus peruuttamispäätöksen tehneelle ELY-keskukselle sen määräämän kohtuullisen ajan kuluessa.

Kalastuksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttaminen voitaisiin tehdä viran puolesta tai esimerkiksi kalastuksenvalvojan valtuutaneen tahon pyynnöstä.

107 §. *Kalastuksenvalvojan valtuutus ja toimialue.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että 103 §:n mukaan hyväksytyllä kalastuksenvalvojalla olisi oikeus valvoa kalastusta koskevien säännösten ja määräysten noudattamista ainoastaan ELY-keskuksen, kalatalousalueen, osakaskunnan, vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan valtuuttamana valtuutuksessa määritellyllä alueella. Myös ELY-keskuksella olisi siten oikeus valtuuttaa kalastuksenvalvoja. Viranomaisen mahdollisuus valtuutukseen poistettiin kalastuslaista lailla 270/2011, mutta sen palauttaminen on nähty tarpeelliseksi valvonnan mahdollistamiseksi esimerkiksi alueilla, joilla valvonnan järjestäminen on perustellusta syystä tarkoituksenmukaisinta järjestää viranomaisen valtuutukseen perustuen. Esimerkkinä voidaan mainita saimaannorpan suojeluun liittyvä kalastuksenvalvonta. Osakaskunnilla, jaettujen vesialueiden omistajilla tai kalatalousalueilla ei aina ole riittäviä resursseja järjestää valvontaa sille asetetut tavoitteet turvaavalla tavalla. Mahdollisuus olisi tarpeen myös siksi, että ELY-keskukset voisivat palkata määräaikaisiksi valvojiksi kalastuskaudelle työsuhteisia henkilöitä, joiden valvonta ei perustuisi virkamiesasemaan.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että kalatalousalueen valtuuttamalla kalastuksenvalvojalla olisi oikeus valvoa kalastusta koskevien säännösten ja määräysten noudattamista koko kalatalousalueen alueella riippu-

matta siitä, onko 121 §:ssä tarkoitettua sopimusta tehtävien siirrosta kalatalousalueelle tehty. Kalatalousalue on valtuuttajataho, joka ei lähtökohtaisesti ole kalastusoikeuden haltija ja jonka alueellinen toimivalta kattaa kaikki kalatalousalueen sisälle jäävät yksityiset vesialueet. Kalatalousalueen valvojan kattava toimivalta on välttämätön kalastuksenvalvonnan kattavuuden turvaamiseksi erityisesti, kun otetaan huomioon, että vesialueen omistajan, osakkaan ja kalastusoikeuden valvontaan liittyvät oikeudet ovat varsin suppeat. Myös ELY-keskuksen valtuuttamalla valvojalla olisi keskuksen toimialueella kattava toimivalta valvoa kalastusta koskevien säännösten ja määräysten noudattamista riippumatta kalatalousalue- ja osakaskuntajaoista.

Lakiesityksen mukaan myös kalatalousalueen asettamalla kalastuksenvalvojalla olisi muihin kalastuksenvalvojiin rinnasteinen toimivalta valtuuttajatahon, tässä tapauksessa kalatalousalueen, hallinnoimalla alueella. Kalatalousalueen valtuuttama kalastuksenvalvoja voisi valvoa myös osakaskunnan lupiin liittyvien ehtojen ja rajoitusten noudattamista.

Toisessa momentissa velvoitettaisiin kalatalousalue, osakaskunta, vesialueen omistaja ja kalastusoikeuden haltija ilmoittamaan valtuutuksen sisällöstä ja voimassaoloajasta kahden kuukauden kuluessa valtuutuksen voimaantulosta sille ELY-keskukselle, jonka toimialueeseen valtuuttajan alue pääasiallisesti kuuluu. Valtuutusta koskevasta ilmoituksesta, esimerkiksi pöytäkirjan otteesta, tulisi käydä ilmi valtuutetun kalastuksenvalvojan nimi-, yhteystiedot ja kotikunta sekä valtuuttajatahon toimialuetta koskevan vesialueen nimi, kiinteistötunnus tai muu vesialueen tunnistetieto.

Kalastuksenvalvojan lainmukainen toimivaltuus edellyttää 103 §:n mukaisen hyväksymismenettelyn ja asianmukaisen valtuutuksen toteutumista samanaikaisesti. ELY-keskuksella tulisi näin ollen olla jatkuva ja ajantasainen tieto valtuutuksesta, sen sisällöstä ja siinä mahdollisesti tapahtuvista muutoksista. Myös valtuuttajan ilmoitusvelvollisuudesta kalastuksenvalvontatoimintaa valvovalle viranomaiselle, mikäli valtuutuksen päätyminen tapahtuu alkuperäistä voimassa-

oloajankohtaa aikaisemmin, säädettäisiin laissa.

108 §. *Valvontaviranomaisen ja kalastuksenvalvojan tarkastusoikeus.* Ensimmäisen momentin mukaan kalastusta valvovalla viranomaisella olisi oikeus tarkastaa, että vedessä, kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai rannalla oleva kalastusväline, pyydys ja saalis ovat säännösten ja määräysten mukaisia. Muun muassa kalojen alamittoja sekä rauhoituksia koskevien säännösten ja määräysten valvomiseksi on tärkeää voida tarkastaa pyydysten ohella myös saatu saalis.

Valvontaviranomaisella olisi oikeus tarkastaa myös tiloja, joissa kaloja tai rapuja kuljetetaan. Viranomaisen oikeus kuljetustilojen tarkastukseen on tarpeen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kalastuksenvalvontaa koskevien säästöjen noudattamiseksi. Viranomaisen oikeus tarkastaa varastotiloja esitetään järjestettäväksi siten, että tarkastusta ei saisi ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, ellei se ole välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain (39/1889) 48 a luvun 2 §:ssä säädettyyn kalastusrikokseen tai 4 §:ssä säädettyyn laitton saaliin kätkemiseen.

Toisessa momentissa säädettäisiin kalastuksenvalvojan tarkastusoikeudesta. Se olisi muutoin samanlainen kuin valvontaviranomaisella, mutta kalastuksenvalvoja ei voisi tarkastaa kalojen tai rapujen kuljetus- tai varastotiloja. Kalastuksenvalvoja ei saisi koskaan ulottaa tarkastusta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävillä tiloilla ei voitane katsoa tarkoitettavan esimerkiksi kalastukseen käytettävän veneen (ulko)tiloja ja niissä olevia kalansäilytyslaatikoita. Näin ollen kalastuksenvalvoja voisi käytännössä tarkastaa kalastukseen käytettävässä veneessä mahdollisesti olevat saaliit eli sen, onko saalista saatu ja onko se lainmukaista sekä myös veneessä olevat kalastusvälineet.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen ja kalastuksenvalvojan oikeudesta tarkastaa kalastusta harjoittavan oikeus kyseiseen kalastukseen. Kalastusoikeuden osoittavia todistuksia ovat muun muassa valtion kalastonhoitomaksun suoritta-

mista osoittavat todistukset sekä vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan kalastuslupien maksamista osoittavat todistukset. Kalastusoikeuden haltija voi myös vuokrata kalastusoikeuden tai antaa toiselle luvan vastikkeetta tai vastiketta vastaan käyttää kalastusoikeuttaan. Kalastuksen harjoittajalla on kalastuksenvalvontatilanteessa velvollisuus pystyä osoittamaan oikeutensa kyseiseen kalastukseen.

Neljännessä momentissa säädettäisiin pyydykseen jätettävästä viestistä osoituksena tehdystä tarkastuksesta. Tällainen viestimerkki tulisi kiinnittää tarkastettuun pyydykseen mahdollisuuksien mukaan. Viestimerkin kiinnittäminen ei saisi kuitenkaan aiheuttaa pyydysten vahingoittumisen vaaraa esimerkiksi huonoissa keliolosuhteissa.

109 §. *Valvontaviranomaisen ja kalastuksenvalvojan talteenotto-oikeus.* Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että valvontaviranomaisella ja kalastuksenvalvojalla olisi oikeus ottaa talteen kalastuksessa käytetty pyydys, kalastusväline ja saalis. Kalastusvälineellä tarkoitetaan myös viehekalastusvälineitä. Kalastusvälineellä ei tarkoiteta kalastukseen käytettyä kulkuneuvoa tai muitakaan esineitä, jotka eivät välittömästi liity kalastamiseen. Talteenoton voidaan katsoa puuttuvan siinä määrin perustuslain 15 §:n nojalla suojattuun omaisuudensuojaan, että laissa on jätettävä valvojalle harkintavaltaa toimenpiteeseen ryhtymisessä. Käytännön valvontatilanteissa tulisi ottaa lisäksi huomioon 100 §:ssä esitetty suhteellisuusperiaate sekä 115 ja 116 §:ssä säädetty mahdollisuus antaa huomautus tai luopua toimenpiteestä.

Pykälässä säädettäisiin niistä perusteista, joiden nojalla valvontaviranomainen tai kalastuksenvalvoja voisi ryhtyä pyydysten, kalastusvälineen ja saaliin talteenottoon. Talteenottoon oikeuttaisivat tilanteet, joissa pyyntiä harjoittava henkilö rikkoo kalastusaikoja, pyydyskäyttöä, pyydysten määrää, pyyntitapoja, kalojen vapauttamista tai saaliiksi ottamista taikka rauhoitusta koskevia säännöksiä tai määräyksiä, tai kalastusta harjoitetaan ilman kalastusoikeutta tai kalastusoikeuden ilmeisesti ylittäen taikka pyydystä ei ole merkitty 48 §:ssä edellytetyllä tavalla. Talteenotto voisi siten tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun saaliiksi otetaan 52 tai

53 §:n nojalla annetun kiellon vastaisesti kaloja, joita ei ole merkitty 75 §:n tarkoitetussa asetuksessa säädetyllä ulkoisella merkinnällä.

Pyyntimittoja tai rauhoitusaikoja koskevien rikkomusten todentamisen tehostamiseksi esitykseen ehdotetaan sisällytettäväksi velvollisuus vapauttaa sallittujen pyyntimittojen vastaiset kalat sekä rauhoitusaikana tai kielletyllä pyydyksellä tai kielletyllä kalastustavalla pyydytetyt kalat.

Valvontaviranomaisella ja kalastusvalvojalla olisi oikeus ottaa talteen pyydys, jota ei ole varustettu pyydyksen asettajan nimellä ja yhteystiedoilla tai josta puuttuu kalastusoikeuden osoittava merkki taikka joka ei ole pyydyksen merkintää koskevien säännösten mukaisesti merkitty.

110 §. *Vesialueen omistajan, osakkaan ja kalastusoikeuden haltijan tarkastus- ja talteenotto-oikeus.* Tarkastus- ja talteenotto-oikeus liittyy julkista valtaa sisältävän julkisen hallintotohtävän hoitamiseen, joka voidaan antaa muun kuin viranomaisen tehtäväksi ainoastaan perustuslain 124 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä. Kyseisillä toimivaltuuksilla on tarkoitus suojata pääasiallisesti yleisempää etua eli kalastuslain säännösten noudattamista kuin omistajan oikeudellista asemaa.

Vesialueen omistajan, osakkaan ja kalastusoikeuden haltijan tarkastus- ja talteenotto-oikeus ehdotetaan säilytettäväksi siten, että se olisi lähinnä viranomaistahoja avustava. Valvonnan käytännön toteuttaminen vaatii useimmissa tilanteissa oikeutta pysäyttää liikkuva vene sekä oikeutta tarkastaa henkilöllisyys. Kyseisillä oikeuksilla rajoitetaan perustuslain 10 § 1 momentissa turvattua yksityiselämän suojaa. Perustuslain 124 §:n sisältämä perusoikeussuojan vaarantamisen kieltä merkitsee käytännössä, että tällaisia toimivaltuuksia ei voida antaa vailla koulutus- ja pätevyysvaatimuksia oleville yksityishenkilöille. Heille ei voida myöskään antaa toimivaltuuksia suorittaa sellaisia valvontatoimenpiteitä, jotka edellyttävät kalastuslainsäädännön asiantuntemusta ja sen soveltamista käytännön tilanteisiin.

Valtion kalastonhoitomaksujen lupatodistukset ovat henkilökohtaisia ja niiden tarkastaminen edellyttää henkilöllisyyden selvittämisoikeutta. Myös alle 18-vuotiaita koskeva

maksuvapautus kalastusmaksuista edellyttää henkilöllisyyden selvittämistä.

Kiinteitä ja seisovia pyydyksiä lukuun ottamatta oikeus lupatodistusten tai kalastusoikeuden osoittavien merkkien tarkastamiseen esitetään rajattavaksi valvontaviranomaiselle ja kalastusvalvojalle. Kalastonhoitomaksuun sisältyvän viehekalastusoikeuden lisäksi myös esimerkiksi veneestä uisteluun tarvittavien lupien tarkastus jäisi vesialueen omistajan tarkastusoikeuden ulkopuolelle. Tarkastusoikeuden rajaamista harkittaessa todettiin, että lakiin olisi voitu kirjata vesialueen omistajalle oikeus tarkastaa muuta kuin onkimista, pilkkimistä tai 7 §:ssä tarkoitettua viehekalastamista harjoittavan kalastuslupa. Tarkastusoikeus olisi kuitenkin jäänyt vailla käytännön vaikuttavuutta, sillä tarkastuksen toteuttaminen olisi edellyttänyt myös pysäyttämisoikeuden säätämistä vesialueen omistajalle, mikä olisi ollut mahdotonta edellä selostetuista perustuslain 124 §:n vaatimuksista johtuen. Kyseisenlaisen tarkastusoikeuden käyttö ei olisi myöskään johtanut muuhun kuin tilanteen toteamiseen ja viranomaisen tai kalastusvalvojan kutsumiseen paikalle tarvittaessa. Vesialueen omistajan olisi tullut myös kyetä tarvittaessa todistamaan tarkastusoikeutensa olemassa olo eli todistamaan henkilöllisyytensä sekä omistuksensa juuri kyseisestä vesialueesta. Edellä kuvattu tarkastusoikeus olisi jäänyt käytännön merkitykseltään varsin vähäiseksi ja toimivaltasäännös harhaanjohtavaksi.

Esityksessä ehdotetaankin säädettäväksi, että vesialueen omistajalla, osakkaalla tai kalastusoikeuden haltijalla olisi omalla vesialueellaan tai sellaisella vesialueella, jolla hänellä on kalastusoikeus, oikeus tarkastaa, että kyseiselle vesialueelle asetettu pyydys on 48 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla merkitty. Pyydyksen muun lainmukaisuuden tai muiden kuin lupaa koskevien merkitsemisvelvollisuuksien osalta edellä mainitulla taholla ei olisi tarkastusoikeutta. On huomattava, että tarkastusoikeutta ei olisi sellaisten yhteisten vesialueiden omistajilla, joilla ei ole käytössä kalastusoikeuden osoittavaa pyydysmerkkijärjestelmää. Näin ollen esimerkiksi järjestäytymättömien osakaskuntien osakkailla ei olisi tässä pykälässä esitettyä tarkastus- tai talteenotto-oikeutta.

Toisen momentin mukaan vesialueen omistajalla, osakkaalla tai kalastusoikeuden haltijalla olisi oikeus ottaa talteen pyydys, jota ei ole merkitty 48 §:n 3 momentissa säädetyllä kalastusoikeuden osoittavalla merkillä, sekä siinä oleva saalis. Ensisijaisesti vesialueen omistajan, osakkaan tai kalastusoikeuden haltijan tulisi turvautua kalastusta valvovien viranomaisten tai kalastuksenvälvojan apuun ja talteenotto-oikeuden käyttö olisi aina vasta toissijainen menettelytapa. Jos pyydyksen haltija on tarkastushetkellä paikalla, tulisi häntä ensisijaisesti kehottaa poistamaan pyydys, jossa ei ole kalastusoikeuden osoittavaa merkkiä. Jos pyydyksen haltija ei kehoituksesta huolimatta poista pyydystään pyynnistä, tulisi niin sanotun omistajavälvojan pyrkiä saamaan paikalle valvontaviranomainen tai kalastuksenvälvoja. Vasta jos apua ei ole saatavilla, voisi tämä ryhtyä pyydyksen talteenottoon. Edellytyksenä itse suoritettulle talteenotolle olisi siis, että saatavilla ei ole riittävää ja oikea-aikaista apua 99 §:ssä tarkoituiltu tahoilta. Tämän edellytyksen täyttymisen osalta tarkastusta tekevän henkilön olisi aina ennen mahdollista talteenottoa varmistuttava siitä, että avun toimittaminen tarkastustilanteeseen ei kävisi hankaluudetta päinsä.

111 §. Talteenottomenettely. Pykälässä määriteltäisiin tarkoin talteenottoprosessia koskeva menettely niin pyyntivälineiden kuin saaliin osalta.

Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin talteenotetun pyydyksen merkitsemisestä sellaisessa tilanteessa, jossa pyydyksen haltija ei itse ole läsnä. Talteenotto paikalle olisi mahdollisuuksien mukaan, joko pyyntipaikalle jääviin pyydyksen asettajan pyydysnaruihin ja kohoihin asennetulla viestimerkillä taikka erilliseen ankkuroituun kohoon kiinnitettävällä viestimerkillä, jätettävä tiedot talteenottajasta sekä tavarán säilytyspaikasta.

Toisessa momentissa säädettäisiin välittömästä ilmoitusvelvollisuudesta poliisille kun tavarán talteenotto on tehty. Nykyinen velvoite talteenotetun tavarán luovuttamisesta poliisin säilytettäväksi mahdollisimman pian säilytettäisiin. Edelleenluovutusvelvollisuus ei kuitenkaan koskisi Rajavartiolaitoksen, tullin tai Metsähallituksen erätarkastajan suorittamaa talteenottoa. Mikäli luovuttaminen

ei kävisi hankaluudetta päinsä, määräisi poliisi miten ja missä talteenotettu pyydys tai pyyntiväline tulisi säilyttää.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin, että talteenotettu pyydys tai kalastusväline olisi palautettava viivytyksettä pyydyksen tai kalastusvälineen haltijalle, jos esitutkintaa ei aloiteta. Edellä 7 §:ssä tarkoitettussa viehekalastuksessa käytetty valvontaviranomaisen tai kalastuksenvälvojan talteenottama kalastusväline olisi luovutettava välittömästi takaisin, jos kalastonhoitomaksun suorittamisesta ennen epäiltyä rikkomusta esitetään todistus seitsemän päivän kuluessa talteenotosta.

Saalis voidaan ottaa talteen joko pyydyksen tai kalastusvälineen talteenoton yhteydessä tai sellaisen kalastuksen yhteydessä, jossa saalis on toiselle kuuluvaa oikeutta loukkaamatta saatu pyyntimittoja, pyyntitapoja, pyydyksiä taikka rauhoitusta tai muita pyyntiä koskevia säännöksiä ja määräyksiä rikkoen. Ehdotetun neljännen momentin mukaan talteenotetusta saaliista olisi ilmoitettava välittömästi poliisille, joka määrää saaliin joko vapautettavaksi tai säilytettäväksi tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos saaliin säilyttäminen ei ole tarpeellista esitutkinnan suorittamiseksi tai jos se ei ole ilman kohtuullista vaivaa mahdollista poliisi voi määrätä sen myös hävitettäväksi sopivaksi katsomallaan tavalla. Mikäli talteenotetut kalat tai ravut ovat vapauttamiskelpoisia, ne tulisi ensisijaisesti vapauttaa. Saaliin säilyttämisen tai hävittämisen osalta poliisilla olisi harkintavalta asian ratkaisemiseksi.

112 §. Talteenotetun pyydyksen myynti tai hävittäminen. Talteenotetun pyydyksen tai kalastusvälineen säilytysaika ennen mahdollista tavarán myyntiä olisi kuusi kuukautta. Pyydyksen tai kalastusvälineen säilyttäminen tapahtuu käytännössä joko poliisin hallinnassa tai poliisin määräämällä tavalla muun valvontaviranomaisen, kalastuksenvälvojan, vesialueen omistajan, osakkaan tai kalastusoikeuden haltijan hallinnassa. Pyydyksen tai kalastusvälineiden säilyttäminen saattaa joissain tilanteissa muodostua esimerkiksi suuren pyydyksimäärän tai pyydyksiin liittyvien hajuja hygieniahaittojen vuoksi ongelmalliseksi, minkä johdosta säilytysajan on tarkoituksenmukaista olla mahdollisimman lyhyt,

mutta riittävän pitkä haltijan oikeusturvan toteutumiseksi.

Myyntivelvollisuus määrätyn säilytysajan jälkeen keskitettäisiin ehdotuksessa poliisille. Poliisille esitetään annettavaksi oikeus talteenotetun pyydyksen tai kalastusvälineen hävittämiseen, jos sillä ei ole vähäistä suurempaa arvoa.

113 §. Pysähtymisvelvollisuus ja henkilöllisyyden selvittäminen. Esityksen mukaan kalastukseen käytettävä kulkuneuvo olisi valvontaviranomaisen tai kalastuksenvalvojan antamasta, selvästi havaittavasta pysähtymismerkistä pysäytettävä heti, kun se voidaan turvallisesti tehdä. Valvonnan tehokkuuden ja käytännön toteuttamisen kannalta pysähtymisvelvollisuutta koskeva säännös on tarpeen, sillä suuri osa kalastuksenvalvojan ja valvontaviranomaisen toimesta suoritettavista valvontatehtävistä tehdään vesillä ja tarkastuksen kohteena oleva kalastava henkilö on veneessä tai muussa kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa. Rangaistusta kalastusviranomaisen tai kalastuksenvalvojan antaman pysähtymiskäskyn noudattamatta jättämisestä ei kuitenkaan esitetä säädettäväksi, eikä voimakeinoja olisi mahdollista käyttää.

Henkilöllisyyden selvittämiseksi kalastusviranomaisella tai kalastuksenvalvojalla olisi oikeus saada tieto henkilön nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta henkilö on tavoitettavissa. Tarvittavat tiedot henkilön nimestä voisivat käsittää myös tiedot eri tavoista, joilla vierasperäinen nimi kirjoitetaan häntä koskevista virallisista asiakirjoissa. Velvollisuus ilmoittaa tieto siitä, mistä henkilön voi tavoittaa, tarkoittaisi hänen asunto-osoitettaan tai, milloin hänen tavoittamisensa on yksittäistapauksessa tarpeen tietynä ajankohtana, tietoa siitä, missä hän silloin oleskelee.

Henkilöllisyyden selvittämisoikeus liittyisi aina käsillä olevaan konkreettiseen kalastuksenvalvontatehtävään. Kalastusviranomaisella tai kalastuksenvalvojalla ei olisi yleistä oikeutta henkilötietojen tarkastamiseen konkreettisen valvontatehtävän ulkopuolella.

Poliisin, rajavartiomiehen ja tulliviranomaisen oikeuteen kulkuneuvon pysäyttämiseen ja henkilöllisyyden selvittämiseen kalastuksenvalvontatehtävässä sovellettaisiin

myös poliisilakia, rajavartiolakia ja tullilakia. Pysähtymisvelvollisuudesta poliisiin, rajavartiomiehen ja tulliviranomaisen antamasta pysähdysmerkistä on lisäksi voimassa, mitä vesiliikennelaisissa (463/1996) ja sen nojalla säädetään.

114 §. Näyttömääräys. Esityksessä säädetään valvontaviranomaisen ja kalastuksenvalvojan oikeudesta kehottaa kalan tai ravun pyyntiä harjoittavaa henkilöä esittämään todistus suorittamastaan kalastonhoitomaksusta seitsemän vuorokauden kuluessa poliisille, mikäli hän on maksuvelvollinen eikä voi tarkastustilanteessa esittää 79 §:ssä tarkoitettua todistusta. Kehotus tapahtuisi antamalla niin sanottu näyttömääräys, josta säädettäisiin esitetyssä 114 §:ssä sekä tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa. Käytäntöä on sovellettu jo voimassaolevan lain aikana.

Näyttömääräyksellä veloitettaisiin maksuvelvollinen kalastaja, joka ei pysty esittämään todistusta kalastonhoitomaksun tai viehekalastusmaksun maksamisesta, esittämään todistus poliisille seitsemän päivän kuluessa näyttömääräyksen antamisesta lukien. Näyttömääräys on keskeinen menettelytapa, jolla asiakkaalle voidaan kalastuksen lupavalvonnassa antaa mahdollisuus esittää puuttuvat lupa-asiakirjat ennen mahdollista rikkomusseuraamusta.

Näyttömääräyksen sisällöstä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Näyttömääräykseen kirjattaisiin henkilön tunnistetiedot, tapahtumatiedot ja mitkä tiedot tai todistukset henkilöä kehoitetaan poliisille esittämään.

115 §. Huomautus. Pykälän mukaan kalastusviranomaisella ja kalastuksenvalvojalla olisi oikeus antaa muihin toimenpiteisiin ryhtymättä rikkomuksen tekijälle huomautus, jos teko olosuhteet huomioon ottaen on vähäinen. Teon vähäisyyttä arvioitaessa huomiota olisi kiinnitettävä rikotulla säännöksellä suojatun edun luonteeseen, aiheutuneeseen vahinkoon, tuottamusasteeseen ja muihin niiden kaltaisiin seikkoihin. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen aiempien kannanottojen mukaan kalastuslakiin tulisi sisältyä säännökset toimenpiteestä luopumisesta tai huomautuksenannosta havaitun rikkomuksen johdosta. Säännöksellä pyritään myös koros-

tamaan suhteellisuusperiaatteen noudattamista valvontatoiminnassa.

Poliisin, rajavartiomiehen ja tulliviranomaisen oikeudesta antaa huomautus kalastuksenvalvontatehtävissä noudatettaisiin esitutkintalakia ja tullilakia.

116 §. Toimenpiteestä luopuminen. Suhteellisuusperiaatteen noudattamisen korostamiseksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kalastusviranomaisen ja kalastuksenvalvojan mahdollisuudesta toimenpiteestä luopumiseen. Viranomaisen, ja tässä tapauksessa myös julkista hallintotehtävää suorittavan kalastuksenvalvojan tehtävän suorittamisesta voidaan joskus arvioida aiheutuvan tavoiteltua etua suurempaa haittaa. Tehtävän suorittaminen voi tällaisissa tilanteissa johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen asian merkitys, rikkomuksen laatu ja toimenpiteellä tavoiteltava tulos huomioon ottaen. Ennakoitavissa olevien kohtuuttomien kielteisten seurausten vuoksi kalastusviranomaisella ja kalastuksenvalvojalla ei olisi ainoastaan oikeutta, vaan myös velvollisuus luopua valvontatoimenpiteestä. Vastaavanlaiset säännökset sisältyvät poliisilakiin ja rajavartiolakiin.

117 §. Tapahtumailmoitus. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin kalastuksenvalvojan toimivaltuuksien käyttöön liittyvästä kirjaamisveloitteesta, tapahtumailmoituksen laatimisesta. Säännöksen tarkoituksena olisi asianosaisten, erityisesti toimenpiteen kohteena olevan epäillyn, oikeusturvan varmistaminen. Tapahtumailmoituksen tietoja saisi käyttää vain asianosaisten oikeusturvan varmistamiseksi ja kalastuksenvalvojen toiminnan viranomaisvalvontaa varten. Tapahtumailmoituksen laatimisveloite koskisi lakiehdotuksen 109 §:ssä tarkoitettua talteenottoa, 115 §:ssä tarkoitettua huomautuksen antamista ja 116 §:ssä tarkoitettua toimenpiteestä luopumista.

Koska tapahtumailmoituksista muodostuva tietojoukko saattaa muodostaa henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettua henkilörekisterin on pykälässä tarpeen säätää tapahtumailmoituksen tietosisällöstä sekä tietojen käyttö- ja säilyttämisaikajasta. Säilyttämisaikan umpeen kuluttua tiedot olisi hävitettävä.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin kalastuksenvalvojan velvollisuudesta toimittaa

tapahtumailmoitukset vuosittain kalastuksenvalvojan hyväksyneelle toimivaltaiselle ELY-keskukselle. Tapahtumailmoitukset olisi sekä kalastuksenvalvojan että toimivaltaisen ELY-keskuksen säilytettävä siten järjestettyinä, että kullekin kalastuksenvalvojan valtuutusta koskevalle toimialueelle liittyvät ilmoitukset olisivat viivytyksettä esitettävissä.

Tapahtumailmoitukseen sisältyvien kalastuksenvalvonnassa kerättyjen tietojen käsitteilyyn sovellettaisiin henkilötietolakia.

118 §. Kalastusrikkomus. Pykälässä säädettäisiin kalastusrikkomuksena rangaistavista teoista. Kalastusrikkomusta koskeva säännös olisi osin rikoslain 48 a luvun 2 §:ssä säädetyn kalastusrikoksen lievä tekemuoto. Pykälässä tarkoitettut teot olisivat kalastusrikkomuksena rangaistavia tahallisesti tehtyinä tai huolimattomuudesta johtuvina. Syyksiluuttavuuden alhaisinta astetta eli huolimattomuutta voidaan pitää perusteltuna kalastusrikkomuksen yhteydessä näytön hankkimiseen ja kalastusta koskevien määräysten valvomiseen liittyvistä syistä. Pykälään sisältyvillä kriminalisoinneilla pyrittäisiin lain säännösten noudattamisen kautta yleiseen kalakantojen ja kalastuksenvalvonnan turvaamisen tavoitteeseen.

Kalastusrikkomussäännös sisältäisi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimalla tavalla asialliset luonnehdinnat rangaistaviksi tarkoitetuista teoista sekä voimassaolevaa kalastusrikkomussäännöstä täsmällisemmät viittaukset niihin säännöksiin, joiden vastaiset teot olisivat rangaistavia. Säännöstä on pyritty täsmentämään myös sisällyttämällä asianmukaisissa kohdissa viittaus Suomen ja naapurivaltioiden kahdenvälisen rajajokisopimusten kalastussääntöjen vastaisiin menettelyihin. Pykälässä tarkoitettut kalastussäännöt on määritelty 4 §:n 1 momentin 22 kohdassa.

Ensimmäisen momentin 1 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi kalastuslaissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa kielletyn kalastustavan, pyyntimenetelmän tai kalastusvälineen käyttäminen sekä kielletyn kalastusvälineen kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai muutoin pyyntiä varten helposti käsilä pitäminen. Kohdan nojalla rangaistavaa olisi muun muassa 46 §:ssä tarkoitettujen

kiellettyjen pyyntivälineiden käyttö sekä 49 §:ssä tarkoitettujen kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyydysten käyttö ilman kyseisten pyydysten käyttöön oikeuttavaa lupaa (kaupalliseksi kalastajaksi rekisteröitymistä).

Niiltä osin kuin säännös on päällekkäinen rikoslain 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan kanssa, tulisi tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta tehty teko rangaistavaksi kalastusrikkoksena.

Kielletyn kalastusvälineen pitäminen aluksella tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä, olisi rangaistavaa tilanteessa, jossa voidaan perustellusti olettaa, että välinettä on tarkoitus käyttää pyyntiin, eikä pyydyksen pitäminen aluksella tai muutoin saatavilla kalastustapahtuman yhteydessä johdu ilmeisesti muusta syystä kuin pyyntitarkoituksesta. Suomen ja Ruotsin rajajokisopimuksen kalastussäännön (jäljempänä Tornionjoen kalastussääntö) 6, 7, 8 ja 10 §:ssä sekä Suomen ja Norjan välillä Tenojoen kalastuspiirin kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen kalastussäännön (jäljempänä Tenojoen kalastussääntö) 3, 7 ja 10–18 §:ssä on pyydysten käyttöön liittyviä kieltoja ja rajoituksia. Vastaavantyyppisiä määräyksiä on Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Näätämöjoen kalastusalueella tehdyn sopimuksen kalastussäännön (jäljempänä Näätämöjoen kalastussääntö) 2–9 §:ssä. Kyseisten säännösten rikkominen tulisi siten rangaistavaksi kalastusrikkomuksena.

Ensimmäisen momentin 2 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi kalastaminen sellaisella alueella, jossa kalastaminen on kielletty tai sitä on rajoitettu. Kohdassa tarkoitettuja kalastuskieltoalueita on suoraan kalastuslain 7, 66, 67, 68 ja 70 §:ssä. Lisäksi kiellot tai rajoitukset voivat perustua 52, 59 tai 65 §:n nojalla annettuun asetukseen tai 53, 54 tai 71 §:n nojalla annettuun viranomaisen päätökseen. Kalastukselta rauhoitettuja alueita ovat myös Suomen ja Ruotsin rajajokisopimuksen 24 artiklassa ja Tornionjoen kalastussäännön 3 §:ssä määritellyt alueet. Lisäksi Tenojoen kalastussäännön 7, 9 ja 19 §:ssä on määräyksiä sallituista ja kielletyistä kalastusalueista.

Ensimmäisen momentin 3 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi kalastus kielletynä aikana. Kielto voisi perustua 52 tai 53 §:n no-

jalla asetettuun kieltoon tai 55 §:n nojalla säädettyyn rauhoitusajakaan. Rauhoitusajakana kiellettyä olisi kalastus, jonka tarkoituksena on saada saaliiksi rauhoituksen kohteena olevaa kalaa. Tarkoituksellisen pyynnin voitaisiin katsoa tapahtuvan silloin, kun kalastukseen käytetään kyseisen lajin pyyntiin erityisesti soveltuvia pyydyksiä. Kohdan 3 mukaan rangaistavaa olisi lisäksi Tornionjoen kalastussäännön 11 §:ssä ja Tenojoen kalastussäännön 4 ja 5 §:ssä säädettyjen rauhoitusajakojen vastainen kalastus.

Ensimmäisen momentin 4 kohdassa esitetään säädettäväksi rangaistavaksi kalastus 60 §:ssä tarkoitettujen sopimusten täytäntöönpanemiseksi asetettujen rajoitusten vastaisesti. Kalastuslain 60 §:n mukaan Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä vesialueen omistaja tai erityisen oikeuden haltija voivat tehdä saimaannorppakannan elinvoimaisena säilymiseksi ja saimaannorppan suotuisan suojelutason saavuttamiseksi sopimuksen kalastuksen rajoittamisesta ja kieltämisestä tietyllä tavalla. Edellä tarkoitetuissa sopimuksissa osakaskunnat sitoutuvat asettamaan sovitut kalastusrajoitukset pätevästi voimaan. Osakaskunnilla on kalastuslain 5 ja 41 §:n mukaan oikeus määrätä kalastuksesta sekä velvollisuus järjestää kalastus käyttö- ja hoitosuunnitelman ja lain 1 §:n tavoitteiden mukaisesti. Mainittuun toimivaltaan perustuen osakaskunnat asettavat nykyisen kalastuslain järjestelmän mukaisesti erityyppisiä kalastusrajoituksia omille alueelleen päättämällä niistä osakaskunnan kokouksissa yhteisluvelain mukaisesti. Koska kyseisten kieltojen ja rajoitusten antamisen taustalla on tarve suojella erittäin uhanalaista saimaannorppaa, voidaan katsoa, että kalastusrikkomuksella, joka olisi toteutettu kalastamalla vastoin 60 §:n täytäntöönpanemiseksi asetettuja kieltoja ja rajoituksia, olisi aina loukattu etupäässä yleistä etua. Siksi rikkomisesta rangaistaisiin kalastusrikkomuksena ja kalastusrikkomukset olisivat aina virallisen syytteen alaisia tekoja, joissa syyttäjällä on yleinen syyteoikeus riippumatta asianomistajan tahdosta.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi ali- tai ylimittaisen kalan pyytäminen sekä kalan saaliiksi ottaminen 52 tai 53 §:n nojalla asetettujen kiellon vastaisesti. Rangaist-

tavaa olisi kalastus, jossa selkeästi voidaan osoittaa olevan tarkoituksena ali- tai ylimit-taisen kalan saaliiksi saaminen sekä kalastus, jossa pyyntimittojen vastaisen kalan saaliiksi saamista voidaan pitää niin todennäköisenä, että kalastuksen harjoittamisen voidaan kat-soa osoittavan moitittavaa huolimattomuutta suhteessa pyyntirajoituksiin. Kohdassa sää-dettäisiin lisäksi rangaistavaksi, riippumatta siitä, millaista saalista kalastuksella on pyrit-y saamaan, sellaisen kalan saaliiksi ottami-nen, jota koskien on 52 tai 53 §:n nojalla säädetty tai määrätty erityinen vapauttamis-velvollisuus. Lisäksi rangaistavaa olisi Torn-ionjoen kalastussäännön 12 §:ssä, Tenojoen kalastussäännön 6 §:ssä ja Näätämojoen ka-lastussäännön 12 §:ssä säädettyjen mittojen vastaisten kalojen pyytäminen ja saaliiksi ot-taminen sekä Tornionjoen kalastussäännön 13 §:ssä säädetyn saaliskiintiön ylittäminen.

Ensimmäisen momentin 6 kohdassa esite-tään säädettäväksi rangaistavaksi 58 §:ssä tarkoitetun yleisen kalojen vapauttamisvel-vollisuuden rikkominen. Mainitussa sään-nöksessä määrättäisiin vapauttamisvelvol-lisuus koskemaan pyyntimittojen vastaisia ka-loja, rauhoitus- tai kieltoaikana, kielletyllä kalastusvälineellä tai pyydyksellä saatuja se-kä kielletyllä kalastustavalla tai pyyntimene-telmällä saaliiksi saatuja kaloja. Rangaista-vaä olisi myös edellä mainituissa kalastus-säännöissä säädettyjen vapauttamisvelvol-lisuuksien rikkominen.

Ensimmäisen momentin 7 kohdassa esite-tään säädettävän rangaistavaksi kalastaminen ilman kalastonhoitomaksun suorittamista. Kohdan nojalla kalastusrikkomuksiksi luet-taisiin sellaiset tapaukset, joissa muuta kalas-tusta kuin 7 §:ssä tarkoitettua onkimista tai pilkkimistä on harjoittanut 18 vuotta täyttä-nyt henkilö asianmukaisen kalastusoikeuden perustavan luvan nojalla suorittamatta kui-tenkaan kalastonhoitomaksua sekä sellaiset tapaukset, joissa 18 vuotta täyttänyt henkilö on harjoittanut viehekalastusta suorittamatta kalastonhoitomaksua.

Momentin 8 ja 9 kohdassa kalastusrikko-mukseksi säädettäisiin muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kala- tai rapula-jin tai niiden kannan tai sukusolujen maahan-tuonti ilman 77 §:n 2 momentissa säädettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti, sekä 73 tai

74 §:ssä säädetyn istutuskiellon vastaisen is-tutuksen tekeminen. Rangaistavaa olisi lisäk-si 75 §:n nojalla säädetyn merkitsemisvelvol-lisuuden vastaisten kalojen istuttaminen. Ka-laistutus, joka tehdään ilman 74 §:n 2 mo-mentissa tarkoitettua lupaa ja joka on omiaan aiheuttamaan vaaraa tai vahinkoa kalakannal-le tai kalavedelle, voi tulla tuomittavaksi ri-koslain 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 4 koh-dassa tarkoitettuna kalastusrikoksena.

Lain 48 §:n mukaisen pyydyksen merkit-semisvelvollisuuden sekä tarpeettomien pyy-dysmerkkien käytön kiellon rikkominen eh-dotetaan säädettäväksi rangaistavaksi kalas-tusrikkomuksena 1 momentin 10 kohdassa. Lisäksi rangaistavaa olisi Tornionjoen kalas-tussäännön 9 §:ssä ja Tenojoen kalastussään-nön 20 §:ssä säädettyjen pyydysten merkin-tää koskevien säännösten rikkominen. Pyy-dysten merkitsemisvelvollisuudella pyritään erityisesti edistämään vesiliikenteen turvalli-suutta sekä helpottamaan kalastuksenvalvon-taa.

Lisäksi 1 momentin 11 kohdassa esitetään rangaistavaksi sisävesiltä saaliiksi saadun ka-lan ensimyyntikiellon rikkominen. Kielto si-sältyy lain 91 §:ään ja sen taustalla on kala-tuotteiden jäljitettävyyden parantaminen, harmaan kalakaupan vähentäminen sekä EU-lainsäädännöstä johtuvan merialueita koske-van vapaa-ajan kalastuksen saaliiden myyn-tikiellon ulottaminen yhdenvertaisuuden to-teuttamiseksi kansallisesti koskemaan myös sisävesiä. Samassa kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi myös 55 §:ssä säädetyn rauhoitetun kalan myyntikiellon rikkominen.

Ensimmäisen momentin 12 kohdassa sää-dettäisiin rangaistavaksi 51 §:n mukaisen rapujen pyyntivälineitä koskevan käsittelyvel-vollisuuden laiminlyönti sekä rapujen säilyt-tämistä koskevan rajoituksen rikkominen.

Ensimmäisen momentin 13 kohdassa sää-dettäisiin rangaistavaksi lain 62 §:ssä tarkoi-tetun sivusaalisilmoituksen laiminlyönti. Ky-se olisi luontodirektiivin 12 artiklan 4 koh-dassa tarkoitetun tarkkailujärjestelmän käyt-töön ottamiseksi säädetyn hyljettä ja pyöri-äistä koskevan sivusaalisilmoitusvelvollisuu-den rikkominen.

Kohdassa 14 säädettäisiin rangaistavaksi 78 §:n nojalla asetettujen kieltojen, ehtojen ja rajoitusten rikkominen. Kyseessä olisivat

eräiden Ylä-Lapin vesistöjen kalakantojen suojeluun liittyvät määräykset, joiden antamiseen Suomi on sitoutunut kahdenvälisissä rajajokisopimuksissa.

Momentin viimeisessä eli 15 kohdassa säädetäisiin rangaistavaksi Tornionjoen kalastussäännön 14 §:n 2 momentissa säädetyn kiellon käyttäjä moottoria kalastettaessa vieheellä veneestä rikkominen. Kohdan nojalla rangaistavaa olisi myös Tenojoen kalastussäännön 8 §:ssä säädettyjen määräysten vastainen veneen käyttö.

Jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, voitaisiin kalastusrikkomuksesta tuomita sakkorangaistus. Ensimmäisen momentin 2, 3, 5 ja 6 kohdissa tarkoitettut teot voivat kuitenkin tulla rangaistuiksi kalastusrikkoksina, jos ne on tehty tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ja kalastaminen on tapahtunut huomattavassa laajuudessa.

Pykälän 2 momenttiin esitetään säädetäviksi informatiivinen säännös siitä, että 79 §:ssä tarkoitettun kalastonhoitomaksun maksamatta jättämisen tai sitä koskevan todistuksen määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä seuraavana ainoana rangaistuksena tulisi kyseeseen rikoslain 2 a luvun 9 §:n momentissa ja sen 4 momentin nojalla annetussa asetuksessa säädetty rikesakko. Kyseistä rikoslain kohtaa esitetään muutettavaksi vastaavalla tavalla.

Pykälän 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen rikoslain luvaton pyyntiä ja kalastusrikosta koskeviin säännöksiin. Kalastus, joka tapahtuisi ilman kalastusoikeutta tai kalastusoikeuden haltijan myöntämää lupaa, taikka esimerkiksi kalastusluvan lupaehtoja rikkoen, olisi rangaistavaa rikoslain 28 luvun 10 §:n vastaisena luvattomana pyyntinä. Kuitenkin 7 §:n mukainen viehekalastus ilman kalastonhoitomaksun suorittamista tulisi rangaistavaksi aina kalastusrikkomuksena.

119 §. Menettämisseuraamus. Pykälässä säädetäisiin voimassa olevan kalastuslain 110 §:ää vastaava säännös. Säännöksen mukaan menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos henkilö on syylistynyt 118 §:n 7 kohdassa mainittuun tekkoon, josta hänelle määrätään seuraamukseksi rikesakko. Säännös on tarpeellinen, jotta rikesakkomenettelyä voidaan käyttää sellaisissa mahdollisissa tapauksissa, joissa sovel-

lettavaksi tulisi jokin menettämisseuraamuksia koskevista rikoslain 10 luvun pakottavista säännöksistä. Säännös voitaneen kumota sen jälkeen, kun rikesakkorikkomuksista annettu laki (756/2010) on lailla säädetty tulemaan voimaan.

120 §. Syyteoikeus. Pykälässä ehdotetaan kalastusrikkomus edelleen säilytettäväksi asianomistajarikoksena, jos teolla on loukattu vain yksityisen oikeutta

13 luku Erinäiset säännökset

121 §. Kalavarojen hoitoa ja kalastuksen järjestämistä koskevien tehtävien siirtäminen kalatalousalueelle. Pykälässä säädetäisiin siitä, että osakaskunta voi yhteisäluelain 15 §:n 1 momentin mukaisesti tekemällään päätöksellä siirtää kalavarojen hoitoa ja kalastuksen järjestämistä koskevien tehtäviensä hoidon sille kalatalousalueelle, johon se kuuluu. Mainittuina tehtävinä pidettäisiin myös kalastuslupien antamista ja maksujen perimistä.

Koska ehdotetun lain mukaiset kalatalousalueet muodostettaisiin 22 §:n mukaisesti sellaisista kalataloudellisesti yhtenäisistä vesistöalueista, joilla on tarkoituksenmukaista järjestää kalavarojen käyttö- ja hoito yhteneväisten periaatteiden mukaisesti, olisi voimassaolevan lain 64 §:n mukainen mahdollisuus tehtävien siirtämiseen tarpeellista säilyttää jatkossakin.

Pykälän 1 momentissa mahdollisuus siirtää kalavarojen hoitoa ja kalastuksen järjestämistä koskevia tehtäviä kalatalousalueelle ulotettaisiin koskemaan myös osakaskuntaan kuuluttomia niin sanottuja jaettuja vesialueita. Tehtävien ja tarvittavien hoitotoimenpiteiden samankaltaisuuden peruste koskee mainittuja vesialueita samoin kuin osakaskuntien alueitakin. Kalavarojen hoitoon ja kalastuksen järjestämiseen liittyvien tehtävien hoitaminen voi käytännössä lisäksi olla jaetun vesialueen omistajalle suhteellisesti työläämpi tehtävä kuin monijäseniselle osakunnalle.

Kalatalousalue olisi pääsääntöisesti velvolinen ottamaan vastaan sille siirretyt tehtävät, mutta asiaan liittyisi tehtävien hoitamista koskeva tarkoituksenmukaisuusharkinta. Tehtävien hoitamisesta kieltäytyminen voisi

tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, jos osakaskunnan alueen kalavarojen hoito alueen erityispiirteisiin liittyvien syiden vuoksi olennaisesti eroaisi kalatalousalueen yleisestä tilanteesta. Toinen mahdollinen peruste kieltäytymiselle saattaisi liittyä tehtävän vaatimien resurssien suhteessa kalatalousalueen käytössä oleviin resurssien. Tehtävien siirto voisi olla määräaikainen tai voimassa toistaiseksi.

122 §. *Erityisperusteisen kalastusetuuden haltijan osallistuminen osakaskunnan kokoukseen.* Sellaisen kiinteistön omistaja, johon kuuluu erityinen kalastusetuus, on erityisen kalastusetuusalueen ja erityisen kalastusetuuspaikan osalta yhteisen vesialueen osakkaiden ohella kalastusoikeuden haltija. Tämä toisaalta velvoittaa ja toisaalta oikeuttaa kiinteistön omistajan yhteisen alueen osakkaiden ohella osallistumaan kalastusoikeuden haltijan tehtäviin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että kiinteistön omistaja rinnastetaan yhteisen vesialueen osakaskunnan osakkaaseen, kun osakaskunnan kokouksessa päätetään kalastukseen liittyvistä asioista. Äänioikeus määritettäisiin siten, että äänestykseen osaa ottavilla vesialueen osakkailla ja erityisen kalastusetuuden omaavien kiinteistöjen omistajilla olisi omistamiensa kiinteistöjen kalastusoikeutta vastaava äänioikeus. Muutoin sekä äänioikeudesta että kalastukseen liittyvistä asioista päätettäessä sovellettaisiin yhteisäläin (758/1989) osakaskunnan kokousta koskevia säännöksiä.

123 §. *Erityisperusteisen kalastusetuuden haltijan osallistuminen kalastusasioiden hoitoon osakaskuntaan kuulumattomalla vesialueella.* Myös yksityisellä vesialueella olevan erityisen kalastusetuuden haltijakiinteistön omistaja on kalastusoikeuden haltija vesialueen omistajan ohella. Hänellä on siten velvollisuus osallistua kalastusoikeuden haltijalle kuuluviin tehtäviin ja oikeus ottaa osaa päätöksentekoon kalastusta koskevassa asiassa. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi siten, että vesialueen omistajan ja erityisten kalastusetuuksien haltijakiinteistöjen omistajien katsotaan muodostavan osakaskunnan. Kalastukseen liittyvistä asioista päätöksenteko tapahtuisi vastaavalla tavalla kuin 122 §:ssä säännellään yhteisen vesialueen osalta.

14 luku Muutoksenhaku

124 §. *Muutoksenhaku elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen päätökseen.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta valittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalastuslain nojalla tekemästä päätöksestä. Mainittuihin päätöksiin voisi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Käytännössä valitus tehtäisiin hallinto-oikeuteen ja sen päätöksestä voi edelleen valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

ELY-keskus voisi päätöstä tehdessään määrätä, että valitus ei estäisi valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanoa. Määräys voitaisiin antaa esimerkiksi ELY-keskuksen asetettua kalastusrajoituksen tilanteessa, jossa rajoituksen tarkoituksen toteuttamisen kannalta on välttämätöntä, että se astuu voimaan välittömästi. Jos muutoksenhakuviranomaisen arvioisi toisin päätöksen täytäntöönpanon välttämättömyyden, se voisi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon kunnes päätös on saanut lainvoiman.

Kolmas momentti sisältäisi forum-säännöksen, jonka mukaan toimivaltainen hallinto-oikeus valitettaessa ELY-keskuksen päätöksestä olisi se, jonka tuomiopiirissä kysymyksessä oleva alue tai sen enin osa sijaitsee. Ellei tätä perustetta voida käyttää, toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi siten kuin hallintolainkäyttölain 12 §:ssä säädetään.

125 §. *Muutoksenhaku kalatalousalueen päätökseen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin oikaisun vaatimisesta kalatalousalueen päätökseen. Oikaisuvaatimus edeltäisi varsinaista muutoksenhakua. Oikaisua voisi hakea taho, jonka oikeutta kalatalousalueen yleiskokouksen, hallituksen tai toiminnanjohtajan 27 §:n 3 momenttiin perustuvaan tehtävään liittyvä päätös koskee. Oikaisuvaatimuksen tulisi perustua siihen, että tehty päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain, asetuksen tai kalatalousalueen sääntöjen vastainen taikka poikkeaa siitä, mitä käyttö- ja hoitosuunnitelmassa on määrätty.

Pykälän 2 momentin mukaan oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolaissa. Koska oikaisuvaatimukset käsittelee yleiskokous, joka varsinaisesti kokoontuisi useim-

missa tapauksissa kerran vuodessa, olisi yleiskokous tarvittaessa kutsuttava ylimääräiseen kokoukseen oikaisuvaatimuksen käsittelyä varten.

Valitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen tehtäisiin hallinto-oikeuteen noudattaen hallintolainkäyttölain säännöksiä. Toimivaltainen hallinto-oikeus kalatalousalueen sijaitessa usean hallinto-oikeuden toimialueella, olisi se hallinto-oikeus, jonka alueella enin osa kysymyksessä olevasta kalatalousalueesta sijaitsee. Hallinto-oikeus voisi hallintolainkäyttölain 6 luvun 31 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla määrätä pykälän 3 momentin nojalla päätöksen täytäntöön pantavaksi ennen sen lainvoimaiseksi tuloa.

126 §. Erityisperusteista kalastusetuutta koskevan epäselvyyden ja riidan ratkaiseminen. Nykyisin epäselvyys ja riita siitä, onko jokin erityinen kalastusetuus olemassa vai ei ja mikä on tällaisen etuuden alueellinen ulottuvuus sekä se, mille kiinteistöille ja kuinka suurin osuuskun etuus kuuluu, tutkitaan ja ratkaistaan kiinteistönmuodostamislain 101 §:ssä tarkoitettua kiinteistönmääritystoimituksessa. Sen sijaan kun epäselvyys tai riita koskee erityisen etuuden sisältöä taikka vesialueen omistajalle kuuluvan kalastusoikeuden ja erityisen etuuden haltijakiinteistön omistajan kalastusoikeuden keskinäistä suhdetta, epäselvyyden tai riidan ratkaiseminen kuuluu yleiselle alioikeudelle.

Kaikissa edellä mainituissa epäselvyyden ja riita-asioissa on usein läheinen keskinäinen yhteys ja usein epäselvyys tai riita koskeekin samalla kertaa useampia edellä tarkoitettuja seikkoja. Tällaisten asioiden selvittämisessä ja ratkaisemisessa nojaututaan yleensä talon perustamisasiakirjoihin, vesipiirirajankäyntiasiakirjoihin ja muihin maanmittausasiakirjoihin. Tämän vuoksi olisi tarkoituksenmukaista, että ensi vaiheessa erityistä kalastusetuutta sekä vesialueen omistajan kalastusoikeutta koskevat epäselvyydet ja riidat ratkaistaisiin kiinteistönmuodostamislain 101 §:ssä tarkoitettua kiinteistönmääritystoimituksessa.

127 §. Erimielisyyksien ratkaiseminen. Pykälä sisältäisi voimassa olevan lain 122 §:ää vastaavasti yleisen informatiivisen säännöksen siitä, että kalastusta koskevat erimielii-

syydet, joiden osalta ei laissa ole säädetty erityisiä ratkaisumenettelyitä voidaan saattaa käräjäoikeuden ratkaistaviksi normaaleina riita-asioina soveltaen niitä koskevaa prosessilainsäädäntöä.

15 luku Voimaantulo

128 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

Lailla esitetään kumottavaksi laki yleisestä kalastusoikeudesta 285/1982 sekä kalastuslaki 286/1982. Perustuslainsäätämisyjärjestyksessä annettu laki yleisestä kalastusoikeudesta sisältää valtuuksia säätää lailla erinäisiä omaisuudensuojaa rajoittavia, usein asuinpaikkaan kytkeytyviä yleiskalastusoikeuksia. Kyseinen laki on säädetty aikana, jolloin nykyisenkaltaiset yleiskalastusoikeudet eivät olleet vielä voimassa ja niiden taustalla on ollut osin ajatus toimentulon turvaamisesta syrjäisimmilläkin alueilla. Tällaisille asuin-kuntaan sidotuille oikeuksille ei enää nykyoloissa katsota olevan perusteita, eikä vanhojen poikkeuslakien pitäminen voimassa nykyisen perustuslain aikana ole muutenkaan perusteltua ilman erityisen painavia syitä.

129 §. Ensimmäinen kalatalousaluejako. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että kumottavan lain mukaisesti perustetut kalastusalueet jatkaisivat kalatalouden alueellisia tehtäviä hoitavina toimintayksiköinä ehdotetun lain voimaantulosta alkavan siirtymäkauden aikana. Kalastusaluehallinto hoitaisi uusille kalatalousalueille kuuluvista 24 §:n mukaisista tehtävistä vain ne, joiden hoitaminen on välttämätöntä siirryttäessä kumottavan lain mukaisesta käytön ja hoidon suunnittelujärjestelmästä uuteen järjestelmään. Tällaisia tehtäviä olisivat esimerkiksi kalastuksen valvonnan järjestäminen sekä viehekalastuksesta maksettavien omistajakorvausten maksaminen. Kalastusalue ei kuitenkaan esimerkiksi laatisi uuden lain mukaisia käyttö- ja hoitosuunnitelmia tai muuten aloittaisi uusia pitkäkestoisia hankkeita alueen kalatalouden järjestämiseksi.

ELY-keskus vahvistaisi kalatalousalueiden rajat kalatalouden alueellisen yhteistyöryhmän antamaan ehdotukseen perustuen. Kalatalousaluejaon tarkoituksenmukaiseksi laatimiseksi jako olisi kuitenkin tehtävä mahdol-

lisimman tarkoin lain 22 §:ssä säädettyä menettelyä vastaavalla tavalla. Asiaa koskeva sääntely sisältyisi lain 129 §:ään, jonka mukaan alueellisen yhteistyöryhmän kokoonpano ensimmäistä jakoa laadittaessa olisi muilta osin lain 32 §:n mukainen, mutta kalatalousalueiden edustajien sijasta ELY-keskus kutsuisi ryhmään edustajia oman alueensa kumottavan lain mukaisista kalastusalueista.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että alueen ensimmäisen yleiskokouksen ennen hallituksen valintaa kutsuu koolle ELY-keskus.

130 §. *Ensimmäisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien sekä sääntöjen laatiminen.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että esitys ensimmäiseksi ehdotettavan lain mukaiseksi kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi on laadittava ja jätettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksyttäväksi kahden vuoden kuluessa siitä, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousalueen rajojen vahvistamista koskevaa päätöstä on alettu soveltaa. Määräaika on tarkoitettu olemaan kohtuullisen lyhyt, jotta uuden lain mukaisiin käyttö- ja hoitosuunnitelmiin perustuva kalavarojen käyttö ja hoito saataisiin toimeenpannuksi tehokkaasti ja ilman pitkiä siirtymäaikoja. Määräaika on samalla kuitenkin riittävän pitkä, sillä sen aikana alueen yleiskokous ehtii kokoontua käytännössä vähintään kahdesti ja käynnistää käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimisen sekä tehdä esityksen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi. Uusien käyttö- ja hoitosuunnitelmien voimaantuloon saakka alueella noudatettaisiin kumottavan lain mukaisesti tehtyjä kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmia. Siirtymäaikana uudella kalatalousalueella voisi siten käytännössä olla sovellettavana yhtä useampi suunnitelma.

131 §. *Kalastusalueen tehtäviä, oikeuksia ja velvoitteita koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin siitä, mille kalatalousalueelle siirtyvät sellaiset voimassa olevan lain 68 §:ssä tarkoitetun kalastusalueen oikeudet, sopimukset, sitoumukset ja velvoitteet, jotka eivät lakkaa uuden lain tullessa voimaan. Oikeudet, sopimukset, sitoumukset ja velvoitteet siirtyisivät sille kalatalousalueelle, jonka alueeseen enin osa voimassa olevan lain mukaisen kalastusalueen vesialuees-

ta siirtyy. Jos mainittu ratkaisusääntö ei tuota yksiselitteistä lopputulosta, ratkaisee siirtymistä koskevan asian ELY-keskus. Keskukseen tulisi ratkaista asia lähtökohtaisesti siten, että kaikki oikeudet, sopimukset, sitoumukset ja velvoitteet siirretään samalle kalatalousalueelle. Erityisestä syystä ratkaisu voisi myös olla niiden jakaminen kalatalousalueiden kesken.

Kalastusoikeuden haltijoille maksettaviin korvauksiin tarvittavia varoja on voimassa olevan kalastuslain aikana talletettu aluehallintovirastoihin rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain (281/1931) mukaisesti niissä tapauksissa, joissa varojen tilittäminen korvaukseen oikeutetulle ei ole ollut mahdollista. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, mille kalatalousalueelle mainitun lain mukaan aluehallintovirastoon talletetut varat tulisi palauttaa niiden alkuperäisenä tallettajana olleen kalastusalueen purkauttua.

132 §. *Aiemman lainsäädännön mukaiset korvaukset vesialueen omistajille.* Pykälässä esitetään säädettäväksi siitä, miten menettellään voimassaolevan kalastuslain kalastuksenhoito- ja viehekalastusmaksuina keräytyistä varoista vesialueen omistajille maksettaviksi tarkoitettuja korvauksia jaettaessa. Pykälän 1 momentti sisältäisi erityiset korvauksia koskevat vanhentumisajat siten, että korvaukset vanhentuisivat pääsääntöisesti kolmen vuoden kuluttua esitettävän lain voimaan tulosta. Ne korvaukset, joiden oikeusperuste on syntynyt viimeistään viisi vuotta ennen esitettävän lain voimaantuloa, vanhenisivat kuitenkin jo vuoden kuluttua siitä. Omistajakorvaukset maksetaan omistajille vuosittain korvauksena kunakin vuonna tapahtuvasta yleiskalastusoikeuksien hyödyntämisestä. Korvauksen oikeusperusteen synnytyksenä pidettäisiin siten kulloinkin sen vuoden päättymistä, jonka aikana tapahtunut kalastusta korvaukset koskevat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että 1 momentissa tarkoitetut varat, jotka on korvausten maksamista varten siirretty kalastusalueelle ennen tämän lain voimaantuloa, on siirrettävä alueelliselle ELY-keskukselle. Käytännössä voimassa olevan lain tultua

kumotuksi sen mukaan kalatalousalueelle kuuluvista velvoitteista, kuten tässä tarkoitusta siirrosta, vastaisi 129 §:n mukaisesti määräytyvä kalatalousalue. Korvauksiin tarkoitetut varat siirrettäisiin 31 §:n 2 momentin mukaan määräytyvälle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Pykälän 3 momentti sisältäisi säännökset siitä miten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi menetellä 1 momentin nojalla vanhentuneisiin korvauksiin tarkoitettujen varojen kanssa. Käytännössä varat tulisi jakaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueen uusille kalatalousalueille käytettäväksi mahdollisimman tehokkaasti ja vaikuttavasti käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisen kalakantojen käytön ja hoidon järjestämiseen.

133 §. Muut siirtymäsäännökset. Koska kalastuksen alueellinen sääntely voimassa olevassa kalastuslaissa perustuu suurelta osin kalastusalueiden tekemille rajoituspäätöksille, ei niiden voimassaolo voi päättyä ehdotettavan lain voimaantullessa ilman, että tällä olisi haitallisia vaikutuksia kalakannoille. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin mainitusta syystä siitä, että kalastusalueiden kalastuksen rajoittamista koskevat päätökset jäävät voimaan kunnes toisin säädetään, kuitenkin enintään viiden vuoden ajaksi esitettävän lain voimaantulosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että voimassa olevan kalastuslain aikana kertyneisiin viehekalastus- ja kalastushoitomaksujen käsittelyyn sovellettaisiin voimassa olevan lain säännöksiä, ellei esitettävän lain säännöksistä muuta johdu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että kahdessa ensimmäisessä lain voimaantulon jälkeen laadittavassa valtion talousarviossa 82 §:ssä mainittuihin tarkoituksiin on otettava määräraha, joka perustuu arvioon siitä, miten paljon varoja kalastonhoitomaksuina kertyy sitä vuotta edeltävänä vuonna, jota varten talousarviota laaditaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että kumottavan lain nojalla myönnettyt luvat jäisivät voimaan luvissa yksilöityjen ehtojen mukaisesti.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kumottavan lain nojalla tehty kalastusoikeuden vuokraamista tai muuta

luovuttamista koskevat sopimukset sekä muut kumottavan lain säännösten soveltamiseen perustuvat sopimukset jäävät voimaan ehtojensa mukaisesti lain kumoamisesta riippumatta. Säännös on tarpeen sen varmistamiseksi, ettei uuden lain voimaantulo aiheuta tarpeettomia epäselvyyksiä sopimussuhteiden soveltamisessa ja aiheuta perusteettomia hallinto- tai transaktiokustannuksia.

Yleiskalastusoikeuksien hyödyntämisen jatkuvuuden ja niiden käytön vaikutusten ennaltaan pysymisen turvaamiseksi pykälän 6 momentissa säädettäisiin siitä, että voimassa olevan kalastuslain 11 §:n nojalla asetetut onginta-, pilkintä- ja viehekalastuskiellot jäävät voimaan esitettävän lain voimaan tullessa ja koskevat esitettävän lain 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta.

Saimaannorpan suojelun jatkuvuuden varmistamiseksi pykälän 7 momentin 1 ja 2 kohdissa esitetään säädettäväksi, että voimassa olevan lain 37 a §:n nojalla annettu valtioneuvoston asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (295/2011) sekä valtioneuvoston asetus verkkokalastuksen rajoittamisesta saimaannorpan poikasten suojelemiseksi (294/2011) jäävät edelleen voimaan voimassa olevan lain tullessa kumotuksi. Mainitut asetukset ovat jo lähtökohtaisesti voimassa määräajan, ja niiden muuttaminen esitettävän lain nojalla annettaviksi tulee ajankohtaiseksi kunkin asetuksen voimassaoloajan päättyessä.

Pykälän 7 momentin 3 kohdassa säädettäisiin siitä, että kumottavan lain nojalla annettu valtioneuvoston asetus lohenkalastuksen rajoituksista Pohjanlahdella ja Simojoessa (190/2008) jää edelleen voimaan.

Pykälän 7 momentin 4 kohdassa säädettäisiin siitä, että Tenojoen, Näätämojoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöalueiden suojaamisesta Gyrodactylus salaris -loisen leviämiseltä annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (1376/2004) jää edelleen voimaan.

Pykälän 7 momentin 5 kohdassa säädettäisiin siitä, että vuoden 1951 kalastuslain (503/1951) 49 §:n nojalla Tenojoen kalastuspiirin kalastussäännöstä annettu asetus (405/1990) jää edelleen voimaan.

134 §. *Aiemmin sallitut pyydykset.* Pykälässä säädettäisiin siirtymäaika sellaisten pyydysten käyttöön, jotka voimassa olevan kalastuslain järjestelmässä ovat olleet sallittuja, mutta kiellettäisiin suoraan uudessa laissa. Mainittuja pyydyksiä ovat esimerkiksi ajoverkko tietyillä alueilla sekä harrilaudan käyttö. Niitä olisi mahdollista käyttää vielä kolmen vuoden ajan sen jälkeen, kun esitetty laki on astunut voimaan.

135 §. *Aikaisemmin saatu oikeus pyydyksen pitämiseen kalaväylässä.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että ennen kalastuslain voimaantuloa laillisesti saatu oikeus kiinteän tai seisovan pyydyksen, esimerkiksi padon, pitämiseen valta- tai kalaväylässä taikka lähempänä lohi, ja siikapitoisen joen suuta kuin siitä on säädetty, jää edelleen voimaan. Pykälässä tarkoitettuja oikeuksia ei liene paljon ja ne jäisivät voimaan sellaisina, kuin ne alun perin on myönnetty eli ehdoiltaan ja voimassaoloajaltaan alkuperäisinä. Pykälä vastaisi asiallisesti sisällöltään voimassa olevan lain 25 §:n 2 momenttia. Lain muuttuneiden käsitteiden vuoksi oikeudet olisivat käytännössä voimassa suhteessa lain 68 §:n mukaiseen kieltoon pitää kiinteitä ja seisovia pyydyksiä kalaväylässä ja lain 66:n mukaiseen jokisuukalastuksen kieltoon.

Pykälässä säädettäisiin lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mahdollisuudesta hakea lupaa lunastaa 1 momentissa tarkoitettu oikeus sen haltijalta korvausta vastaan, jos se olisi välttämätöntä yleisen kalatalousedun näkökulmasta käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Lunastuslupaa koskevan hakemuksen ratkaisisi Maanmittauslaitos ja lunastuskorvaus määrättäisiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisesti. Pykälä ei koskisi ELY-keskuksen voimassa olevan lain 25 §:n 3 momentin nojalla myöntämää erillistä lupaa kiinteän kalastuslaitteen pitämiseen tilapäisesti kalaväylässä. Näiden lupien voimassaolosta siirtymäaikana säädettäisiin erikseen 134 §:n 3 momentissa.

136 §. *Aiemmin saatu kalastusoikeuden hyödyntämisen edellyttämä kulkuoikeus.* Pykälässä esitetään säädettäväksi siitä, että vuoden 1951 kalastuslain (503/1951) 19 §:n sekä vuoden 1982 kalastuslain (286/1982)

22 §:n nojalla saadut kalastusoikeuden hyödyntämiseksi välttämättömät kulkuoikeudet jäävät voimaan kunkin sopimuksen sisällön mukaisina oikeuksina. Vuoden 1951 kalastuslain (503/1951) 19 § sekä vuoden 1982 kalastuslain (286/1982) 22 § ovat säännöksiä, joiden avulla on ollut tarkoitus turvata kalastusoikeuden haltijan pääsy alueelle, jolle hänen kalastusoikeutensa kohdistuu. Kyseisen tyyppisen oikeuden turvaava sääntely sisältyy voimassaolevaan lainsäädäntöön kiinteistönmuodostamislain 156 §:n 4 momentin sekä yksityisistä teistä annetun lain 8, 9 ja 13 §:n kautta. Vuoden 1951 ja voimassa olevan kalastuslain nojalla myönnetty kulkuoikeudet puuttuvat lisäksi kiinteistö- ja kirjaamisrekistereistä ja ovat poikkeus kiinteistötietojärjestelmän julkisesta luotettavuudesta. Päällekkäisen sääntelyn sekä kiinteistötietojärjestelmästä ilmenemättömien piilevien rasitteiden poistamiseksi kalastuslakiin ei enää otettaisi erillistä kulkuoikeuksia koskevaa sääntelyä.

Vuoden 1951 ja voimassa olevan kalastuslain nojalla myönnettyjen piilevien määräaikaisten kulkuoikeuksien voimassaolo jatkuisi ennallaan kunnes kulkuun oikeuttavan kalastusoikeuden tai rasitetun kiinteistön hallinnassa tapahtuisi oikeuden voimassaolon lopettava muutos. Mainitut oikeudet perustuvat käytännössä kalastusoikeuden haltijan ja rasitetun kiinteistön omistajan väliseen laissa edellytettyyn sopimukseen, ja ovat luonteeltaan kalastusoikeuden haltijalle henkilökohtaisesti kuuluvia määräaikaaisia oikeuksia riippumatta siitä, onko itse kalastusoikeus henkilökohtainen vai kiinteistölle kuuluva. Oikeuksien voimassaolo lakkaisi siten esimerkiksi kalastusoikeuden haltijan menettäessä kalastusoikeutensa luovutuksen, yhtiön purkautumisen tai kuoleman johdosta taikka silloin, kun sopimusosapuolena oleva rasitetun kiinteistön omistaja menettää rasitetun kiinteistön hallinnan vastaavasta syystä. Oikeudet eivät siten siirtyisi uusille tahoille, eikä uusia vastaavia voitaisi enää perustaa niiden lainsäädännöllisen perustan poistuessa.

137 §. *Aiemmin laaditun suunnitelman hyväksyminen valtakunnalliseksi kalavarojen hoitosuunnitelmaksi.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että tiettyjä ennen esitettävän lain voimaantuloa laadittuja kalavarojen hoitotoi-

menpiteitä sisältäviä suunnitelmia voitaisiin maa- ja metsätalousministeriön tekemän päätöksen mukaisesti hyväksyä 34 §:ssä tarkoitetuksi suunnitelmaksi. Muun muassa kansallinen kalatiestrategia (valtioneuvoston periaatepäätös 8.3.2012) sekä eräiden kalalajien jo laaditut valtakunnalliset hoitosuunnitelmat voisivat tulla hyväksytyiksi valtakunnallisiksi kalavarojen hoitosuunnitelmiksi, jotka olisi otettava huomioon kaikessa alueellisessa kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelussa sekä kalastuksen järjestämisessä. Säännös olisi tarpeen sen varmistamiseksi, että ennen kalastuslain voimaantuloa laadituille kansallisesti tärkeille kalavarojen hoitotoimenpiteitä sisältäville suunnitelmille voitaisiin suoraan antaa ne oikeusvaikutukset, joita valtakunnallisilla kalavarojen hoitosuunnitelmilla kalastuslain mukaan olisi ilman, että niihin sisältyvät toimenpiteet tulisi sisällyttää uuteen erikseen laadittavaan suunnitelmaan.

1.2 Luonnonsuojelulaki

14 §. Poikkeukset rauhoitussäännöksistä. Pykälässä säädetään niin sanotuista lakisääteisistä poikkeuksista kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa voimassa olevista rauhoitussäännöksistä. Pykälän 1 momentin 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kyseisillä luonnonsuojelualueilla olisi sallittua kalastaa kalastuslain 7 §:ssä tarkoitettujen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti. Voimassa olevan lain mukaan kyseisillä alueilla saa ainoastaan onkia ja pilkkiä. Ehdotetun muutoksen myötä kansallis- ja luonnonpuistoissa olisi jatkossa sallittu lisäksi viehekalastus yhdellä vavalla ja vieheellä sekä vetouistelu yhdellä vavalla, vieheellä ja painovieheellä edellyttäen, että kalastaja on maksanut kalastonhoitomaksun tai on alle 18-vuotias.

Muutos on perusteltu, koska kalastuslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu viehekalastus on 7 §:n 1 momentissa säädettyihin maksutomiin jokamiehenoikeuksiin eli onkimiseen ja pilkkimiseen rinnastuva maksullinen yleiskalastusoikeus. Eduskunta on edellyttänyt vastaavan muutoksen tekemistä kalastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä (YmVM 11/2010 vp s. 4).

15 §. Luvanvaraiset poikkeukset rauhoitussäännöksistä. Pykälässä säädetään luvanva-

raisista poikkeuksista kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa voimassa olevista rauhoitussäännöistä. Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että muuta kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitettua kalastusta voisi harjoittaa kyseisillä luonnonsuojelualueilla jos siihen on alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen lupa. Näin ollen kalastuslain 7 §:n mukainen yleiskalastusoikeus olisi aina automaattisesti sallittua kyseisillä alueilla.

17 a §. Muun luonnonsuojelualan rauhoitussäännökset. Pykälän 4 momentin viittaus ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uusia ehdotettavia säännöksiä kalastuslain 2 luvussa. Nykyisin luonnonsuojelulaisissa viitataan kalastuslain 6 §:n 1 momenttiin. Nyt viittaus ehdotetaan kohdistumaan uuden kalastuslain 8 §:n 1 momenttiin, joka pääosin vastaa asiasisällöltään voimassa olevan kalastuslain 6 §:n 1 momenttia.

1.3 Rikoslaki

9 §. Rikesakkorikkomukset. Rikoslain 2 a luvun 9 §:n 3 momentin viittaus ehdotetaan muutettavaksi siten, että rikesakko voitaisiin määrätä maksettavaksi ehdotetun kalastuslain 79 §:ssä säädetyn kalastonhoitomaksun suorittamisen laiminlyönnistä. Lisäksi rikesakko voitaisiin määrätä kyseisen maksun suorittamista osoittavan todistuksen määräajassa esittämisen laiminlyönnistä. Rikoslain 2 a luvun 9 § on kumottu lailla 755/2010, mutta kyseinen laki tulee voimaan lailla erikseen säädettävänä ajankohtana, todennäköisesti myöhemmin kuin uusi kalastuslaki on ehdotettu tulemaan voimaan.

1.4 Laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin

4 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kumotaan sen jälkimmäinen virke, jonka mukaan ”kalastusta koskevien asioiden osalta yleisten vesialueiden hallinnasta ja hoidosta säädetään kuitenkin kalastuslain (286/82) 118 §:ssä.” Kumottavan kalastuslain 118 §:n mukaan yleiset vesialueet ovat kalastusta koskevien asioiden osalta maa- ja metsätalousministeriön ja

ELY-keskusten hallinnassa ja hoidossa. Ehdotetun kalastuslain 8 §:n 4 momentin mukaan oikeudesta kalastaa ja kalastusluvista yleisellä vesialueella päättäisi kuitenkin Metsähallitus, minkä vuoksi viittaus kumottavaan kalastuslakiin tulee poistaa kokonaan. Lisäksi ruotsinkieliseen kieliasuun tehdään kielellinen muutos.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Uuden kalastuslain nojalla olisi tarkoitus antaa uusi kalastusasetus, joka säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Kalastusasetus sisältäisi lakia tämentäviä säännöksiä muun muassa pyydyksiin liittyvästä seikoista. Kalastusasetuksessa säädettäisiin 48 §:n nojalla pyydysten asettamisesta ja merkinnästä, 49 §:n nojalla kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyydysten rakenteesta ja teknisistä ominaisuuksista, 55 §:n nojalla rauhoitusajana kielletyistä pyydyksistä sekä 46 §:n nojalla kiellettyjä kalastustapoja ja -välineitä sekä pyydyksiä koskevista ominaisuuksista lakia tarkemmin. Lisäksi valtioneuvostolla olisi 52 §:n nojalla valtuus kalastusasetuksella kieltää tai rajoittaa tietynlaisten pyydysten ja kalastustapojen käyttöä sekä käytettävien pyydysten määrää ja antaa pyydysten rakennetta koskevia määräyksiä. Valtuutta voitaisiin käyttää, jos kalalajin tai -kannan elinvoimaisuus tai kestävä tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä tai jos kiellot kohdistuvat kalojen lisääntymisen kannalta keskeiseen vesialueeseen. Samoin perustein voitaisiin kieltää tiettyä määrää suuremman saaliin ottaminen sekä tiettyihin kalojen ominaisuuksiin liittyvien yksilöiden saaliiksi ottaminen. Pyydyksiin liittyviä kieltoja voitaisiin 59 §:n nojalla säätää myös silloin, kun se olisi tarpeen uhanalaisen eläinlajin elinvoimaisena säilymiseksi tai lajin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi.

Kalastusasetuksessa säädettäisiin lisäksi kalojen rauhoituksesta 55 §:n nojalla ja kalojen sallituista pyyntimitoista 56 §:n nojalla sekä ELY-keskuksen oikeudesta määrätä alueellisesti poikkeavista pyyntimitoista 57 §:n nojalla. Vaelluskalavesistöissä tapahtuvaa kalastusta voitaisiin puolestaan rajoittaa 65 §:n nojalla. Kalastusasetus sisältäisi

104 §:n nojalla säännökset kalastuksenvalvojan kokeesta ja koulutuksesta. Lisäksi kalastusasetuksella voitaisiin säätää istutettavien kalojen merkintävelvollisuudesta (75 §) sekä tarkemmin luonnon monimuotoisuutta heikentävistä, kielletyistä kalaistutuksista (73 §) ja kalojen maahantuontilupien myöntämisen edellytyksistä (77 §). Kalastonhoitomaksun suuruuden tarkistukset toteutettaisiin viiden vuoden välein muuttamalla kalastusasetusta (79 §).

Uuden kalastuslain nojalla olisi tarkoitus antaa myös joukko maa- ja metsätalousministeriön asetuksia. Ensinnäkin olisi tarpeen antaa maa- ja metsätalousministeriön asetus kalatalousalueista. Asetus sisältäisi tarkempia säännöksiä kalatalousalueiden toimialueiden rajojen sijainnin perusteista 22 §:n nojalla, kalatalousalueen vuosittaisesta toimintakerptomuksesta 31 §:n nojalla sekä käyttö- ja hoitosuunnitelman sisällöstä (36 §).

Lisäksi voisi olla tarpeen antaa maa- ja metsätalousministeriön asetus tiettyjen pyydysten teknisluonteisista ominaisuuksista. Asetus sisältäisi tarkempia, teknisluonteisia säännöksiä pyydysten rakenteesta ja käytötavasta sekä yksityiskohtaisia säännöksiä pyydysten käyttöajasta, pyydys- ja saalis- määristä sekä kalojen vapauttamisvelvollisuudesta 52, 59 ja 65 §:n nojalla.

Myös istutuksista kirjattavista tiedoista, kalastonhoitomaksusta ja sen keräämisestä, maksusuorituksen osoittavasta kuitista ja hyväksytyistä todistuksista, maksuvarojen tilitämisestä maa- ja metsätalousministeriön tilille sekä maksupaikoista säädettäisiin tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 74, 80 ja 81 §:n nojalla. Samassa asetuksessa voitaisiin säätää tarkemmin kalastonhoitomaksuna kertyneiden varojen myöntämisen perusteista sekä käytöstä 83 §:n nojalla.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin valtion yksityisten kalastusten käytöstä 9 §:n nojalla, valtiolle kuuluvien kalastusoikeuksien vuokraamisesta 11 §:n nojalla, kalastuksen järjestämisestä valtiolle kuuluvalla vesialueella, kalastusluvan myöntämisestä ja lupaan sisällytettävistä ehdoista (45 §), kaupalliseksi kalastajaksi rekisteröitymisessä noudatettavasta menettelystä

(87 §), kaupallisen kalastajan ryhmään I siirtymiseksi tarvittavasta suunnitelmasta (88 §), saalispäiväkirjasta ja -ilmoituksista (90 §), kalataloushallinnon tietojärjestelmässä käytettävästä kirjaamistavasta ja sen teknisestä hallinnoinnista (98 §) sekä kalastuksenvalvojakortin sisällöstä sekä kalastuksenvalvojatunnuksen ulkoasusta (105 §).

3 Voimaantulo

Kalastuslaki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016. Suunnitellun voimaantuloajankohdan taustalla on muun muassa tarve lain tultua hyväksytyksi turvata kalataloushallinnon viranomaisille, kalastajille sekä kalatalousalan muille toimijoille riittävästi aikaa valmistautua uudistuneen lain vaatimuksiin ja ryhtyä lain voimaantulon mahdollisesti edellyttämiin valmisteleviin toimenpiteisiin. Lisäksi voimaantuloajankohdan on tarpeen määrittää niin, että uusi kalastuslaki tulee voimaan hyvissä ajoin ennen avovesikalastuskauden alkua.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämismääräykseen

4.1 Omaisuudensuoja

Kalastuslaki on kalavarojen käyttöä ja hoitoa ohjaava yleislaki. Sen yhtenä tehtävänä on sovittaa yhteen erilaisia yhteiskunnallisia ja yksityisiä kalavarojen käyttöön ja hoitoon kohdistuvia intressejä. Näiden intressien yhteen sovittamisessa perustuslain turvaamista perusoikeuksista erityisesti omaisuuden suoja koskeva perustuslain 15 § sekä vastuuta ympäristöstä koskeva 20 § ovat keskiössä lain järjestelmässä.

Omaisuuden suoja koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunta on arvioinut kalastusoikeuden omaisuudensuojaa ja siihen kohdistuvia rajoituksia useaan otteeseen (PeVL 8/2012 vp, PeVL 20/2010 vp, PeVL 14/2010 vp, PeVL 8/1996). Vesialueen omistukseen kytkeytyvä kalastusoikeus on perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan perustuslaillista omaisuuden suoja nauttiva varallisuusarvoinen etu haltijalleen, jolla on lähtökohtainen valta hallita,

käyttää ja hyödyntää omaisuutta sekä määrätä siitä. Kalastusoikeuteen kuuluvat oikeus vesialueen kalakannan taloudelliseen hyväksikäyttöön ja oikeus järjestää vesialueen käyttö ja hoito. Kalastusoikeutta on toisaalta perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä luonnehdittu myös "sangen erikoislaatuiseksi omaisuudenlajiksi" (PeVL 5/1981 vp, 8/1996 vp ja 13/1979 vp). Oikeuden sisältöä ei ole yksiselitteisesti mahdollista esittää.

Vesialueen omistajalla on kalastusoikeutensa nojalla oikeus yrittää saada saaliiksi kalaa. Ennen saaliiksi päätymistä kalat ovat niin sanottuja isännättömiä esineitä, joihin kalastusoikeuden tai kalastamiseen oikeuttavan luvan haltijalla on mahdollisuus saada omistusoikeus valtauksen kaltaisella saannolla. On myös huomioitava, että vesialueen omistajalle kuuluva kalastusoikeus on jo lähtökohtaisesti rajoitettua ja ehdotetun lain 5 §:n mukaisesti voimassa vain sellaisena, millaiseksi se kalastuslain järjestelmän kautta muotoutuu. Lakiehdotukseen sisältyvät tiettyjen pyydysten käyttöä koskevat kiellot samoin kuin rauhoitusta ja pyyntimittoja sekä kalaistutuksia koskevat säännökset ovat luonteeltaan nykyaikaisessa yhteiskunnassa välttämätöntä omaisuuden käytön sääntelyä eikä niinkään sen varsinaista rajoittamista (ks. PeVL 33/2008).

Omaisuudensuojan näkökulmasta keskeisiä asiakokonaisuuksia kalastuslain järjestelmässä ovat erityisesti yleiskalastusoikeudet, viranomaisen myöntämät luvat harjoittaa kalastusta ilman omistajan lupaa sekä kalakantojen hoitoon liittyvät viranomaisen tekemään päätökseen tai valtioneuvoston asetukseen perustuvat kalastusoikeuden hyödyntämistä koskevat rajoitukset.

Omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään perustuslain 15 §:n 2 momentin mukaan lailla. Kalastusrajoitusten toteuttaminen, yleiskalastusoikeudet tai viranomaisen myöntämät kalastusluvut eivät käytännössä edellytä omaisuuden lunastamista, vaan kyse on sen käytön rajoittamisesta, jota tulee arvioida perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä kehitettyjen perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kautta.

Perustuslakivaliokunta on perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisen yhtey-

dessä asettanut perusoikeuksien rajoittamisen edellytyksiksi seuraavat vaatimukset: rajoitusten tulee perustua laintasoiseen säädöksen, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä, rajoitusperusteiden tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä, painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia, lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen kuuluvaa rajoitusta, rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnalliseen intressin painoarvoon, perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelyistä sekä Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisesta.

Omaisuuksien suojan kannalta merkittäviä kohtia esitettävässä kalastuslaissa ovat erityisesti sen 13 ja 18 §:n mukaiset ELY-keskusten luvat kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen sekä kalastusopastointiin, velvoite käyttö- ja hoitosuunnitelman hoitoimenpiteiden toteuttamiseksi uhalla, että ne teetetään omistajan kustannuksella, kaupalliseen kalastukseen oikeuttavien pyydysten käytön kieltö muille kuin kaupallisille kalastajille, 52 ja 53 §:n nojalla asetettavat kiellot ja rajoitukset, uhanalaisten eläinten suojelu 59 §:ssä ja yleiskalastusoikeudet.

4.2 Elinkeinoille myönnettävät luvat omaisuudensuojan rajoituksina

Kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen oikeuttavat luvat lakiehdotuksen 13 §:ssä perustuisivat kalavarojen kestävän tuoton ja hyödyntämisen turvaamisen tavoitteeseen. Esitetty uusi lupamahdollisuus ei tarkoita elinkeinotoiminnan luvanvaraistamista, vaan tavoitteena on luoda kalastusoikeuden omistajan luvan rinnalle uusi, joskin enemmänkin poikkeustilanteissa käyttöön tuleva lupatyyppe. Kaupallista kalastusta on useimmiten mahdollista harjoittaa kalastusoikeuden haltijan myöntämään lupaan perustuen.

Kaupalliselle kalastajalle myönnetty lupa merkitsisi kalastusoikeuden haltijan omaisuuden käytön rajoittamista samassa suhteessa kuin oikeutta luvan nojalla myönnetään kaupallisen kalastajan käyttöön. ELY-

keskuksen myöntämään lupaan perustuvan rajoituksen peruste ja ELY-keskuksen toimivallan rajat on kuitenkin lain tasolla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti säännelty. ELY-keskus voi myöntää luvan vain ehdotetussa 13 §:ssä lueteltujen edellytysten täyttyessä yhtäaikaaisesti ja sen on luvassa lisäksi määrittävä tarkoin niistä rajoista, joiden puitteissa luvan nojalla voidaan kalastaa.

Omaisuuksien käytölle luvan myötä asetettavan rajoituksen taustalla vaikuttavat yhteiskunnallisesti tärkeät kalavarojen kestävän tuoton sekä käyttö- ja hoitosuunnitelman toteutumisen turvaamisen tavoitteet, joiden kautta pyritään kalavarojen ekologisesti, sosiaalisesti sekä taloudellisesti kestävään käyttöön kalakantojen ollessa heikosti hyödynnettyjä. Rajoituksen kautta edistetään lisäksi suomalaisen kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä ja kotimaisen kalan saantia elintarvikkeeksi. Rajoituksella on siten yleisesti hyväksyttävät perusteet. Kaupallisen kalastuksen aiheuttaman kalastuspaineen tasaisemman jakautumisen kautta rajoituksella olisi lisäksi vesialueen omistajien yhdenvertaisuutta edistävä vaikutus.

Luvan myöntäminen kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen koskisi ainoastaan sellaisia alueita, joiden osalta kalakantojen tila yleisesti mahdollistaisi niiden hyödyntämisen kaupalliseen kalastukseen. Kalakannan tulisi siis olla niin elinvoimainen, ettei kaupallisen kalastuksen harjoittaminen alueella ole erityisen haitallista, vaan kalavarat ovat kestävästi hyödynnettävissä.

Pykäläehdotuksen 3 momentin mukaan kalastusoikeuden haltijan kalastusoikeuden hyödyntämismahdollisuuksien kohtuuton heikentäminen toimisi ehdottomana luvanmyöntämisestään. Hyödyntämismahdollisuuksien heikentäminen saattaisi realisoitua kalakannan liiallisen heikkenemisen kautta tai kalastusoikeuden haltijan kalastusmahdollisuuksien fyysisen rajoittamisen kautta. Rajoitus ei siten ulottuisi perusoikeuden ydinalueelle, vaan jättäisi riittävät mahdollisuudet omaisuuden hyödyntämiselle.

Lakiehdotuksen 14 §:n mukaan luvan saajan tulisi lisäksi maksaa kalastusoikeuden haltijoille vuosittain alueen käypiin hintoihin perustuvat kohtuulliset maksut korvauksena vesialueen käyttämisestä kaupalliseen kalas-

tukseen. Ehdottoman luvanmyöntämisesteen ja korvausten maksun kautta varmistetaan lisäksi se, ettei luvan aiheuttama omaisuudenkäyttörajoitus ole kohtuuton, vaan on oikeassa suhteessa sillä tavoiteltavaan päämäärään.

ELY-keskuksen myöntämä lupa kaupalliseen kalastukseen olisi valituskelpoinen hallintopäätös. Vesialueen kalastusoikeuden haltija olisi päätösasiassa asianosaisen asemassa. Muutoksenhausta kalastuslain nojalla annettuun ELY-keskuksen päätökseen säädetäisiin lain 124 §:ssä. Sen mukaan päätöksiin voitaisiin hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Luvan aiheuttamaan perusoikeusrajoitukseen liittyy siten perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä edellytetty oikeusturvan toteutumisen varmistava menettely. Kalastusoikeuden haltijan oikeusturvaa toteuttaa myös lain 16 §:n mukainen mahdollisuus lupaehdojen muuttamiseen ja luvan peruuttamiseen, jonka kautta voidaan puuttua esimerkiksi muutoksiin kalakantojen tilassa sekä kaupallisen kalastajan toiminnassaan tekemiin selkeisiin väärinkäytöksiin kuten luvasta maksettavien korvausten laiminlyöntiin.

Lupajärjestelmä parantaisi kaupallisten kalastajien ammatinharjoittamisen edellytyksiä ja edistäisi siten perustuslain 18 §:n mukaista julkisen vallan velvollisuutta edistää työllisyyttä. Esitys edistäisi siten oikeuden työhön ja elinkeinovapauden edellytysten turvaamista nykyistä omistajan lupaan perustuvaa käytäntöä paremmin.

Kaupalliselle kalastajalle myönnetyn luvan peruuttaminen on merkityksellinen asia elinkeinotoiminnan näkökulmasta. On huomattava, että viranomaisen myöntämässä luvassa ei ole kyse elinkeinon luvanvaraisuudesta vaan sen toimintaedellytysten edistämisestä. Luvan peruuttaminen ei siis merkitse elinkeinon harjoittamisen oikeuden poistamista. Vaikka lakiehdotuksen 13 §:ssä tarkoitettussa luvassa ei ole kyse elinkeinotoiminnan edellytykseksi säädetystä luvasta, on lakiehdotuksen 16 §:ssä katsottu tarpeelliseksi sitoa luvan peruuttaminen olennaisesti väärinkäytöksiin.

Esityksen 18 §:ään sisältyy kalastusopas-toiminnan alueellista lupaa koskeva sääntely. Ehdotettu säännös on asiallisesti samansisältöinen kuin voimassa olevan lain 8 a §, joka

on laadittu perustuslain vaatimusten mukaisesti vuonna 2011. Sen osalta voidaan viitata hallituksen esityksessä 135/2011 vp sekä perustuslakivaliokunnan lausunnossa 8/2012 vp esitettyihin kannanottoihin.

4.3 Kalastusrajoitusten suhde vastuuseen ympäristöstä, omaisuuden suojaan, elinkeinovapautteen ja saamelaiden asemaan alkuperäiskansana

Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan kaikille. Säännöksessä tarkoitettu vastuu kohdistuu sekä julkiseen valtaan että yksityisiin tahoihin. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan säännöksellä ei perusteta yksilöittäin kohdennettavissa olevia velvoitteita, eikä se muodosta erillistä perustetta kohdistaa omistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännösten osina omaisuudensuojasäännöksellä ja ympäristövastuusäännöksellä voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin tilanteessa, jossa pyritään ihmisten ja luonnon välistä tasapainoa edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin (PeVL 44/2010 vp, PeVL 20/2010).

Ehdotettu kalastuslaki sisältää lukuisia rajoituksia omaisuudensuojaa nauttivan kalastusoikeuteen. Rajoituksia sisältyy erityisesti lakiehdotuksen kalastuksen ohjausta ja rajoittamista koskevaan 6 lukuun, vaelluskaloja ja kalan kulun turvaamista koskevaan 7 lukuun ja kalojen istuttamista ja muuta kalavesien hoitoa koskevaan 8 lukuun. Kalastusrajoituksilla on liittynyt myös perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapautteen. Rajoituksia tulee tarkastella omaisuuden käyttörajoituksena myös siitä näkökulmasta, että perustuslakivaliokunta on katsonut maanomaisuutta vailla olevien, luontaiselinkeinoista huomattavan osan toimeentulostaan saavien, lähinnä saamelaisväestöön kuuluviin kuntalaisten perinteisen, vähintään nautintaperusteisiin oikeuksiin rinnastettavan oikeuden kalastaa olevan omaisuudensuojan piiriin kuuluva varallisuusarvoinen etu (PeVL 7/1978 vp, PeVL 5/1981 vp ja PeVL 30/1993 vp). Lisäksi saamelaisille on alkupe-

räiskansana turvattu perustuslain 17 §:n 3 momentissa oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perusoikeus-uudistuksen esitöiden mukaan säännöksellä turvataan myös sellaisten saamelaisten kulttuuriin kuuluvien perinteisten elinkeinojen kuin kalastuksen harjoittaminen.

Rajoitukset on pyritty kirjoittamaan täsmällisiksi ja tarkkarajaisiksi. Rajoitusten ensisijaisena tarkoituksena on turvata kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto ja kalavarojen monimuotoisuus sekä suojella uhanalaisia eläimiä kalastuskuolleisuudelta. Rajoituksille on siten kiistatta olemassa perustuslain 20 §:n vastuuta ympäristöstä koskeviin säännöksiin kiinnittyviä hyväksyttäviä ja painavia perusteita. Rajoitukset eivät ole liian tiukkoja suhteessa niillä pyrittäviin vaikutuksiin. Rajoituksilla ei puututa perustuslailla suojattujen omaisuuden suojaa, elinkeinovapautta tai saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskevien oikeuksien ytimiin. Rajoituksilla ei myöskään estetä saamelaisten perinteisen kalastuskulttuurimuodon harjoittamista, vaan osaltaan turvataan sen edellytyksenä olevien elinvoimaisten kalakantojen olemassaoloa.

Keskeisimmät säännökset, jotka valtuuttavat rajoittamaan kalastusta, sisältyvät ehdotuksen 52, 53 ja 65 §:ään. Ehdotuksen 52 §:ssä annetaan valtioneuvostolle oikeus asetuksella kieltää tai rajoittaa kalastusta muun muassa tietynlaisella pyydyksellä, pyydysmäärällä, kalastustavalla tai tietyssä ajankohtana. Edellytyksenä on, että kalalajin tai -kannan elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä taikka kieltoalue on kalan keskeinen lisääntymisalue. Ehdotettu rajoitus on erittäin yksityiskohtainen, koska siinä on täsmällisesti lueteltu, minkälaisia kieltoja ja rajoituksia voidaan antaa. Pykälän toisessa momentissa on annettu maa- ja metsätalousministeriölle oikeus säätää pyydyksiin liittyvistä teknisluonteisista asioista samojen edellytysten nojalla kuin valtioneuvosto voi säätää ensimmäisen momentin mukaisia rajoituksia.

Ehdotetussa 53 §:ssä valtuutettaisiin ELY-keskukset tekemään samoin edellytyksin samankaltaisia rajoituksia valituskelpoisin hallintopäätöksin. ELY-keskusten rajoitukset

olisivat käytännössä alueelliselta soveltamisalaltaan hyvin rajattuja.

Säätelytekninen ratkaisu, jossa varsinainen peruskielto ei sisälly lakiin, on perusteltu säätelykohteen erityislaatuisuuden kannalta. Kalastusrajoituksia tulee pystyä toteuttamaan joustavasti ja siten, että voidaan tarvittaessa nopeasti reagoida kalakantojen tilan vaihteluun. Säätelytarpeet ovat lisäksi yleensä melko paikallisia, koska alueen kalakantojen tila ja kalastusolot vaikuttavat niiden sisältöön. Kaikkien tarpeellisten rajoitusten säätäminen laissa voisi johtaa joillain alueilla kohtuuttomuuksiin sekä tarpeeseen myöntää lukuisia poikkeuslupia.

Esityksen 59, 60 ja 61 §:ään sisältyvät säännökset kalastuksen rajoittamisesta uhanalaisten eläinlajien suojelemiseksi, sopimuksista saimaannorpan suojelemiseksi sekä korvauksista uhanalaisten suojelusta aiheutuneesta haitasta. Kyseiset säännökset ovat teknisiä tarkistuksia lukuun ottamatta asiallisesti samansisältöiset kuin voimassa olevan lain 37 a, 37 b ja 37 c §. Säännökset on laadittu vastaamaan perustuslain vaatimuksia vuonna 2009 ja niiden osalta voidaan viitata hallituksen esityksessä 29/2010 vp sekä perustuslakivaliokunnan lausunnossa 20/2010 vp esitettyihin kannanottoihin.

4.4 Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvataan jokaiselle oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Säännöksessä vahvistetaan yrittämisen vapauden periaate. Säännös merkitsee lainsäätäjän kannalta sitä, että elinkeinotoiminta on mahdollista säätää luvanvaraiseksi vain poikkeuksellisesti. Perustuslakivaliokunta on käytännössään rinnastanut elinkeinotoiminnan aloittamisen edellytykseksi säädettävän rekisteröimisvelvollisuuden valtiosääntöoikeudellisesti luvanvaraisuuteen ja tarkastellut tällaista säätelyä perustuslaissa säädetyin elinkeinovapauden näkökulmasta.

Kalastuslakiehdotuksen 10 luvussa on säännökset kaupallisten kalastajien rekisteröimisestä. Ehdotuksen 87 §:ssä säädetään

niistä tahoista, jotka voivat rekisteröityä kaupalliseksi kalastajaksi. Käytännössä kaupallisen kalastajan rekisteröitymiseen on lakiehdotuksen muissa säännöksissä kytketty oikeusvaikutuksia liittyen muun muassa tiettyjen pyydysten käyttöön, oikeuteen myydä saalis eteenpäin, valtion maa-alueen käyttöön sekä mahdollisuuteen saada ELY-keskuksen myöntämä alueellinen lupa kalastukseen. Myös kalatalouden elinkeinotukia koskeva kansallinen lainsäädäntö edellyttää tuensajaan kuuluvan rekisteriin.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt elinkeinon harjoittamiseen tarvittavan luvan peruuttamista vaikutuksiltaan jyrkempänä yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomais toimena kuin haetun luvan epäämistä. Perustuslakivaliokunta on pitänyt välttämättömänä sitoa luvan peruuttamismahdollisuuden vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvan haltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet puutteiden korjaamiseen (PeVL 48/2005 vp, PeVL 8/2006 vp, PeVL 31/2006 vp, PeVL 32/2010 vp, PeVL 58/2010).

Rekisterimerkinnän tekee ELY-keskus kaupallisen kalastajan pyynnöstä. Rekisteröintimerkintä lakiehdotuksen 89 §:n mukaan on voimassa enintään kolme vuotta kerrallaan. Pykälässä säädetään myös niistä edellytyksistä, joiden nojalla kaupallinen kalastaja voidaan poistaa rekisteristä. Kaupallinen kalastaja voitaisiin siten poistaa rekisteristä, jos hän toistuvasti tai jatkuvasti olennaisesti toimii vastoin kalastuslain säännöksiä eikä tämä ELY-keskuksen huomautuksesta tai varoituksesta huolimatta lopeta mainittua toimintaa. Lisäksi poistaminen olisi mahdollista, jos kalastaja ei enää täytä 87 §:ssä säädettyjä rekisteröinnin edellytyksiä tai on lopettanut kaupallisen kalastustoiminnan.

4.5 Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Perustuslain 6 §:n

tarkoittamana muuna syynä pidetään myös esimerkiksi henkilön asuinpaikkaa. Perustuslain yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan estä kaikenlaista erontekoa ihmisten välillä. Erottelu voi myös perustua syrjintäsäännöksessä mainittuun, lähtökohtaisesti kiellettyyn syyhyn. Olennaista on, voidaanko erottelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Perustuslakivaliokunta on johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimukset, etteivät erotellut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomaksi.

Lakiehdotuksen 4 §:ssä on määritelty muun muassa kaupallinen kalastus ja kalastaja sekä vapaa-ajankalastus. Kyseisiä kalastajaryhmiä kohdellaan esityksessä osin toisistaan poikkeavasti. Ehdotuksen 49 §:n mukaan vain kaupallisilla kalastajilla ja heidän lukuunsa toimivilla on oikeus käyttää kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä. Lisäksi ehdotuksen 91 §:n mukaan muut kuin kaupalliset kalastajat eivät saa rajattua poikkeusta lukuun ottamatta myydä pyytämäänsä kalaa. Sääntelyllä pyritään kohdentamaan tehokkaat pyydykset vain elinkeinon käyttöön ja siten edistämään kalavarojen järkevää ja kestävää käyttöä. Kyseisten ammattimaisten pyydysten voidaan katsoa olevan tarpeettoman tehokkaita kalan omaan käyttöön pyytämistä varten. Yhdessä kalan myyntikiellon kanssa sääntelyllä pyritään ehkäisemään harmaata taloutta, edistämään kalastuselinkeinojen edellytyksiä sekä parantamaan myytävän kalaraaka-aineen laatua ja saatavuutta. Sääntelyn taustalla voitaneen katsoa olevan yhteiskunnan kannalta hyväksyttävät päämäärät. Lisäksi sääntelyn hyväksyttävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon, että kennellä tahansa on mahdollisuus rekisteröityä kaupalliseksi kalastajaksi.

Ehdotuksen 88 § sisältää säännökset kaupallisten kalastajien jaosta I ja II ryhmiin. Jaottelu koskee luonnollisten henkilöiden lisäksi yhteisöjä. Jaottelun perusteena on kaupallisesta kalastuksesta saadun liikevaihdon sellainen määrä, joka synnyttää arvonlisäverovelvollisuuden. Elinkeino toimintaa aloittavat kaupalliset kalastajat voivat hakeutua suoraan ryhmään I esittämällä tarvittavan liike-toimintasuunnitelman arvonlisäverovelvollisuuden saavuttamisesta.

Jaottelulla on useita vaikutuksia kaupallisten kalastajien oikeuksiin. Ensinnäkin 52 §:n nojalla voidaan säätää ajallisia, alueellisia ja pyydyskohtaisia kalastuskieltoja ja -rajoituksia sekä rajoittaa tietynlaisten kalojen tai tietyn kalamäärän saaliksi ottamista. Säännöksen 3 momentin mukaan asetuksia annettaessa niiden mukaiset velvoitteet voidaan asettaa erilaisina eri kaupallisten kalastajien ryhmiin kuuluville kalastajille. Lisäksi esityksen 9 §:n mukaan säädettäessä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella valtion yksityisten kalastusten käytöstä on ensi sijassa otettava huomioon ryhmään I kuuluvien kaupallisten kalastajien edut. Myös ELY-keskuksen on myöntäessään esityksen 13 §:ssä tarkoitettuja alueellisia lupia kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen asetettava etusijalle ryhmään I kuuluvat sellaiset kaupalliset kalastajat, joilla on jo aiemmin ollut lupa harjoittaa kaupallista kalastusta kyseisellä vesialueella.

Kalastajien jako kahteen ryhmään on tarpeellista sen vuoksi, että voitaisiin oikeudenmukaisella tavalla kohdistaa niin velvollisuudet kuin oikeudetkin sen perusteella, onko kalastustoiminta päätoimista vai satunnaisempaa, sivutoimista elinkeinotoimintaa. Sivutoimisia, ryhmän II kalastajia koskevat muun muassa vähäisemmät saaliiden raportointivelvoitteet. Jaottelu on tarpeen myös kalastajille erillislainsäädännön perusteella maksettavien investointitukien kannalta. Perustuslakivaliokunnan aikaisemman kannanoton mukaan (PeVL 14/2010 vp s. 3) perustuslain 18 §:n 1 momenttiin kiinnittyvää elinkeinonharjoittamisen oikeuden turvaamista voidaan pitää perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuna hyväksyttävänä perusteena kalastusrajoitusten eriyttämiselle kohderyhmittäin.

Lakiehdotuksen 10 §:ssä esitetään säädettäväksi kotikuntaan perustuva oikeus maksutomaan kalastuslupa Enontekiön, Inarin tai Utsjoen kunnissa. Ylä-Lapin kuntien asukkaiden kyseinen oikeus asettaa näiden kuntien asukkaat parempaan asemaan suhteessa muiden kuntien asukkaisiin. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan pelkkää maantieteellistä kriteeriä ei voida pitää perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuna hyväksyttävänä perusteena pe-

rusoikeusjärjestelmässä, jonka kokonaisuuteen kuuluvat myös maassa liikkumisoikeus ja asuinpaikan valitsemisen vapaus.

Ylä-Lapin kalastusoikeus on aikaisemmin kytketty vanhojen lapinkylien oikeuksiin. Ylä-Lapin kalastusoikeutta on perustuslakivaliokunnan aikaisemmassa käytännössä käsitelty vähintään nautintaperusteisena oikeutena ja sen on katsottu nautivan perustuslain suojaa. Oikeustieteen lisensiaatti Juha Joonas on tutkinut muun muassa kyseisten oikeuksien historiaa ja perusteita maa- ja metsätalousministeriön tilaamassa ja rahoittamassa tutkimuksessaan Pohjois-Lapin erityiset kalastusoikeuskysymykset. Kyseisen tutkimuksen mukaan lapinkylien oikeudet ovat historiallisesti tyypillisesti koskeneet vain oman lapinkylän aluetta, eikä toisten lapinkylien alueille laajennettuja kalastusoikeuksia tunnetta.

Laajoilla kalastusmahdollisuuksilla on merkitystä saamelaisen perustuslain 17 §:n 3 momentissa turvattuun oikeuteen ylläpitää kulttuuriinsa kuuluvaa perinteistä elinkeinoa. Ylä-Lapin kalastusoikeuteen kohdistuu myös tietynlainen luottamuksensuoja suhteessa kyseisen oikeuden pysyvyyteen. Edellä mainituista syistä on tarpeen säätää jatkossakin kyseisen alueen asukkaiden oikeudesta maksutomaan kalastuslupa-alueella. Säännöksen mukaan oikeutta ei määritellä saamelaisen alkuperän mukaan, vaan oikeus kuuluu kaikille kyseisten kuntien alueilla oleville kuntalaisille.

Esitykseen sisältyy säännös veroluonteisen kalastonhoitomaksun maksuvelvollisuudesta, joka koskisi jokaista 18 – 64 -vuotiasta kalastajaa. Maksusta vapautettuja olisivat alaikäiset sekä 65 vuotta täyttäneet. Vapautusta tulee arvioida perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännöksen ja erityisesti sen 2 momentin syrjintäkiellon kannalta. Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt ikääntyviin kohdistuvia etuuksia, helpotuksia ja mukautuksia perusteltuina lähinnä heidän muihin verrattuna heikentyneiden fyysisten ja kognitiivisten kykyjensä perusteella (PeVM 8/2010 vp s. 3, PeVL 56/2010 vp. 3). Ikään perustuvan maksuvapautuksen taustalla on pyrkimys edistää kyseisten ikäryhmien kalastusharrastusta.

4.6 Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi kalatalousalueiden perustamisesta. Kalatalousalueista pyrittäisiin muodostamaan nykyisiä kalastusalueita laajempia, kalavarojen kokonaisvaltaisen käytön ja hoidon kannalta toimivampia alueita. Kalatalousalueiden keskeisimpänä tehtävänä olisi ehdotuksen 24 §:n mukaan alueensa kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelu ja toimeenpano sekä kalastuksenvalvonnan järjestäminen. Lisäksi kalatalousalueiden tulisi jakaa yleiskalastusoikeutena harjoitetusta viehekalastuksesta maksettavat korvaukset vesialueen omistajille. Kyseiset tehtävät ovat luonteeltaan perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä, joista korvausten jako ja kalastuksen valvonta sisältävät julkisen vallan käyttöä. Tehtävät eivät kuitenkaan sisällä merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Kalatalousalueet olisivat oikeudelliselta luonteeltaan julkisoikeudellisia yhdistyksiä ja niiden jäseniä olisivat ehdotuksen 23 §:n mukaan kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt. Perustuslain 124 §:n mukaan julkisen hallintotehtävän antamisen viranomaiskoneiston ulkopuoliselle tulee olla tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Ottaen huomioon Suomen lukumäärältään ja pinta-alaltaan suuret vesialueet sekä niiden omistuksen pirstoutuneisuus voidaan todeta, että on olemassa tarve järjestää kalavarojen kestävä käyttö ja hoito kalataloudellisesti riittävän suurten kalatalousalueiden toimesta. Kalavarojen käytön ja hoidon alueellisen suunnittelutehtävän hoitaminen viranomaiskoneiston ulkopuolella on myös perustuslain 124 §:ssä edellytetyllä tavalla tarkoituksenmukaista ottaen huomioon valtion kalataloushallinnon

hyvin rajalliset resurssit sekä tehtävän luonne.

Vaikka kalastuksen järjestäminen lähtökohdaisesti kuuluu kalastusoikeuden omistajan valtaan, on kestävä kalastuksen järjestäminen ilman kalastusoikeuden haltijoiden yhteistä organisaatiota käytännössä mahdotonta, koska kalastusoikeuden käytön kohteena olevat kalat eivät noudata omistussuhteiden rajoja vaan liikkuvat elinaikanaan laajoilla vesialueilla. Tästä johtuen kalavarojen kestävä käytön ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa on tärkeää pyrkiä sovittamaan yhteen alueen eri kalastusoikeuden haltijoiden sekä myös kalastusta muuten kuin omistusoikeuteen perustuen harjoitettavien näkemykset. Yhteensovitus on tarkoitus toteuttaa muun muassa laatimalla 35 ja 36 §:ssä tarkoitettu aluetta koskeva ehdotus käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi, jonka ELY-keskus hyväksyisi 37 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Säännös ilmentää kieltoa vaarantaa perusoikeuksien toteutuminen. Se edellyttää, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen taataan laintasoisin säännöksin. Lähtökohtana on, että yksilön perusoikeuksien toteutumiseen ei saisi vaikuttaa se, miten julkisten tehtävien hoitaminen on järjestetty. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle useissa lausunnoissa (muun muassa PeVL 20/2002 vp, PeVL 40/2002 vp, PeVL 42/2005 vp, PeVL 46/2005 vp, PeVL 47/2005 vp ja PeVL 55/2005 vp, PeVL 10/2006 vp, PeVL 65/2010 vp, PeVL 27/2012, PeVL 6/2013, PeVL 23/2013). Valiokunta on lausunnoissaan korostanut perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon turvaamisen edellytyksenä toimivaltuuksien sääntelyn täsmällisyyttä, sääntelyn yleistä tarkkuutta ja muuta asianmukaisuutta.

Lakiesitykseen on otettu kattava viittaus-säännös hallinnon yleislakeihin sekä säännös kalatalousalueen toimihenkilön rikosoikeudellisesta virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta. Niitä sovelletaan yksityiseen tahoon tämän hoitaessa julkista hallintotehtä-

vää ilman nimenomaista mainintaakin. Viitasta on kuitenkin pidetty tarpeellisenä informatiivisuuteen ja sääntelyn selkeyteen liittyvistä syistä. Lakiehdotukseen sisältyy täsmälliset säännökset kalatalousalueen tehtävistä, toimielimistä ja niiden päätöksenteosta, kalatalousalueen säännöistä, kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta, muutoksenhausta kalatalousalueen päätöksiin sekä kalatalousalueen viranomaisvalvonnasta.

Esitykseen sisältyy luku 12 kalastuksenvalvonnasta ja seuraamuksista. Kalastuksenvalvojia ja valvontaviranomaisia koskevat säännökset ovat muutamaa teknistä tarkistusta lukuun ottamatta asiallisesti samansisältöiset kuin voimassa olevassa laissa. Säännökset korjattiin vastaamaan perustuslain vaatimuksia vuonna 2011 ja niiden osalta voidaan viitata hallituksen esityksessä 271/2010 vp sekä perustuslakivaliokunnan lausunnossa 65/2010 vp esitettyihin kannanottoihin.

Esitykseen sisältyy ehdotus veroluonteisen kalastonhoitomaksun keräämisestä Metsähallituksen toimesta. Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 1 §:n mukaan Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos, jossa on kyseisen lain 6 §:ssä tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitamista varten erillinen julkisten hallintotehtävien yksikkö. Kyseinen yksikkö on perustuslakivaliokunnan lausunosta (PeVL 38/2004 vp) ilmenevällä tavalla viranomaisyksikkö, jossa julkisia hallintotehtäviä hoidetaan virkavastuulla.

Esityksen 80 §:n mukaan Metsähallitus voi valtuuttaa yksityisen palveluntuottajan ottamaan vastaan kalastonhoitomaksusuorituksia. Tehtävän delegointi on tarpeen, jotta kalastonhoitomaksua koskeva palveluverkosto olisi käytössä mahdollisimman laajasti ympäri maata. Maksusuorituksen vastaanottaminen on käytännössä luonteeltaan tekninen tehtävä, jonka suorittamiseen ei liity harkintavaltaa tai päätöksentekoa. Tehtävän teknisluonteisuudesta huolimatta lakiehdotuksen 80 §:n 1 momentin mukaan Metsähallituksen on sovittava yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtävän sisällöstä ja muista tehtävän asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä tehtävän suorittamisesta perittävistä kohtuullisista maksusta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi palveluntuottajaan kohdistuvasta yleisestä luotettavuus- ja asiantuntevuusvaatimuksesta sekä muun muassa tehtävän asianmukaisen hoitamisen edellyttämistä palveluntuottajan teknisistä, taloudellisista ja toiminnallisista valmiuksista. Ottaen huomioon tehtävän tekninen luonne ja lakiehdotuksessa palveluntuottajaan kohdistuva sääntelyesitys voidaan katsoa, että tehtävän siirto täyttää perustuslaissa edellytetyn tarkoituksemukaisuusvaatimuksen sekä turvaa perusoikeuksien, oikeusturvan ja muiden hyvän hallinnon vaatimukset.

4.7 Yhdistymisvapaus

Perustuslain 13 §:n 2 momentti turvaa jokaiselle ilman erillistä lupaa oikeuden perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen sekä osallistua yhdistyksen toimintaan. Perustuslakivaliokunnan lausunkäytännön mukaan yhdistymisvapaus koskee ensisijaisesti niin sanottuja aatteellisia yhdistyksiä. Säännös ei kuitenkaan estä perustamasta lainsäädäntöteitse julkisoikeudellisia yhdistyksiä julkista tehtävää varten. Jäsenyydestä tällaisessa yhdistyksessä voidaan niinkään säätää laissa. Yhdistymisvapautta turvaava perustuslain säännös toisaalta puoltaa tällöinkin pidättyvää suhtautumista pakkojäsenyyteen (PeVL 52/2006).

Lakiehdotuksen 23 §:n mukaan kalatalousalueet ovat luonteeltaan julkisoikeudellisia yhdistyksiä. Kalatalousalueiden jäsenyys perustuisi suoraan lain 23 §:ään muodostaen poikkeuksen perustuslain 13 §:ssä turvattuun yhdistymisvapauteen. Kalatalousalueen pakkojäsenyyden taustalla olisi kuitenkin olemassa yhdistymisvapauden kannalta hyväksyttävä peruste eli edellä selostettu tarve järjestää yhdistys lailla julkista tehtävää varten. Kalatalousalueen jäsenyydellä edistettäisiin osaltaan perustuslain 20 §:ssä säädetyin ympäristövastuun toteutumista sekä turvattaisiin myös kalavesien eri käyttäjäryhmille mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon.

Perustuslaissa turvattuun yhdistymisvapauden yhtenä perustana on yhdistysten sisäinen itsemääräämisoikeus ja toimintavapaus, joihin kuuluu muun muassa yhdistysten oikeus

vapaasti hyväksyä haluamansa säännöt. Perustuslakivaliokunta on käytännössään lähtenyt kuitenkin siitä, ettei lainsäädäntötoimin järjestettyjen yhdistysten tarvitse nauttia samanlaista itsemääräämisoikeutta kuin tavallisten yhdistyslailla säänneltävien yhdistysten. Toisaalta lailla järjestettyjen yhdistysten autonomiaa ei ole asiallista rajoittaa enempää kuin on niiden lakisääteisten tehtävien kannalta välttämätöntä (PeVL 52/2006 vp, PeVL 39/2004 vp, PeVL 1/1998 vp).

Kalatalousalueen tehtävät liittyvät lakiehdotuksen 24 §:n perusteella erityisesti kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelujärjestelmän toimeenpanoon ja kalastuksen valvontaan. Kalatalousalueiden toimintamenoja katetaan 82 ja 86 §:n mukaisesti valtion talousarvioon vuosittain otettavalla määrärahalta. Nämä seikat ja kalatalousalueen lakisääteisten tehtävien luonne huomioon ottaen lailla voidaan säätää verraten pitkällekin menevistä kalatalousalueen autonomiaan puuttuvista rajoituksista. Lakiehdotuksen mukaan kalatalousalueiden toimielimiä, päätöksentekoa ja sääntöjä säädeltäisiin varsin kattavasti ehdotuksen 3 luvussa sekä tietyiltä osin yhdistyslaissa.

4.8 Yksityiselämän suoja

Lakiehdotukseen sisältyy luku 11 kalataloushallinnon rekistereistä. Ehdotuksen 92 §:ssä säädettäisiin kalataloushallinnon tietojärjestelmästä, joka koostuisi kalataloushallinnon rekistereistä. Tietojärjestelmä sisältää henkilötietoja, minkä vuoksi sitä koskeva sääntely on merkityksellinen perustuslain 10 §:n 1 momentissa suojatun yksityiselämän kannalta. Perusoikeutena turvatun yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksiköllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden tahojen aiheutonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (PeVL 14/2009 vp). Näiden seik-

kojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista.

Lakiehdotuksen 92 §:n 2 momentissa määritellään tietojärjestelmään kuuluvien rekistereiden pitäjät sekä heidän vastuunsa tallettamistaan tiedoista ja niiden oikeellisuudesta. Saman pykälän 3 momentin mukaan kalataloushallinnon tietojärjestelmän tietojen käsitteilyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei laissa toisin säädetä. Tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten julkisuudesta annettua lakia. Kalataloushallinnon tietojärjestelmän eri käyttötarkoitukset on kuvattu ehdotuksen 93 §:ssä. Tietojärjestelmä koostuu 94 §:ssä luetelluista rekistereistä ja niiden sisältämistä tiedoista. Säännöksessä on määritelty rekistereiden tietosisältö. Kunkin rekisterin kohdalla on lisäksi viittaus muihin tietojärjestelmän käyttötarkoitukseen liittyvien tehtävien hoitamisessa välttämättömiin tietoihin. Ehdotus sisältää lisäksi täsmälliset säännökset tietojen luovuttamisesta ulkomaiden viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille sekä säännökset henkilötietojen säilyttämisaikasta ja poistamisesta tietojärjestelmästä.

4.9 Kalastonhoitomaksun valtiosääntöoikeudellinen luonne

Lakiehdotuksen 79 §:ssä säädetään kalastonhoitomaksusta. Valtiosääntöoikeudellisesti olennaista on arvioida se, onko kyseessä maksu vai vero. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan maksu, joka ylittää kustannukset, ei ole maksu, vaan sitä on pidettävä verona. Verojen ja maksujen keskeisenä erona perustuslain 81 §:n kannalta pidetään maksun vastikkeellisuutta.

Kalastonhoitomaksut käytetään esitetyn lain 82 §:stä ilmenevin tavoin kalavesien kestävän käytön ja hoidon suunnittelujärjestelmään liittyviin kustannuksiin, kalastuksen valvontaan, kalatalousalueiden toimintakustannuksiin, kalatalousalan neuvontapalveluihin liittyviin hankkeisiin sekä yleiskalastus-oikeuksien hyödyntämisestä sekä kalastusopastointiin perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin vesialueen omistajille. Näin ollen vaikka kalastonhoitomaksuun liittyy oikeus ehdotetun lain mukaiseen

viehekalastukseen, ei kyseistä maksua voida pitää perustuslain 81 §:n 2 momentissa tarkoitetuille valtion maksuille ominaisena korvauksena tai vastikkeena yksilöidyistä julkisen vallan palvelusta tai muusta vastaavasta suoritteita (ks. PeVL 48/2010 vp). Edellä mainituilla perusteilla kalastonhoitomaksua pidetään valtiosääntöoikeudellisessa mielessä verona.

Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Lakiehdotuksen 79 §:ssä sääde-

tään jokaisen 18 – 64 -vuotiaan muuta kalastusta kuin onkimista tai pilkkimistä harjoittavan velvollisuudesta suorittaa valtiolle kalastonhoitomaksu. Samassa pykälässä säädetään myös maksun suuruudesta.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Kalastuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kalastukseen:

- 1) vesilain (587/2011) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla vesialueella;
- 2) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 1 §:ssä tarkoitettulla talousvyöhykkeellä;
- 3) vesialueen rajan ulkopuolella olevalla tulva-alueella, kun se on veden peittämä.

Mitä tässä laissa säädetään kalasta ja kalastuksesta, koskee myös nahkiaista ja rapua sekä niiden pyyntiä.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan, jollei yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevasta Euroopan unionin lainsäädännöstä tai sen toimeenpanemiseksi annetusta kansallisesta lainsäädännöstä taikka vieraan valtion kanssa tehdystä sopimuksesta muuta johdu.

Tämän lain ja sen nojalla annettujen asetusten säännöksiä on sovellettava myös valtakunnan rajalla oleviin vesistöihin, jos vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella ei ole toisin säädetty.

Kolttien oikeudesta kalastaa koltta-alueella sijaitsevilla valtion vesialueilla säädetään kolttalaissa (253/1995).

Muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kalalajin tai kalakannan taikka rapulajin tai rapukannan tai niiden sukusolujen maahantuontiin sovelletaan tämän lain lisäksi eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettua lakia (1192/1996) ja eläintautilakia (441/2013).

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *kalavarojen hoidolla* kalakantojen biologisen monimuotoisuuden ja tuottokyvyn turvaamista kalastuksen ohjauksella sekä muilla kalakantojen tilaa ja kalastusmahdollisuuksia parantavilla toimenpiteillä;

2) *kalakannalla* samanaikaisesti samalla alueella elävien samaan lajiin kuuluvien kalayksilöiden joukkoa;

3) *vaelluskalalla* lohta, järvilohtha, ankerias-ta, nahkiaista, toutainta, taimenta sekä niiriän, harjuksen ja siian vaeltavia kantoja;

4) *vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueella* vesistön sellaista aluetta, jossa:

a) vesi virtaa silmin havaittavasti alavirtaan päin; ja

b) virtapaikan ylävesi on alavettä ylempänä;

5) *onkimisella* ilman viehettä ja heittokalastukseen soveltuvaa kelaä harjoitettavaa kalastusta, jossa käytetään yhtä vapaa ja koukkuä;

6) *pilkkimisellä* kalastusta yhdellä lyhyehköllä vavalla ja siimaan kiinnitetyllä pystysuunnassa liikuteltavalla pilkillä;

7) *vieheellä* keinotekoisesti valmistettua uistinta, vaappua, perhoa, jigiä tai niihin rinnastettavaa koukuilla varustettua houkutinta, joka liikkeellään, värillään tai muodollaan houkuttaa kalaa iskemään;

8) *viehekalastuksella* muuta kalastamista yhdellä vavalla ja vieheellä kuin onkimista tai pilkkimistä, vetouistelua yhdellä vavalla, vieheellä ja painovieheellä sekä kelaongintaa;

9) *kalastonhoitomaksulla* kalatalouden edistämiseksi valtiolle suoritettavaa maksua;

10) *kalastusoikeuden haltijalla*:

a) yhteisen vesialueen osakaskuntaa;

b) osakaskuntaan kuulumatonta vesialueen omistajaa;

c) kiinteistön omistajaa, jos kiinteistölle kuuluu 21 kohdassa tarkoitettuja erityisperusteisia kalastusetuuksia;

d) kalastusrasitteeseen tai muuhun oikeusperusteeseen perustuen kalastusoikeutta hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä; tai

e) kalastusoikeutta omistajaa kuulematta siirrettävissä olevaan vuokrasopimukseen perustuen hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä;

11) *osakaskunnalla* yhteisäluelain (758/1989) 3 §:ssä tarkoitettua osakaskuntaa;

12) *käyttö- ja hoitosuunnitelmalla* kalavarojen käytön ja hoidon alueelliseksi järjestämiseksi laadittavaa suunnitelmaa;

13) *pyydysyksikköarvolla* pyydyksen tai kalastustavan suhteellista pyyntitehokkuutta;

14) *kiinteistön pyydysyksikkömäärällä* kiinteistölle kuuluvan kalastusoikeuden laajuutta tietyllä vesialueella;

15) *seisovalla pyydyksellä* paikalleen pyyntiin laskettua kalanpyydyttä, kuten verkkoa, pitkäsiimaa ja muuta koukkupydyttä, rysää, katiskaa ja muuta sulkupydyttä;

16) *kiinteällä pyydyksellä* patoa ja muuta kalastukseen tarkoitettua pysyväisluonteista rakennelmaa;

17) *kaupallisella kalastuksella* toimintaa, jossa kalaa pyydetään myyntitarkoituksessa tai jossa pyydetty kalat tai osa niistä myydään;

18) *kaupallisella kalastajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka on merkitty kaupallisen kalastustoiminnan harjoittajista pidettävään rekisteriin;

19) *vapaa-ajankalastuksella* virkistys- ja kotitarvekalastusta;

20) *kotiutusistutuksella* sellaisen kala- tai rapulajin taikka kala- tai rapukannan istuttamista vesialueelle, jota siellä ei ennestään ole;

21) *erityisperusteisilla kalastusetuuksilla* sellaisia kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja kiinteistöön kuuluvia yhteisiä tai yksityisiä erityisiä etuuksia, jotka oikeuttavat kiinteistön omistajan kalastamaan muutoin kuin vesialueen omistuksen tai osakkuuden perusteella toisen omistamalla vesialueella (*erityinen kalastusetuusalue*) taikka käyttämään erillistä kalastuspaikkaa, kuten lohii- tai siikapatoa taikka näihin verrattavaa kalapatoa paikkaa, kulutuspaikkaa, verkkopaikkaa tai muuta näihin verrattavaa kalastukseen käytettävää vesistön kohtaa (*erityinen kalastuspaikka*);

22) *kalastussäännöllä*

a) Suomen ja Ruotsin välillä tehtyä rajajokisopimusta (SopS 91/2010) ja siihen sisältyvää kalastussääntöä;

b) Suomen ja Norjan välillä Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehtyä sopimusta (SopS 94/1989) ja siihen liittyvää kalastussääntöä; sekä

c) Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Nätämöjoen kalastusalueella tehtyä sopimusta (SopS 17–18/1978) ja siihen liittyvää kalastussääntöä.

2 luku

Kalastusoikeus ja erityiset kalastukseen oikeuttavat luvat

5 §

Vesialueen omistukseen perustuva kalastusoikeus

Oikeus kalastaa ja määrätä kalastuksesta kuuluu vesialueen omistajalle, jollei jäljempänä tässä laissa muuta säädetä.

Yhteisen vesialueen osakkaalla on oikeus kalastaa vesialueella siten kuin yhteisen vesialueen osakaskunta päättää.

Oikeus kalastaa vesilain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun vesialueen rajan ulkopuolella olevalla tulva-alueella, kun se on veden peittämä, kuuluu vesialueen omistajalle.

6 §

Eriyisperusteiset kalastusetuudet

Sellaisen kiinteistön, johon kuuluu erityisperusteisia kalastusetuuksia, omistajalla on oikeus etuuden mukaisella tavalla kalastaa ja määrätä kalastuksesta.

7 §

Yleiskalastusoikeudet

Jokaisella on oikeus veloituksetta onkia ja pilkkiä sekä kalastaa silakkaa yhdellä vavalla siimaan kiinnitetyillä pystysuunnassa liikuttavilla koukuilla.

Jokaisella kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä jokaisella alle 18-vuotiaalla ja 65 vuotta täyttäneellä on oikeus harjoittaa viehekalastusta. Kalastonhoitomaksusta ja sen suorittamisesta säädetään 9 luvussa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut oikeudet eivät koske vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueita, eivätkä niitä vesialueita, joilla kalastaminen on muun säännöksen nojalla kielletty. Onginta-, pilkintä- ja viehekalastuskilpailuja sekä muita vastaavia järjestettyjä tilaisuuksia varten on saatava kalastusoikeuden haltijan lupa.

Edellä 1—3 momentissa säädettyä sovelletaan myös valtion omistamilla vesialueilla.

8 §

Kalastus talousvyöhykkeellä ja yleisillä vesialueilla

Suomen talousvyöhykkeellä ja yleisillä vesialueilla meressä jokaisella kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä jokaisella alle 18-vuotiaalla Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisella on oikeus harjoittaa vapaa-ajan kalastusta. Edellä tarkoitetuilla alueilla Suomeen rekisteröidyillä kaupallisilla kalastajilla on oikeus harjoittaa kaupallista kalastusta.

Euroopan unionin jäsenvaltioihin rekisteröidyillä kalastusaluksilla on yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä säädetty oikeus kaupalliseen kalastukseen Suomen talousvyöhykkeellä ja aluevesillä.

Jos kaupallisen kalastuksen tarve sitä edellyttää, voi Metsähallitus vuokrata kaupalliselle kalastajalle Suomen talousvyöhykkeellä tai yleisellä vesialueella meressä olevan lohien tai taimenen pyyntipaikan. Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kalastusoikeus ei ole voimassa näillä pyyntipaikoilla.

Oikeudesta kalastaa ja kalastusluvista yleisellä vesialueella päättää Metsähallitus ottaen huomioon kalavarojen valtakunnalliset hoitosuunnitelmat.

9 §

Valtion yksityiset kalastukset

Valtion yksityiset kalastukset pysytetään valtiolla siellä, missä ne vanhastaan ovat olleet ja edelleen ovat valtion hallinnassa. Valtion yksityisten kalastusten käyttämisestä päättää Metsähallitus.

Tarkempia säännöksiä valtion yksityisten kalastusten käytöstä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, jolloin on ensi sijassa otettava huomioon 88 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ryhmään I kuuluvien kaupallisten kalastajien edut.

10 §

Oikeus Ylä-Lapin kalastuslupa

Henkilöllä, jonka kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta on Enontekiö, Inari tai Utsjoki, on oikeus saada Metsähallitukselta korvauksetta lupa kalastukseen edellä mainituissa kunnissa sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla vesialueilla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu lupa on henkilökohtainen ja se annetaan enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lupa ei koske Teno- ja Näämönjoen vesistön lohen ja taimenen nousualueita, Tuulomajoen ja Paatsjoen vesistöjen lohen ja taimenen nousualueita, Tornion- ja Ounasjoen vesistöjen lohen ja taimenen nousualueita, joita koskevat erilliset luvat valtion vesialueille myöntää Metsähallitus.

11 §

Kalastusoikeuden vuokraus

Kalastusoikeuden haltija voi vuokrata kalastusoikeuden toistaiseksi tai määräajaksi. Kalastusoikeuden vuokrasopimus on tehtävä kirjallisesti. Vuokralainen ei saa vuokrata kalastusoikeutta tai osaa siitä edelleen, eikä luovuttaa vuokra-aluetta koskevia kalastuslupia kolmannelle, ellei kalastusoikeuden vuokraamista koskevassa sopimuksessa toisin ole sovittu.

Vuokranantaja voi purkaa kalastusoikeutta koskevan vuokrasopimuksen, jos vuokralainen vuokranantajan muistutuksesta huolimatta käyttää väärin kalastusoikeuttaan, laiminlyö vuokramaksun suorittamisen tai muutoin jatkuvasti tai toistuvasti rikkoo sopimukseen tai tähän lakiin perustuvat velvollisuutensa.

Valtiolle kuuluvien vesialueiden vuokraamisesta kalastusta varten voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

12 §

Osakaskunnan osakkaan myöntämä kalastuslupa

Yhteisen vesialueen osakas voi ilman muiden osakkaiden suostumusta antaa toiselle luvan kalastaa osakkaalle itselleen kuuluvan kalastusoikeuden nojalla. Jos lupa on kestoletaan pidempi kuin yksi vuosi, on se annettava kirjallisena ja siitä on järjestäytyneen osakaskunnan alueella tehtävä ilmoitus osakaskunnalle.

Yhteisen vesialueen osakkaan on 1 momentissa tarkoitettun luvan antaessaan huolehdittava siitä, että luvansaaja ei kalastaessaan ylitä osakkaalle kuuluvan kalastusoikeuden enimmäismäärää.

13 §

Alueellinen lupa kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen

Kalavarojen kestävän tuoton ja hyödyntämisen sekä käyttö- ja hoitosuunnitelman toteutumisen turvaamiseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää kaupalliselle kalastajalle enintään viiden vuoden määräajaksi luvan kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen jos:

1) vesialue on käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määritetty kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvaksi;

2) vesialueen kalakantojen tila mahdollistaa niiden hyödyntämisen kaupalliseen kalastukseen;

3) luvanhakija ei ole itse eikä kalatalousalueen avustuksella päässyt kalastusoikeuden haltijoiden kanssa sopimukseen vesialueen käyttämisestä kaupalliseen kalastukseen; ja

4) kaupallisen kalastuksen harjoittamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa alueen rannanomistajille tai -haltijoille tai alueen muulle käytölle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on luvassa määrättävä kalastukselle sallitut alueet, sallitut pyydykset, kalastuksen kohteena olevat kalalajit, sallitut kalastusajankohdat sekä tarvittaessa sallittu enimmäissaalis. Lisäksi luvassa voidaan

määrätä, miten kaupallisen kalastajan on raportoitava saaliistaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua lupaa ei saa myöntää, jos luvan nojalla tapahtuva kalastus heikentäisi kohtuuttomasti kalastusoikeuden haltijan mahdollisuutta hyödyntää kalastusoikeuttaan tai jos siitä aiheutuisi muuta merkittävää haittaa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupapäätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

14 §

Kaupallisesta kalastuksesta kalastusoikeuden haltijoille maksettava korvaus

Kaupallisen kalastajan on 13 §:ssä tarkoitettua luvan saatuaan maksettava kalenterivuositain kalastusoikeuden haltijoille luvassa määrättyjen pyydysten mukaiset, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueen käyttö- ja hoitosuunnitelmissa määritettyihin alueen käypiin hintoihin perustuvat kohtuulliset maksut korvauksena vesialueen käyttämisestä kaupalliseen kalastukseen.

15 §

Etusijalle asettaminen luvan myöntämisessä kaupalliseen kalastukseen

Jos lupaa tietylle vesialueelle hakee useampi kaupallinen kalastaja kuin alueen kalakantojen tilan perusteella lupia on mahdollista myöntää, elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus voi asettaa luvansaannissa etusijalle luvanhakijat, jotka kuuluvat 88 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kaupallisten kalastajien ryhmään I ja joilla on jo aiemmin ollut lupa harjoittaa kaupallista kalastusta samalla tai siihen liittyvillä vesialueilla.

16 §

Lupaehtojen muuttaminen ja luvan peruuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi muuttaa 13 §:n nojalla annetun luvan ehtoja, jos:

1) lupa-alueen olosuhteet ovat luvan myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet siten, ettei lupaehtojen mukaista kalastusta voida muuttuneiden olosuhteiden johdosta enää sallia; tai

2) luvassa tarkoitettu kalastus ei enää täytä käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisia vaatimuksia.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa luvan, jos luvanhaltija toistuvasti laiminlyö 14 §:ssä tarkoitettujen maksujen suorittamisen, olennaisesti tai toistuvasti rikkoo asetettuja lupaehtoja tai tämän lain säännöksiä. Luvan peruuttamisen edellytyksenä on lisäksi, että luvanhaltija ei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen huomaautuksesta ja varoituksesta huolimatta lopeta lupaehtojen tai tämän lain säännösten rikkomista taikka suorita laiminlyötyjä maksuja kohtuullisen ajan kuluessa varoituksen antamisesta.

17 §

Kaupallisen kalastajan oikeus valtion maa-alueen käyttöön

Kaupallisella kalastajalla, joka kuuluu 88 §:ssä tarkoitettuun kaupallisten kalastajien ryhmään I, on valtiolle kuuluvilla meren rannoilla, saarilla ja luodoilla, joita ei ole varattu muuhun käyttöön, oikeus saada maa-alueita hallinnoivan viranomaisen osoituksen mukaan ja sen vahvistamin kohtuullisin ehdoin vuokralle maa-alue kalastuksessa tarvittavia säilytystiloja ja pyydysten kuivattamista sekä kaupallisen kalastuksen harjoittamiseksi välttämätöntä tilapäistä majoittumista varten.

18 §

Alueellinen lupa kalastusopastointaan

Kalastusmatkailun toimintaedellytysten turvaamiseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää koko toimialueitaan tai sen osaa koskevan luvan järjestää kalastusmatkailutilaisuuksia, joihin osallistuu enintään kuusi kalastajaa kerrallaan ja joissa harjoitetaan onkimista, pilkkimistä tai viehekalastusta. Lupa on haettava kirjallisesti ja se

voidaan myöntää, jos kalakantojen kestävä hyödyntäminen tämän sallii. Lupa voi olla voimassa enintään viisi vuotta kerrallaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on luvassa asetettava alueellisia kalastusrajoituksia tai päiväkohtaisia saaliskiintiöitä, jos kalataloudelliset näkökohdat tai alueen kalakantojen tila sitä edellyttävät. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on pyydetty toimialueensa kalatalousalueilta vuosittain lausunto alueellisten kalastusrajoitusten ja päiväkohtaisten saaliskiintiöiden asettamiseen vaikuttavista seikoista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa luvan, jos luvanhaltija olennaisesti rikkoo asetettuja ehtoja eikä luvanhaltija elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen huomautuksesta ja varoituksesta huolimatta lopeta ehtojen rikkomista.

Kalastusmatkailuyrittäjän on luvan saatuaan suoritettava kalenterivuositain valtiolle 100 euron suuruinen kalastonhoitomaksu.

3 luku

Kalatalouden organisaatiot ja niiden tehtävät

19 §

Kalatalousviranomaiset

Valtion kalatalousviranomaisia ovat maa- ja metsätalousministeriö sekä ne elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, joille kalatalousasiat kuuluvat.

Lisäksi tässä laissa erikseen säädettyjä kalataloushallinnon viranomaistehtäviä hoitavat Metsähallitus ja Luonnonvarakeskus sekä kalastuksenvalvonnan osalta 99 §:ssä mainitut viranomaiset ja kalastuksenvalvojat.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tämän lain nojalla tekemä päätös sekä asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

20 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on:

- 1) huolehtia valtiolle kuuluvasta kalataloushallinnosta;
- 2) valvoa yleistä kalatalousetua sekä edistää kestävästä kalastuksesta ja kalavarojen hoitoa;
- 3) antaa asiantuntija-apua kalatalousalueille;
- 4) valvoa, että kalatalousalueet toimivat lain ja sääntöjensä sekä käyttö- ja hoitosuunnitelman määräysten mukaisesti ja täyttävät niille kuuluvat tehtävät sekä ryhtyä toimenpiteisiin puutteiden ja epäkohtien korjaamiseksi;
- 5) ohjata ja valvoa valtion varoin tehtävää kalatalouden neuvontatyötä;
- 6) käsitellä asiat, jotka koskevat yhteydenpitoa kalatalousviranomaisten ja kalatalousalueiden välillä; sekä
- 7) hoitaa muut sille tässä laissa säädettyt tehtävät.

Kalastuksenvalvontaa koskevissa asioissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi toimia viranomaisen virka-apupyynnöön perustuen koko maan alueella.

21 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta talousvyöhykkeellä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kuuluvista tehtävistä huolehtii Suomen talousvyöhykkeellä se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueen kohdalla kysymyksessä oleva osa talousvyöhykkeestä sijaitsee. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueiden välisen rajan katsotaan jatkuvan aluevesien ulkorajalta suuntaansa muuttamatta talousvyöhykkeen ulkorajaan saakka

22 §

Kalatalousaluejako

Vesialueet jaetaan niiden omistussuhteista sekä hallinnollisista rajoista riippumatta kalatalousalueisiin. Kalatalousalue muodostuu kalataloudellisesti riittävän suuresta yhtenäisestä alueesta. Kalatalousalueeseen kuuluvaa aluetta määritettäessä on erityisesti huomioitava vaelluskalojen elinkierto, kalastuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen, valuma-aluejako sekä vesialueiden jako vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa (1299/2004) tarkoitettuihin vesienhoitoalueisiin sekä merenhoitoalueeseen.

Kalatalousaluejako ei koske meressä olevaa yleistä vesialuetta siltä osin kuin kalavarojen kestävä käyttö ja hoito ei vaadi alueen sisällyttämistä kalatalousaluejakoon.

Kalatalousalueiden maantieteelliset rajat vahvistaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 33 §:ssä tarkoitetun alueellisen kalatalouden yhteistyöryhmän ehdotuksen perusteella kuultuaan maa- ja metsätalousministeriötä ja muita keskeisiä tahoja. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus päättää myös kalatalousalueen jakamisesta, sen yhdistämisestä toiseen kalatalousalueeseen tai sen rajojen muuttamisesta, jos olosuhteiden muuttuminen tai muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Hakemuksen edellä mainittujen toimenpiteiden tekemiseksi lukuun ottamatta rajojen vahvistamista voi tehdä kalatalousalue tai kalastusoikeuden haltija.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi asianomaisia kalatalousalueita sekä kalastusoikeuden haltijoita kuultuaan myös oma-aloitteisesti päättää kalatalousalueen rajojen muuttamisesta. Jos syntyy epäselvyyttä siitä, minkä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivaltaan kalatalousalueen rajojen muuttaminen kuuluu, maa- ja metsätalousministeriö ratkaisee toimivaltaa koskevan kysymyksen.

Kalatalousalueiden toimialueiden rajojen sijainnin perusteista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

23 §

Kalatalousalueen oikeudellinen muoto, jäsenet ja toimielimet

Kalatalousalueet ovat julkisoikeudellisia yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on kehittää alueensa kalataloutta sekä edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidon järjestämisestä. Kalatalousalue voi tehdä sitoumuksia sekä hankkia nimiinsä tai käytettäväkseen omaisuutta.

Kalatalousalueen jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa luettelon valtakunnallisista kalastusalan järjestöistä viideksi vuodeksi kerrallaan.

Kalatalousalueen toimielimiä ovat yleiskokous, hallitus ja toiminnanjohtaja.

Kalatalousalueisiin sovelletaan tämän lain lisäksi yhdistyslain (503/1989) 11, 17, 20, 22, 24 §:ää, 26 §:n 2 momenttia, 27–31 §:ää, 35 §:n 2 momenttia ja 36 §:ää.

24 §

Kalatalousalueiden tehtävät

Kalatalousalueen tehtävät ovat:

- 1) kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidon suunnittelu;
- 2) käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen laadinta, hyväksytyn suunnitelman toimeenpano ja sen vaikutusten seuranta;
- 3) kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvä tiedotus;
- 4) kalastuksenvalvonnan järjestäminen;
- 5) kalastuksen sekä kalakantojen hoitotoimenpiteiden seurantatietojen kerääminen;
- 6) kalastuksen yhtenäislupa-alueiden muodostamisen edistäminen vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen tarpeisiin;
- 7) vesialueen omistajien kalatalousalueelle siirtämät tehtävät;
- 8) viehekalastuksesta kertyneiden korvausvarojen jako vesialueen omistajille;
- 9) muut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulosohjaukseen sekä tähän lakiin perustuvat tehtävät.

25 §

Kalatalousalueen yleiskokous

Kalatalousalueen päätösvaltaa käyttää yleiskokous.

Seuraavilla kalatalousalueen jäsenillä on oikeus yhteen edustajaan yleiskokouksessa:

1) osakaskunta, jossa on vesialuetta vähintään 50 hehtaaria;

2) osakaskuntiin kuulumattomien, pinta-alaltaan vähintään 50 hehtaarin kokoisten vesialueiden omistajat;

3) sellaiset kalatalousalueeseen kuuluvien osakaskuntien tai osakaskuntiin kuulumattomien vesialueiden omistajien yhteenliittymät, joiden hallinnoimien vesialueiden yhteenlaskettu pinta-ala on vähintään 50 hehtaaria; jooissa kuitenkin vähintään 30 hehtaaria;

4) 23 §:n 2 momentissa tarkoitettu valtakunnallinen kalastusalan järjestö, lukuun ottamatta vapaa-ajan kalastajia edustavaa järjestöä, jolla on oikeus kahteen edustajaan.

Erytisperusteisten kalastusetuksien haltijoilla on oikeus yleiskokouksessa yhteen yhteiseen edustajaan.

Kalatalousalueen yleiskokouksessa on kullakin vähintään 1 000 hehtaarin vesialueomaisuutta edustavalla edustajalla kolme ääntä, vähintään 500 mutta alle 1 000 hehtaarin vesialueomaisuutta edustavalla edustajalla kaksi ääntä, muita jäseniä edustavilla edustajilla yksi ääni. Rekisteröidyillä alueellisilla yhdistyksillä, joiden tarkoituksena on ympäristön- tai luonnonsuojelun edistäminen ja jonka sääntöjen mukaisella toiminta-alueella kalastusalue tai osa siitä sijaitsee sekä saamelaisten kotiseutualueella Saamelaiskäräjillä on kalatalousalueen yleiskokouksessa oikeus yhteen edustajaan, jolla on kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei äänioikeutta.

Kalatalousalueella on oikeus kutsua yleiskokoukseen asiantuntijoita, joilla on kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus.

26 §

Kalatalousalueen yleiskokouksen tehtävät

Kalatalousalueen yleiskokous:

1) valitsee hallituksen;

2) päättää tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle;

3) vahvistaa vuotuisen toiminta- ja varainkäyttösuunnitelman sekä vuotta pitempää aikaa koskevan toimintasuunnitelman;

4) vahvistaa ehdotuksen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi;

5) vahvistaa ehdotuksen kalatalousalueen säännöiksi;

6) vahvistaa korvausvarojen jakamisen vesialueen omistajille;

7) päättää kalatalousalueelle palautuneiden korvausvarojen käytöstä;

8) päättää yleiskokouksen, hallituksen ja toiminnanjohtajan päätöksen oikaisemisesta.

27 §

Kalatalousalueen hallitus ja sen tehtävät

Kalatalousalueen hallitukseen kuuluu vähintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenen toimikausi on kolme vuotta. Hallituksen jäsenistä valitaan vuosittain kolmannes.

Kalatalousalueen hallituksen tehtävänä on:

1) yleiskokouksessa käsiteltävien asioiden valmistelu ja päätösten täytäntöönpano;

2) käyttö- ja hoitosuunnitelmaan kuuluvien tehtävien toimeenpano ja raportointi suunnitelman tavoitteiden toteutumisesta;

3) päätösten tiedoksianto;

4) kalastuksenvalvontaan liittyvien tehtävien hoidon järjestäminen; sekä

5) toimihenkilöiden nimittäminen ja erottaminen.

Kalatalousalueen säännöissä voidaan hallitukselle 1 momentin mukaan kuuluvia tehtäviä, lukuun ottamatta kohdassa 5 tarkoitettuja tehtäviä, siirtää toiminnanjohtajalle.

28 §

Toiminnanjohtajan tehtävät

Toiminnanjohtaja hoitaa kalatalousalueen juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti Toiminnanjohtajalla on kalatalousalueen nimenkirjoitusoikeus.

Toiminnanjohtaja vastaa siitä, että kalatalousalueen kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Toiminnanjohtajan on annettava hallitukselle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen hallituksen tehtävien hoitamiseksi.

Toiminnanjohtajalla on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksessa ja käyttää siellä puhevaltaa, vaikka hän ei olisikaan hallituksen jäsen, jollei hallitus päättä toisin.

Toiminnanjohtajalla on oikeus maksutta saada teknisen käyttöyhteyden kautta tietoja Maanmittauslaitokselta, jos näiden tietojen saaminen on tarpeen kalastuksenvallvonnan järjestämistä tai viehekalastuksesta kertyneiden varojen jakamista varten.

29 §

Toimielimen jäsenten ja toimihenkilöiden vastuu

Kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilön on hoitaessaan julkista hallintotehtävää noudatettava hallintolakia (434/2003), kielilakia (423/2003), saamen kielilakia (1086/2003) sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

Kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloin, kun he hoitaessaan julkista hallintotehtävää käyttävät julkista valtaa.

Kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilön julkisen hallintotehtävän hoitamisessa aiheutuneen vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta sekä virkatöimessä aiheutuneen vahingon korvaamisesta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

30 §

Kalatalousalueen säännöt

Kalatalousalueen säännöissä on mainittava:

1) kalatalousalueen nimi ja sen hallinnon kotipaikka sekä yleispiirteine vesialueet, jotka kalatalousalue käsittää;

2) miten edustajat kalatalousalueen yleiskokoukseen valitaan;

3) milloin kalatalousalueen yleiskokoukset on pidettävä;

4) miten kalatalousalueen yleiskokoukset kutsutaan koolle ja miten asiat käsitellään;

5) miten hallituksen jäsenten toiminta ja asioiden käsittely on järjestetty;

6) miten asiakirjat kalatalousalueen puolesta allekirjoitetaan;

7) kalatalousalueen toimihenkilöt, näiden tehtävät ja toimikausi sekä miten heidät otetaan toimeen;

8) varojen käytön ja tilinpidon perusteet;

9) tiedoksiantojen suorittamistapa; sekä

10) muut kalatalousalueen toiminnan kannalta tarpeelliset seikat.

Säännöt valmistelee kalatalousalue ja vahvistaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

31 §

Kirjanpito ja tilintarkastus

Kalatalousalueen tilikausi on kalenterivuosi. Kalatalousalueen on vuosittain luovutettava kertomus toiminnastaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Kertomuksen tulee sisältää tiedot olennaisista tapahtumista tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen, arvio tulevasta kehityksestä sekä selvitys käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta.

Kalatalousalueen kirjanpitovelvollisuuteen, kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan kirjanpitolakia (1336/1997).

Kalatalousalue on velvollinen toimittamaan vuosittain tilintarkastuksen. Tilintarkastukseen sovelletaan tilintarkastuslakia (459/2007).

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kertomuksesta ja sen sisällöstä voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

32 §

Kalatalousalueen toiminnan valvonta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo toimialueensa kalatalousalueiden toimintaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada kalatalousalueel-

ta ja tilintarkastajilta salassapitosäännösten estämättä valvonnan kannalta tarpeelliseksi katsomansa tiedot, asiakirjat ja selvitykset. Kalatalousalueelta valvontaa varten saatuja tietoja ei saa ilmaista sivulliselle eikä käyttää muuhun tarkoitukseen ilman kalatalousalueen lupaa. Kalatalousalueen on ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle hallituksensa puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja toiminnanjohtajan nimet ja yhteystiedot.

Jos kalatalousalue sijaitsee useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, kalatalousaluetta koskevat asiat käsitellään siinä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, jonka toimialueella enin osa kyseisen kalatalousalueen vesipinta-alasta sijaitsee.

33 §

Alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus asettaa toimialueelleen alueellisen kalatalouden yhteistyöryhmän avustamaan alueen kalatalousasioiden hoitamisessa, näkemysten yhteensovittamisessa sekä tutkimustiedon hyödyntämisessä. Yhteistyöryhmä asetetaan viideksi vuodeksi kerrallaan ja se koostuu kalatalousalueiden, kalastus- ja ympäristöjärjestöjen, tutkimuksen, hallinnon, maakuntien liittojen sekä saamelaisten kotiseutualueella Saamelaiskäräjien edustajista.

Yhteistyöryhmä toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ohjauksessa ja sen tehtävänä on tehdä esityksiä ja aloitteita kalastuksen järjestämisestä ja kalakantojen hoidosta. Yhteistyöryhmä arvioi käyttö- ja hoitosuunnitelmia ja niissä esitettyjä käyttö- ja hoitotoimenpiteitä sekä tekee esityksiä eri alueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa sekä valtakunnallisissa kalavarojen hoitosuunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden yhteensovittamiseksi. Yhteistyöryhmä tekee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ehdotuksen toimialueensa kalatalousaluejaoksi.

4 luku

Kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelu

34 §

Valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat

Kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidon toteutumisen varmistamiseksi laaditaan tarvittaessa valtakunnallisia kalavarojen hoitosuunnitelmia. Hoitosuunnitelman valmistelusta vastaa maa- ja metsätalousministeriö yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Hoitosuunnitelman vahvistaa maa- ja metsätalousministeriö.

Vahvistetut valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat on otettava huomioon alueellisia käyttö- ja hoitosuunnitelmia laadittaessa ja täytäntöön pantaessa sekä järjestettäessä kalastusta yleisillä vesialueilla. Käyttö- ja hoitosuunnitelmilla ei saa vaikeuttaa valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien toteuttamista.

35 §

Velvoite käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimiseksi

Kalatalousalueen on laadittava ja otettava käyttöön aluettaan koskeva käyttö- ja hoitosuunnitelma, jolla turvataan alueen kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto ja käyttö sekä biologinen monimuotoisuus, ja edistetään vapaa-ajan sekä kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä.

36 §

Käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen

Kalatalousalue laatii ehdotuksen alueensa kalavarojen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi. Käyttö- ja hoitosuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon kalakantojen käytölle ja hoidolle muun lainsäädännön perusteella asetetut vaatimukset, kalavarojen valtakunnalliset hoitosuunnitelmat sekä sellaiset muut kalavarojen käyttö- ja hoitosuunnitelmat, joiden

toteuttamiseen suunnitelmalla voi olla vaikutuksia.

Käyttö- ja hoitosuunnitelman on sisällettävä:

- 1) perustiedot vesialueiden ja kalakantojen tilasta;
 - 2) suunnitelma kalastuksen kehittämisen ja edistämistoimenpiteiksi ja näitä koskeva tavoitetila sekä ehdotus vapaa-ajan kalastuksen yhtenäislupajärjestelmän kehittämiseksi;
 - 3) suunnitelma kalakantojen hoitotoimenpiteiksi;
 - 4) ehdotus vaelluskalojen ja uhanalaisten kalakantojen elinkierron sekä muun biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä;
 - 5) ehdotus tarvittaviksi kalastuksen alueelliseksi säätelytoimenpiteiksi;
 - 6) ehdotus kalastonhoitomaksuina kerättävien varojen omistajakorvauksiin käytettävän osuuden jakamiseksi;
 - 7) kalataloudellisesti merkittävien alueiden sekä kaupalliseen kalastukseen ja kalastusmatkailutarkoitukseen hyvin soveltuvien alueiden määrittäminen;
 - 8) kullakin kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvalla alueella kaupalliseen kalastukseen soveltuvien pyydysten määrittäminen;
 - 9) suunnitelma kalastustietojen seurannan ja kalastuksenvalvonnan järjestämiseksi.
- Käyttö- ja hoitosuunnitelmaan sisällytettävistä seikoista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

37 §

Käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksyminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hyväksyy käyttö- ja hoitosuunnitelman. Suunnitelma on hyväksyttävä, jos se:

- 1) on tässä laissa säädettyjen vaatimusten mukainen;
- 2) on yhteensopiva valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien kanssa eikä vaikeuta niiden toteuttamista;
- 3) on yhteensopiva muiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien kanssa; ja
- 4) on käsitelty alueellisessa kalatalouden yhteistyöryhmässä.

Suunnitelman koskiessa saamelaisten kotiseutualuetta on hyväksymisen edellytyksenä

1 momentissa säädetyn lisäksi se, että saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 §:ssä säädettyä neuvotteluvelvoitetta noudatetaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi palauttaa ehdotuksen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi kalatalousalueelle uudelleen valmisteltavaksi, jos ehdotus ei täytä hyväksymisen edellytyksiä.

Jos kalatalousalue jättää ehdotuksen laatimatta määräajassa tai ei ehdotuksen palauttamisesta huolimatta laadi hyväksymisen edellytykset täyttävää ehdotusta, elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus voi pidättäytyä maksamasta kalatalousalueelle 82 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja varoja, kunnes hyväksymisen edellytykset täyttävä ehdotus on toimitettu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi toimeenpanna kalatalousalueen ehdotukset tarvittaviksi kalastuksen alueelliseksi säätelytoimenpiteiksi rajoittamalla alueen kalastusta suunnitelman hyväksymistä koskevassa päätöksessään 53, 54 ja 57:ssä sekä 67 §:n 4 momentissa ja 71 §:n 3 momentissa säädettyjen toimivaltuuksiensa mukaisesti.

38 §

Käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaolo ja muuttaminen

Käyttö- ja hoitosuunnitelma on voimassa enintään kymmenen vuotta sen hyväksymisestä. Jos uutta suunnitelmaa ei ole hyväksytty ennen vanhan suunnitelman voimassaolon päättymistä, vanha suunnitelma on voimassa kunnes uusi suunnitelma on tullut voimaan.

Jos kalatalousalueen kalakantojen tila on suunnitelman voimassaoloaikana muuttunut niin oleellisesti, ettei suunnitelman toteuttaminen enää täyttäisi sille asetettuja tavoitteita, on kalatalousalueen ryhdyttävä toimiin suunnitelman muuttamiseksi. Aloitteen suunnitelman muuttamiseksi voi tehdä suunnitelman hyväksynyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai kalatalousalue itse.

Ehdotus suunnitelman muutokseksi on esitettävä hyväksyttäväksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, joka hyväksyy muutokset osaksi suunnitelmaa 37 §:ssä säädettyä menettelyä noudattaen.

Ehdotus uudeksi suunnitelmaksi on esitettävä hyväksyttäväksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle viimeistään kuusi kuukautta ennen voimassaolevan suunnitelman voimassaolon päättymistä.

39 §

Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanon valvonta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo, että kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma toimeenpannaan. Jos kalatalousalue laiminlyö suunnitelman toimeenpanon siten, että alueella olevan kalakannan tai -lajin elinvoimaisuus vaarantuu, elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus voi pidättäytyä maksamasta kalatalousalueelle 82 §:ssä tarkoitettuja varoja, kunnes toimeenpanoon on ryhdytty.

40 §

Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano ja seuranta

Kalatalousalueen kalavarojen käyttö ja hoito on järjestettävä hyväksytyin käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti. Kalatalousalue ja kalastusoikeuden haltijat vastaavat suunnitelman toteuttamisesta siltä osin kuin suunnitelman toteuttaminen niitä koskee. Viranomaisten on otettava toiminnassaan huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat yleiset suuntaviivat.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on kuuden kuukauden kuluessa suunnitelman hyväksymisestä ilmoitettava suunnitelmasta kunnan kaavoituksesta vastaavalle viranomaiselle. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriölle on ilmoitettava suunnitelmaan sisältyvistä säätelytoimenpide-ehdotuksista, jotka edellyttävät lainsäädännön muuttamista tai joilla on vaikutusta valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien laadintaan ja kehittämiseen.

Kalatalousalue, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä seuraavat suunnitelman toimeenpanon vaikutuksia ja tavoitteiden to-

teutumista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyynnöstä oikeutettu saamaan kalatalousalueelta tietoja suunnitelman toteutumisesta.

5 luku

Pyynnin järjestäminen

41 §

Kalastuksen järjestäminen

Kalastus on järjestettävä käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti.

Kalastuksen järjestämisestä vastaa kalastusoikeuden haltija.

Jos yhteisellä vesialueella on erityisperusteisia kalastusetuuksia, niiden osakaskiinteistöjen omistajien ja vesialueen osakkaiden on huolehdittava kalastuksen järjestämisestä yhdessä.

42 §

Osakaskunnan kalastusoikeuden jakaminen

Oikeus osakaskunnan vesialueen käyttöön määräytyy pyydysyksiköiden perusteella. Pyydysyksiköitä jaettaessa on otettava huomioon yhteisen vesialueen osakkaat sekä muut, joilla on oikeus harjoittaa kalastusta sanotulla vesialueella.

Jollei kalaveden käytöstä muuta osakaskunnassa päätetä, pyydysyksiköt jakautuvat yhteisen kalaveden osakkaiden kesken heidän vesialueosuuksiensa mukaisesti. Osakaskunta voi antaa tarkempia määräyksiä osakkailla kuuluvan kalastusoikeuden käyttämisestä.

43 §

Kalastusoikeuksien yhteensovittaminen erityisellä kalastusetuusalueella

Jollei erityisperusteista kalastusetuutta perustettaessa muuta ole määrätty, yhteiseen vesialueeseen sisältyvällä erityisellä kalastusetuusalueella kalastusoikeus jakautuu yhteisen alueen osakaskiinteistöjen ja erityisperusteisen kalastusetuuden osakaskiinteistöjen

kesken siten, että erityisperusteisen kalastusetuuden osakaskiinteistön pyydysyksiköiden enimmäismäärä on samansuuruinen kuin sellaisen yhteisen vesialueen osakaskiinteistön pyydysyksikkömäärä, joka talojen verollepanossa määrätyn veroluvun perusteella vastaa suuruudeltaan kiinteistöä, johon kuuluu erityisperusteinen kalastusetuus. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös osakas-kuntaan kuulumattomaan vesialueeseen.

Jollei erityisperusteista kalastusetuutta perustettaessa muuta ole määrätty, valtiolle kuuluvaan vesialueeseen sisältyvällä erityisellä kalastusetuusalueella kalastusoikeus jakautuu siten, että puolet kalastusetuusalueen kestävän kalastuksen enimmäismäärästä kuuluu valtiolle ja puolet erityisperusteisten kalastusetuuksien osakaskiinteistöille lukuun ottamatta Inarijärveä, jossa valtiolle kuuluu kaksi kolmasosaa ja erityisperusteisten kalastusetuuksien osakaskiinteistöille yksi kolmasosa kestävän kalastuksen enimmäismäärästä.

Jos valtiolle kuuluvalla vesialueella olevaan erityiseen kalastusetuusalueeseen kohdistuu useita eri erityisperusteisia kalastusetuuksia, jakautuu erityisperusteisten kalastusetuuksien osakaskiinteistöille kuuluva kalastusoikeus näiden kesken talojen verollepanossa määrättyjen verolukujen mukaisessa suhteessa ja kuhunkin taloon kuuluvien osakaskiinteistöjen kesken sen mukaan kuin kukin osakaskiinteistö on saanut osuutta yhteiseen etuuteen.

44 §

Kalastusoikeuksien yhteensovittaminen erityisellä kalastuspaikalla

Erityisperusteisen kalastusetuuden mukainen kalastusoikeus erityisellä kalastuspaikalla kuuluu yksinomaan erityisperusteisen kalastusetuuden osakaskiinteistöille, jollei muuta erityisperusteista kalastusetuutta perustettaessa ole määrätty. Vesialueen omistaja saa erityisellä kalastuspaikalla harjoittaa muuta kalastusta, jollei se merkittävästi häiritse erityisperusteisen kalastusetuuden käyttämistä. Kalastusetuuden kuuluessa usealle kiinteistölle kalastusoikeus niiden kesken jakautuu osuuksien mukaisessa suhteessa.

Erityiseen kalastuspaikkaan kohdistuvan kalastusoikeuden osakaskiinteistöille määrätään niiden kokonaispyydysyksikkömäärä vertaamalla kalastuspaikasta saatavaa saalismäärää koko saalismäärään siltä vesialueelta, johon kalastusetuus sisältyy.

45 §

Kalastuksen järjestäminen valtion vesialueella

Valtiolle kuuluvalla vesialueella 41 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Metsähallitus. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa Metsähallituksen tulee vuosittain pyytää lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 20 §:ssä tarkoitettulta neuvottelukunnalta.

Kalastuksen järjestämisestä valtiolle kuuluvalla vesialueella voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

6 luku

Kalastuksen ohjaus ja rajoittaminen

46 §

Kielletyt kalastustavat, pyyntimenetelmät ja kalastusvälineet

Seuraavat kalastustavat, pyyntimenetelmät ja kalastusvälineet ovat kiellettyjä kalastuksessa:

- 1) räjähdyksellä tai muulla tavalla aikaansaatu paine;
- 2) ampuma-aseet;
- 3) huumaavat, myrkylliset tai muutoin vetä pilaavat aineet;
- 4) sähkövirta;
- 5) koukun tahallinen tartuttaminen kalaan ulkopuolelta;
- 6) atrain, harppuuna tai niihin verrattava terä, koukku tai kärjellä varustettu väline sekä kalastus tulta tai valoa käyttäen haavilla vaeluskalavesistön joessa, koski- ja virta-alueilla sekä 15 päivästä huhtikuuta 31 päivään toukokuuta muissakin vesissä;

7) vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueella onginta, pilkintä ja kalastus harrilaudalla;

8) verkko, joka ajelehtii virtausten mukana tai alukseen kiinnitettynä;

9) muut pyydykset ja laitteet sekä kalastustavat, jotka tarpeettomasti vahingoittavat tai tappavat kaloja taikka vaarantavat kalakan-
nan säilymistä tai ovat haitallisia luonnon monimuotoisuudelle.

Kiellettyjä kalastusvälineitä ei saa säilyttää kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai pitää pyyntiä varten helposti käsillä. Metsästyksen käytettävän ampuma-aseen kuljettaminen on kuitenkin sallittu.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin kielletyistä kalastustavoista, pyyntimenetelmistä ja kalastusvälineistä, kiellettyjen pyydysten rakenteesta sekä langasta kudottujen pyydysten solmuvälin ja pyydysten muiden ominaisuuksien mittaamisesta.

47 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen poikkeuslupa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi siirtoistutusta, kalanviljelytoimintaa, tutkimustyötä, kalastusperinteen ylläpitämistä, kalataloudellisten velvoitteiden toimeenpanemista tai hyödyntämistä taikka muuta kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvää tarkoitusta varten perustellusta syystä myöntää poikkeusluvan:

1) kielletyn kalastustavan, pyyntimenetelmän tai kalastusvälineen käyttöön tai säilyttämiseen;

2) kiellettyinä ajankohtana kalastamiseen;

3) sallittua määrää suuremman saaliin ottamiseen;

4) sallittua määrää useampien pyydysten käyttämiseen;

5) vapautettavaksi määrätyn kalan pyytämiseen ja ottamiseen;

6) kalastamiseen kalastuskieltoalueella;

7) rauhoitetun kalalajin tai -kannan kalastamiseen.

Lupaa ei saa myöntää, jos se vaarantaisi tämän lain mukaisen tai sen nojalla annetun

rajoituksen tarkoituksen taikka käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden toteutumisen. Lupaa ei saa siirtää toiselle.

48 §

Pyydysten asettaminen ja merkintä

Kalanpyydystä ei saa asettaa veteen niin, että sen nielu on avoinna veden pinnan yläpuolella eikä myöskään säilyttää siten, että se aiheuttaa vaaraa riista- tai muille eläimille.

Pyyntiin asetetut kiinteät ja seisovat pyydykset on merkittävä siten, että ne ovat selvästi muiden vesistössä liikkuvien havaittavissa. Pyydysten merkintään käytettäviä välineitä ei saa asettaa tai jättää veteen ilman pyydyksiä lukuun ottamatta kalastamista jäältä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuihin pyydyksiin tulee lisäksi merkitä pyydyksen asettajan nimi ja yhteystiedot sekä kalastusoikeuden osoittava merkki siten, että ne ovat havaittavissa ilman, että pyydystä tarvitsee nostaa vedestä. Kalastusoikeuden osoittavaa merkkiä ei tarvitse kuitenkaan kiinnittää pyydykseen sellaisilla alueilla, joilla kalastusoikeuden omistaja ei ole ottanut käyttöön kalastusoikeuden osoittavaa merkkijärjestelmää.

Pyydysten asettamisesta ja merkinnästä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

49 §

Kaupalliseen kalastukseen tarkoitettut pyydykset

Ainoastaan kaupallisilla kalastajilla ja heidän lukuunsa toimivilla on kaupallista kalastusta harjoittaessaan oikeus käyttää kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä. Tällaisia pyydyksiä ovat trooli sekä muualla kuin saamelaisten kotiseutualueella verkot, joiden yhteen laskettu pituus on pyynti- tai venekuntaa kohden enemmän kuin 240 metriä. Yleisellä vesialueella meressä ja Suomen talousvyöhykkeellä kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä ovat lisäksi:

- 1) isorysä; ja
- 2) pyynti- tai venekuntaa kohden koukku-pyydykset, joissa on yhteensä enemmän kuin 100 koukku.

Kaupallisten kalastajien ja heidän lukuunsa toimivien on 99 §:ssä tarkoitetun viranomaisen tai kalastusvalvojan sitä pyytäessä todistettava oikeutensa käyttää 1 momentissa tarkoitettuja pyydyksiä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyydysten rakenteesta ja teknisistä ominaisuuksista.

50 §

Häiriön välttäminen

Kalastusta harjoitettaessa ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa ja häiriötä ympäristölle, muille vesilläliikkujille, muulle luvalliselle kalastukselle taikka rannan omistajalle tai haltijalle. Edellä 7 §:ssä tarkoitettua kalastusta ei saa harjoittaa viittäkymmentä metriä lähempänä 49 §:ssä mainittuja kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä.

Luvallista kalastusta ei saa tahallisesti estää tai vaikeuttaa.

51 §

Rapujen pyynti ja säilyttäminen

Rapuruton leviämisen ehkäisemiseksi rapujen pyynnissä käytettävät välineet on kuivatava, desinfiointava tai pakastettava ennen niiden siirtämistä vesistön toiseen osaan tai toiseen vesistöön.

Rapuja saadaan säilyttää sumpuissa tai muissa vastaavissa laitteissa vain siinä vesistön osassa, josta ne on pyydetty.

52 §

Kalastuksen rajoittamista koskeva asetuksenantovaltuus

Vesialueella, jossa esiintyy kalalaji tai -kanta, jonka elinvoimaisuus tai tuotto on hei-

kentynyt tai vaarassa heikentyä taikka vesialueella, joka on keskeinen kalalajin tai -kannan lisääntymisen kannalta, voidaan valtioneuvoston asetuksella:

1) kieltää kalastaminen tietyllä pyydyksellä tai kalastustavalla taikka rajoittaa sitä;

2) kieltää kalastaminen tietyssä ajankohtana tai rajoittaa sitä;

3) rajoittaa käytettävien pyydysten määrää;

4) kieltää tiettyä määrää suuremman saaliin ottaminen

5) kieltää tiettyä sukupuolta tai kokoluokkaa olevien kalojen taikka sellaisten kalojen saaliiksi ottaminen, joita ei ole merkitty 75 §:n nojalla säädetyllä tavalla; sekä

6) antaa tarkempia määräyksiä pyydysten rakenteesta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa teknisluonteisia säännöksiä pyydysten rakenteesta ja käytöstä sekä yksityiskohtaisia säännöksiä pyydysten käytöstä, pyydys- ja saalismääräistä sekä kalojen vapauttamisvelvollisuudesta, jos se 1 momentissa tarkoitettua syystä on tarpeen.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja asetuksia annettaessa voidaan niiden mukaiset velvoitteet asettaa erilaisina eri kaupallisten kalastajien ryhmiin kuuluville kalastajille.

53 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta rajoittaa kalastusta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi, jos vesialueella esiintyy kalalaji tai -kanta, jonka elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä taikka vesialue on keskeinen kalalajin tai -kannan lisääntymisen kannalta:

1) kieltää kalastamisen tietyllä pyydyksellä tai kalastustavalla taikka rajoittaa sitä;

2) kieltää kalastamisen tietyssä ajankohtana tai rajoittaa sitä;

3) rajoittaa käytettävien pyydysten määrää;

4) kieltää tiettyä määrää suuremman saaliin ottamisen; sekä

5) kieltää tiettyä sukupuolta tai kokoluokkaa olevien kalojen taikka sellaisten kalojen saaliiksi ottamisen, joita ei ole merkitty jäljempänä 75 §:nojaalla säädetyllä tavalla.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi asettaa 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun rajoituksen tai kiellon, jos se vesiliikenteelle aiheutuvan vaaran estämiseksi on välttämätöntä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut rajoitukset tai kiellot voidaan määrätä enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Rajoitukset tai kiellot voidaan asettaa erilaisina eri kaupallisten kalastajien ryhmiin kuuluville kalastajille.

Rajoitukset tai kiellot eivät saa rajoittaa kalastusoikeuden hyödyntämistä enempää kuin on välttämätöntä rajoituksen tai kiellon tavoitteen saavuttamiseksi.

54 §

Yleiskalastusoikeuksien rajoittaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi määrättyllä vesialueella rajoittaa onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta taikka kieltää ne, jos se on tarpeen:

1) käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden tai kalakannan tavanomaista tehokkaamman hoidon tulosten turvaamiseksi;

2) kalataloudellisen tutkimuksen suorittamiseksi;

3) kalakannan turvaamiseksi;

4) kaupallisessa tai muussa erityisessä tarkoituksessa tehtyjen kala- tai rapuistutusten taloudellisen hyödyntämisen turvaamiseksi; tai

5) toistuvan tai jatkuvan kalojen kutualueisiin kohdistuvan häirinnän estämiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun rajoituksen tai kiellon enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan joko omasta aloitteestaan taikka kalastusoikeuden haltijan, kaupallisen kalastajan, kalatalousalueen taikka sen aloitteesta, jonka etua asia koskee. Rajoitusta tai kieltä on haettava kirjallisesti ja hakemukseen on liitettävä selvitys hakemisen perusteista ja esitetystä rajoitus- tai kieltoalueesta karttaliitteineen. Rajoitus- tai kieltoalue voi olla kokonaisuudessaan enintään 25 prosenttia kalatalousalueen vesipinta-alasta. Rajoitukset tai kiellot eivät saa heikentää mahdollisuutta hyödyntää yleiskalastusoikeuksia

enempää kuin on välttämätöntä rajoituksen tai kiellon tavoitteen toteuttamiseksi.

55 §

Kalojen rauhoitus

Jos jonkin kalalajin tai -kannan lisääntyminen vaarantuu tai sen heikentyneiden kantojen suojeleminen sitä edellyttää, voidaan kyseinen kalalaji tai -kanta rauhoittaa koko maassa tai tietyllä alueella valtioneuvoston asetuksella.

Rauhoitetun kalan pyydystäminen, myynti ja sellaisten pyydysten käyttö, jotka erityisesti soveltuvat sen pyydystämiseen, on rauhoitusaikana kielletty. Rauhoitusaikana kielletyistä pyydyksistä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

56 §

Kalojen pyyntimitat

Kalalajeille tai -kannoille voidaan säätää alin ja ylin pyyntimitta, jos se on tarpeen kalavarojen kestävän tuoton, heikentyneiden kantojen tai kalalajin luontaisen elinkierron turvaamiseksi.

Alinta pyyntimittaa pienemmän ja ylintä pyyntimittaa suuremman kalan pyytäminen on kielletty.

Alimmista ja ylimmistä pyyntimitoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

57 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeus määrätä pyyntimitoista

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi alueellisen erityistilanteen huomioimiseksi kalastusoikeuden haltijan tai kalatalousalueen hakemuksesta taikka omasta aloitteestaan määrätä alueelle 56 §:n nojalla säädettyistä laji- tai kantakohtaisista pyyntimitoista poikkeavat pyyntimitat, jos kalalajin tai -kannan tila alueella poikkeaa olennaisesti siitä, mikä on ollut perusteena sitä koskevien pyyntimittojen säätämislle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten oikeudesta määrätä pyyntimitoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

58 §

Kalojen vapauttaminen

Pyyntimittojen vastainen kala on välittömästi laskettava takaisin veteen, ellei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Kala on aina laskettava takaisin veteen, jos se on saatu:

- 1) rauhoitus- tai kieltoaikana;
- 2) kielletyllä kalastusvälineellä tai pyydyksellä; tai
- 3) kielletyllä kalastustavalla tai pyyntimenetelmällä.

59 §

Uhanalaisten eläinlajien suojeleminen

Valtioneuvoston asetuksella voidaan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttäminen tietyllä vesialueella ja antaa yksityiskohtaisia säännöksiä pyydysten käyttöajoina, jos se luonnonsuojelulain nojalla uhanalaiseksi määritellyn eläinlajin elinvoimaisena säilymiseksi ja lajin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi on tarpeen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan antaa tiettyä vesialuetta koskevia yksityiskohtaisia teknisluonteisia säännöksiä pyydysten rakenteesta ja käyttötavasta, jos se 1 momentissa tarkoitetun uhanalaisen eläinlajin elinvoimaisena säilymiseksi ja lajin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi on tarpeen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään lajista, koskee myös alalajia, rotua, kantaa ja muotoa.

60 §

Sopimukset saimaannorpan suojelemiseksi

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä vesialueen omistaja tai erityisen oikeuden haltija voivat tehdä saimaan-

norppakannan elinvoimaisena säilymiseksi ja saimaanorpan suotuisan suojelutason saavuttamiseksi sopimuksen kalastuksen rajoittamisesta ja kieltämisestä tietyllä vesialueella. Sopimus voidaan tehdä enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

61 §

Korvaukset uhanalaisten eläinlajien suojelusta aiheutuneesta haitasta

Jos 59 §:n 1 momentin nojalla säädetty kieltö aiheuttaa vesialueen omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle merkityksellistä haittaa, hänellä on oikeus saada siitä valtiolta täysi korvaus. Valtiota korvausasiassa edustaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä sen, joka katsoo olevansa oikeutettu korvaukseen, on pyrittävä sopimukseen korvauksen määrästä. Jos korvauksesta ei ole voitu sopia, toimitusta korvauksen määrittämiseksi voidaan hakea Maanmittauslaitokselta vuoden kuluessa hakemuksen perusteena olevan kiellon voimaantulosta. Korvauksen määrittämiseen sovelletaan, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään. Korvaukselle on maksettava mainitun lain 95 §:n 1 momentin mukaista korkoa siitä päivästä, jolloin korvaukseen oikeutettu on hakenut Maanmittauslaitokselta määräystä korvaustoimituksesta.

Oikeutta tämän pykälän mukaiseen korvaukseen ei kuitenkaan ole sellaisesta haitasta, josta haitankärsijä on oikeutettu korvaukseen jonkin muun lain tai sopimuksen nojalla.

62 §

Sivusaalisilmoitus

Hylkeen ja pyöriäisen pyydykseen jäämisestä on pyydyksen haltijan viipymättä ilmoitettava Luonnonvarakeskukselle.

7 luku

Vaelluskalat ja kalan kulun turvaaminen

63 §

Yleinen kalan kulun turvaaminen

Kalastusta ei saa harjoittaa siten, että estetään kalojen pääsy niiden kutu- tai syönnös-alueelle tai muualle, missä pyyntiä kalakan-
nan turvaamiseksi on rajoitettu, taikka siten, että vaikeutetaan tarpeettomasti kalakannan hoitoa.

64 §

*Vaelluskalavesistöjen sekä koski- ja virta-
alueiden määrittely*

Vaelluskalavesistöllä tarkoitetaan sellaista vesialuetta, jota vaelluskalat käyttävät keskeisenä vaellustienään tai lisääntymisalue-
naan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan vaelluskalavesistöksi säätää myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu vesialue.

Vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueen rajat voidaan määrittää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä.

65 §

*Kalastuksen rajoittaminen vaelluskalojen
kulun turvaamiseksi*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan vaelluskalavesistössä rajoittaa otettavan saaliin ja käytettävien pyydysten enimmäismäärää sekä kalastamista sellaisella alueella, pyydyksellä, kalastustavalla tai sellaisena ajankohtana, että vaelluskalojen kulku tai luontainen elinkierto olennaisesti häiriintyy.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa teknisluonteisia säännöksiä pyydysten rakenteesta ja käyttötavasta sekä yksityiskohtaisia säännöksiä pyydysten käytöstä ja pyydys- sekä saalismääristä, jos se vaelluskalan kulun tai luontaisen elinkierron

häiriintymisen estämiseksi vaelluskalavesistöissä on tarpeen.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja asetuksia annettaessa voidaan niiden mukaiset velvoitteet asettaa erilaisina eri kaupallisten kalastajien ryhmiin kuuluville kalastajille.

66 §

Jokisuukalastuksen kieltö

Vaelluskalavesistöön kuuluvassa joessa sekä meressä viittä kilometriä lähempänä tällaisen joen suuta on kalastus troomilla ja nuotalla kielletty.

Meressä kilometriä lähempänä 1 momentissa tarkoitettujen joen suuta on kalastaminen verkolla kielletty 15 päivästä elokuuta 31 päivään lokakuuta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulle merialueelle ei ilman aiemmin saavutettua oikeutta saa asettaa isorysää pyyntiin kolmea kilometriä lähemmäksi joen suuta.

67 §

Kalaväylä

Vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdan tarkoittamassa joessa ja vesilain 1 luvun 6 §:n 1 momentin tarkoittamassa salmessa tai kapeikossa on kalaväylä, joka on pidettävä vapaana pyydyksistä kalan kulun turvaamiseksi.

Kalaväylä on kolmannes keskivedenkorkeuden mukaisesta joen, salmen tai kapeikon leveydestä sen syvimmällä kohdalla.

Missä joki yhtyy mereen tai järveen kalaväylä on kolmannes keskivedenkorkeuden mukaisesta vesialueen leveydestä sen syvimmällä kohdalla ja ulottuu niin kauaksi selkäveteen, että kalan kulku on turvattu.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kuitenkin kalastusoikeuden haltijan tai kalatalousalueen hakemuksesta taikka omasta aloitteestaan määrätä kalaväylän leveyden tai sijainnin enintään kymmenen vuoden määräajaksi toisin, jos se kalan kulun turvaamiseksi on välttämätöntä.

68 §

Kalaväylän pitäminen vapaana pyydyksistä

Kiinteiden ja seisovien pyydysten pitäminen kalaväylässä lukuun ottamatta rapumer-
taa on kielletty.

Kalastettaessa troolilla ja nuotalla kala-
väylässä tulee yli puolet väylän leveydestä
pitää vapaana.

69 §

*Kalaväylän ja jokisuualueiden rajojen selvit-
täminen*

Kalaväylän ja 66 §:ssä tarkoitettujen jo-
kisuualueiden rajat voidaan selvittää ja mer-
kitä kartalle elinkeino-, liikenne- ja ympäris-
tökeskuksen, kalastusoikeuden haltijan tai
kalatalousalueen hakemuksesta suoritettavas-
sa maanmittaustoimituksessa. Toimituksen
suorittaa toimitusinsinööri ilman uskottuja
miehiä, ja siihen on muuten sovellettava mitä
kiinteistönmuodostamislaissa rajankäynnistä
säädetään. Toimituskustannuksista vastaa
hakija.

70 §

Kalastaminen purossa

Kiinteiden ja seisovien pyydysten käyttä-
minen vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin
5 kohdassa tarkoitettussa purossa on kielletty
lukuun ottamatta katiskaa sekä rapu- ja nah-
kiaismertaa.

71 §

Kalatiessä kalastaminen

Kalan kulun turvaamiseksi rakennetussa
kalatiessä sekä kahdensadan metrin matkalla
sen tai muun vastaavan laitteen ylä- ja ala-
puolella on kaikenlainen kalastus kielletty.

Kalastusta ei saa harjoittaa voima- ja muu-
hun laitokseen vettä johtavassa kanavassa ei-
kä sadan metrin matkalla vesistön poikki ra-
kennetun patoturvallisuuslain (494/2009)
4 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen padon alapuolel-
la.

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus
voi, milloin vaelluskalakannan turvaaminen
sitä edellyttää, enintään viiden vuoden mää-
räajaksi kieltää kalastuksen padon alapuolella
enintään viidensadan metrin matkalla samoin
kuin patoaltaassa padon yläpuolella sekä te-
kojärvässä ja muussa tekoaltaassa.

72 §

*Poikkeus kiellosta kalastaa jokisuualueella,
kalaväylässä sekä kalatiessä*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
voi myöntää tilapäisen luvan 66, 68 tai
71 §:n mukaan kiellettyyn kalastukseen, jos
tällainen toimenpide on välttämätön yleisen
kalatalousedun turvaamiseksi tai muusta eri-
tyisestä syystä, eikä vaaranna kalan kulkua
vesistöissä tai käyttö- ja hoitosuunnitelman
toteuttamista.

8 luku

**Kalojen istuttaminen ja muu kalavesien
hoito**

73 §

Kielletyt istutukset

Kalojen ja rapujen istutukset, jotka ilmei-
sesti heikentävät luonnon monimuotoisuutta
vaarantamalla luonnossa esiintyvän kala- tai
rapulajin tai muun lajin tai näiden kannan
säilymistä, ovat kiellettyjä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää
tarkemmin kiellettyjen istutusten perusteista.

74 §

Kalojen ja rapujen istuttaminen

Kalojen istuttaminen on sallittu ainoastaan,
jos kyseessä olevan lajin tai kannan istutta-
minen kohdevesistöön sisältyy kalatalousalu-
een käyttö- ja hoitosuunnitelmaan.

Uuden lajin tai kannan kotiutusistutukseen
sekä kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunni-
telmassa määrittämättömään istutukseen on
saatava elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-
keskuksen lupa. Lupa voidaan myöntää, jos

istutus ei vaikeuta kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden toteuttamista eikä vaaranna kohdevesistön kala- tai rapukannan elinvoimaisena säilymistä taikka luonnon monimuotoisuutta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kieltää istutusten tekemisen sellaisesta vesistöstä tai vesiviljelylaitoksesta, johon liittyy riski kala- tai raputautien leviämiseen luonnonvesiin.

Istuttajan on ilmoitettava istutuksesta kolmen kuukauden kuluessa 94 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun istutusrekisteriin. Istutuksesta kirjattavista tiedoista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Edellä 1 momentissa säädetty ei kuitenkaan koske vesilain 3 luvun 14 §:n nojalla tehtäviä istutuksia.

75 §

Istutettavien kalojen merkintä

Jos kalakantojen kestävä hyödyntämisen turvaaminen sitä edellyttää, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tiettyjen kalalajien, -kantojen tai niiden tiettyjen ikä- taikka kokoryhmien istuttamisen edellytykseksi se, että ne tai osa niistä on merkitty ennen istuttamista sellaisella merkinnällä, joka voidaan ulkoisesti tai muutoin tunnistaa kalasta.

76 §

Poikkeukset istutuskielloista

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus voi tutkimus-, koulutus- sekä kalanviljelytarkoituksiin, kaupallisen kalastuksen edellytysten olennaisen heikentymisen estämiseksi tai muusta erityisestä syystä myöntää poikkeuksen 73 ja 74 §:ssä tai niiden nojalla säädetyistä kielloista.

77 §

Kalojen ja rapujen maahantuonti

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien käytöstä vesiviljelyssä an-

netussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 708/2007 tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena.

Muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kala- tai rapulajin tai niiden kantojen tai sukuolujen maahantuonti luonnonvesiin päästämistä tai vesiviljelytoimintaa varten on kielletty ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käsittelee maahantuontilupaa koskevat hakemukset 1 momentissa mainitussa neuvoston asetuksessa määrättyä menettelyä noudattaen.

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen lupien myöntämisen edellytyksistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

78 §

Eräiden Ylä-Lapin vesistöjen kalakantojen suojele

Valtioneuvoston asetuksella voidaan Tenojoen, Näätämöjoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöalueiden kalakantojen suojelemiseksi asettaa kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä, jotka koskevat:

- 1) elävien kalojen, mädin sekä kalastuksessa käytettävien kulkuneuvojen, välineiden, pyydysten ja syöttikalojen siirtämistä mainituille alueille;
- 2) syöttikalojen käyttämistä alueilla harjoitettavassa kalastuksessa;
- 3) alueiden ulkopuolelta tuotujen kalojen perkausta alueiden luonnonvesissä; sekä
- 4) perkausjätteiden laskemista alueiden luonnonvesiin.

9 luku

Kalatalouden edistäminen ja rahoitus

79 §

Kalastonhoitomaksu ja sen tarkistaminen

Muunlaista kalastusta kuin onkimista tai pilkkimistä harjoittavan 18 – 64 -vuotiaan henkilön on suoritettava valtiolle kalastonhoitomaksu. Kalastonhoitomaksu on 39 euroa kalenterivuodelta, 12 euroa seitsemältä vuorokaudelta ja 5 euroa vuorokaudelta.

Todistus kalastonhoitomaksun suorittamisesta on pidettävä mukana kalastettaessa sekä vaadittaessa näytettävä 99 §:ssä tarkoitettulle viranomaiselle tai kalastuksenvalvojalle.

Kalastonhoitomaksun suuruus tarkistetaan viisivuotiskausittain valtioneuvoston asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti. Maksun suuruus pyöristetään lähimpään täyteen euroon.

80 §

Maksujen kerääminen

Kalastonhoitomaksun keräämisestä vastaa Metsähallitus. Metsähallitus voi sopia kalastonhoitomaksujen vastaanottamisesta yksityisen palveluntuottajan kanssa. Metsähallituksen on sovittava palveluntuottajan kanssa tehtävän sisällöstä, maksuvarojen tilittämisestä ja muista tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä tehtävän suorittamisesta perittävästä kohtuullisesta palvelumaksusta, jonka suorittamisesta vastaa kalastonhoitomaksun maksaja. Metsähallitus tilittää keräämänsä ja lukuunsa kerätyt kalastonhoitomaksuvarat maa- ja metsätalousministeriön tilille maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Palveluntuottajan on oltava luotettava ja asiantunteva. Palveluntuottajalla on oltava tehtävän hoitamisen edellyttämät tekniset, taloudelliset ja toiminnalliset valmiudet. Palveluntuottajalla on oltava toimipaikkoja riittävästi ja alueellisesti kattavasti.

Metsähallitus valvoo palveluntuottajan toimintaa. Palveluntuottajan on viipymättä ilmoitettava Metsähallitukselle sellaisista toimintaansa tai alihankkijan toimintaa koskevista muutoksista, joilla voi olla olennaista vaikutusta tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen.

81 §

Todistus kalastonhoitomaksun suorittamisesta

Kuitti kalastonhoitomaksun suorittamisesta toimii 79 §:n 2 momentissa tarkoitettuna todistuksena.

Metsähallituksella ei ilman erityistä syytä ole velvollisuutta toimittaa uutta todistusta kalastonhoitomaksun suorittamisesta kadonneen todistuksen tilalle tai palauttaa virheellisesti suoritettua kalastonhoitomaksua.

Tarkempia säännöksiä maksujen keräämisestä, kuitista ja sen sisällöstä sekä muista kalastonhoitomaksusuorituksen osoittamiseksi hyväksytyistä todistuksista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään niistä maksupaikoista, joissa maksun voi suorittaa ilman erillistä palvelumaksua.

82 §

Maksuvarojen käyttö

Kalastonhoitomaksuina kertyneet varat käytetään:

1) kalavesien kestävän käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksenvalvonnasta aiheutuviin kustannuksiin;

2) kalatalousalueiden toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin;

3) kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin;

4) kalavesien yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen sekä kalastusopastointaan perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin vesialueen omistajille; sekä

5) valtiolle ja Metsähallitukselle kalastonhoitomaksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Maa- ja metsätalousministeriö voi käyttää maksuvaroja 94 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tarkoitetuista rekistereistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

83 §

Maksuvarojen jakaminen

Maa- ja metsätalousministeriö sekä sen määräämissä rajoissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntävät varat 82 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin. Elinkeino-, liikenne- ja ympä-

ristökeskus myöntää varat 82 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin ja korvauksiin

Edellä 82 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen korvausten jako vesialueen omistajille perustuu, vesialueeseen kohdistuvaan viehekalastuksesta aiheutuvaan rasitukseen, joka vahvistetaan käyttö- ja hoitosuunnitelmassa. Jos kalatalousalueella ei ole voimassa olevaa käyttö- ja hoitosuunnitelmaa, voi kalatalousalue tehdä erillisen esityksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle jaon perustana olevasta viehekalastusrasituksesta. Kalatalousalueet vastaavat jaon teknisestä toteuttamisesta. Jos vesialueen omistajalle jaossa tuleva määrä olisi enintään 50 euroa, varoja ei jaeta omistajalle, vaan ne jäävät asianomaiselle kalatalousalueelle käytettäväksi kalakantojen hoitoon. Korvauksia ei pidetä valtionavustuslaisissa (688/2001) tarkoitettuna valtionavustuksena.

Maa- ja metsätalousministeriö sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voivat asettaa 82 §:n 1 momentin 1–3 ja 5 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin ja menoihin myönnettävien varojen käyttöä koskevia tulostavoitteita tai ehtoja varojen saajille.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 82 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettuja kustannuksia ja korvauksia koskevien varojen myöntämisen perusteista sekä 5 kohdassa tarkoitettuja menoja koskevien varojen käytöstä.

84 §

Vesialueen omistajan tietojenanto-velvollisuus

Vesialueen omistajan on 82 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen korvausten maksamista varten ilmoitettava kalatalousalueelle seuraavat tiedot sekä niissä tapahtuneet muutokset:

- 1) osakaskunnan virallinen nimi tai jaetun vesialueen omistajan nimi;
- 2) osoite;
- 3) kiinteistötunnus; sekä
- 4) tilinumero.

85 §

Kalastonhoitomaksuista suoritettavan korvauksen vanhentuminen

Edellä 82 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu korvaus ja sille maksettava korko vanhentuvat kolmen vuoden kuluessa sitä seuranneen vuoden alusta lukien, jona korvauksista koskeva kalatalousalueen päätös on tehty. Vanhentunut korvaussaatava siirtyy kalatalousalueen haltuun käytettäväksi 82 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin.

86 §

Määrärahan varaaminen talousarviossa

Valtion talousarvioon otetaan 82 §:ssä tarkoitettuja kustannuksia, korvauksia ja menoja varten vuosittain määräraha, joka vastaa sitä määrää, mikä kalastonhoitomaksuina on kertynyt viimeisimmän vahvistetun valtion tilinpäätöksen mukaan.

10 luku

Kaupallinen kalastus

87 §

Rekisteröityminen

Kaupalliseksi kalastajaksi voi rekisteröityä luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jonka asuinpaikka tai kotipaikka sijaitsee Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alueella ja joka kalastaa Suomen alueella tai talousvyöhykkeellä taikka niillä vesillä, joissa Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan lainsäädännön perusteella saa kalastaa, ja joka on tehnyt kunnan valvontaviranomaiselle elintarvikelain (23/2006) 22 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen.

Kalataloushallinnon rekistereistä säädetään tarkemmin 11 luvussa. Rekisteröitymisessä noudatettavasta menettelystä voidaan säätää

tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

88 §

Kaupallisten kalastajien ryhmät

Kaupalliset kalastajat jaetaan ryhmiin I ja II.

Ryhmään I kuuluvat:

1) luonnolliset henkilöt tai yhteisöt, joiden itse pyytämän kalan tai siitä jalostettujen kalastustuotteiden myynnistä kolmen viimeksi kuluneen tilikauden aikana kertyneen liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonlisäverolain (1501/1993) 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän; sekä

2) luonnolliset henkilöt tai yhteisöt, jotka ovat ryhtyneet tai ryhtyvät rekisteröitymisvuonna tai tätä edeltävänä vuotena harjoittamaan kaupallista kalastusta ja esittävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksymän suunnitelman siitä, miten kalan tai siitä jalostettujen kalastustuotteiden myynnistä kertyvä liikevaihto ylittää arvonlisäverolain 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän viimeistään kolmantena tilikautena rekisteröitymisestä.

Ryhmään II kuuluvat muut kuin ryhmään I kuuluvat kaupalliset kalastajat. Lisäksi kalastaja sijoitetaan ryhmään II, jos 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu suunnitelma liikevaihdon kehittymisestä ei toteudu.

Kaupallisten kalastajien jako ryhmiin tehdään rekisteröitymisen yhteydessä ja tämän jälkeen kolmen vuoden välein, tai kalastajan omasta pyynnöstä.

Edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun suunnitelman sisällöstä säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

89 §

Kaupallisia kalastajia koskevan rekisteröinnin voimassaolo ja päättyminen

Kaupallisen kalastajan rekisteröinti on voimassa enintään kolme vuotta kerrallaan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa kaupalliselle kalastajalle todistuksen rekisteriin kuulumisesta. Jos kaupallinen kalas-

taja aikoo jatkaa kaupallisen kalastuksen harjoittamista rekisteröinnin voimassaolon päätymisen jälkeen, kaupallisen kalastajan tulee kirjallisesti hakea rekisteröinnin jatkamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

Kaupallinen kalastaja voidaan poistaa rekisteristä, jos hän ei ole tehnyt 1 momentissa tarkoitettua hakemusta tai ei enää täytä rekisteriin merkitsemisen edellytyksiä taikka jos hän toistuvasti tai jatkuvasti olennaisesti toimii vastoin tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä eikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen huomautuksesta tai varoituksesta huolimatta korjaa toimintaansa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus poistaa kaupallisen kalastajan rekisteristä tämän lopetettua kaupallisen kalastustoiminnan. Kaupallinen kalastaja on velvollinen välittömästi ilmoittamaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle rekisteröintiedellytyksissä tapahtuneista muutoksista sekä toiminnan lopettamisesta.

90 §

Saaliiden ilmoittamisvelvollisuus

Kaupallinen kalastaja on velvollinen pitämään muualla kuin merialueella tapahtuvasta kalastuksesta päiväkirjaa ja vähintään kerran kalenterivuodessa ilmoittamaan Luonnonvarakeskukselle pyytämänsä ja lukuunsa pyydettyt saaliit.

Merialueen kaupallisen kalastuksen saalisilmoitukseen sovelletaan Euroopan unionin lainsäädännössä ja sen toimeenpanemiseksi annetussa kansallisessa lainsäädännössä olevia säännöksiä ilmoitusvelvollisuudesta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään tarkemmin päiväkirjasta, saalisilmoituksista ja niiden sisällöstä sekä ilmoitusten jättämisen ajankohdista.

91 §

Saaliin ensimyynti

Saaliin ensimyyntinä pidetään kauppaa, jossa kala myydään ensimmäisen kerran sen saaliiksi saamisen jälkeen.

Muut kuin kaupalliset kalastajat eivät saa harjoittaa sisävesiltä kalastamansa tai lukuunsa kalastetun saaliin ensimyyntiä lukuun ottamatta suoraan lopulliselle kuluttajalle satunnaisesti myytävää vähäistä kala- tai ra- puerää.

Merialueelta saadun saaliin ensimyyntistä ja sen rajoituksista säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä ja sen toimeenpanemiseksi annetussa kansallisessa lainsäädännössä.

11 luku

Kalataloushallinnon rekisterit

92 §

Kalataloushallinnon tietojärjestelmä

Kalataloushallinnon tietojärjestelmällä tarkoitetaan kalataloushallinnon viranomaisten tehtäviin liittyviä 94 §:ssä tarkoitettuja rekistereitä.

Kalataloushallinnon tietojärjestelmän rekistereitä pitävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus sekä 94 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua kalatalousalurekisteriä kalatalousalueet. Kukin rekisterinpitäjä vastaa rekistereihin tallettamistaan tiedoista ja niiden oikeellisuudesta. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa kalataloushallinnon tietojärjestelmään kuuluvien rekistereiden pidon ohjauksesta sekä niiden hallinnoimiseksi välttämättömien tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tietojärjestelmän tietojen ja niihin liittyvien asiakirjojen julkisuuteen, luovuttamiseen sekä luovuttamisesta perittäviin maksuihin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja henkilötietojen käsittelyyn henkilötietolakia (523/1999).

93 §

Kalataloushallinnon tietojärjestelmän käyttö-tarkoitus

Kalataloushallinnon tietojärjestelmää käytetään:

- 1) kalastuksen ja kalastuksenvalvojen valvontaan;
- 2) kalavarojen käytön ja hoidon suunnitteluun ja tehostamiseen;
- 3) kalastonhoitomaksujen seurantaan;
- 4) kalastonhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden kokonaismäärän selvittämiseen;
- 5) kalastajien osoitteiden selvittämiseen kalastonhoitomaksua koskevan tilillepanokortin lähettämiseksi;
- 6) kalastonhoitomaksuina kertyneiden varojen jakamiseen;
- 7) viranomaisen tiedottamiseen;
- 8) kalatalousneuvontaan;
- 9) kalastuksen sekä kalakantojen hoitoon liittyvien muiden tehtävien hoitamiseen; sekä
- 10) viranomaisen suunnittelu-, valvonta- ja selvitystehtäviin, tutkimukseen ja tilastojen laatimiseen.

Tietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa opinnäytetyön tekemiseen, jos tietojen luovuttamista voidaan pitää tutkimussuunnitelman perusteella tarpeellisena ja jos tutkimustyöllä on vastuullinen ohjaaja tai siitä vastaava ryhmä. Tietojen luovutuksen edellytyksenä on lisäksi, etteivät yksittäistä henkilöä koskevat tiedot paljastu ulkopuolisille ja että henkilötiedot hävitetään, kun ne eivät enää ole tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi.

94 §

Tietojärjestelmän rakenne ja sisältö

Kalataloushallinnon tietojärjestelmä muodostuu:

- 1) kaupallisista kalastajista pidettävästä rekisteristä, johon saadaan tallettaa kaupallisen kalastajan nimi ja henkilö-, yritys- tai yhteisötunnus sekä äidinkieli, kaupallisen kalastajan koti- tai asuinpaikkatiedot ja yhteystiedot, tieto siitä, mihin 88 §:ssä tarkoitettuun kaupallisten kalastajien ryhmään kalastaja kuuluu, tieto siitä harjoittaako kaupallinen kalastaja kalastusta sisävesillä vai merialueella, tiedot saalisilmoituksista sekä tieto rekisteröinnin alku- ja päättymisajankohdasta;
- 2) kalastonhoitomaksurekisteristä, johon merkitään niiden Suomessa vakinaisesti asu-

vien henkilöiden nimet ja syntymäajat, joiden puolesta kalastonhoitomaksu on maksettu, suoritetun kalastonhoitomaksun määrä, maksa-aika sekä aika, jolta kalastonhoitomaksu on maksettu;

3) omistajakorvausrekisteristä, johon merkitään 84 §:ssä tarkoitetut tiedot;

4) istutusrekisteristä, johon saadaan tallettaa jokaisesta kalanistutuksesta istuttajan nimi, istutettu laji ja -kanta, istutettavan erän alkuperä, istukkaiden koko, ikä ja kappalemäärä sekä istutuspaikka ja -aika;

5) kalatalousvelvoite- ja -maksurekisteristä, johon merkitään vesilain 3 luvun 15 §:ssä tarkoitettuja suunnitelmia koskevat tiedot;

6) kalatalousalueräkisteristä, johon merkitään kalatalousalueen nimi, alueellinen ulottuvuus, vastuuhenkilöt ja yhteystiedot;

7) kalastuksenvalvojarekisteristä, johon merkitään kalastuksenvalvojan nimi ja kuva sekä syntymäaika, henkilötunnus, hyväksynnän voimassaoloaika, valtuuttaja, toimialue sekä valtuutuksen voimassaoloaika; sekä

8) kalastuksensäätelyrekisteristä, johon merkitään tähän lakiin perustuvista sekä sen nojalla asetettavista viranomaisen kalastuksenrajoituksista rajoituksen tyyppi, rajoituksen sisältö, rajoitusalue sekä rajoituksen kesto.

Rekistereihin saadaan tallettaa myös muita 93 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömiä tietoja sekä tietojärjestelmän käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, ei kuitenkaan henkilötietoja.

95 §

Kalataloushallinnon rekisterien pitäjien oikeus saada tietoja viranomaisilta

Rekisterinpitäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kalastus- ja alusrekistereitä pitäviltä viranomaisilta kalastus- ja alusrekisteriin rekisteröityjä kalastusaluksia ja niiden omistajia sekä haltijoita koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen 93 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Tiedot voidaan luovuttaa teknisen käytöyhteyden avulla tai muutoin sähköisessä muodossa.

96 §

Tietojen luovuttaminen ulkomaiden viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille

Kalataloushallinnon tietojärjestelmässä olevia tietoja saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaisille, Euroopan komissiolle, Euroopan kalastuksenvalvontavirastolle ja kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitetuille viranomaisille Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista johtuvien velvoitteiden hoitamiseksi.

Rekisterinpitäjät päättävät kukin tietojen luovuttamisesta oman toimialansa osalta.

97 §

Henkilötietojen säilyttäminen kalataloushallinnon tietojärjestelmässä

Kalataloushallinnon tietojärjestelmän tiedot poistetaan viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun rekisteröityä koskevia tietoja on viimeksi käsitelty.

Tietoa, jonka säilyttäminen on välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian takia, ei kuitenkaan poisteta. Tieto on poistettava tietojärjestelmästä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei enää ole laissa säädettyä perustetta.

98 §

Asetuksenantovaltuus

Kalataloushallinnon tietojärjestelmässä käytettävästä kirjaamistavasta ja sen tekniikasta hallinnoinnista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

12 luku

Valvonta ja seuraamukset

99 §

Valvontaviranomaiset ja kalastuksenvalvojat

Tämän lain noudattamista valvovat:

- 1) poliisi;
- 2) Rajavartiolaitos;
- 3) 19 §:ssä tarkoitetut kalatalousviranomaiset;
- 4) ne Metsähallituksen virkamiehet, joiden tehtävänä on kalastusasioiden hoitaminen;
- 5) 103 §:n mukaisesti hyväksytyt ja 107 §:ssä tarkoitetun valtuutuksen omaava kalastuksenvalvoja; sekä
- 6) valtakunnan rajalla olevissa vesissä, Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä tulli.

Kalastuksen valvonnasta Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion vesialueilla säädetään lisäksi Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005).

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla kalastuksenvalvojalla ei ole kuitenkaan toimivaltaa valvoa Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan unionin lainsäädännön eikä sen toimeenpanemiseksi annetun kansallisen lainsäädännön noudattamista.

100 §

Valvonnassa noudatettavat periaatteet

Kalastuksenvalvontaan kuuluvasta tehtävästä tai toimenpiteestä ei saa aiheutua suurempaa haittaa tai vahinkoa kuin kalastuksenvalvonnan toteuttamiseksi on välttämätöntä. Tehtävän tai toimenpiteen on oltava perusteltu suhteessa valvonnalla tavoiteltavaan päämäärään ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarvioon vaikuttaviin seikkoihin.

101 §

Kalastuksenvalvojen toiminnan valvonta

Kalastuksenvalvojen yleisestä valvonnasta ja ohjauksesta vastaa maa- ja metsätalousministeriö. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset vastaavat kalastuksenvalvojen toiminnan valvonnasta toimialueellaan.

Maa- ja metsätalousministeriöllä sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on oikeus saada kalastuksenvalvojalta ja kalastuksenvalvojakoulutuksen järjestäjältä näiden toiminnan valvonnassa tarvittavia tietoja kalastuksenvalvontatehtävien suorittamisesta ja kalastuksenvalvojakoulutuksen järjestämisestä.

102 §

Kalastuksenvalvojan virkavastuu

Kalastuksenvalvojaan sovelletaan hänen toimiessaan tässä laissa säädettyssä kalastuksenvalvontatehtävässä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Kalastuksenvalvontatehtävässä noudatetaan hallintolakia, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, kielilakia ja saamen kielilakia. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

103 §

Kalastuksenvalvojan kelpoisuusvaatimukset ja hyväksyminen

Kalastuksenvalvojaksi hyväksytään se, joka:

- 1) on oikeustoimikelpoinen;
- 2) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva; ja
- 3) on hyväksytysti suorittanut 104 §:ssä säädetyn kalastuksenvalvojan kokeen.

Kalastuksenvalvojaksi hyväksyy hakemuksesta se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueeseen hakijan kotikunta kuuluu. Hyväksyminen on voimassa kymmenen vuotta.

104 §

Kalastuksenvalvojan koe ja koulutus

Kalastuksenvalvojan kokeen järjestämisestä ja valvonnasta vastaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Koetta koskevaan ratkaisuun on oikeus hakea oikaisua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Kalastuksenvalvojan koetta edeltävässä koulutuksessa koulutettavalle tulee antaa kalastuksenvalvontatehtävän kannalta riittävä kalastuslainsäädännön ja hyvän hallinnon perusteiden tuntemus sekä kalastuksenvalvontatehtävän edellyttämät muut tiedolliset ja taidolliset valmiudet. Koulutuksen vaihtoehdona on muu riittävä perehtyneisyys kalastuksenvalvontaan, joka osoitetaan suorittamalla 1 momentissa tarkoitettu koe.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin kalastuksenvalvojan koulutuksesta ja kokeesta.

105 §

Kalastuksenvalvojakortti ja -tunnus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa kalastuksenvalvojaksi hyväksytylle kalastuksenvalvojakortin ja -tunnuksen. Kalastuksenvalvojan on pidettävä kortti sekä 107 §:ssä tarkoitettua valtuutusta koskeva asiakirja kalastuksenvalvontatehtävissä mukana ja esitettävä ne pyydettyä. Kalastuksenvalvojan on lisäksi käytettävä kalastuksenvalvontatehtävissä kalastuksenvalvojatunnusta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään kalastuksenvalvojakortin sisällöstä sekä kalastuksenvalvojatunnuksen ulkoasusta.

106 §

Kalastuksenvalvojan hyväksymisen peruuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on peruutettava kalastuksenvalvojaksi

hyväksyminen, jos kalastuksenvalvoja sitä pyytää.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi, jollei suullista huomautusta katsota riittäväksi seuraamukseksi, antaa kirjallisen varoituksen kalastuksenvalvojalle, joka toimii vastoin tämän lain mukaisia velvollisuuksiin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa kalastuksenvalvojaksi hyväksymisen, jos kalastuksenvalvoja ei enää täytä 103 §:n 1 momentissa säädettyjä kelpoisuusehtoja tai jos hän olennaisesti tai toistuvasti rikkoo kalastuksenvalvontaa tai kalastusta koskevia säännöksiä ja määräyksiä eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena.

Kalastuksenvalvojan, jonka hyväksyminen on peruutettu, on palautettava 105 §:ssä tarkoitettu kalastuksenvalvojakortti ja -tunnus peruuttamispäätöksen tehneelle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sen määrämän kohtuullisen ajan kuluessa.

107 §

Kalastuksenvalvojan valtuutus ja toimialue

Edellä 103 §:n mukaan hyväksytyllä kalastuksenvalvojalla on oikeus valvoa kalastusta koskevien säännösten ja määräysten noudattamista ainoastaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kalatalousalueen, osakaskunnan tai osakaskuntaan kuulumattoman vesialueen omistajan valtuuttamana valtuutuksessa määritellyllä alueella. Kalatalousalueen valtuuttamalla kalastuksenvalvojalla on oikeus valvoa kalastusta koskevien säännösten ja määräysten noudattamista koko kalatalousalueen alueella riippumatta siitä, onko 121 §:ssä tarkoitettua päätöstä tehtävien siirrosta kalatalousalueelle tehty.

Kalatalousalue, osakaskunta ja osakaskuntaan kuulumattoman vesialueen omistaja ovat velvollisia ilmoittamaan valtuutuksen sisällöstä ja voimassaoloajasta kahden kuukauden kuluessa valtuutuksen voimaantulosta sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka toimialueeseen valtuuttajan alue pääasiallisesti kuuluu. Valtuutuksen päättymisestä alkuperäistä voimassaoloajankohtaa ai-

kaisemmin tulee ilmoittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle viivytyksettä.

108 §

Valvontaviranomaisen ja kalastuksenvalvojan tarkastusoikeus

Edellä 99 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella on oikeus tarkastaa, että vedessä, kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai rannalla oleva kalastusväline, pyydys ja saalis ovat säännösten ja määräysten mukaisia. Edellä 99 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella on myös oikeus tarkastaa kuljetus- ja varastotiloja, joissa säilytetään kaloja tai rapuja. Tarkastusta ei saa kuitenkaan ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, ellei se ole välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain (39/1889) 48 a luvun 2 §:ssä tai 4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen.

Kalastuksenvalvojalla on oikeus tarkastaa, että vedessä, kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai rannalla oleva kalastusväline, pyydys ja saalis ovat säännösten ja määräysten mukaisia. Tarkastusta ei saa kuitenkaan ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin.

Edellä 99 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella ja kalastuksenvalvojalla on oikeus tarkastaa kalastusta harjoittavan oikeus kyseiseen kalastukseen.

Tarkastettuun pyydykseen on jätettävä tarkastuksen tekijän nimi ja yhteystiedot.

109 §

Valvontaviranomaisen ja kalastuksenvalvojan talteenotto-oikeus

Edellä 99 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella ja kalastuksenvalvojalla on oikeus ottaa talteen kalastuksessa käytetty pyydys ja kalastusväline sekä saalis, jos:

1) kalastusaikoja, pyydyksiä, pyydysten määrää, pyyntitapoja, kalojen vapauttamista tai saaliiksi ottamista taikka rauhoitusta koskevia säännöksiä tai määräyksiä rikotaan;

2) kalastusta harjoitetaan ilman kalastusoikeutta tai kalastusoikeuden ilmeisesti ylittäen; tai

3) pyydystä ei ole merkitty 48 §:ssä edellytetyllä tavalla.

110 §

Vesialueen omistajan, osakkaan ja kalastusoikeuden haltijan tarkastus- ja talteenotto-oikeus

Osakaskunnan osakkaalla ja osakaskuntaan kuulumattoman vesialueen omistajalla on oikeus tarkastaa, että pyydys on 48 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla merkitty kalastusoikeuden osoittavalla merkillä.

Osakaskunnan osakkaalla ja osakaskuntaan kuulumattoman vesialueen omistajalla on oikeus ottaa talteen pyyntiin asetettu pyydys, jota ei ole merkitty 48 §:n 3 momentissa säädetyllä kalastusoikeuden osoittavalla merkillä, sekä siinä oleva saalis edellyttäen, että pyydyksen omistajaa ei tavoiteta tai tämä ei kehotuksesta huolimatta poista sitä ja saatavilla ei ole riittävää ja oikea-aikaista apua 99 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta.

111 §

Talteenottomenettely

Edellä 109 §:n tai 110 §:n 2 momentin nojalla talteenotetun pyydyksen, kalastusvälineen ja saaliin talteenotto paikalle on jätettävä mahdollisuuksien mukaan tiedot talteen otajasta sekä pyydyksen tai kalastusvälineen säilytyspaikasta, jos niiden haltija ei ole läsnä talteenottotilanteessa.

Talteenotetusta pyydyksestä tai kalastusvälineestä on ilmoitettava välittömästi poliisille, ja se on luovutettava niin pian kuin mahdollista poliisin säilytettäväksi. Jollei luovuttaminen käy hankaluudetta päinsä, pyydyksestä ja sen säilytyspaikasta on ilmoitettava poliisille, joka määrää, miten se on säilytettävä.

Talteenotettu pyydys tai kalastusväline on palautettava viivytyksettä pyydyksen tai kalastusvälineen haltijalle, jos esitutkintaa ei

aloiteta. Viehekalastuksessa käytetty kalastusväline on kuitenkin luovutettava välittömästi takaisin, jos kalastonhoitomaksun suorittamisesta esitetään todistus seitsemän päivän kuluessa talteenotosta.

Talteenotetusta saaliista on ilmoitettava välittömästi poliisille, joka määrää saaliin joko vapautettavaksi, säilytettäväksi tarkoituksenmukaisella tavalla tai jos säilyttäminen ei ole ilman kohtuutonta vaivaa mahdollista, hävitettäväksi.

Edellä 2 ja 4 momentissa säädetty ilmoitus- ja luovutusvelvollisuus ei koske Rajavartiolaitosta, tullia ja Metsähallituksen erätarkastajaa.

112 §

Talteenotetun pyydyksen myynti tai hävittäminen

Jos talteenotetun pyydyksen tai kalastusvälineen omistajaa ei kuuden kuukauden kuluessa talteenotosta tavoiteta, poliisin on myytävä pyydyks tai kalastusväline ja tilitettävä myynnistä kertyneet varat valtiolle. Toissijaisesti poliisi voi hävittää pyydyksen tai kalastusvälineen, jos sillä ei ole vähäistä suurempaa arvoa.

113 §

Pysähtymisvelvollisuus ja henkilöllisyyden selvittäminen

Kalastukseen käytettävä kulkuneuvo on 99 §:ssä tarkoitetun viranomaisen tai kalastuksentralvojan antamasta, selvästi havaittavasta pysähtymismerkistä pysäytettävä heti, kun se voidaan turvallisesti tehdä.

Pyyntiä harjoittavan on annettava 99 §:ssä tarkoitetulle viranomaiselle tai kalastuksentralvojalta yksittäisen valvontatehtävän suorittamiseksi tarpeellinen tieto nimestään, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajastaan ja kansalaisuudestaan sekä yhteystietonsa.

114 §

Näyttömääräys

Edellä 99 §:ssä tarkoitettu viranomaisen tai kalastuksentralvoja voi antaa näyttömääräyksen kalan pyyntiä harjoittavalle henkilölle, joka ei 79 §:n 2 momentin mukaisesti esitä todistusta suorittamastaan maksusta.

Näyttömääräyksellä velvoitetaan 1 momentissa tarkoitettu henkilö esittämään todistus poliisille seitsemän päivän kuluessa näyttömääräyksen antamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään näyttömääräyksen sisällöstä.

115 §

Huomautus

Jos kalastusta koskevien säännösten rikominen on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen, 99 §:ssä tarkoitettu viranomaisen tai kalastuksentralvoja voi muihin toimenpiteisiin ryhtymättä antaa tekoon syyllistyneelle huomautuksen.

116 §

Toimenpiteestä luopuminen

Edellä 99 §:ssä tarkoitettu viranomaisen ja kalastuksentralvoja voivat luopua tässä luvussa säädetystä toimenpiteestä, jos sen loppuun saattaminen voi johtaa kohtuuttomaan seuraukseen asian merkitys, rikkomuksen laatu ja toimenpiteellä tavoiteltava tulos huomioon ottaen.

117 §

Tapahtumailmoitus

Kalastuksentralvojan tulee laatia tapahtumailmoitus 109 §:ssä tarkoitetusta talteenotosta, 115 §:ssä tarkoitetusta huomautuksen antamisesta ja 116 §:ssä tarkoitetusta toimenpiteestä luopumisesta. Tapahtumailoituksen tietoja saa käyttää vain asianosaisen

oikeusturvan varmistamiseksi ja kalastuksenvalvojen toiminnan valvontaa varten.

Tapahtumailmoitukseen merkitään seuraavat tiedot:

1) toimenpiteen kohteena olleen henkilötunnus ja muut tunnistetiedot sekä yhteystiedot;

2) epäilty rikkomus, jonka selvittämiseksi toimenpiteeseen on ryhdytty;

3) toimenpiteen laatu;

4) luettelo talteen otetuista tavaroista;

5) toimenpiteen suorittaja ja ajankohta.

Tapahtumailmoitukset on toimitettava kalastuksenvalvojan hyväksyneelle toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle vuosittain kutakin kalastuksenvalvojan toimintavuotta seuraavan vuoden tammi-kuun loppuun mennessä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on säilytettävä tapahtumailmoitukset kahden vuoden ajan niiden toimituspäivästä, jonka jälkeen ne on hävitettävä.

118 §

Kalastusrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) käyttää 46 tai 49 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kiellettyä kalastustapaa, pyyntimenetelmää tai kalastusvälinettä, pitää kiellettyä kalastusvälinettä kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä,

2) kalastaa alueella, jossa kalastaminen on 7, 52–54, 59, 65–68, 70 tai 71 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kielletty tai sitä on rajoitettu,

3) kalastaa 52 tai 53 §:n nojalla kiellettyinä aikana tai 55 §:n nojalla tai kalastussäännössä säädettyinä rauhoitusaikana kalaa taikka sanottuna aikana pitää vedessä sen pyyntiin sopivaa pyydystä,

4) kalastaa 60 §:ssä tarkoitetun sopimuksen täytäntöönpanemiseksi asetetun rajoituksen vastaisesti,

5) pyydystää 56 §:n tai kalastussäännön vastaisesti ali- tai ylimittaista kalaa, tai ottaa kalan saaliiksi 52 tai 53 §:n nojalla säädetyn

tai määrätyn taikka kalastussäännössä säädetyn kiellon vastaisesti,

6) laiminlyö 58 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn vapauttamisvelvollisuuden,

7) kalastaa, vaikka hän ei ole suorittanut 79 §:ssä säädettyä kalastonhoitomaksua taikka hänellä ei ole mukana todistusta suorittamastaan kalastonhoitomaksusta eikä hän sitä esitä poliisille seitsemän vuorokauden kuluessa,

8) tuo maahan muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kalalajin tai sen kannan tai sukuoluja ilman 77 §:n 2 momentissa säädettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti,

9) istuttaa vesialueelle kalalajin tai sen kannan 73 §:ssä tai 74 §:ssä tai 75 §:n nojalla säädetyn vastaisesti,

10) laiminlyö 48 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn pyydysten merkitsemisvelvollisuuden tai pitää pyydysmerkkiä vedessä 48 §:ssä säädetyn vastaisesti,

11) rikkoo 91 §:ssä säädettyä kalan ensi-myyntikieltoa tai 55 §:ssä säädettyä rauhoitetun kalan myyntikieltoa,

12) säilyttää rapuja tai käyttää rapujen pyyntiin käytettäviä välineitä 51 §:n vastaisesti,

13) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn sivusaalista koskevan ilmoitusvelvollisuuden,

14) rikkoo 78 §:n nojalla säädettyjä kieltoja, ehtoja tai rajoituksia,

15) rikkoo kalastussäännössä säädettyä veneen- tai moottorinkäyttökieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kalastusrikkomuksesta* sakkoon.

Rikesakosta ainoana rangaistuksena 79 §:ssä tarkoitetun kalastonhoitomaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan todistuksen määrääjassa esittämisen laiminlyönnistä säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 3 momentissa ja mainitun 9 §:n 8 momentin nojalla annetussa asetuksessa.

Rangaistus luvattomasta pyynnistä säädetään rikoslain 28 luvun 10 §:ssä. Rangaistus kalastusrikoksesta säädetään rikoslain 48 a luvun 2 §:ssä. Rangaistus ympäristön turmelamisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1 §:ssä.

119 §

Menettämisseuraamus

Menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos henkilö on syyllistynyt 118 §:n 1 momentin 7 kohdassa mainittuun tekoon, josta hänelle määrätään seuraamukseksi rikesakko.

120 §

Syyteoikeus

Jos kalastusrikkomuksella on loukattu ainoastaan yksityisen oikeutta, syyttäjä saa nostaa syytteen vain, jos asianomistaja ilmoittaa rikoksen syytteeseen pantavaksi.

13 luku

Erinäiset säännökset

121 §

Kalavarojen hoitoa ja kalastuksen järjestämistä koskevien tehtävien siirtäminen kalatalousalueelle

Osakaskunta tai osakaskuntaan kuulumattoman vesialueen omistaja voi määrääjäksi tai toistaiseksi siirtää sille kuuluvat kalavarojen hoitoa ja kalastuksen järjestämistä koskevat tehtävät kalatalousalueelle.

Tehtävien siirtämiseksi suoritetaan selvittely, jossa päätetään siirrettävien tehtävien rajaamisesta ja suorittamistavasta sekä tulojen ja kustannusten jakamisesta. Kalatalousalueen on otettava tehtävät hoidettavakseen, jos se kalatalousalueen tehtävien hoidon kannalta on tarkoituksenmukaista.

Siirtämistä tarkoittava osakaskunnan kokouksen päätös katsotaan valtuutukseksi, jonka perusteella kalatalousalue voi siirrettävissä asioissa toimia osakaskunnan puolesta.

122 §

Erityisperusteisen kalastusetuuden haltijan osallistuminen osakaskunnan kokoukseen

Osakaskunnan kokouksessa erityisperusteisen kalastusetuuden haltijalla on kalastukseen liittyvistä asioista päätettäessä osakaskunnan osakkaiden ohella äänioikeus siten, että kullakin äänestykseen osaa ottavalla on omistamansa kiinteistön pyydysyksikkömäärää vastaava äänioikeus. Muutoin äänioikeudesta kalastukseen liittyvistä asioista päätettäessä on voimassa, mitä yhteisaluelaissa säädetään.

123 §

Erityisperusteisen kalastusetuuden haltijan osallistuminen kalastusasioiden hoitoon osakaskuntaan kuulumattomalla vesialueella

Jos osakaskuntaan kuulumattomalla vesialueella on erityisperusteisia kalastusetuuksia, katsotaan vesialueen omistajan ja erityisperusteisten kalastusetuuksien osakaskiinteistöjen omistajien muodostavan osakaskunnan, jonka tehtävänä on huolehtia 41 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä. Tällaisen osakaskunnan osakkailla on osakaskunnan kokouksessa äänioikeus pyydysyksikköjen mukaisesti.

14 luku

Muutoksenhaku

124 §

Muutoksenhaku elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus voi määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muualla tässä laissa toisin säädetä.

Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä kysymyksessä oleva alue tai

sen enin osa sijaitsee. Ellei tätä perustetta voida käyttää, toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy siten kuin hallintolainkäyttölain 12 §:ssä säädetään.

125 §

Muutoksenhaku kalatalousalueen päätökseen

Se, jonka oikeutta kalatalousalueen yleiskokouksen tai hallituksen taikka toiminnanjohtajan 27 §:n 3 momentin nojalla tekemä päätös koskee, voi vaatia kalatalousalueen yleiskokoukselta päätöksen oikaisemista sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain, asetuksen tai kalatalousalueen sääntöjen vastainen taikka poikkeaa siitä, mitä käyttö- ja hoitosuunnitelmassa on määrätty.

Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolaissa. Tarvittaessa on kutsuttava koolle ylimääräinen yleiskokous käsittelemään oikaisuvaatimusta.

Kalatalousalueen yleiskokouksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta kalatalousalueesta sijaitsee. Hallinto-oikeus voi päättää, että ennen asian lopullista ratkaisemista päätös saadaan panna täytäntöön heti, jos siihen on erityistä syytä eikä täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi.

126 §

Eryisperusteista kalastusetuutta koskevan epäselvyyden ja riidan ratkaiseminen

Kiinteistönmuodostamislain 101 §:ssä tarkoitetussa kiinteistötoimituksessa ratkaistaan epäselvyys tai riita, joka koskee:

- 1) erityisen kalastusetuusalueen tai erityisen kalastuspaikan sijaintia tai ulottuvuutta;
- 2) erityisperusteisen kalastusetuuden sisältöä;
- 3) vesialueen omistajalle kuuluvan kalastusoikeuden ja erityisperusteisen kalas-

tusetuuden haltijakiinteistön omistajan kalastusoikeuden keskinäistä suhdetta; tai

4) erityisperusteisten kalastusetuuksien osakaskiinteistöjen osuuksien suuruutta yhteiseen erityisperusteiseen kalastusetuuteen.

127 §

Erimielisyyksien ratkaiseminen

Erimielisyys, joka koskee vesialueen käyttämistä kalastukseen ja siitä toiselle aiheutuva vahinkoa tai haittaa sekä muun tähän lakiin perustuvan oikeuden hyväksikäyttöä tai velvollisuuden laiminlyöntiä, voidaan, jollei tässä laissa jonkin asian osalta ole muuta säädetty, saattaa käräjäoikeuden ratkaistavaksi riita-asiana.

15 luku

Voimaantulo

128 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Tällä lailla kumotaan kalastuslaki (286/1982), jäljempänä *kumottu laki*, ja yleisestä kalastusoikeudesta annettu laki (285/1982).

129 §

Ensimmäinen kalatalousaluejako

Kumotun lain 68 §:ssä tarkoitetut kalastusalueet hoitavat tämän lain 24 §:n 3–5, 8 ja 9 kohdassa tarkoitettuja kalatalousalueille kuuluvia tehtäviä 31 päivään joulukuuta 2018. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten 22 §:n nojalla tekemiä päätöksiä kalatalousalueiden rajojen vahvistamiseksi sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2019.

Ensimmäistä kalatalousaluejakoa koskevan ehdotuksen tekemistä varten alueelliseen kalatalouden yhteistyöryhmään osallistuvat

edustajat kumottavan lain 68 §:ssä tarkoitettua tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan kalastusaluejaon mukaisista kalastusalueista.

Ehdotus tässä laissa tarkoitettuna kalatalousalueen rajoiksi on jätettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vahvistettavaksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2016.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kutsuu koolle kalatalousalueen ensimmäisen yleiskokouksen sen jälkeen kun kalatalousalueen rajoja koskeva päätös on tullut sovellettavaksi 1 momentin mukaisesti.

130 §

Ensimmäisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien sekä sääntöjen laatiminen

Kalatalousalueen on esitettävä ensimmäinen 35 §:ssä tarkoitettu käyttö- ja hoitosuunnitelma elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen hyväksyttäväksi kahden vuoden kuluessa siitä, kun kalatalousalueiden rajojen vahvistamista koskevaa päätöstä on edellä 129 §:n 1 momentin mukaisesti alettu soveltaa. Kumotun lain 79 §:n mukaisesti hyväksytty käyttö- ja hoitosuunnitelma jää voimaan, kunnes elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus on hyväksynyt tämän lain 37 §:n mukaisen käyttö- ja hoitosuunnitelman.

Kalatalousalueen on esitettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vahvistettavaksi 30 §:ssä tarkoitettut säännöt vuoden kuluessa siitä, kun kalatalousalueiden rajojen vahvistamista koskevaa päätöstä on edellä 129 §:n 1 momentin mukaisesti alettu soveltaa.

131 §

Kalastusalueen tehtäviä, oikeuksia ja velvoitteita koskevat siirtymäsäännökset

Kumotun lain 68 §:ssä tarkoitettua kalastusalueita koskevat oikeudet, sopimukset, si-

toumukset ja velvoitteet siirtyvät sille kalatalousalueelle, jonka alueeseen enin osa lakkaavasta kalastusalueesta kuuluu. Jos kalatalousalueet eivät keskenään pääse asiasta sopimukseen, päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus siitä, mille kalatalousalueelle kalastusalueiden oikeudet, sopimukset, sitoumukset ja velvoitteet kulloinkin siirtyvät.

Vesialueen omistajalle kumotun lain 89 a §:n ja 91 §:n nojalla maksettaviin korvauksiin tarkoitettut varat, jotka on talletettu aluehallintovirastoon rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain (281/1931) 1 §:n mukaisesti, on niiden palautuessa mainitun lain 7 §:ssä tarkoitettua määrääjään päätyttyä maksettava sille kalatalousalueelle, jonka jäsen korvaukseen oikeutettu vesialueen omistaja on. Jos korvaukseen oikeutettua omistajaa ei ole tiedossa, sovelletaan varojen palauttamiseen 1 momentissa säädettyä.

132 §

Aiemman lainsäädännön mukaiset korvaukset vesialueen omistajille

Vesialueen omistajalle kumotun lain 89 a §:n ja 91 §:n nojalla maksettava korvaus, jonka oikeusperuste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa, vanhenee kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta. Sellainen korvaus, jonka oikeusperuste on syntynyt viimeistään viisi vuotta ennen tämän lain voimaantuloa, vanhenee kuitenkin vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Kumotun lain mukaisten kalastusalueiden on siirrettävä 1 momentissa tarkoitettuihin korvauksiin tarkoitettut varat tämän lain voimaantuloa alueelliselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Jos alueelliselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 2 momentin mukaisesti siirrettyjä varoja koskevat saatavat vanhentuvat 1 momentin mukaisesti, alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus jakaa varat 22 §:ssä tarkoitetuille kalatalousalueille

käytettäväksi 82 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin.

133 §

Muut siirtymäsäännökset

Kumotun lain 11 §:n 3 momentin, 26 §:n, 32 §:n 2 ja 3 momentin, 35 §:n, 37 §:n 2 momentin, 43 ja 46 §:n nojalla asetetut kalastusalueen kalastuksen rajoittamista koskevat päätökset ja määräykset jäävät voimaan kunnes toisin säädetään, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi tämän lain voimaantulosta.

Ennen tämän lain voimaantuloa kertyneisiin viehekalastus- ja kalastushoitomaksuihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, ellei tämän lain säännöksistä muuta johdu.

Kahdessa ensimmäisessä tämän lain voimaantulon jälkeen laadittavassa valtion talousarviossa 82 §:ssä mainittuihin tarkoituksiin on otettava määräraha, joka perustuu arvioon siitä, miten paljon varoja kalastonhoitomaksuina kertyy sitä vuotta edeltävänä vuonna, jota varten talousarviota laaditaan.

Kumotun lain nojalla myönnettyt luvat jäävät voimaan lupaehtojen mukaisesti.

Tämän lain estämättä ne kalastusoikeuden vuokraamista tai muuta luovuttamista koskevat sopimukset ja muut sopimukset, jotka on tehty kumotun lain nojalla ennen tämän lain voimaantuloa, pysyvät voimassa.

Kumotun lain 11 §:n nojalla määräytyvät onkinta- ja pilkintä- sekä viehekalastuskiellot jäävät voimaan ja koskevat tässä laissa tarkoitettua onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta.

Seuraavat asetukset jäävät voimaan:

1) eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla annettu valtioneuvoston asetus (295/2011);

2) verkkokalastuksen rajoittamisesta saimaannorpan poikasten suojelemiseksi annettu valtioneuvoston asetus (294/2011);

3) lohenkalastuksen rajoituksista Pohjanlahdella ja Simojoessa annettu valtioneuvoston asetus (190/2008);

4) Tenojoen, Näätäjäjoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöalueiden suojaamisesta Gyrodactylus salaris -loisen leviämistä vastaan annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (1376/2004);

5) Tenojoen kalastuspiirin sivuvesistöjen kalastussäännöstä annettu asetus (405/1990).

134 §

Aiemmin sallitut pyydykset

Aikaisemmin hankittua laillista pyydystä, joka on tämän lain vastainen, on kuitenkin lupa käyttää kolmen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

135 §

Aiemmin saatu oikeus pyydyksen pitämiseen kalaväylässä

Ennen tämän lain voimaantuloa laillisesti saatu oikeus kiinteän tai seisovan pyydyksen pitämiseen valta- tai kalaväylässä taikka lähempänä lohi- ja siikapitoisen joen suuta kuin siitä on säädetty jää edelleen voimaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yleisen kalatalousedun vaatiessa hakea lupaa 1 momentissa tarkoitettun oikeuden lunastamiseen, jos se on välttämätöntä käyttäjä- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lunastuslupaa koskevan hakemuksen ratkaisee Maanmittauslaitos. Korvauksen määräämiseen sovelletaan, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädetään. Korvaukselle on maksettava mainitun lain 95 §:n 1 momentin mukaista korkoa siitä päivästä, jolloin korvaukseen oikeutettu on hakenut Maanmittauslaitokselta määräystä korvaustoimituksesta.

136 §

Aiemmin saatu kalastusoikeuden hyödyntämisen edellyttämä kulkuoikeus

Ennen tämän lain voimaantuloa laillisesti saadut kalastusoikeuden hyödyntämisen

edellyttämät kulkuoikeudet jäävät edelleen voimaan sopimuksenmukaisina.

137 §

Aiemmin laaditun suunnitelman hyväksymisen valtakunnalliseksi kalavarojen hoitosuunnitelmaksi

Maa- ja metsätalousministeriö voi päätöksellään vahvistaa, että ennen tämän lain voimaan tuloa laadittua kalavarojen hoitotoimenpiteitä sisältävää valtakunnallista suunnitelmaa tai strategiaa on pidettävä 34 §:n 1 momentissa tarkoitettuna suunnitelmana.

2.

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 14 §:n 1 momentin 5 kohta, 15 §:n 1 momentin 5 kohta ja 17 a §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 15 §:n 1 momentin 5 kohta ja 17 a §:n 4 momentti laissa 58/2011, seuraavasti:

14 §

Poikkeukset rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa ovat 13 §:n estämättä sallittuja sellaiset toimenpiteet, joita luonnonsuojelualan asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää ja jotka eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Näillä alueilla saa:

5) kalastaa kalastuslain (/) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti;

15 §

Luvanvaraiset poikkeukset rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla:

5) kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla;

17 a §

Muun luonnonsuojelualan rauhoitussäännökset

Kalastukseen yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella sovelletaan, mitä kalastuslain 8 §:n 1 momentissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kalastuksen rajoittamisesta yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella, jos kalastus vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia tai ajallisia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

3.

Laki**rikoslain 2 a luvun 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 2 a luvun 9 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa
 475/2008, seuraavasti:

2 a luku

**Sakosta, muuntorangaistuksesta ja ri-
 kesakosta**

9 §

Rikesakkorikkomukset

miskiellon vähäisestä rikkomisesta sekä ka-
 lastuslaissa (/) säädetyn kalastonhoito-
 maksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka
 kyseisen maksun suorittamista osoittavan to-
 distuksen määräajassa esittämisen laimin-
 lyönnistä.

 Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi
 myös jätelaissa (646/2011) säädetyn roskaa-

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
 20 .

4.

Laki**oikeudesta yleisiin vesialueisiin annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta yleisiin vesialueisiin annetun lain (204/1966) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 98/1995, seuraavasti:

4 §

Yleiset vesialueet ovat Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa, jollei jonkin niihin kuuluvan alueen osalta säädetä tai valtioneuvoston päätöksellä määrätä toisin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2014

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri**ANTTI RINNE**Maa- ja metsätalousministeri *Petteri Orpo*

2.

Laki**luonnonsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 14 §:n 1 momentin 5 kohta, 15 §:n 1 momentin 5 kohta ja 17 a §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 15 §:n 1 momentin 5 kohta ja 17 a §:n 4 momentti laissa 58/2011, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

14 §

14 §

*Poikkeukset rauhoitussäännöksistä**Poikkeukset rauhoitussäännöksistä*

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa ovat 13 §:n estämättä sallittuja sellaiset toimenpiteet, joita luonnonsuojelualan asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää ja jotka eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Näillä alueilla saa:

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa ovat 13 §:n estämättä sallittuja sellaiset toimenpiteet, joita luonnonsuojelualan asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää ja jotka eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Näillä alueilla saa:

5) onkia ja pilkkiä;

5) kalastaa kalastuslain (/) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti;

15 §

15 §

*Luvanvaraiset poikkeukset rauhoitussäännöksistä**Luvanvaraiset poikkeukset rauhoitussäännöksistä*

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla:

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla:

5) kalastaa muutoinkin kuin onkimalla tai pilkkimällä;

5) kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla;

17 a §

Muun luonnonsuojelualan rauhoitussäännökset

Kalastukseen yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella sovelletaan, mitä kalastuslain (286/1982) 6 §:n 1 momentissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kalastuksen rajoittamisesta yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella, jos kalastus vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia tai ajallisia.

17 a §

Muun luonnonsuojelualan rauhoitussäännökset

Kalastukseen yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella sovelletaan, mitä kalastuslain 8 §:n 1 momentissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kalastuksen rajoittamisesta yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella, jos kalastus vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia tai ajallisia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

3.

Laki**rikoslain 2 a luvun 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 2 a luvun 9 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 475/2008, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a luku

2 a luku

**Sakosta, muuntorangaistuksesta ja
 rikesakosta**

**Sakosta, muuntorangaistuksesta ja
 rikesakosta**

9 §

9 §

Rikesakkorikkomukset

Rikesakkorikkomukset

 Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös jätelaissa (1072/1993) säädetyn roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta sekä kalastuslaissa (286/1982) säädetyn kalastuksenhoito- tai viehekalastusmaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan tositteen määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä.

 Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös jätelaissa (646/2011) säädetyn roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta sekä kalastuslaissa (/) säädetyn kalastonhoitomaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan todistuksen määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä.

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

4.

Laki

oikeudesta yleisiin vesialueisiin annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta yleisiin vesialueisiin annetun lain (204/1966) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 98/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Yleiset vesialueet ovat Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa, jollei jonkin niihin kuuluvan alueen osalta säädetä tai valtioneuvoston päätöksellä määrätä toisin. *Kalastusta koskevien asioiden osalta yleisten vesialueiden hallinnasta ja hoidosta säädetään kuitenkin kalastuslain (286/82) 118 §:ssä.*

Ehdotus

4 §

Yleiset vesialueet ovat Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa, jollei jonkin niihin kuuluvan alueen osalta säädetä tai valtioneuvoston päätöksellä määrätä toisin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .